

GUERRICI ABBATIS IGNIACENSIS

DISCIPULI S. BERNARDI

SERMONES PER ANNUM.

DE ADVENTU DOMINI.

909 SERMO I.

De divinarum promissorum expectatione.

1. *Salvatorem expectamus* (Tit. 11, 13). Vere expectatio justorum lætitia, expectantium beatam spem, et adventum gloriæ magni Dei et salvatoris nostri Jesu Christi. *Et nunc quæ est expectatio mea*, inquit justus, *nonne Dominus?* (Psal. xxxviii, 8.) Et conversus ad Dominum: Scio, inquit, quia non confundes me ab expectatione mea (Psal. cxviii, 116); quia jam substantia mea apud te est (Psal. xxxviii, 8), quia natura nostra de nobis sumpta, et pro nobis oblata, apud te glorificata est: spem nobis tribuens, quia ad te omnis caro veniet (Psal. lxiiv, 3); caputque membra sequentur, ut holocaustum compleatur. Plenior tamen fiducia, quia tutior conscientia, Dominum expectare potest, cui dicere datum est: Substantia possessiunculæ meæ, o Domine, apud te est; quia facultates meas, vel tibi erogando, vel pro te contemnendo, in cælis thesaurizavi, et ad pedes tuos omnia mea deposui, sciens quia potens es depositum meum non modo servare, sed etiam in centuplum restituere, et vitam æternam adjicere. Quam beati vos, pauperes spiritu, quia juxta consilium admirabilis Consiliarii thesaurizastis vobis thesauros in cælo; ne si in terra thesauri vestri remanerent, corda vestra pariter putrescerent! *Ubi enim*, inquit, *thesaurus tuus, ibi et cor tuum* (Matth. vi, 21). Eant igitur, eant corda post thesauros suos; sursum affixa sit cogitatio, et ad Dominum suspensa expectatio, ut et vobis competat dicere cum Apostolo: *Nostra autem conversatio in cælis est, unde etiam Salvatorem expectamus* (Philipp. iii, 20). O expectatio gentium! universi qui te expectant non confundentur. Te expectaverunt patres nostri, omnes justi ab origine mundi in te speraverunt, et non sunt confusi (Psal. xxi, 5, 6). Jam enim suscepta misericordia tua in medio templi tui, chorus lætantium et laudantium concinit: *Benedictus qui venit in nomine Domini* (Matth. xxi, 9). *Expectans expectavi Dominum, et intendit mihi* (Psal. xxxix, 2). Et in humilitate carnis agnoscentes majestatem divinitatis: *Ecce*, inquit, *inquit, Dominus noster iste; expectavimus eum, et salvabit nos: iste Dominus, sustinimus eum;*

A exultabimus et lætabimur in salutaribus eius (Isa. xxv, 9).

2. Sicut autem Ecclesia in antiquis justis expectavit adventum primum; sic in novis reexpectat secundum: sicut in primo certa de pretio redemptionis; sic in secundo, de præmio remunerationis: atque hujus expectatione spei suspensa a terrenis, tam feliciter quam ardentem inhiat æternis. Cum igitur alii festinantes præsentibus beari, nec sustinentes consilium Domini, currunt ad diripiendam prædam hujus mundi; beatus vir cujus est nomen Domini spes ejus, et non respexit in vanitates et insanias falsas (Psal. xxxix, 5). Qui abstinere se a vitiiis eorum, tanquam ab immunditiis, sciens melius esse humiliari cum mitibus, quam dividere spolia cum superbis (Prov. xvi, 19). Loquensque secum consolatur se, et ait: *Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum. Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum. Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei* (Thren. iii, 24-26). *Defecit quidem anima mea in salutare tuum, o Domine, sed in verbum tuum supersperavi* (Psal. cxviii, 81). *Spes quidem quæ differitur, scriptum est, affligit animam* (Prov. xiii, 12): sed, licet lassa sit ex desiderii dilatione, segura est tamen ex promissione. In ipsum solum sperans, sed et supersperans adjiciam spem: sicut assidue adjicitur tribulatio super tribulationem, dilatio super dilationem. Certus sum enim quia *apparebit in finem, et non mentietur.*

910 Ideoque, etsi moram fecerit, expectabo eum, quia *veniens veniet, et non tardabit* (Habac. iii, 3), ultra præstitutum tempus vel opportunum. Quod opportunum? Cum impletus fuerit numerus fratrum nostrorum, et consummatum fuerit tempus misericordiæ ad penitentiam indultum. Audi Isaiam ad superna sæpius admissum consilia, quo videlicet consilio Dominus judicium differat. *Propterea, inquit, Dominus expectat ut misereatur vestri; et ideo exaltabitur parcens vobis, quia Deus judicii Dominus. Beati omnes qui expectant eam* (Isai xxx, 18).

3. Propterea, si sapias, prospicies tibi quomodo dilationis hujus induciis utaris: utique si peccator es, ad penitentiam, non ad negligentiam; si sanctus, ut proficias in sanctitate, non ut deficias a fide. *Si autem dixerit malus servus ille in corde suo: M. ram*

facit Dominus meus venire; et cæperit percutere conseruos suos, manducet autem et bibat cum ebriosis: veniet Dominus servi illius in die qua non sperat, et hora qua ignorat, et dividet eum, partemque ejus ponet cum hypocritis: illic erit fletus et stridor dentium (Math. xxiv, 48-54). Hujus servi nequam et infidelis videtur esse vox illa tædii et desperationis, quæ apud Isaiam legitur: quia videlicet moram faciente Domino, frequentibus nuntiis ejus increduli et illusores insultare videntur: *Manda, remanda; manda, remanda; exspecta, reexspecta; modicum ibi, modicum ibi*. Sed quæ poena sequatur miseros, propheta non tacuit, cum post pauca subintulit: *Et erit eis, inquit, verbum Domini, quod videlicet subsannant, dicentes prophetis: Manda, remanda; manda, remanda; exspecta, reexspecta; modicum ibi, modicum ibi: ut vadant et cadant retrorsum, et conterantur, et illaqueentur, et capiuntur (Isai. xxviii, 13)*. Vadunt retrorsum per apostasias, cadunt in criminalia, illaqueantur mortifera delectatione, vel quadam inextricabili peccandi necessitate, ut nec velint, nec possint pœnitere: capiuntur improvisa morte, conteruntur æterna damnatione. *Nescit enim finem suam homo: sed sicut pisces capiuntur hamo, et aves laqueo; sic homines, inquit Salomon, capiuntur tempore malo, cum eis ex templo supervenerit (Eccle. ix, 12)*. Propterea videlicet, ne pro dilatione spei fides nostra tepescat, aut æstuet patientia, et incipiamus esse de illis qui ad tempus credunt, et in tempore tentationis recedunt (Luc. viii, 13): clamat nobis de cælo qui fidem donat, donatam probat, probatam coronat, inquit: *Qui crediderit, non festinet (Isai. xxviii, 16)*, scilicet videre quod credit. Si enim quod non videmus, speramus: per patientiam exspectamus. Sponsæ quoque suæ, quam sibi desponsavit in fide, mandat Deus per Osee, dicens: *Dies multos exspectabis me: non fornicaberis, et non eris viro (Osee iii, 3)*. Hoc nempe est Dominum veraciter exspectare, si fidem ei servemus: ut licet careamus consolatione præsentis ejus, adulterum tamen non sequamur; sed pendeamus ad reditum ejus. Sic, namque Dominus ait in eodem propheta: *Pendebit populus meus ad reditum meum (Id. xi, 7)*. Pulchre omnino et proprie, *pendebit*, tanquam inter cælum et terram: licet adhuc apprehendere cœlestia non valeat, non velit tamen tangere terrena. Et si aliquando tangit, non nisi summis articulis, id est, extremis partibus animæ: propter necessitatem scilicet corruptionis nostræ, cui cogimur servire, quamdiu creatura vanitatis subjecta est, non volens (Rom. viii, 12). Vulgo dicitur: Male exspectat, qui pendet. Ego autem dico; Feliciter exspectat, qui sic pendet. Quamobrem elegit suspendium anima mea, et in ipso suspendio mortem ossa mea: ut perseveranter in cruce ista pendere merear, donec immoriar.

911 4. O Domine Jesu, cum animam potestate positurus esses, et quo genere mortis id facere velles, tuo subesset arbitrio; suspendium elegit anima tua, ut exaltatus a terra, nos quoque ad te traheres,

A et a terrenis suspenderes. Sed nec ante mortem deponi passus es, ut et nos usque ad mortem in cruce perseveremus, et de ipsa tanquam de sublimi gradu facilior sit in cælum consensus. Gratias tibi, Domine Jesu! ibi sumus, ibi te exspectamus, non Eliam, qui ad deponendum nos veniat; sed Eli, id est, Dominum nostrum, qui nos suscipiat. Modicum ibi, modicum ibi, si mandas atque remandas. Ego quidem mandatis tuis semel credidi; sed adjuva incredulitatem meam, ut immobilis ibi te exspectem, reexspectem, donec quod credo videam: credo enim videre bona Domini in terra viventium. Credis et tu: igitur exspecta Dominum, viriliter age, confortetur cor tuum, et sustine Dominum! (*Psal. xxvi, 13, 14*.) Væ his qui perdidit sustinentiam, et diverterunt in vias pravas. Et quid facient, cum inspicere cœperit Dominus? Qui tamen longanimitate se mandat exspectari, alibi se cito venturum esse promittit: in altero nimirum sustinentiam informans; in altero pusillanimes confortans, imparatos terrens, et pigros excitans. *Ecce, inquit, venio cito, et merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua (Apoc. xxii, 12)*: et ad Jerusalem: *Cito veniet salus tua: quare mœrore consumeris? (Mich. iv, 9)*. Et revera tempus breve est, maxime uniuscujusque nostrum; licet longum videatur æstuanti, seu præ labore, seu præ amore. Ideoque utrumque necesse est: ut timeamus Judicem qui prope est, et forsitan mihi, forsitan tibi in januis est; et longanimitate exspectemus, si moram fecerit. Veniens veniet ille Dominus, timor et desiderium nostrum, requies et merces laborantium, dulcedo et amplexus arantium, beatitudo omnium, salvator noster Jesus Christus, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum.

SERMO II.

Quomodo Christo advenienti occurrentium.

1. Ecce venit Rex, occurramus obviam Salvatori nostro. Salomon pulchre ait: *Aqua frigida animæ sitienti, et nuntius bonus de terra longinqua (Prov. xxv, 25)*. Bonus itaque nuntius, qui adventum Salvatoris nuntiat, reconciliationem mundi, bona superventuri sæculi. Quam pulchri pedes annuntiantium pacem, annuntiantium bona! (*Isa. lii, 7*.) Multi siquidem, non unus. Multi, inquam, sed in uno spiritu longa serie ab initio sæculi nobis supervenerunt nuntii, et omnium vox una, simul una sententia: *Venit, ecce venit (Ezech. xxxix, 8)*. Et unde, inquis, isti venerunt nuntii? Ut scriptum est, *de terra longinqua (Isa. xxxix, 3)*; quia de terra viventium, quæ magno interstitio separata est ab hac terra morientium: nam inter nos et illos adhuc chaos magnum firmatum est. Inde tamen prophætæ nobis, sicut et angeli missi sunt: quia si corpore hic versabantur, spiritu illuc assumebantur, quando mittendi erant; ut illic audirent et viderent, quod hic nuntiarent. Hujusmodi nuntii aqua refrigerii, potusque sapientiæ sunt salutaris animæ Deum scienti: cui nimirum qui nuntiat adventum vel alia

myateria Salvatoris, haurit ei, et propinat aquas in gaudio de fontibus Salvatoris, ut etiam nuntianti sibi, sive Isaïæ, sive cuilibet ex prophetis, eadem anima respondere videatur verbis Elizabeth, quia eodem potata spiritu quo Elizabeth: Et unde mihi hoc, ut veniat Dominus meus ad me? (*Luc. i, 34, 43.*) Ecce enim, ut facta est vox annuntiationis tuæ in auribus meis, exsultavit in gaudio spiritus in corde meo, gestiens occurrere Deo Salvatori suo.

2. Et revera, fratres, exsultatione spiritus Christo venienti occurrendum est. Et jam nunc a longe salutandus, vel certe resalutandus, qui mandat salutem Jacob. *Amicum salutare non confundar (Eccli. xxii, 31)*, inquit Sapiens; quanto magis resalutare? O salutare vultus mei, et Deus meus! quanta dignatio fuit quod servos salutasti? sed quanto major, quod salvasti? Nec enim integra nobis salus esset, si salutes mandares, et non dares. Dedisti autem, non modo, quos salutaveras verbis pacificis, postmodum salutando in osculo pacis, videlicet per unionem carnis; sed etiam salutem operando per mortem crucis. Exsurgat **912** igitur spiritus noster alacri gaudio, curratque obviam Salvatori suo, et jam a longe venientem adoret et salutet, acclamans ei et dicens: *O Domine, saluum me fac; o Domine, bene prosperare! Benedictus qui venturus es in nomine Domini (Psal. cxvii, 25, 26)*. Salve, qui venis salvare nos; benedictus, qui venis benedicere nos. Igitur, o Domine, bene prosperare, qui tam prosper et salutaris advenis generi humano. Intende, prospere procede et regna. Prosperum iter faciet tibi Pater, Deus salutarium nostrorum. *Prosperabitur, inquit Pater, in his ad quæ misi illum (Isa. lv, 41)*: non pro votis carnalium, non pro voluntate Petri, qui abhorrebat illum pati. *Et omnia quæcunque faciet prosperabuntur (Psal. i, 3)*: non ad præperam hominum voluntatem, sed ad veram eorum salutem. *Vana quidem salus hominis (Psal. cvii, 13)*: sed Domini est salus (*Psal. liii, 9*), qui operatus est salutem de sanguine suo, fundens illum in pretium, et propinans in potum. Veni ergo, o Domine, *saluum me fac, et salvus ero (Jerem. xvii, 14)*. Veni et ostende faciem tuam, et salvi erimus (*Psal. lxxix, 4, 8, 20*). *Te enim expectavimus: esto brachium nostrum, salus nostra in tempore tribulationis (Isai. xxxiii, 2)*. Sic Prophetæ et justî desiderio et affectu tanto ante Christo venturo occurrerant, desiderantes, si fieri posset, oculis videre quod spiritu prævidebant. Unde Dominus discipulis dicebat: *Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi prophetæ, et reges voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt (Luc. x, 23, 24)*. Abraham quoque pater noster exsultavit, ut videret diem Christi: vidit, sed apud inferos, et gavisus est. In quo utique tepor et duritia cordis nostri suggillatur, si non videt eum gaudio spirituali.

3. Christi nascentis diem anniversarium expectamus; qui nobis in proximo videndus, Domino anuente, promittitur. Hoc sane gaudium nostrum tale

A videtur exigere Scriptura, ut spiritus noster levans se super se, Christo venienti quodammodo occurrere gestiat: et desiderio se extendens in anteriora, impatiensque morarum, jam videre contendat futura. Ego namque non solum ad secundum adventum, sed etiam ad primum arbitror pertinere, quod tot locis Scripturarum ei monemur occurrere. Quomodo, inquis? Quia videlicet sicut secundo adventui occurreremus motu et exsultatione corporis: sic et primo occurrendum est affectu et exsultatione cordis. Scitis enim quia resumtis in resurrectione corporibus novis, secundum doctrinam Apostoli, *rapiemur in nubibus obviam Christo in æera, et sic semper cum Domino erimus (I Thess. iv, 16)*. Sic nec modo desunt nubes, quæ spiritus nostros, si nimis non fuerint pigri terræque affixi, sublevabunt ad altiora; et sic cum Domino erimus, vel hora dimidia. Agnoscit, ni fallor, experientia vestra quod loquor, cum aliquando vocem dederunt nubes, id est, sonuerunt in Ecclesia prophetarum, vel apostolorum voces, ad quam sublimia sensus vestri, quasi vehiculo nubis, fuerint subvecti; et eo usque nonnunquam excesserint, ut gloriam Domini quantulumcunque mererentur speculari. Tunc, ni fallor, vobis innotuit veritas illius sermonis, quem Dominus de illa nube pluit, quam quotidie ponit ascensum vobis: *Sacrificium laudis honorificabit me: et illic iter, quo ostendam illi salutare Dei (Psal. xlix, 23)*. Ita ergo sit, ut ante adventum suum Dominus veniat ad vos, et antequam mundo generaliter adveniat, familiariter invisat vos. C *Non vos, inquit, relinquam orphanos: vado, et veniam ad vos (Joan. xiv, 18)*. Et quidem pro merito cuiusque, vel studio, creber est ad unumquemque iste Domini adventus, hoc tempore medio inter adventum primum et novissimum, conformans nos adventui primo, et præparans novissimo. Ad hoc nempe venit modo in nos, ne primo adventu frustra venerit ad nos, vel ne in novissimo veniat iratus adversus nos. Hoc siquidem adventu satagit reformare sensum superbix nostræ, configuratum sensui humilitatis suæ, quam primo veniens exhibuit; ut perinde reformet corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ, quam denuo rediens exhibebit. Prorsus optandus omnibus votis, et expetendus studiis adventus iste familiaris, qui nobis gratiam impertit adventus primi, et gloriam promittat novissimi. Quia enim misericordiam et veritatem diligit Deus, gratiam et gloriam dabit Dominus (*Psal. lxxxiii, 12*); per misericordiam prærogans gratiam, per veritatem reddens gloriam.

913 4. Porro sicut dispositione temporis, sic etiam proportionem similitudinis melius est adventus iste spiritualis inter adventum utrumque corporalem, et velut quidam mediator, participat cum utroque. Primus siquidem adventus, occultus et humilis; ultimus, manifestus et admirabilis: iste autem occultus quidem, sed mirabilis. Occultum sane dixerim, non quod ignoretur ab eo cui venit, sed quia secretus ei advenit. Unde glorians illa gloriosa anima se-

cam dixit: *Secretum meum mihi, secretum meum mihi* A
(*Isa. xxiv, 16*). Sed nec ab ipso cui advenit, potest
ante videri, quam teneri, juxta illud beati Job de se
contentis: *Si venerit ad me, non videbo eum; si abierit,
non intelligam* (*Job ix, 11*). Nec veniens quippe
videtur, nec recedens intelligitur, qui solummodo,
dum præsens est, lumen est animæ et intellectus, quo
invisibilis videtur, et incogitabilis intelligitur. Cæ-
terum quam admirabilis sit, licet occultus sit iste ad-
ventus Domini, quam suavi et felici stupore in ad-
mirationem sui suspendat et expendat animam contem-
plantis, quomodo omnia ossa interioris hominis
sociament ei, *Domine, quis similis tui* (*Psal. xxxiv,
10*)? norunt quidem experti; sed utinam satis desi-
derent experiri non experti: ita duntaxat, ut non tem-
eraria curiositas faciat scrutari majestatem oppri-
mendoq; a gloria, sed pia charitas suspirare dilectum
suscipiendos a gratia. Suscipiens enim mansuetos
Dominus, humilians autem peccatores usque ad ter-
ram (*Psal. cxlvi, 6*), superbis resistit, humilibus
autem dat gratiam (*Jac. iv, 6*). Cum igitur primus
adventus sit gratiæ; novissimus, gloriæ: iste nimi-
rum, gratiæ pariter et gloriæ; in quo videlicet per
contemplantem gratiam futuram nobis utcumque da-
tur prælibare gloriam. Cum igitur in primo Deus
majestatis visus sit contemptibilis, innovissimo au-
tem videndus sit terribilis, in isto medio videtur
mirabilis et amabilis: ut nec propter dignationem
gratiæ, qua se præbet amabilem, possit esse contem-
ptui, sed admirationi; nec propter magnificentiam
gloriæ, qua mirabilis apparet, sit terrori, sed potius
consolationi. De primo dicebat Videns: *Vidimus eum,
et non erat ei species, neque decor: unde nec reputa-*
vimus eum (*Isa. lxxxiii, 2, 3*). De ultimo expavescit
etiam justus, dicens: *Et quis stabit ad videndum eum?*
(*Malach. iii, 2*). De isto autem dicit Apostolus: *Gloriam
Domini speculantes, in eandem imaginem trans-*
*formamur a gloria in gloriam, tanquam a Domini
Spiritu* (*II Cor. iii, 18*). Mirabile prorsus, et ama-
bile, cum Deus amor amantis sensibus illabitur:
cum sponsam Sponsus in unitate Spiritus amplecti-
tur, et in eandem cum illa imaginem transformatur;
per quam, velut per speculum, Domini gloriam spe-
culatur. Quam beati, quorum ardens charitas hanc
prærogativam jam meruit obtinere! sed et illi beati,
quorum sancta simplicitas idem quandoque potest
sperare! Et illi quidem jam de fructu amoris, sui capi-
ant solatium laboris: isti autem tanto fortasse ma-
jore merito, quanto interim minore solatio, portantes
pondus diei et æstus, exspectant adventum remu-
nerationis. Nos igitur, fratres, quos nondum con-
solatur tam sublimis experientia, ut patientes simus
etque ad adventum Domini, consoletur interim cer-
ta fides et pura conscientia, quæ tam feliciter quam
fideliter cum Paulo dicat: *Scio cui credidi, et certus
sum quia potens est depositum meum servare in illum
dicu* (*II Tim. i, 12*): in adventum scilicet gloriæ
magni Dei, et Salvatoris nostri Jesu Christi, cui est
gloria in secula sæculorum. Amen.

SERMO III.

Quod homo debeat semper esse paratus Dominum ad-
venienti.

1. *Paratus est Israel in occursum Domini, quoniam
venit* (*Amos iv, 12*). Et vos, fratres, estote parati;
quia, qua hora non putatis, Filius hominis veniet
(*Luc. xii, 40*). Nihil certius quam quod veniat, sed
nihil incertius quam quando veniat. Usque adeo si-
quidem non est nostrum scire tempora, vel momenta,
quæ Pater posuit in sua potestate (*Act. i, 7*), ut nec
angelis qui assistunt ei, de die illa vel hora scire
data sit. Dies quoque noster ultimus, certissimus
nobis quod veniat: incertissimus est quando, vel
ubi, vel unde nobis adveniat; nisi quod, ut ante nos
dictum est, senibus est in januis, qui juvenibus est in
insidiis. Et utinam vel illi se observarent, qui mor-
tem tam paratam intrare, imo **914** jam intrantem
vident. An non ex parte jam intravit, quæ aliquas
partes corporis jam permortuas occupavit? In plu-
ribus tamen semimortuis videre est adhuc viventem
concupiscentiam mundi: frigescent membra, et fer-
vet avaritia: vita finitur, et ambitio protrahitur.
Quandoquidem nobis quoque quibus fortassis ætas,
aut salus aliquid longius promittere videtur, quanto
minus mors in conspectu est, tanto magis utique,
si sapimus, suspecta est: ne videlicet dies illa, sicut
fur in nocte, incautos et imparatos nos comprehen-
dat; quæ in insidiis posita, quominus videri aut ca-
veri potest, eo magis timenda est. Una igitur secu-
ritas est, nunquam esse securum: quatenus timor
se observans reddat semper paratum; donec secu-
ritas succedat timori, non timor securitati. *Observa-*
bo me, inquit sapiens, ab iniquitate mea (*Psal. xvii,
24*), quandoquidem non possum a morte mea; sciens
quia justus, si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio
erit (*Sap. v, 7*): imo in morte triumphat, cui non
dominatur iniquitas in vita. Quam pulchrum, fra-
tres, quam beatum, in morte non modo securum,
sed et gloriosum triumphare; ex auctoritate con-
scientiæ, spiritu et voce Martini eruentam bestiam,
si astare præsumperit, increpare; Judici venientiet
pulsanti gratanter aperire! Tum vero videas, heu, si
miles mei trepidare, inducias petere, nec accipere:
oleum conscientiæ lamentis pœnitentiæ velle emere,
nec tempus sufficere: larvales illas facies declinare
velle, nec posse: a facie iræ tonantis velle in corpore
delitescere, et cogi exire! Exhibit spiritus ejus,
et revertetur peccator in terram suam, unde sum-
ptus est. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum.
Scio quidem, quia conditionis humanæ est, sub dis-
crimine exitus conturbari, cum etiam perfecti nolunt
exspoliari, sed supervestiri: et qui nihil sibi sunt
conscii, quia tamen non in hoc sunt justificati, ne-
cesse habent judicium, quod ignorant, vereri. Sed,
sive conditionis affectu, sive sanctitatis defectu, sive
judicii metu conturbata fuerit anima mea, inquit
justus: *Tu, Domine, misericordiæ memor eris, mit-*
tesque misericordiam tuam et veritatem tuam, et eri-
vies animam meam de medio catulorum leonum (*Psal.*

LVI, 4, 5): et qui prius conturbatus eram, postmodum *in pace in idipsum dormiam et requiescam* (Psal. IV, 9). Vocavit Deus terram, et audivit eum in tremore. Cum enim auditum fecit de cœlo iudicium, auditu solo terra tremuit, et terrore purgata quievit. Beati qui nunc eatenus excoquunt in se omnem scoriâ peccati, ut tunc solo sufficiat timore purgari. Mecum siquidem servo inutili et negligenti bene agitur, si vel per ignem salvus fiam; si, crematis lignis, feno, stipula, quæ mihi coarcervavi, vel semiustus evadam. Et quidem comparatione mali, bonum vel per ignem salvari; sed indubitanter longe melius, sola purgatione metus consummari: optimum autem et felicissimum, nec metu turbari.

2. Idcirco paratus esto, o verus Israel, in occursum Domini: non solum, ut cum venerit et pulsaverit, aperias ei; sed etiam adhuc illo longe agente, alacer et gratulabundus occurras ei; et tanquam fiduciam habens in die iudicii, regnum ejus advenire pleno preceris affectu. Si ergo vis tunc paratus inveniri: *Ante iudicium para justitiam tibi* (Eccl. XVIII, 19), juxta consilium Sapientis; paratus sis ad omne opus bonum faciendum; paratus sis nihilominus ad omne malum patiendum: ut sine reprehensione cordis cantet os tuum, *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum*. Paratum quidem, ut te cooperante faciam digna; paratum, ut patiar indigna. Et ideo paratum ad utrumque, quod *cantabo et psallam in gloria mea*: id est, laudabo et gloriabor pro utroque. Et statim in hoc ipsum se justus excitat, *Exsurge*, inquit, *psalterium et cithara* (Psal. LVI, 8, 9); id est, cor meum et caro mea, ad exultandum in Deum vivum: cor scilicet, propter speciales actiones; caro, propter suas passiones. Cor namque sapiens quæ sursum sunt, psalterium est sonans de superiori: caro patiens quæ deorsum sunt, cithara sonans ab inferiori. Sic et alibi devotionem suam David offerens Deo, *Paratus sumi*, inquit, *ut custodiam mandata tua*: et tam paratus, quod non sum turbatus (Psal. CXVIII, 6), cum tentatio irrueret, et persecutio grassaretur. Cum persequeretur æmulus, malediceret servus, animam quæreret filius (II Reg. XV-XVIII); non sum tamen **915** turbatus, quominus custodirem mandata perfectionis evangelicæ: retribuentibus mala pro bonis, retribuens bona pro malis; sollicitus de persecutorum salute, mœstus de morte; sustinens a servo exprobrari, non sustinens ab amico vindicari. Ecce ante Evangelium evangelica perfectio, charitas scilicet patiens et benigna, etiam erga malignos, quos tolerat. Quia igitur tam paratus erat, fiducialiter Domino nimirum occurreret: *Sine iniquitate*, inquit, *cucurri, et direxi distortos, quantum in me fuit. Tu exsurge igitur in occursum meum*, occurrentis tibi: et quia nec sic pertingens possum ad celsitudinem tuam, nisi tu condescendens operi manuum tuarum porrigas dexteram: *Exsurge in occursum meum* (Psal. LVIII, 5, 6), *et vide si via iniquitatis in me est*: et si inveneris nescio quam viam iniquitatis. amove a me: et de lege tua misertus mei,

A deduc me in via æterna (Psal. CXXXVIII, 24), id est. Christo, qui via est per quam itur, et æternitas ad quam pervenitur; via immaculata, mansio beata.

3. Puto tamen quia et ante mansionem illam beatam, si paraveris Domino viam immaculatam, ipse dignabitur sæpius in via ponere gressus suos, dilatabitque subtus te gressus tuos, ut dilatato corde curras viam mandatorum, cujus angustum forte causabaris initium. *Sapientia* namque, ut ipsa perhibet, *in viis justitiæ ambulat* (Prov. VIII, 20): et: *Qui continens est justitiæ apprehendet illam, et obviabit illi quasi mater honorificata. Dignos se ipsa circuit quærens, et in viis suis ostendit se illis* (Eccl. XV, 1, 2, et Sap. VI, 17). Si minus aut nunquam tibi eam occurrere conquereris, vide ne forte viam tuam corruperis. Sic enim scriptum habes: *Insipientia viri corrumpit viam suam; Deus autem causabitur in corde suo*. Ipse siquidem stat ad ostium et pulsatur: ut si quis aperuerit ei, cœnet cum eo cœlestis mensæ delicias. Loquitur sponsa: *Vox dilecti mei pulsantis: Aperi mihi, soror mea sponsa* (Cantic. V, 2). Aperi mihi cor tuum, et cibabo illud. Aperi mihi os tuum, et implebo illud. *Os meum*, inquit David, *aperui, et attraxi spiritum* (Psal. CXVIII, 131). Spiritus enim ante faciem nostram Christus Dominus, non modo invitandus, sed et attrahendus quadam violentia precis, vehementiaque fervoris in hospitium cordis: sicut de duobus discipulis in typum hujus rei historia refert Evangelii (Luc. XXIV, 28, 29). Et ipse siquidem non ob aliud, nisi ut probet devotionem charitatis tuæ, aliquando se fingit longius ire: sicut et duo angeli, Loth adorante et obsecrante ut intrarent, dissimulabant tamen dicentes, *Minime, sed manebimus in platea*. Sed quid dicit Scriptura? *Compulit illos oppido, ut diverterent ad eum* (Gen. XIX, 2, 3). Pia violentia, qua regnum cœleste rapitur: laudabilis importunitas, quæ Christum hospitem, aut angelos promeretur. Sed quid est, inquis, quod Jesus fingit se longius ire? Quid, nisi illud quod Ecclesiastes confitetur de se? *Dixi, sapiens efficiar; et ipsa longius recessit a me* (Eccl. VII, 24). Hoc autem sponsa manifestius exponit, nostram quoque quotidianam exprimens querimoniam, ubi ait: *Surrexi aperire dilecto meo: at ille declinaverat, atque transierat. Quæsi vi illum, et non inveni* (Cantic. V, 5, 6): vocavi, et non respondit mihi, sicut nec mulieri Chananeæ. Spiritum sapientiæ invocabas, spiritum gratiæ quærebas in oratione: si tibi videtur longius recedere, ne desperes, sed importunus insiste; donec respondeatur tibi, *Magna est fides tua, fiat tibi sicut petisti* (Matth. XV, 28).

4. Cum tamen invitas Jesum, vide ne Deum majestatis ad sordidum et indignum invites hospitium; ubi nec te ipsum patiatur habitare quietum uxor litigiosa, seu fumus, aut stillicidium. Non enim nisi in pace sit locus ejus: nec aliud quam justitia et iudicium præparatio sedis ejus. Nunc autem *me*, inquit, *de die in diem quærunt, et scire vias meas*

volunt, quasi gens quæ justitiam fecerit, et iudicium Dei sui non dereliquerit (Isa. LVIII, 2). *Justitia*, inquit, et iudicium præparatio sedis ejus (Psal. LXXXVIII, 15). Noli causari quasi sumptuosum [fort. præsumptuosum] sit, viresque tuæ excedat paupertatis, tam magnifico, tamque potenti præparare domum hospiti: habes ad manum unde id possis. Humanum dico propter infirmitatem carnis tuæ, vel magis angustiam mentis tuæ. Confitere perfecte de præterito: bonam voluntatem habe de cætero; pax enim hominibus bonæ voluntatis (Luc. II, 14), et hoc iudicio et justitia sedem Altissimo præparasti. Vis manifestius audire de confessione, quod eam oporteat fieri in præparatione adventus Domini? *Justus*, ait Scriptura, **916** in initio sermonis accusator est sui. Et quid sequitur? *Venit amicus ejus* (Prov. XVIII, 17), qui modo ante confessionem inimicus assistebat longius. Cum enim dixit, *Confitebor adversum me injustitiam meam Domino* (Psal. XXXI, 5); et ipse remisit: *Venit*, inquam, et investigabit eum. Prorsus investigabit, tanquam potio valida, scrutans corda et renes; pertingens usque ad divisionem animæ et spiritus, exhauriens noxia de medullis animæ, mentisque visceribus, purgans affectus ut fructum plus afferat: de cujus primitivo fructu confessionis jam gaudet pater agricola. Ipse tamen qui post confessionem nonnunquam et antequam invocetur, adest, nonnunquam exspectat ut tu prior eum invites: et ut meritum tibi augeat, sæpe diutius dissimulat; ut tu attentius psallendo, instantius orando, dulciter violentus intrare compellas: alioquin planget propheta quod civitates austri clausæ sint, nullo introeunte (Jerem. XIII, 19). Cum ergo dicere potueris, *Paratum cor meum, Deus*, quia vacuum a malis; *paratum cor meum*, quia sanctis plenum desideriis: tunc sedulus fac quod sequitur, *Cantabo et psalmum dicam* (Psal. LXVI, 8). Et quicumque sit sonus cantantis vel psallentis, hæc sit intentio mentis: *Exsurge, gloria mea, exsurge in occursum mei; quia, quantum potui, occurri tibi. O benigne Jesu, quam alacer et promptus, quam lætus et festivus occurris hujusmodi devotioni! quam hilarem te ostendis in viis istis! Occurristi*, inquit *Isaias, lætanti et facienti justitiam: in viis tuis recordabuntur tui* (Isa. LXIV, 5). Si enim psallas sapienter, in via immaculata veniet; veniet qui et illuminabit abscondita tua, ut quæ nescis intelligas mysteria Scripturarum, eritque ut dicas: *Psallam et intelligam in via immaculata, quando veniet ad me* (Psal. C, 1, 2). *Excita, Domine, potentiam tuam, quæ excitet pigritiam nostram in occursum tui: et veni, ut salvos nos facias* (Psal. LXXIX, 5), *Salvator mundi; qui vivis et regnas per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

SERMO IV.

De vita solitaria, et de via Domino paranda.

1. *Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini* (Isa. XL, 3). Primo omnium considerandam arbitror gratiam deserti, beatitudinem eremi; quæ ab

initio gratiæ, quieti sanctorum meruit consecrari. Consecravit nobis plane habitationem deserti vox clamantis in deserto, Joannes prædicans et tribuens baptismum pœnitentiæ in deserto; quanquam et ante ipsum quibusque sanctissimis prophetarum, velut auditorium Spiritus, amica semper fuerit solitudo. Longe tamen excellentior, atque divini ipsi loco gratia sanctificationis accessit, cum Jesus Joanni successit: qui etiam, antequam prædicare pœnitentibus inciperet, locum pœnitentibus præparandum putavit; atque per dies quadraginta, dum versatur in deserto, velut purificans locum, novumque novæ vitæ dedicans locum, tyrannum qui incubabat, omnemque malitiam et subtilitatem ejus, non tam sibi, quam illis qui accolæ eremi futuri erant, superavit. Si ergo elongasti fugiens et manens in solitudine, ibi permane, ibi expecta eum qui te salvum faciet a pusillanimitate spiritus, et tempestate. Quantalibet ingruat tibi tempestat bellorum, quantacunque patiaris in deserto, penuriam etiam victualium, noli pusillanimitate spiritus redire mente in Ægyptum. Felicius te pascet eremus manna, id est pane angelorum, quam Ægyptus ollis carniæ. Ipse Jesus quidem in eremo jejunavit; sed multitudinem sequentium se in deserto, sæpe et mirabiliter pavit. Sæpius autem et mirabilius te satiabit, qui tanto gratiore merito, quanto sanctiore proposito secutus es eum in deserto. Cum enim diutius eum tui oblitum putaveris, ipse sæpe non immemor bonitatis, consolabitur te, et dicet tibi: *Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, et charitatem desponsationis tuæ, quando secuta es me in deserto* (Jerem. II, 2). Tunc plane ponet desertum tuum quasi delicias paradisi: et ipse confiteberis quia *gloria Libani data est ei, decor Carmeli et Saron* (Isa. XXXIV, 2). Sicut enim in multis hodie locis, etiam juxta litteram illud propheticum videmus impleri, *Pinguesscent speciosa deserti* (Psal. LXIV, 13); et, *Deserta in ubertatem versa advenæ comedent* (Isa. V, 17): sic quilibet Scripturæ locus, qui ante **917** tibi sterilis videbatur et aridus, repente ad benedictionem Dei mirabilem ubertate, ac pinguedine spiritus; ut de saturitate mentis eructes hymnum laudis, *Confiteantur*, inquit, *Domino, misericordiæ ejus, et mirabilia ejus filiis hominum: quia satiavit animam inanem, et animam esurientem satiavit bonis* (Psal. CVI, 8, 9).

2. Illud sane mirabili gratia provisum est divinæ dispensationis, ut in his desertis nostris quietem habeamus solitudinis, nec tamen consolatione careamus gratiæ et sanctæ societatis. Licet cuique sedere solitarium, et tacere, eo quod neminem patitur interpellantem: nec tamen vix soli, eo quod non habeat confoventem: aut, si ceciderit, sublevantem (Eccle. IV, 10). In frequentia hominum sumus, et sine turba sumus; velut in urbe versamur, nullum tamen tumultum patimur, quominus vox clamantis in deserto a nobis audiatur: si modo in-

terius, sicut exterius silentium habeamus. *Verba* namque *sapientium*, ait Salomon, *audiuntur in silentio, plus quam clamor principis inter stultos* (*Eccle. ix, 17*). Et nunc quoque si medium silentium teneant omnia interiora tua, omnipotens sermo tibi secretus inhabitet de sede paterna. Felix igitur, qui sic elongavit fugiens tumultum mundi: qui tam procul recessit in secretum et solitudinem quietæ mentis, ut non modo vocem Verbi, sed et Verbum ipsum; non Joannem, sed Jesum mereatur audire! Interim tamen quid vox Verbi nobis clamet audiamus, ut quandoque de voce ad Verbum proficiamus. *Parate*, inquit, *viam Domino: rectas facite semitas ejus* (*Isa. xl, 3*). Parat viam, qui corrigit vitam: rectam facit semitam, qui per arctiorem se dirigit viam. Plane vita correctæ, via est recta, per quam Dominus veniat ad nos, qui in hoc ipsum prævenit nos. A Domino siquidem gressus hominis diriguntur, et viam sic ejus vult, ut gratanter per eam veniens ad hominem, cum eo jugiter ambulet. Nisi erim suum ad nos adventum ipse præveniat, qui est via, veritas et vita (*Joan. xiv, 6*); non potest via nostra corrigi secundum regulam veritatis, ac per hoc nec dirigi ad vitam æternitatis. In quo vero corrigit adolescentior viam suam, nisi in custodiendo sermones ejus, nisi in sequendo vestigia ejus, qui viam fecit se ipsum, qua veniamus ad ipsum? Utinam dirigantur viæ meæ, ad custodiendas, o Domine, vias tuas (*Psal. cxviii, 5*); ut propter verba laborum tuorum custodiam etiam vias duras: quæ etsi duræ videantur carni, quia infirma est, suaves et pulchræ videbuntur spiritui, si promptus est! *Via*, inquit, *ejus viæ pulchræ, et omnes semitæ ejus pacificæ* (*Prov. iii, 17*). Non solum pacatæ, sed et pacificæ sunt viæ sapientiæ: quia, *cum placuerint Domino viæ hominis, etiam inimicos ejus convertet ad pacem* (*Id. xvi, 7*). *Israel, si in viis meis*, inquit, *ambulasset, pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliasset, et super tribulantes eos misisset manum meam* (*Psal. lxxx, 14, 15*). Quare enim contritio et infelicitas in viis eorum, nisi quia viam pacis non cognoverunt (*Psal. xiiii, 3*)? Eapropter, si quando vidi hominem inquietum, contumacem, litigiosum, gravissima tentatione vexari, vel tribulatione flagellari, recordabar illius proverbii: *Semper jurgia quaerit malus: angelus autem crudelis mittetur contra eum* (*Prov. xvii, 11*), cui traditur forsitan in afflictionem carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini. Si tamen aliquando prosperatur via impiorum, noli æmulari in eo qui prosperatur in via sua, in homine faciente injustitias (*Psal. xxxvi, 7*): quia hæc via eorum scandalum ipsis; ut tanto liberius in mortem currant, quanto minus sepitur eis via qua ambulant. De istis Sapiens loquitur: *Via peccantium complanata lapidibus: sed in fine illorum, inferi, tenebræ et pænæ* (*Eccli. xxi, 11*): et, *Ducunt in bonis dies suos, et in puncto descendunt ad inferos* (*Job xxi, 13*). Beati igitur immaculati in via, qui ambulant in via Domini! quia, etsi de torrente in

A via bibunt, propterea exaltabunt caput; quia caput suum, quod sequuntur per viam passionis, consequuntur in fine mansionis.

3. Quidquid igitur occurrerit vobis in via Domini, læto ac dilatato corde currite viam mandatorum Dei: quia etsi pusillanimis arcta videtur via, tamen recta; et si dura videtur, immaculata est. Plane beati immaculati in via! qui sic immaculato calle transeunt viam mundi, ut non inquinarent vestimenta sua: aut certe, si inquinaverint, secundum beatitudinis non amittunt locum; sed lavant vestimenta sua baptismo poenitentiae, quo Joannes baptizat **918** in eremo, viam parans Domino. Via utique immaculata, castitas; via grata, per quam Dominus gratiæ dignanter veniat: cui propheta cantat, *Deus meus, impolluta via ejus. Impolluta castitas Virginis, qua venit in uterum illius: impolluta necesse est sit castitas hominis, qua veniat in animam illius. Felix conscientia, cui convenit vox illa: Deus præcinxit me virtute continentiae, et posuit immaculatam viam meam* (*Psal. xviii, 31, 33*)! Verumtamen, ne de castitate sine virtutibus aliis glorieris, quasi jam viam immaculatam Domino paraveris: scito quia nihilominus necesse est ut via hæc etiam recta sit, plana sit, ut etiam tenebrosa vel lubrica non sit. Nam via impiorum tenebræ et lubricum; et angelus Domini persequens eos (*Psal. xxxiv, 6*). Et via impiorum tenebrosa: nesciunt ubi corruant (*Prov. iv, 19*). Putamusne, fratres, in aliquo nostrum inveniat adhuc pravum aliquid in voluntatibus, asperum in moribus, tenebrosum per ignorantiam sensus, lubricum per inconstantiam actus? Quomodo autem scripturam de via paranda implebimus, nisi, sicut scriptum est, faciamus: *Ut sint prava, in directa; et aspera, in vias planas* (*Isa. xl, 4, et Luc. iii, 5*)?

4. Primo itaque necesse est ut, si qua est in nobis prava et distorta voluntas, corrigatur, et ad regulam divinæ voluntatis dirigatur. Aliter videbimur dicere, sicut impii dicunt: *Non est recta via Domini. Sed statim refellit nos irrefragabilis veritas, et increpat terribilis severitas: Nunquid non viæ meæ rectæ sunt, et non magis viæ vestræ pravæ sunt* (*Ezech. xviii, 29*)? Qui igitur viam Domino parare festinas primo omnium bona sit voluntas; quoniam in malevolam animam non introibit sapientia (*Sap. i, 4*). Cum autem hoc modo posueris prava in directa, scito quia non minus necesse est ut aspera sint in vias planas: ut scilicet omnem morum complanes asperitatem, et in quamdam vitæ socialis sternas æqualitatem, ne mitis et suavis ille viator offensus asperitate viæ resiliat. Quidni resiliet ille mitis et humilis corde, qui non nisi super mansuetum requiescit et humilem; cum etiam humanus omnis sensus refugiat et horreat hominem iracundum, et intractabilem? Sed, et si eatenus profecisti in via Domini, ut et propositum rectitudinis, et disciplinam mansuetudinis assecutus sis; profecisti quidem, sed non profecisti, nisi lucerna

sit pedibus tuis verbum Dei, et lumen semitis tuis. A

In via enim quæ ambulabam, ait, absconderunt laqueum mihi (Psal. cxli, 4). Et sunt viæ quæ videntur hominibus rectæ, novissimum autem earum ducit in profundum inferni. Via enim impiorum tenebrosa, ut Salomon ait: *nesciunt ubi corruant* (Prov. iv, 19). Hoc et Dominus ait: *Qui ambulat in tenebris, nescit quo vadat* (Joan. xii, 35). At vero *mandatum lucerna est, et lex lux, et via vitæ increpationis dis. iplina* (Prov. vi, 23). Qui enim increpationes relinquit, errat. Si igitur sapias, in via qua nunquam ambulasti, non ipse tibi doctor aut ductor eris, sed aurem magistris inclinabis, et increpationibus eorum acquiesces, et consiliis; et operam scientiæ et lectioni dabis, ne sero pœnitens dicas: *Cur detestatus sum disciplinam, et increpationibus non acquievit cor meum; nec audivi vocem docentium me, et magistris non inclinavi aurem meam? Pene fui in omni malo, in medio ecclesiæ, et synagogæ* (Prov. v, 12-14). Quod enim scientia legis liberet a laqueis, audi consistentem David: *Posuerunt peccatores laqueum mihi, sed de mandatis tuis non erravi*. Quomodo id potuisti? Quia *hæreditate acquisivi testimonia tua. Et in via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis. Me expectaverunt peccatores, ut perderet me: sed per hoc evasi, quia testimonia tua intellexi* (Psal. cxviii, 110, 111, 94, 95). *Lex Dei, inquit, in corde justis, et per hoc non supplantabuntur gressus ejus* (Psal. xxxvi, 31). Hinc et filius ejus Salomon ait: *Simulator ore decipit amicum suum, justis autem liberantur scientis* (Prov. xi, 9).

5. Sed utinam hæc via, qua salutem vel Salvatorem suscipere debemus, sicut jam non est tenebrosa per ignorantiam veri, sic nec lubrica sit per inconstantiam operis. Sed, sicut Balaam cadens apertos habebat oculos (Num. xlii, 27, 31), sic et nos: et videmus apertos oculos per scientiam, et cadimus per negligentiam. Volentes et scientes peccamus, et libentes lubricamus: nec tam lubricum viæ causari possumus, quam propositum mentis, id est, pedem cui innitimur. Quis enim non ambulat in lubrico, dum in mundo, dum in corpore vivit luteo? Non igitur tam via quam 919 pes in culpa est, qui in via Dei minus firmus est. Sed nunquid, qui cadit, non adjiciet ut resurgat? Septies cadit justus in die, et septies resurgit (Prov. xxiv, 16). Dominus enim erigit elisos, Dominus dirigit justos (Psal. cxlv, 8). Nam, si dicebam: *Motus est pes meus; misericordia tua, Domine, adjuvabat me* (Psal. xciii, 18). Quando igitur aliter non potes cadens, surgens viam ambula, clamans tamen semper ei, quem sequi et consequi desideras, *Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moveantur vestigia mea* (Psal. xvi, 5): et, si via iniquitatis in me est (ut est humana fragilitas), *deduc me in viam sternam* (Psal. cxxxviii, 24); quatenus per te, qui es via et veritas, perveniam ad te, qui es veritas, et via æterna: tibi gloria per æterna sæcula. Amen.

SERMO V.

Quomodo proficiendum in paranda via Domino.

1. Parate viam Domino (Isa. xl, 3). Via Domini, fratres, quam parare jubemur, ambulando paratur, parando ambulatur. Et licet multum profeceritis in ea, semper tamen vobis restat paranda: ut de his in quæ pervenistis, tendatis et extendatis vos in ulteriora; quatenus per singulos profectus Dominus, cujus adventui via paratur, quasi novus, ac seipso semper major occurrat. Ideo bene justus orat: *Legem pone mihi, Domine, viam justificationum tuarum, et exquiram eam semper* (Psal. cxviii, 33). Ideo forsitan vita æterna dicta est; quia licet providentia semitam cujusque investigaverit, terminumque constituerit quousque proficiat; terminum tamen non habet illius, in quam proficitis, bonitatis natura. Itaque sapiens impigerque viator cum consummatus fuerit, tunc incipiet: ita scilicet obliviscens quæ retro sunt, ut quotidie dicat sibi, *Nunc capi* (Psal. lxxvi, 11). Exsultat ut gigas, quem nil terreat ad currendam viam mandatorum Dei: Idithumque factus, pigros qui in via resident, facile transilit in impetu cursus sui. Et licet novissima diei hora venerit, consummatus in brevi explet tempora multa; ut repente de novissimo primus, inter primos coronam accipiat.

2. Sed nos qui de profectu viæ ejus loquimur, utinam vel initium ejus apprehenderimus! Meo namque sensu atque judicio non parum in ea proficit qui cœpit; si tamen vere cœpit, si viam civitatis habitaculi invenit. *Quam pauci sunt*, ait Veritas, *qui inveniunt eam!* (Matth. vii, 14.) Quam multi sunt qui in solitudine errant! prorsus omnes solitarii, id est omnes superbi, qui se solos reputant. Nullus eorum adhuc dicere potest: *Nunc capi, hæc mutatio dexteræ Excelsi* (Psal. lxxvi, 11). Non enim est illis commutatio, ut desinant esse quod erant, quia non timuerunt Deum (Psal. lvi, 20), cum initium sapientiæ sit timor Domini (Psal. cx, 10). Si initium sapientiæ, nimirum et viæ bonæ. Ipse nempe timor Domini, ipse est qui statim illud sapiens consilium generat in corde viri, ut dicere possit: *Cogitavi vias meas, et converti pedes meos in testimonia tua* (Psal. cxviii, 59). Ipse confessionem persuadet, quam Psalmista initium boni operis esse docet: *Incipite*, inquit, *Domino in confessione* (Psal. cxlvi, 7). Ipse ad pœnitentiam superbium inclinatur, ut vocem clamantis in deserto viamque parari jubentis, et unde incipiendum sit ostendens, audiat: *Pœnitentiam agite; appropinquabit enim regnum cælorum* (Matth. iii, 2). Huic sententia consonat Salomonis, qui manifesta definitione rudes instruit, dicens: *Initium viæ bonæ, facere justa* (Prov. xvi, 5). Quid est enim justa facere, nisi pœnitentiam agere? nisi de nobisipsis quod Deo debemus exigere, et quod rapuimus exsolvere? Hæc est justitia quæ ante Dominum ambulat, viamque ei placitam parat, sicut scriptum est: *Justitia ante eum ambulabit, et ponet in via gressus suos* (Psal.

LXXIV, 14). Sicut enim Joannes Jesum, sic pœnitentia gratiam præcedit; illam scilicet gratiam, qua post satisfactionem reconciliati, suscipimur in osculo pacis. In hac siquidem pœnitentiæ via, grato atque hilari occurso obviant sibi, seseque osculantur justitia et pax; justitia scilicet hominis se punientis, et pax Dei ignoscentis: lætumque ac jucundum celebrant in osculo sancto fœdus reconciliationis. Denique ne parvi æstimetur meriti hæc justitia hominis de semetipso facientis judicium et justitiam, neve oratiunculæ, et vota pigrorum se laboribus pœnitentium comparare præsumant; quid de ipsa Salomon sentiat, audiant: *Initium*, inquit, *viæ* **920** *bonæ, facere justa: accepta autem Deo magis, quam immolare hostias* (Prov. xvi, 5). Si ergo videris hominem huic pœnitentiæ professum, regularibus ac sanctis laboribus, quorum debitor est, singulares oratiunculas præferentem;ingere ei hanc Sapientis sententiam: *Initium viæ bonæ, facere justa: accepta autem magis Deo quam immolare hostias*. Similiter, si videris hominem, adversus quem frater suus aliquid habet, munus seu laudum, seu sacramentorum, ad altare offerentem; repete ei nihilominus eundem sermonem: *Initium viæ bonæ, facere justa*, ut fratri reconcilieris: *accepta autem Deo magis quam immolare hostias*. Nam et illo etiam spectat hæc sententia, ut daturus eleemosynam, prius, si quem defraudavit, vel simplum restituat. Sic et tu quoque voluntaria oris tui beneplacita nullatenus Deo esse credideris, illa scilicet quæ in psalmis, vel in orationibus secretis ei obtuleris; si propterea canonem psalmorum ex Regula constitutum negligenter exsolveris. Nonne, si recte offeras, et non recte dividas peccasti? (Gen. iii, sec. LXX.) *Rectas*, inquit, *facite semitas ejus* (Matth. iii, 3, et Isa. xl, 3), vos qui paratis viam Domini.

3. O Domine, tu parasti directiones nobis, si modo nos recte ambulemus in illis. Tu legem posuisti nobis, viam justificationum tuarum, per illum scilicet, quem hujus sanctæ institutionis Legislatorem dedisti: *Hæc via*, inquiens, *ambulate in ea, neque ad dexteram, neque ad sinistram* (Isai. xxx, 21). Hæc via plane, sicut propheta promiserat: *Via directa nobis, ita ut stulti non errent per eam* (Isa. xxxv, 8). Junior fui, etenim senui; et non vidi, si bene memihi, stultum errantem per viam: cum vix aliquem sapientem viderim, qui rectitudinem ejus tenere potuerit. Væ, qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vobismetipsis prudentes (Isa. v, 21)! quos sapientia vestra devios abducit a via salutis, nec sinit stultitiam sequi Salvatoris. Non ignorabat ille stultus propter Christum, quid hæc sapientia terrena, animalis, diabolica mali faciat, qui dicebat: *Si quis sapiens esse videtur in hoc sæculo, stultus fiat, ut sit sapiens apud Deum* (I Cor. iii, 18). Optabilis stultitia, quæ divino judicio reputatur sapientia, quæ hominem non sinit errare de via. Hæc stultitia, nisi fallor, est illa desursum sapientia, pudica, pacifica, modesta, suavis,

A bonis consentiens (Jacob. iii, 17): a quibus omnibus quam procul abhorreat sapiens in oculis suis, utinam nunquam experientia ipsa probasset in oculis nostris. Si contristat vos arrogantia, seu pervicacia hujusmodi sapientium, consolatur abundantius nostrorum pax atque modestia stultorum, qui quanto minus sibi credunt, tanto suavioribus bonis consentiunt. Tales itaque stulti non errant facile de via Dei, sed juxta verbum prophetæ semper audiunt *vocem post tergum monentis: Hæc via, ambulate in ea, neque ad dexteram, neque ad sinistram* (Isai. xxx, 21): ne scilicet per fervorem excedentes modum, aut per teporem subsistentes citra modum, legem præscriptam, viamque deseratis regiam. Spiritus est ad dexteram, caro est ad sinistram; et hæc B sibi colluctantia semper sibi adversantur, ut non quæcunque vult, sive ista, sive ille, faciamus: ne, si plus justo sequimur impetum spiritus, declinemus ad dexteram; aut, si plus justo carni indulgemus, deviemus ad sinistram.

4. Hanc denique viam justificationum Domini, viam veritatis quam elegistis, quanta laude prædicet Isaias, delectat me cum charitate vestra recordari. *Et erit*, inquit, *ibi*, id est, in antiquis cubilibus draconum, in terra utique deserta et invia, *semita et via*, sicut hodie cernere est: quia in feris et incultis hominibus, qui sine lege vivebant, in ipsis invenitur ordo vitæ, et disciplina. *Et hæc via*, inquit, *sancta vocabitur*: quia nimirum sanctificatio est peccatorum, perditorumque salus. Quanta C vero virtute ac reverentia sanctitatis præmineat, inde probat propheta, quia *non transibit*, inquit, *pollutus per eam* (Isa. xxxv, 8). O mi Isaias, ibunt igitur qui polluti sunt per aliam viam? Imo potius huc omnes, huc veniant, hæc incedant. Immundis enim præcipue Christus hanc viam stravit, qui venit quærere et salvum facere quod perierat in viis sæculi. Quid igitur? transibit pollutus per viam sanctam? Absit! Veniat quantumlibet pollutus ad eam, non tamen transibit pollutus per eam: quia cum transierit, jam pollutus non **921** erit. Admittit quidem via sancta pollutum, sed statim abluit admissum; quia diluit omne commissum, tanquam vere baptismus alter pœnitentium. Hic plane, hic baptizat, non Joannes, sed Jesus baptismo pœnitentiæ: hic patet fons domus David in ablationem peccatoris et menstruatæ. Propterea namque via hæc pollutum admittit, sed pollutum non transmittit: quia via arcta est, et quasi foramen illud angustum est, quo serpens innovandus cum exuviis suæ vetustatis venire potest, sed cum ipsis transire non potest; sed novum suaque nuditate melius vestitum, transitus angustia trajicit, extricans omnem, quem attulerat, squalorem vetustatis. Bene ergo prudentiam serpentis imitari rogamur, qui nec aliter in novari possumus, nisi per angustum coarctemur.

5. Sane quod illius antiqui serpentis insidias evadamus, si per hanc arctam viam hujus novi serpentis exemplum sequamur, Isaias promittit, qui

de eadem via subdit : *Non erit ibi leo, et mala bestia non ascendet per eam, nec inveniatur ibi (Isa. xxxv, 9)*. Securi ergo simus, si de via non exorbitamus. Potest leo ille, qui circuit querens quem devoret, juxta iter scandala ponere, laqueos abscondere, viatores rugita terrere : sed persistentes in via lædere non potest ; quippe cui via ipsa terror et supplicium est. Fortitudo nempe simplicis, via Domini, et pavor his qui operantur malum (*Prov. x, 29*). Si ergo in via es, hoc solum time, ne devies, ne Dominum offendas, qui te per viam ducit, ut dimittat te vagum in via cordis tui : præter eum ne timeas alienam. Quod si nimis arctam viam cansaris, prospice finem, quo te via ducit. Si enim omnis consummationis videris finem, continuo dices : *Latum mandatum tuum nimis (Psal. cxviii, 96)*. Si minus videre

A potes, crede videnti Isaiaë, qui oculus tui corporis est. Ipse utcunque videbat, cum id quod sequitur dicebat : *Et ecce ambulabunt hac via qui liberati fuerint, et redempti a Domino : et venient in Sion cum laude, et lætitia sempiterna super capita eorum Gaudium quoque et lætitiã obtinebunt, fugiet dolor et gemitus (Isai. xxxv, 9, 10)*. Qui satis hunc finem cogitat, puto quia non solum viam dilatat sibi; sed etiam pennas, ut jam non ambulet, sed volet, assumit sibi. Semper ergo, fratres, cogitate finem præmiorum, et cum omni facultate et alacritate curretis viam mandatorum. Per ipsam vos deducat et perducatur ipse, qui est via currentium, et bravium pervenientium, Christus Jesus; cui honor et gloria per omnia sæcula sæculorum.

DE NATIVITATE DOMINI.

SERMO I.

Qualia nos doceat Deus puer.

1. *Puer natus est nobis (Isai. ix, 6)*. Puer antiquus dierum. Puer forma corporis et ætate : antiquus dierum, incomprehensibili Verbi æternitate. Quanquam et in ipsa sua dierum antiquitate etsi puer non sit, novus tamen semper sit; imo non tam novus sit, quam ipsa novitas in se semper manens et innovans omnia, a quo quæque res prout recedit, inveteratur; prout reaccedit, renovatur. Et novo quodam modo unde antiquus, inde novus : quoniam quidem æternitas ipsius sine initio nascendi, sine defectu veterascendi, ipsa est et antiqua novitas, et nova antiquitas ipsius. Alia tamen est novitas hujus temporalis nativitatæ, quia puer natus est nobis innovandis, qui ab æterno Deus natus est angelis beatificandis. Illa quidem nativitas amplioris gloriæ, sed ista profusioris misericordiæ. Ista siquidem propter me, qui misericordia indigebam, quoniam miseria circumdatus eram, et miseria quam expiare non poteram. Ostende nobis misericordiam tuam (*Psal. lxxxiv, 8*), qui nondum idonei sumus videre gloriam tuam : appareat benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei, ut per hanc digni efficiamur et idonei, quibus appareat majestas et divinitas Creatoris nostri Dei. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam, nostra indutam miseria, et novo miserendi genere de ipsa miseria miserorum operantem remedia. Ad hoc siquidem ars misericordiæ beatitudinem Dei, et miseriam hominis in unitate Mediatoris temperavit; ut operante sacramento unitatis, per virtutem resurrectionis beatitudo miseriam absorbeat, mortemque vita deglutiat; et **922** totus homo glorificatus in divinæ consortium naturæ transeat. Usque adeo autem universitas infirmitates carnis, quibus ob culpam humana subjacet natura, absque culpa videlicet,

B dignatio suscepti divina; ut nec infantia recusaret injurias, nec alia, quam communis habet conditio, sortiri vellet exordia : excepto sane, quod per Spiritum sanctum immaculatus nascens de immaculata, vitia nostræ originis emundabat, atque secundæ nativitatæ nobis sacramenta dedicabat.

2. Itaque *parvulus natus est nobis (Isa. ix, 6)*, et Deus majestatis exinaniens semetipsum, non solum terreno mortalium corpori, sed etiam infirmæ ac pusillæ infantium se configuravit ætati. O beata infantia, cujus infirmum et stultum fortius et sapientius est omnibus hominibus; quia nimirum Dei virtus, et Dei sapientia sua in nostris, divina operatur in humanis! Hujus siquidem infantis infirmitas principem mundi triumphat, fortem armatum ligat, crudelem tyrannum captivat, et captivitatem nostram absolvit et liberat. Hujus infantis muta, ut videtur, et elinguis simplicitas linguas infantium facit disertas; linguas hominum loqui facit et angelorum, linguas dividens igneas : inscius iste, ut videtur, ipse est qui docet hominem scientiam et angelum, tanquam vere Deus scientiarum, Sapientia Dei, et Verbum. O sacra et dulcis infantia, quæ veram humanis innocentiam refudisti, per quam omnis ætas in beatam redeat infantiam; tibi que conformis fiat, non pusillitate membrorum, sed humilitate sensus, et pietate morum. Prorsus vos filii Adæ, qui nimis grandes estis in oculis vestris, et in giganteam enormitatem per superbiam excrevistis; nisi conversi fueritis, et effecti sicut parvulus iste, non intrabitis in regnum cælorum (*Matth. xviii, 4*). *Ego sum ostium (Joan. x, 9)* regni, ait parvulus iste : nisi incurvetur altitudo virorum, non eos admittet humilitatis janua. Ideo nimirum conquassabit capita in terrâ multorum (*Psal. cix, 6*); et qui elati accedunt, repulsi capite illiso cadent retrorsum. Quid enim? adhuc tu superbis, terra et cinis, postquam Deus factus

est humilis? adhuc magnus es in oculis tuis, postquam Deus parvulus factus est sub oculis tuis? Ille semetipsum exinanivit ut pene videretur esse nihil, sine quo factum est nihil: et tu in immensum inflaris et extolleris, existimans te aliquid esse, cum vere sis nihil! ipse te seducis (*Galat. vi, 3*), clamat tibi Apostolus; cum, etsi aliquid esses, si magnum aliquid esses, tanto magis humiliari te oporteret. *Quanto, inquit Sapiens, magnus est, humilia te in omnibus: et invenies gratiam coram Deo (Eccli. iii, 20), qui superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (Jacobi. iv, 6 et I Petr. v, 5); qui et ipse, ut tibi fieret exemplum, cum esset maximus omnium, factus est humillimus omnium et minimus. Parum erat ei, ut fieret minor angelis conditione mortalis naturæ, nisi et hominibus minor fieret ætate imbecillis infantia. Videat igitur pius et humilis, et gloriatur, videat impius et superbus, et confundatur. Videat, inquam, Deum immensum, parvulum factum, et infantulum adorandum, stupendum mysterium, redemptionem piorum, gloriam humilium, iudicium impiorum, ruinam superbiorum. O venerandum ac tremendum mysterium! Quam sanctum et terribile est nomen tuum, fons misericordiarum, et abyssus iudiciorum! Quis de hoc fonte bibit, et non amavit? quis hanc abyssum consideravit, et non expavit? Qui non amavit, nequam et impius est: sicut qui non expavit, vecors et insensatus est. Nihil tamen est cur iudicium expavescas, si non adversus misericordiam insoleras. Et ipse, siquidem mallet amari, quam serviliter timeri: magisque probat quod liber ac voluntarius offert affectus filiorum, quam quod coactitius extorquet metus servulorum. Ideo et nunc cum primo se manifestavit mortalibus, puerum se maluit exhibere, magisque amabilis quam terribilis apparere: ut, quia salvare veniebat, et non iudicare; præferret interim unde provocaret amorem, differret unde incutere posset timorem.*

3. Cum fiducia igitur accedamus ad thronum gratiæ ejus, qui nec cogitare sine tremore poteramus de throno gloriæ ejus. Nihil hic terroris, nihil severitatis quam metas; sed omnimoda benignitas atque mansuetudo, de qua præsumas. Et si potestas et terror apud ipsum est, **923** totum tamen interim dissimulat, donec poenitenti parcat, contentem recipiat. Ne ait tibi scrupulo, quod graviter deliquisti: nescit puer læsus irasci; aut, si irascitur, facile potest placari. Vere nihil placabilis animo hujus pueri, qui in hoc ipsum pacem tuam satisfactionemque prævenit, priorque legatos de pace mittit: ut qui reus es, velis reconciliari. Tantummodo velis, et vere perfecteque velis; non modo veniam indulgebit, sed et gratiam cumulabit: quimimo lucrum non mediocre deputans, ovem recuperasse perditam, diem festum aget cum angelis. Congruerat ergo cum divina mansuetudine ætas innocentis ac facilis infantia, satisque convenienter et commode salutem peccatorum ab hæc

A exorditus est ætate; ut quos reatus propriæ terrebant conscientia, suos consolaretur non difficilis indulgentia.

4. O puer dulcissime, Jesu bone, quam magna est multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te, et perficies sperantibus in te, qui tantam exhibuisti necdum scientibus te! Prorsus dulcedo incomparabilis, et pietas ineffabilis; ut Deum qui creavit me, videam puerum creatum propter me: Deusque majestatis et gloriæ non solum similis mihi fiat corporis veritate, sed etiam miserabilis, et velut humanæ indigens opis appareat ætatis infirmitate. Vere tu puer Deus, salutare vultus mei, et Deus meus, cum totus sis dulcedo, et desiderium, dulciorem tamen te mihi facit teneritudo membrorum. Hæc nimirum te capabilem facit sensibus et affectibus parvulorum, qui nondum sunt te solidum idonei capere cibum. Dulce interim, dulce prorsus et sapidum, cogitare puerum Deum: quin etiam efficax et operatorium ad medendum, ac dulcorandum, si quis in nobis est, rancorem animorum, sermonum amaritudinem, morum austeritatem. Neque enim crediderim, ubi sensus et memoria fuerit hujus divinæ dulcedinis, locum iræ vel tristitiæ inveniri: sed omnis indignatio, et amaritudo cum omni malitia tolletur a nobis. Ita fiet ut quasi modo geniti infantes, modo genitum infantem Dominum digne laudemus, et in consensuantia morum et vocum, ex ore infantium et lactentium perficiatur laus infantis, et lactentis Domini Jesu Christi, cui cum Patre et Spiritu sancto laus et jubilatio, per æterna sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II

Quale donum, contemnente Synagoga, suscepit Ecclesia.

1. Puer natus est nobis, et filius datus est nobis (*Isai. ix, 6*). Inde probatur quod natus est nobis, quia scilicet datus est nobis. Illis enim recte dicitur natus, quibus videtur datus. Et omnibus quidem gratia natiuitatis hujus oblata est, sed non ab omnibus suscepta est. Non enim omnium est fides. In propria venit, et sui eum non receperunt (*Joan. i, 11*). Inutiliter autem natus esset nisi et datus esset: frustra quoque factus esset filius hominis, si non recepissent eum filii hominum, quibus daret potestatem filios Dei fieri. Væ igitur, Jædæa incredula, ingrata et impia: ablatum est a te regnum Dei, et datum est genti facienti fructus ejus. Ejectus Jesus est de Synagoga, sed susceptus est ab Ecclesia. Ejectus est de contradictionibus Judæorum, constitutus est in caput Gentium. Ecce populus, quem non cognovit, servivit illi, auditu auris obedit ei, cum de vobis filiis alienis, filiis sceleratis et parricidis, sit pater illa querela terribilis: *Filios enutrivit et exaltavi, ipsi autem spreverunt me (Isai. i, 2)*. Sed, qui spernit, nunquid non et ipse spernetur? *Quia repulistis verbum Dei, inquit apostoli, et indignos vos judicastis vitæ æternæ, ecce*

convertitur ad gentes (Act. XIII, 46). O felix gentilitas! ecce affertur tibi Jesus: curre obviis manibus, extende manus, expande sinus, devotionem tuam probet tam actus quam effectus; filium qui tibi offertur, suscipe fide, amplectare affectu; semperque inter ubera tua commoretur. Et ecce videor mihi audire vocem exultationis et confessionis de cunctis partibus orbis; a sinibus terræ laudes audis, gloriam justis. Est autem sonus ut multitudinis, et sonus castrorum Dei, vox una laudantium et dicentium: *Puer natus est nobis, et filius datus est nobis* (Isa. IX, 6). Ipsa **924** est, ni fallor, Ecclesia lætabunda, et laudans, toto orbe terrarum; pro eo quem sibi natum, sibi datum amplectatur filium, quem oblatum, sed ablatum merito videt perfidiæ Judæorum. *Lauda, sterilis, quæ non pariebas, decanta laudem et jubila, quæ non parturiebas: quia per hunc filium qui datus est tibi, multi erunt filii deserte, magis quam ejus, quæ vinculo legis Deo maritalata* (Isa. LIV, 1), ei videbatur adhærere. *Tunc mirabitur et dilatabitur cor tuum* (Isa. LX, 5). *Tunc dicet in corde tuo: Quis genuit mihi istos? Ego sterilis et non pariens, transmigrata et captiva: et istos quis enutrivit? Ego destituta et sola, et isti ubi hic erant?* (Isa. XLIX, 21.) O mater incorrupta, virgo fecunda, filius, qui datus est tibi, hos tibi dedit. Est enim Filius Altissimi, cui Pater istos adoptavit, ut sint omnes conformes imaginis ejus, et sit ipse primogenitus in multis fratribus. *Dilata, inquit, itaque locum tentorii tui ab ortu ad occasum, et a mari ad mare, quia ad dexteram et ad levam penetrabis, et semen tuum gentes hereditabit* (Isa. LIV, 2, 3). Iste namque unigenitus Mariæ, primogenitus est omni creaturæ, cui dicitur a Patre: *Postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ* (Psal. II, 8).

2. Sicut autem, suscepto Dei Filio, Ecclesia sterilis peperit plurimos, et roborata est: ita ipso ejecto, æmula ejus Synagoga, quæ multos filios habebat, infirmata est. Ideo enim hodie Ecclesia gratalabunda de dato sibi filio gratiarum actione et voce laudis replet cœlos: illa muta sedet in tenebris, aut certe ejulatu fatigat inferos. Misera et cæca, cur non advertit quam manifeste Deus ejus ad nos transierit; quam evidenter ipsa repudiata, solumque retinente libellum repudii, litteram dico legis, quæ adulteria ipsius, coarguit, universam dotem ipsius ad novam Sponsus nuptam transtulerit? Ecce in manibus nostris tabulæ matrimonii, in duobus Testamentis; ecce sacramenta unctionum, dignitas regum, ordo sacerdotum, ministeria levitarum, cultus templi et vasorum, sacrificiorum veritas, omnis denique ipsorum gloria, translata at .psis, collata est nobis, quia causa et veritas omnium, *Filius datus est nobis*. Ipse calicem legis, quæ in manu est Mediatoris, ex hoc Judæo in hunc Christianum inclinavit. Et omne quod in ea verum ac verum fuit, eliquatum nobis transfudit: *Lex sola, quæ non est exinanita, apud Judæos re-*

A mansit; ipsam bibunt, ipsa pars calicis eorum.

3. Sed quid verbis moror? Numquid enim potest enarrari, quæ et quanta sunt data nobis, cum iste Filius datus est nobis? Nonne omne datum optimum, et omne donum perfectum ab ipso, et cum ipso, pariter ad nos descendit? nonne universas opes cœli, omnes thesauros Dei, secum nobis advexit? qui licet adhuc in ipso contineantur absconditi, multa tamen jam et magna, et quasi donativum pugnaturis erogavit; sed nihil omnia ad ea quæ victoribus reservavit. Quis enumeret tot munera charismatum, tot genera virtutum, nostrorum scilicet varietatem armorum, subsidia Sacramentorum, fercula Scripturarum, gradus et ordines ministrorum; in omni ætate, sexu, et conditione, natione et lingua, tot martyrum trophæa, confessorum insignia, virginum coronas? si miraris, inquit Ecclesia, unde repente mihi pauperulæ hæc multitudo divitiarum, et magnitudo gloriæ: inde nimirum, quia Filius Dei datus est nobis, Deus gratiæ, Dominus virtutum, et Rex gloriæ. Imo magis mirum esset, si non sequerentur Dominum bona sua, cum etiam ipse sit omnia bona. *Inquirentes, inquit, Dominum, non minuentur omni bono* (Psal. XXXIII, 11); quanto magis suscipientes? Si enim miraris ista nobis per Filium data, ego (ut plus mireris) adjiciam omnia omnino nobis cum illo esse donata. Cum enim Filium, per quem et in quo omnia subsistunt, Pater nobis donavit, quomodo non omnia nobis cum illo donavit? (*Rom. VIII, 32.*) Omnia nostra sunt, ait Apostolus, quia voster est auctor omnium et Dominus; ut, etsi videamur tanquam nihil habentes, inveniamur tamen omnia possidentes. Vides igitur quantum, et quale datum sit Filius; quamque probabile sit quod de Sapientia, quæ ipse est, legitur: *Venerunt mihi omnia bona cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius* (*Sap. VII, 11*). Quare autem hoc ita inculco, fratres mei? Quare, nisi ut discatis **925** gloriari, quia *filius datus est nobis*; et quidquid mundus potest dare, aut promittere vobis, non modo vile et indignum ad illum, sed etiam detrimentum propter illum deputeis? Non quomodo mundus dat, dat ille vobis: tantum grati estote, quia datus est vobis, et satagite ut amplius et perfectius detur vobis. Qui enim semel datus est mundo in forma carnis, et certis diebus aut horis datur fidelibus in specie prænata, scilicet in esu Sacramenti sui, sæpius et in certis horis datur devotis, in gustu spiritus sui. Primum, ad redemptionem; secundum, ad sanctificationem; tertium etiam ad consolationem. Primum exigit ut fides sit recta; secundum, ut conscientia pura; tertium, ut devotio prompta. Hæc mentem elevat, ut gratiæ occurrat; cor aperit, ut excipiat; affectum dilatat, ut plurimum ipsius capiat. Non solum autem istam, sed et omnem gratiam abundare faciat in vobis, Deus omnis gratiæ, Filius, qui datus est vobis, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

De admirabili Dei cum homine commercio.

1. *Puer natus est nobis (Isa. ix, 6).* Nobis prorsus; non enim sibi, non angelis. Sibi, inquam, natus non est, ut scilicet hac nativitate esse, aut melius esse inciperet, qui antequam temporaliter nasceretur, æternaliter erat, et perfecta beatitudo sibi erat, quia de Deo perfecto perfectus Deus natus erat. Angelis natus non est; quia nec angelus ille qui in veritate stabat, reparatione indigebat; nec illius qui ceciderat, casus reparabilis erat. Ideo nusquam angelos apprehendit, sed semen apprehendit Abrahæ (*Hebr. ii, 16*); et qui Deus natus erat sibi, puer natus est nobis: se quodammodo relinquens, et angelos transiliens, ut ad nos usque deveniens unus fieret e nobis; et exinanitus a semetipso, minoratur ab angelis, ut æqualis fieret nobis. Qui igitur natus æternaliter sibi et angelis erat beatitudo, natus temporaliter nobis, factus est nobis redemptio; quia nos solos laborare videbat antiquo nostræ nativitatis præiudicio. Quam felix, quam amabilis nativitas tua, puer Jesu, quæ nativitatem omnium emendat, conditionem reformat, præiudicium solvit, chirographum damnatæ naturæ rescindit: ut si quem piget damnabiliter esse natum, possit felicissime renasci! Quotquot autem receperunt eum, fædisti eis potestatem filios Dei fieri (*Joan. i; 12*). Gratias agimus gratuite atque gratiosæ nativitati tuæ, Deus filii hominis, per quam accessum habemus in gratiam istam in qua stamus, et gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei (*Rom. v, 2*). Prorsus admirabile commercium, ut sumens carnem, largiaris deitatem! commercium, inquam, charitate, non cupiditate contractum; indulgentiæ quidem tuæ gloriosum, sed indigentiam meam omnino lucrosam. Vere tu puer misericors, quem sola misericordia puerum fecit: licet pariter misericordia et veritas in te obviaverunt sibi (*Psal. lxxxiv, 11*). Vere, inquam, tu misericors puer, natus es nobis, non tibi: lucra nostra, non augmenta tua nascens de nobis quæsisisti, quia ad hoc solum nasci dignatus es, ut nos minoratione tui proveheres, humiliatione glorificares. Tu exinanitus nos replesti: tu enim omnem tuæ plenitudinem divinitatis in hominem transfudisti. Transfudisti, sed non confudisti. Transfusum tamen Deum in hominem non dicere, si ad mensuram datum huic homini spiritum audirem: si de omni sua plenitudine penes Deum aliquid recedisset, quod non in hominem, cui unitus est, effudisset.

2. Merito igitur oleum effusum nomen (*Cantic. i, 2*) Dei hominis, vel certe unguentum exinanitum; cum ita funditus Dei in hominem effusus sit, ut eum semetipsum exinanisse (*Phil. ii, 7*) confiteatur fides Apostoli. Quamquam sic utique se exinanivit, ut in se ipso nihil prorsus minuerit, aut mutaverit; nec alia esse potuit naturæ immutabilis exinanitio, quam naturæ nostræ, quæ terra inanis

A et vacua est, assumptio. Magna prorsus exinanitio ista in oculis videntium, ut splendor gloriæ et figura paternæ substantiæ, nonnisi formam præferat servilem, et in ipsa non habens speciem neque decorem. Quasi enim parum exinanitus esset, **926** si homo solum fieret, etiam humanæ carnis gloriam ita funditus in se vacuavit, sapientiam infatuavit, infirmavit virtutem, minuit magnitudinem; ut et in nativitate minimum, et in passione se exhiberet novissimum virorum: unde nec reputaverunt eum. Vis autem videre Deum exinanitum a semetipso? vide jacentem in præsepio. *Ecce Deus noster (Isa. xxv, 9)*, Isaias ait, qui de tam longinquo vidit, et cognovit præsepe Domini sui, imo Deum in præsepi. *Ecce, inquit, Deus noster. Ubi, quæso? In præsepio, inquit. Infantulum quidem ibi invenio. Huncine tu dicis illum esse, qui dicit. Cælum et terram ego impleo (Jerem. xxiii, 24): imo cujus majestati angusta est omnis cæli latitudo? Pannis involutum video. Huncine tu dicis illum esse, qui gloriam et decorem induit lucis inaccessibilis, amictus incircumscripso luminæ sicut vestimento? Vagientem audio. Hicne est qui in cælis tonat, sub cuius vocis tonitruo potestates angelicæ submitunt alas suas? Sic est, inquit alius propheta satisfaciens pro Isaiâ, omnino sic est: *Hic est Deus noster, sed exinanitus est, ut te repleat, et a se quodammodo deficere voluit, ut te reficiat. Conclamat omnis chorus prophetarum uno spiritu, eademque sententia, etsi aliqui voce diversa, sic est: Hic est Deus noster, et non æstimabitur alius præter eum (Baruch. iii, 36); neque enim est alius præter eum. Sed scio, inquit David, scio, quia non credet signo huic, sed contradicet generatio prava et adultera Judæorum; enarrate vos, apostoli, in progenie altera Gentium. Quid? Quoniam hic quem Judæus jacentem in præsepi nec respicit, pendentem in cruce despicit; cum viro modo nascitur, non videt; cum mira operatur, invidet; cum dira patitur, irridet: Hic, inquam, hic est Deus noster in æternum, et in sæculum sæculi, ipse reges nos in sæcula (Psal. xlvii, 15).**

3. Et ecce jam prædicantibus apostolis, testificantibus prophetis, etsi vellus siccatum est, sed aræ latitudo infusa est (*Judic. vi, 39, 40*): etsi cucurbita aruit, Ninive salvata est (*Jonæ iii et iv*): et amissio Judæorum, divitiæ facta est mundi, et salus gentium. Adorant omnes reges terræ parvulum qui natus est nobis, omnes gentes serviunt ei: quia si qui sunt qui non serviant, vel non sint servituri, quasi non sint, sic sunt coram eo (*Isa. xl, 17*); gens etiam et regnum, quod non servierit ei, peribit. Jam tamen videmus et gaudemus impletum, quod per Isaiam fuerat a Patre promissum: *Viri sublimes ad te transibunt, tui erunt, post te ambulabunt, te adorabunt, teque deprecabuntur. Et merito, inquit, quia in te tantum est Deus, et non est absque te Deus. Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator (Isa. xlv, 14, 15).* Si unquam

manifestus, si expressius potuit dici Jesus Deus, A
 nunquam credat Judæus: aut certe si derogat hæc esse
 dicta de Jesu, ostendat alium in quo sit Deus, et qui sit
 Deus, nec præter eum Deus; quandoquidem nec perso-
 arum Trinitatem fatetur, ut assignare possit Deum,
 in quo sit Deus, ita ut alius Deus præter eum non sit.
 Sedis, perfide, scandalizat, quod ad pietatem ædificare
 debuerat; quod scilicet Deus absconditus, et homo
 oculis adhibitus est, tanquam lutam ex spato, quod
 ad videndum Deum cæcum illuminaret. Hoc, in-
 quam, scandalo tibi est, quod in infirmitate carnis
 abscondita est fortitudo Dei, et in infirmitate crucis
 abscondita est fortitudo hominis Dei; quod inglori-
 rius inter viros aspectus ejus, et forma ejus inter
 filios hominum: unde nec reputasti eum, sed pu-
 tasti quasi leprosum, et percussum a Deo, et hu-
 miliatum; cum Deus posuerit in eo iniquitates om-
 nium nostrum (*Isa. LIII, 4, 5*). Nam et tuam quo-
 que suscepissis, si tu eam vel ad extremum depo-
 nere voluisses. At tu, miser, non deponis, sed ap-
 ponis iniquitatem super iniquitatem; super sangui-
 nem prophetarum, sanguinem Filii Dei et Aposto-
 lorum. Impone igitur, quandoquidem ita vis, im-
 pone jugum iniquitatum tuarum, tibi et filiis tuis:
 mihi enim regnum Christi portare magis decet, ut
 meas ipse portet iniquitates. Tu porta colligationes
 impietatis, fasciculos deprimentes: ego portem fas-
 sciculum myrrhæ, quem Maria mihi colligavit,
 pannisque involutum in præsepi repositit.

4. Vos igitur, fratres mei, qui cognovistis præ-
 sepe Domini vestri, Dominumque in præsepi,
 quem Israel non cognovit: vos, inquam, quibus
 Salvator ideo non viluit, 927 quia misericors
 esse voluit; sed eo vobis tenerior in affectu, quo
 minor est in aspectu: cantate, et exultate et psal-
 lite, *Puer natus est nobis, filius datus est nobis*. De
 Judæis quidem est natus, sed nobis est natus; quia
 illis ablati, nobis est datus. *Cantate Domino can-
 ticum novum, quia mirabilia fecit. Notum fecit Do-
 minus salutare suum (Psal. xcvi, 1-3)*; adeo ut et
 asinus de Gentibus cognoscat in præsepi Dominum
 suum, fenum sibi factum, quia omnis caro fenum
 (*Isa. xl, 6*). *In conspectu namque Gentium revela-
 vit justitiam suam (Psal. xcvi, 2)*: quam Judæus
 ignorat, velum adhuc habens super faciem suam.
 Velum habet, quia zelum tenet: unde nec velum
 videt, sed invidet quod *puer natus est nobis, filius
 datus est nobis*. Nec invidet, quod cupiat habere
 sibi, sed quod cupiat perire et mihi et sibi. Mal-
 let æmula et mala meretrix infantem necari, quam
 vivum mihi dari. Sed judicium nostri Salomonis,
 cujus sermo penetrabilior omni gladio ancipiti,
 scrutans corda et renes, in inve lenda matre non
 erravit: *Date*, inquit, *Ecclesiæ infantem vivum*:
hæc est enim mater ejus (III Reg. iii, 26, 27). *Qui-
 cumque enim fecerit voluntatem ejus, ipse mater, et
 frater, et soror ejus est (Math. xi, 50)*. O Domine
 Salomon, tu matrem dicis, ego ancillam profiteor.
 Ancilla Christi sum: fiat mihi secundum verbum

A tuum (*Luc. i, 38*). Et quidem matrem amore et
 sollicitudine me præstabo, quantum potero: sed
 conditionis meæ semper memor ero.

5. O fratres, hoc nomen matris non est singu-
 lare prælatis, quamvis specialis eis incumbat cura
 maternæ sollicitudinis et pietatis: commune est et
 vobis, qui facitis voluntatem Domini. Utique et vos
 matres estis pueri qui datus est vobis, et in vobis,
 ex quo videlicet a timore Domini concepistis, et par-
 turistis spiritum salutis. Vigila igitur, o mater sancta,
 vigila super curam recens nati, donec formetur in
 te Christus, qui natus est tibi: quia quo tenerior
 est, eo facilius potest perire tibi; qui nunquam
 perit sibi. Spiritus siquidem qui in te est, si tibi
 extinctus fuerit, redit ad Deum qui dedit illum.
 B Vigila, inquam, super curam recens nati, memor
 quoniam æmula tua dormiens oppressit filium, qui
 datus erat ei. Quæ est enim illa, nisi carnalis ani-
 ma, quæ spiritum extinguunt negligentia et inertia.
 Hujusmodi homines, cum religionis amiserint fer-
 vorem, ipsius tamen sibi arrogant gloriam et no-
 men. Inde contentiones carnalium adversus spiri-
 tuales, etiam in capitulis, ubi verus Salomon invi-
 sibiliter judex præsidet. Filius meus, inquit
 carnales, vivit, et tuus mortuus est: ego spiritum
 Dei habeo, tu non habes; in me vivit amor Dei, in
 te mortuus est: dum scilicet æmulantur sibi reli-
 gionis auctoritatem, cujus spirituales habent veri-
 tatem; ut subducta eis auctoritate, consuetudines
 inducant pro sui sensus libidine. Et revera quidem
 mater vult æmulæ dari vivum et integrum infantem,
 non invidens ei gloriam, dummodo habeat et vir-
 tutem, sed illa, *Nec mihi, inquit, nec tibi sit, sed
 dividatur (III Reg. iii, 26)*; quia nimirum sancti-
 tatis sibi cupit retinere honorem, et aliis relin-
 quere laborem. Sed non errat qui judicat, etsi ali-
 quandiu dissimulat. Gladius Salomonis matrem
 invenit, cui adjudicat indivisum, sicut affectum
 charitatis, sic effectum potestatis; sicut fervorem
 operandi, sic favorem imperandi. Vos itaque, fra-
 tres, in quibus fides per dilectionem operans nata
 est de Spiritu sancto, custodite eam, pascite, nu-
 trite, tanquam parvulum Jesum, donec formetur in
 vobis puer qui natus est nobis; qui non solum na-
 scendo, sed vivendo et moriendo, formam cui con-
 formemur tradidit nobis: memor quippe semper,
 quod non nisi nobis natus fuit, nec nisi nobis vi-
 vere voluit, nec mori nisi pro nobis, qui pro se non
 habuit; ut et nos per ipsum renasceremur, secundum
 ipsum viveremus; in ipso moreremur, qui vivit et
 regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

De plenitudine temporis a Christo allata.

1. Ecce jam venit plenitudo temporis (*Galat. iv, 4*).
 Plenitudo ista temporis apud Paulum accipitur,
 seu propter abundantiam gratiæ, seu propter adim-
 pletionem præcedentis prophetiæ 928, seu propter
 plenioram ætatem fidei adultæ. De singulis

videamus. Omnium plenitudo] bonorum Christus Dominus est : quippe qui omnibus thesauris sapientiae et scientiae Dei, totiusque gratiae plenus est; imo in quo omnis plenitudo divinitatis habitat corporaliter (*Coloss. 11, 9*). Viderunt apostoli plenum gratiae et veritatis, et de plenitudine ejus omnes acceperunt : adeo ut novissimus eorum et abortivus Paulus, vas electionis, de plenitudine quam acceperat, disseminaret ubique plenitudinem gratiae et veritatis, clamans et dicens : *Ecce jam venit plenitudo temporis* (*Galat. 1v, 4*). Cum enim plenus omnibus bonis natus esset temporaliter auctor temporis, quidni plenitudinem attulisset temporis? Cum caeli rorarent desuper, et nubes pluerent Justum, Salvatorem terra germinaret, tanta supernae benedictionis ubertas quidni fecunditatem terris omnibus praestaret? Benedixisti, Domine, terram tuam, dedisti benignitatem, et terra nostra dedit fructum suum (*Psal. lxxxiv, 2, 13*); videlicet de uno grano frumenti, quod germinavit alvus Virginis, ubique terrarum pullulante copiosa messe fidelium. Nolo enim hanc plenitudinem temporis requiras in copia bonorum temporalium, sed aeternorum; non in proventu agrorum, sed caelorum. Si caeli rorant desuper, et nubes pluit Justum; si terra germinat Salvatorem, et justitia oritur simul; si denique oritur in diebus Domini non solum justitia, sed et abundantia pacis : feliciora tempora ne quaesieris, quando et regnum Dei nihil aliud est quam justitia, et pax, et gaudium in Spiritu sancto (*Rom. xiv, 17*), quod de illis procedit. Nam et nostrorum temporum ille status judicatur optimus, atque pulcherrimus, cum et justitia moribus imponit disciplinam, et abundantia cum pace quietem vitae praestat et laetitiam. Denique misericordia Domini plena est terra (*Psal. cxviii, 64*) : benedixit Dominus coronae anni benignitatis suae, et campi ejus repleti sunt ubertate (*Psal. lxiv, 12*) totius gratiae spiritualis. Et quis, nisi ingratus, plenitudinem neget esse temporis? Quae unquam aurea aetas simile aliquid habuit hujus plenitudini temporis, quando panis angelorum, omnem habens saporem suavitatis et omne delectamentum, apponitur etiam jumentis; et non solum homines, sed et jumenta, cibo pascuntur caelesti? Homines enim et jumenta salvabis, Domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam, Deus (*Psal. xxiv, 7, 8*). Infinite multiplex haec tua, Deus, misericordia, ut qui panis angelorum, non solum hominum dices ac beatifices mensas, sed etiam fenum factus, jumentorum repleas praesepia. Confiteris, o Domine sapientia misericors, quia sapientibus et insipientibus debitor es, ut qui utrosque fecisti, utrisque necessariam alimoniam procures; et tam homines quam jumenta, tam spirituales quam animales, suo quemque gradu et ordine salves. Confiteantur igitur Domino misericordiae ejus, et mirabilia ejus filiis hominum (*Psal. cvi, 15*) : quia misit Verbum suum carnem factum, medicinam et escam omnium; ut etiam in-

capaces Verbi, sanentur tamen et satientur carne Verbi. Edant itaque pauperes et saturentur, et confiteantur venisse beatam temporis plenitudinem; quando et in praesepibus suis paratum sine sudore vultus sui panem inveniunt caelestem. Numquid ergo mugiet hos, cum ante praesepe sic plenus steterit? (*Job vi, 5*.) Mugiat, sed praegaudio spiritus in jubilo cordis; quia praesepe Domini sui, imo Dominum in praesepi suo cognovit.

2. Libet autem adhuc manifestius videre, Christus veniens e caelis quantam plenitudinem temporis advexerit, quam facili et exiguo pretio omne pretiosum comparari posse decreverit. Duobus minutis, seu calice aquae frigidae, aut certe sola bona voluntate, jam a diebus ejus emitur regnum caelorum, quanquam etiam nunc vix inveniat emptorem in tanta multitudine divitum. Proh pudor! etiam nos ipsi, qui jam emere coepimus, jam tabulas emptionis conscripsimus, jam pignus hereditatis accepimus; etiam nos, inquam, toties a pacto resiliimus, ac pene complacii poenitemus, querimus, murmuramus, quasi in negotio simus circumventi; quasi magnum sit illud prope nihil, quod exigitur a nobis. Bene de nobis prophetavit Scriptura : *Malum est; malum est, dicit omnis emptor, et cum recesserit, gloriabitur* (*Prov. xx, 14*). An non merito poterit gloriari, qui immensum illud et aeternum pondus gloriae, hoc levi et momentaneo tribulationis suae comparaverit, qui sic pro nihilo salvus factus fuerit? At nunc quotidianas hinc inde querelas et molesta murmura audias : *Malum hoc, malum illud; grave hoc, importabile illud; quis tanta ac talia ferat? Ita nemo fere est qui digne pro merito sui rem aestimans dicat: Non sunt condignae passiones hujus temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis* (*Rom. viii, 18*), nisi tunc demum cum caeperit revelari. Tunc plane gloriabitur, qui modo detrahit, ac de pretio se gravari gemit; cum scilicet de foro, id est, de mundo hoc, ubi contractus celebratur hujus commercii, recesserit et in domum aeternitatis suae, secum ferens rem tantam tantillo emptam, redierit. Homo plane secundum cor Dei erat ille, homo simplex sine querela, qui ab hac arte, imo inertia et infidelitate emptorum alienus erat; Davidem dico, qui dicebat : *Quoniam non cognovi litteraturam, Domine, me norabor justitiae tuae solius* (*Psal. lxx, 15, 16*). Justitiae meae nullatenus memorabor, ut labores meos exaggerem, merita magnificem; potius memorabor justitiae tuae solius, qui gratis obligasti te mihi promissorem. *In veritate tua exaudi me, in justitia tua, et non intres in iudicium cum servo tuo* (*Psal. cxlii, 1, 2*) : qui, si voluero me justificare, os meum condemnabit me. Per hoc enim, inquit, introibo in potentias Domini (*Psal. lxx, 16*); quia scilicet justitias meas non statuam : per hoc potentem me faciet, et nunc in praelio, et tunc in regno; quia semper infirmitates meas confitebor. Cum enim infirmor, tunc potens sum (*II Cor. xii, 10*). Sicut ergo prudenter

spod Deum causam agit, qui justitiæ suæ immemor totum misericordiz committit; sic prudenter emit, qui omnem fictionem, atque avaritiam negotiationis scire renuit; qui inventa illa pretiosa margarita, non solum omnia sua, sed et seipsum ultra ac desideranter impendit. At nos tepidi, ficti, ingrati, indevoti, voluptatum amatores magis quam Dei, vix ab illa voce infidelis et nequissimi murmuris, *Malum est, malum est* (Prov. xx, 14), valemus compepsi; etiam postquam gustavimus, et vidimus, sicut de muliere forti scriptum est, quoniam bona est negotiatio nostra.

3. Adhuc ferebat me quidam implacabilis zelus adversus ingratitudinem et infidelitatem hujus temporis nostri; sed revocat me, de qua sermonem institui, sancta ac beata plenitudo temporis Christi, qua etiam hodie plenius pascendi estis. Coniunctim tamen currunt, pariterque seruntur hæc duo tempora tam diversa, tamque adversa, tempus scilicet gratiæ, et tempus malitiæ; cum tamen non nisi unum tempus inveniatur utriusque. Si enim modo non esset tempus gratiæ, non diceret Apostolus: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis* (II Cor. vi, 2). Et iterum, si modo non esset tempus malitiæ, non diceret idem apostolus: *Redimantes tempus, quoniam dies mali sunt* (Ephes. v, 16). Confligunt igitur in tempore uno gratia et ingratitudo, velut in stadio uno. Jam olim siquidem sapientia pugnat adversus malitiam, propter quod et nunc in hujus mundi descendit aream. Pugnat, inquam, volens vinci a malo, sed volens vincere in bono malo. Abundabat iniquitas, et licet humana congelata esset, divina tamen non frigescebat charitas. Magnas ille ardor charitatis, et revera, sicut scriptura est, aquis multis inextinguibilis (*Cantic. viii, 7*); quod cum extremum jam iudicium postularet multitudo peccatorum, Deus tamen Filium suum misit, non ut iudicaret mundum, sed ut salvaretur per ipsum (*Joan. iii, 17*). Cum igitur jam pene consummata mundi malitia finem indicaret temporis, Redemptoris adventus novam et inopinatam plenitudinem temporis rebus infudit humanis. Cum enim mundus consenuisset, atque prope interitum esset temporis ætate, subito ad adventum Conditoris sui, nova et insperata renovatus est virtutis juvenute, fideique quodam juvenili calore. Fides siquidem, cujus primævum tempus, velut quædam pueritia, fuit in Patriarchis, qui exorti sunt primo mane Ecclesiz nascentis; adolescentia vero in Prophetis; ad plenitudinem demum juvenilis excrevit roboris in Apostolis, quando et calorem suæ virtutis mundo spectabilem præbuit in tam præclaris, atque fortissimis innumerabilium martyrum triumphis. Hanc adultam ac plenam ætatem fidei vocat Apostolus plenitudinem temporis, quando scilicet hi qui sub pedagogo, **920** legis erant, nihilque a servo differabant, dum erant parvuli, jam adultam libertatem filiorum receperunt per Unigenitum Patris (*Galat. iv, 1-9*). Qui nimirum, ut nulla plenitudo

PATROL. CI XXXV.

A suo deesset tempore, plenus tam gratia quam veritate venit, quatenus et per gratiam impleri faceret legis mandata, et per veritatem impletet ipse promissa; adeo ut quidquid etiam universis retro sæculis mystice gestum aut dictum fuit, totum verius ac plenius impletum sit in hac plenitudine temporis. Nam et hic ipse dies tot sacramenta, tot oracula, quasi recapitulata in brevi hodie exhibuit, ut de eo vere dici possit: *Consummatus in brevi, explevit tempora multa* (*Sap. iv, 13*).

4. Cum ergo tot modis constet quia venit beata plenitudo temporis, recte querelas insipientium Salomon compepsit, dicens: *Ne dicas, Quid, putas, causæ est quod meliora fuerint tempora priora quam nunc sunt? Stulta est, inquit, hujusmodi interrogatio* (*Eccle. vii, 11*), cum manifeste felicissima tempora fecerit omnibus gratia Dei; ingratitudo autem hominum pessima fecerit ea sibi. O tempus acceptabile, cui tam beatum, tam auspiciatum initium dedit dies iste, quo natus conditor æternus temporis, æternitatem mortalibus nuntiavit! O vere dies salutis dies iste, quo nata salus mundi se ipsam poculum salutare miscuit ægrotis! O fratres, de die isto loquebatur, ni fallor, Sapiens filio suo: *Non defrauderis a die bono*. Et exponens quid sit non defraudari: *Particula, inquit, boni doni non te prætereat* (*Eccli. xiv, 14*). Diem quippe bonum pro eo dicit, quia datum est hodie donum bonum, prorsus datum optimum, donumque perfectum, descendens a Patre luminum; quod quale sit nemo scit, nisi qui acceptit. At vos, fratres, spiritum qui ex Deo est accepistis, ut sciatis quæ a Deo donata sunt vobis, qui ex sententia cordium cantatis: *Filius datus est nobis* (*Isai. ix, 6*). Filius iste, panis est filiorum, qui de seipso hodie beatum ac solemnè universæ familiæ Patris exhibet epulum.

5. Gratias tibi, Pater misericordiarum, qui panem nostrum quotidianum das nobis hodie, tantaque largitate aperuisti manum tuam ad implendum omne animal benedictione, ut ipsa etiam benedictione plenum inveniatur eorum præsepe. Quam miserum, quam brutum ac stolidum, imò quam sibi nequam et invidum illud animal, quod sese isto die bono defraudat, ut eum particula doni boni præterat, ut scilicet expers gratiæ celestis, quæ ei proposita est, fiat, diemque totius refectionis et gaudii tristi ac jejuno corde prætereat; quasi necdum venerit copiosissima plenitudo temporis, nec præsepia simplicium et humilium panis impleverit celestis! Hujusmodi hominem sibi nequam et invidum, Deo ingratum et injuriosum, notat Sapientia, cum ait: *Oculus malus ad mala opera, et non saturabitur pane, indigens et in tristitia erit super mensam suam*. Ideo, inquit, non saturabitur bonis anima ipsius, quia oculus ejus ad mala, nec revertetur oculus ejus, ut videat bona, ut cum pietate et fide consideret quæ ei apposita sunt in magna divitis mensa. *Nequam est enim, inquit, oculus lividi, avertens faciem suam et despiciens animam suam* (*Eccli. xiv, 10, 8*). Pro-

cul dubio, fratres, si faciem non avertimus a consideratione illius qui jacet in præsepi, ipso intuitu possumus felicissime pasci, dicimusque: *Dominus pascit me, et nihil mihi deerit; in loco pascuæ, ibi me collocavit (Psal. xxii, 1, 2)*. Tunc plane sciemus quia venit desideratissima plenitudo temporis, in quo misit Deus Filium suum, per quem tanta jam replemur plenitudine bonorum: ipsi benedictio et gratiarum actio, et nunc, et per infinita sacula sætutorum.

SERMO V.

De mira Dei providentia in nativitate Christi.

1. Convenistis, fratres, ad audiendum verbum Dei. Deus autem aliquid melius providit nobis, ut non solum audire, sed etiam videre datum nobis hodie sit Verbum Dei, si modo transeamus usque Bethlehem, et videamus hoc verbum quod fecit Dominus, et ostendit nobis (Luc. 11, 15). Noverat hominum sensus invisibilium incapaces, celestium indocibiles, ad fidem quoque difficiles, nisi res ipsa de qua fides suadetur, visibiliter ipsis sensibus convincendis ingeratur. Nam etsi fides est ex auditu, multo tamen proclivius **931** ac promptius ex visu: sicut illius exemplo docemur, cui dicitur, *Quia vidisti me, credidisti (Joan. xx, 29)*; qui scilicet dum audiebas incredulus fuisti. Quia enim difficilius audita, quam visa creduntur, ideo merito fides illorum qui non viderunt, a Domino beata prædicatur; quippe qui plus detulerint auctoritati sermonis, quam experientiæ proprii sensus, aut rationis. Deus tamen per omnia volens satisfacere tarditati nostræ, Verbum suum quod prius fecerat audibile, hodie fecit nobis etiam visibile, imo et tractabile; ut et quidam ex nobis potuerint dicere: *Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, et manus nostræ tractaverunt de Verbo vitæ (Joan. 1, 1)*. Fuit ab initio illius, quæ sine initio est, æternitatis; audivimus promissum ab initio temporis; vidimus et contractavimus exhibitum in fine temporis. Alias autem invenies quod non solum visibile et tractabile, sed etiam gustabile et odorabile nobis Verbum Dei factum sit, quippe quod per omnes vias sensuum, aditum sibi ad animam quæsierit, quatenus sicut per sensus mors intraverat, sic per eosdem rediret et vita. Quod ergo Verbum caræ factum est (Joan. 1, 14), nobis qui toti sumus caro, factum est; ut qui antea Verbum Dei tantum poteramus audire, jam carnem factum et videre possumus et gustare, omnesque sensus in testimonium auditus convocare; quatenus omnes nostri sensus consensu uno, et voce una coalteantur, *Sicut audivimus, sic vidimus (Psal. xlvii, 9)*. Incomparabiliter tamen amplius tuæ concessum est visui, quam unquam fuerat auditui, cum modo videatur Verbum, quod Deus est, et antea magnum haberetur audire verbum quodcumque ex Deo. Et verbum quidem quod ex Deo est, vidi aliquando, fratres, cum tædio audiri: sed Verbum quod Deus est, nunquid poterit nisi cum gaudio

A videri? In me primum sententiam feram: quia Verbum, quod Deus est, cum se hodie mihi videndum præbeat in eo quod sum, si me non lætificat, impius sum; si non ædificat, reprobus sum.

2. Si quis ergo, fratres, acediosus invenitur inter nos, nolo diutius ut fatigentur aures ejus sermone nostro contemptibili; transeat usque Bethlehem, et illud in quod desiderant Angeli prospicere, prospiciat ibi, Verbum scilicet Dei, quod Dominus ostendit nobis; imaginetur animo, Sermo Dei vivus et efficax qualis ibi jaceat [al. qualiter ibi taceat] in præsepi. Si tantum pietas oculum illuminet in-tuentis, quid tam delectabiliter potest videri, tam salubriter cogitari? Quid æque mores ædificat, spem roborat, charitatem inflammat? Omnino fidelis sermo, et omni acceptione dignus, omnipotens Sermo tuus, Domine; qui tam alto silentio a regalibus Patris sedibus animalium illapsus præsepilus (Sap. xviii, 15), melius interim suo nobis silentio sermocinatur. Qui habet aures audiendi, audiat quid nobis hoc pium et mysticum æterni Verbi loquatur silentium; quoniam, nisi me fallit auditus, inter alia quæ loquitur, loquitur pacem in plebem sanctorum, quibus reverentia ipsius et exemplum religiosum imposuit silentium, et rectissime quidem imposuit. Quid enim tanto pondere, tantaque auctoritate disciplinam commendat silentii, quid tanto terrore compescit inquietum malum linguarum procellasque verborum, sicut Sermo Dei silens in medio hominum? Non est sermo in lingua mea, confiteri videtur omnipotens Sermo, dum Matri subditus est; et nos qua dementia dicemus, *Linguam nostram magnificabimus, labia nostra a nobis sunt; quis noster Dominus est? (Psal. xi, 5)*. Liberet mihi, si liceret, obmutescere et humiliari, et silere etiam a bonis, ut attentius et diligentius aurem possem adhibere vocibus arcanis, sacrisque sensibus hujus divini silentii, et vel tanto tempore sub silentio discere in schola Verbi, quanto Verbum ipsum sub disciplina siluit Matris.

3. O fratres, si pie ac diligenter intendamus huic Verbo quod Dominus fecit hodie, et ostendit nobis, quanta, quamque facile possemus ab ipso perdoceri? Verbum siquidem brevium est, ita tamen ut in eo consummatum sit omne verbum quod ad salutem est, quia nimirum verbum consummans et abbrevians in æquitate ipsum est. Et hæc consummatio abbreviata inundavit justitiam (Isa. x, 23), sicut promissum meministis per Isaiam; quia de sua plenitudine **932** in participes suos redundavit justitiam, ut abundet justitia ipsorum, plus quam et Phariseorum et Scribarum; licet illi per tam multiplices se exercitent justificationes legis, isti autem brevi ac simplici contenti sint verbo fidei. Sed quid mirum si omnia verba sua nobis Verbum Dei brevavit, quando et se ipsum breviori, et quodammodo minui voluit, adeo ut de incomprehensibili immensitate sui ad angustias uteri quodammodo se contraxerit, et, continens mundum, in

præsepi se passum sit contineri? In cœlo Verbum A istud horribili altitudine sua virtutes angelicas stupefacit; in præsepi simplices et hebetes pascit: ibi subtilissimis Angelorum intellectibus inscrutabile, hic etiam obtusis hominum sensibus palpabile. Quia enim Deus non poterat loqui nobis quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus, Verbum ejus factum est caro, ut non solum audire, sed et videre posset omnis caro quod os Domini locutum est. Et quia in sapientia sua non cognovit mundus sapientiam Dei, dignatione ineffabili eadem Sapientia Dei se stultitiam fecit, ut quamlibet idiotis vel hebetibus se discibilem præberet, et per stultitiam prædicationis salvos faceret credentes. Confiteor tibi, Pater, Domine cœli et terræ, quia sapientiam tuam abscondisti a sapientibus et prudentibus, et revelasti eam parvulis. Ita, Pater, sic fuit placitum ante te (*Matth. xi, 25, 26*), ut parvulis daretur parvulus qui natus est nobis, quandoquidem altitudo superbiorum nimis abhorret ab hujus humilitate parvuli, et quod altum est apud homines, abominabile est apud Deum; qui, cum veraciter altus sit, parvulus factus est pro nobis. Cum solis nimirum parvulis concordat iste parvulus, in solis requiescit humilibus et quietis. Sicut igitur parvuli gloriantes de eo, cantant, *Parvulus natus est nobis* (*Isa. ix, 6*), sic et ipse gloriatur de eis: *Eccœ ego, inquam, et pueri mei, quos mihi donavit Dominus* (*Id. v, 18*). Ut enim parvulo Filio suo Pater sodales daret de coetaneis suis, statim primo omnium ab innocentia parvulorum cœpit gloria martyrii; hoc significante Spiritu sancto, quia non nisi talium esset regnum cœlorum (*Matth. xix, 14*).

4. Si tales effici volumus, fratres, iterum atque iterum transeamus usque Bethlehem, et diligentius intueamur hoc Verbum quod caro factum est per Deam immensum, qui parvulus factus est; ut in hoc visibili et breviato Verbo discamus sapientiam Dei, quæ tota humilitas facta est. In hanc quippe virtutem illa omnimoda virtus se interim totam contulit. Nihil aliud illa summa Sapientia interim scire voluit, nisi illam scilicet humilitatem, cujus se postmodum magistrum voluit profiteri. Et iste quidem, quod nimirum in suggillationem mei ipsius loquor, iste, inquam, digne et juste magister docendæ humilitatis effectus est; qui, licet eam sibi non ignoraret et originalem a Matre, et naturalem a Patre, nihilominus tamen ab ipso Matris utero didicit eam ex his quæ passus est in diversorio viatorum natus est, ut hospites et peregrinos super terram, ipsius exemplo edocti, nos esse confiteremur. Ibi

quoque novissimum eligens locum, in præsepio positus est, ut et nos illud Davidicum: *Elegi abjectus esse in domo Dei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum* (*Psal. lxxxiii, 11*), opere disceremus. Pannis involutus est, ut habentes tantum quibus tegamur, his contenti simus; per omnia paupertate materna contentus, Matrique per omnia subditus, ut totius religionis forma jam in ejus nativitate nata videretur. Beata sane simplicium fides pastorum, quæ, cum invenisset infantem pannis involutum, nequaquam in illis scandalizata est ad incredulitatem, ut minora de eo sentiret, sed ædificata potius ad pietatem, ut tantæ dignationi gratior fieret! Quanto namque se pro ipsis profundius humiliatam ac funditus exinanitam illa exhibuit majestas, tanto facilius et plenius, si digne de eis sentire volumus, totos eorum affectus sibi illius rapuit et vindicavit charitas.

5. Fratres, et vos invenietis hodie infantem pannis involutum, et positum in præsepio altaris; videte vilitas tegminis ne offendat aut turbet obtutum vestræ fidei, veritatem reverendi corporis sub aliis rerum formis intuentis. Sicut enim mater Maria quibusdam assumentis pannorum involvit infantem, sic mater gratia dispensatoris speciebus rerum ejusdem sacri corporis **933** nobis obtegit veritatem; sic etiam mater sapientia ænigmatibus et figuris arcanam divini Verbi contegit majestatem; quatenus et ibi simplicitas fidei, et hic exercitium studii, meritum sibi cumulet ad salutem. Nam ego, fratres, cum vobis veritatem, quæ Christus est, verbis meis enuntio, quid aliud quam Christum pannis satis vilibus involvo? Beatus tamen, cui nec in pannis istis Christus est vilior, sicut nec merces pretiosæ prudenti vilescunt propter veteres quibus amiciuntur sacculos. Christus plane est, quem vobis tradere cupio, qualisbuscumque sermonibus nostris, ut, juxta sermonem Petri apostoli, sanctificetis eum in cordibus vestris. (*I Petr. iii, 15*.) Suscipite in mansuetudine insitum verbum, quod potest salvare animas vestras (*Jacobi i, 21*). Et verbum Christi abundanter habitet in vobis, amor scilicet et memoria Verbi incarnati, quatenus tam feliciter quam fideliter decantetis: *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (*Joan. i, 14*). Tota igitur pietate cogitemus Christum in pannis, quibus Mater eum operuit, ut æterna felicitate videamus gloriam et decorem quem ei Pater induit, gloriam quasi Unigeniti a Patre, cum quo et cum Spiritu sancto honor et gloria, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IN EPIPHANIA DOMINI.

SERMO I.

De donis Domino afferendis.

1. *Afferre Domino, filii Dei, afferre* (*Psal. xxviii, 4*). *Salus est ei afferre, quam sanguisugæ, id est*

concupiscentiæ, cujus dux filix, voluptas et vanitas, non dant requiem die ac nocte, dicentes: *Affer, affer.* (*Prov. xxx, 15*). Quid igitur afferemus Domino? *Afferre Domino gloriam auri, et honorem*

thuris : *afferte Domino gloriam nomini ejus, myrrham* (Psal. xxviii, 1, 2) sepulturæ ejus. Sed dicit mihi discipulus Christi, filius Petri : *Argentum et aurum non est mihi* (Act. iii, 6). Nec sacculi peregrinarum mercium myrrhæ et thuris. Ergone vacuus apparebis in conspectu Domini, et cunabula novi Regis nullis honorabis xeniis? O dives paupertas, o locuples nuditas, si tamen Christiana et voluntaria! Quibus enim divitiis non abundas, non solum auri, sed etiam auri primi, auri igniti; non solum myrrhæ et thuris, sed etiam universi pulveris pigmentarii? Imo qui sunt alii qui possint abundare divitiis hujusmodi, nisi pauperes Christi? *In viis, inquit, justitiæ ambulo, ut ditem diligentes me, et thesauros eorum repleam.* Nec deest ei unde id possit : *Mecum sunt, inquit, divitiæ et gloria, opes superbæ, et justitia* (Prov. viii, 20, 21, 18). Bonæ opes prorsus divitiæ salutis, in quibus ita superbitur, ut justitia non deseratur. Fratres, superbia ista est gloria exultantium in Domino, et insultantium mundo, quod nihil habeat tam pretiosum, ut paupertati valeat comparari sanctorum. O qui pusillo animo estis, cur non superbitis mecum in opibus istis? Superbiam istam non damnat, sed remunerat Magister humilitatis, si videlicet ita magnanimus sis in contemptu mundi, ut omnem gloriam ejus quasi de sublimi despicias, et nihili pendas præ amore et gloria tuæ nuditatis. Omnino dives es, si in paupertate gloriaris, et de te quoque gratias agat congratulatio Apostoli : *Gratias, inquit, ago Deo meo, quod in omnibus divites facti estis in illo, in omni verbo et sanctitate, ut nihil vobis desit in ulla gloria* (I Cor. i, 4, 5, 7). Longe aliter illum alloquitur Dominus, qui sibi applaudebat de affluentia mundi hujus : *Tu, inquit, dicis Quia dives sum, et nullius regeo; et tu miser es, et miserabilis, et pauper, et cæcus, et nudus* (Apoc. iii, 17).

2. Sane inter divitias hujusmodi, pro quibus Paulus congratulabatur discipulis, non dubitaverim aurum, thus, et myrrham posse reperiri, quæ digne et grate Christo nato queant offerri. At ego, inquires, non sum mihi conscius tale quid accepisse, nec aliquid tam pretiosum, ut est aurum, thus et myrrha, penes me posse inveniri. Ego enim, videns paupertatem meam, vix mendicabo stipem quotidianam, pauperem exigens vitam. Putas, inquit, te nihil tale accepisse? vide magis ne acceptam a Patre substantiam dissipaveris vivendo luxuriose. Sed omitto istud; non enim improperandum est, ut Sapiens ait, homini avertenti se a peccato (Eccli. viii, 6). Vellem magis ut non pigeret te tentare et quærere si forte vel minimum **934** aliquid paternæ substantiæ resedisset apud te, unde initium recuperandi posses capere. Vellem foderes intra te; solent namque pretiosi latere thesauri in abditis terræ. In agro absconditus erat thesaurus ille qui desiderio sui compulsi hominem omnia sua vendere (Matth. xiii, 14). In agro se dicebat thesauros absconditos habere decem viri

Israelitæ, et per hoc gladium evaserunt homicidæ (Jerem. xli, 8). O quanti thesauri bonorum operum, quantæ divitiæ piorum fructuum absconditi latent in agro humani corporis, et quanto plures in abdito cordis, si modo sit qui exerceat et fodiat! Neque illud Platonicum dico, quod anima ante corpus artes didicerit, quæ oblivione et mole corporis obrutæ, disciplina et industria refodiendæ sint; sed quod ratio hominis et ingenium, juvante gratia, omnium sit virtutum seminarium. Si ergo ad cor redeas, et corpus exerceas, non diffidas te inventurum thesauros desiderabiles: et si non auri statim in initio, aut thuris, certe vel myrrhæ non inutilis. Inutilem aut vilem tu ne dixeris, quam Christus acceptat in munere, qua sui corporis sepultura non solum præsignari, cum ei offerretur, sed etiam consummari voluit, cum ex ea perungeretur.

3. Si ergo manifestus vis audire, myrrha in corde tuo dolor est, myrrha in corpore tuo labor est, si tamen iste vel ille penitentialis est. Myrrham siquidem utrumque esse non solum probat etymologia nominis, aut qualitas saporis, sed etiam medicinalis operatio virtutis. Myrrha namque amarissimum gustum sui etiam nomine prodit, effectu autem, præter alias sui utilitates, corruptioni resistit. Et quid gustu amarius, quid effectu salubrius, quam dolor quo peccator ad penitentiam contristatur? Recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, dicens Deo, *Noli me condemnare* (Job x, 2); sed omnis hæc amaritudo nihil aliud quam myrrha est, vindicans a corruptione tam luxuriarum, in quibus computruit, quam vermium immortalium, quos meruit. Quid vero labor corporis? Non tam myrrha est, quam fasciculus myrrhæ, si credere volumus his qui de sæculo nuper venere; quibus regula jejuniorum et vigiliarum, quotidianum opus manuum, asperitas vestium, et omnia pene amara, quia insolita, velut in unum colligata fasciculum, imposita sunt ad ferendum. Et quidem amarissime portarent hunc myrrhæ fasciculum, nisi quia, etsi nondum gaudent communicare passionibus Dilecti, ut dicant, *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi* (Cantic. i, 12), dulce tamen nimium habent amaritudinem cordis amaritudine mitigare exteriori, tanquam choleram stomachi potu absinthii. Sicut enim stomachus, immoderato usu dulcium corruptus, potionem purgatur amara, sic eorum qui suaviter vixerunt in amaricata conscientia, nunquam melius quam contrario, id est, vita et consuetudine curantur austera. Maxime autem, si sæpius detur eis bibere vinum myrrhatum Dominicæ passionis, id est potentur vino compunctionis, quod quanto amarius est ex recordatione peccati, tanto salubrius est peccatori. Ideo Jesus noluit bibere (Matth. xxvii, 48), quia peccatum non fecerat, quod ei crucifixor imputabat, qui de amaritudine vitis aliæ ei propinabat; qui de genimine vitis veræ, vinum novum cum amicis in regno Patris habebat bibere.

4. Ceterum, quamquam perfectis, qualis Timotheus erat, exercitatio corporalis ad modicum utilis sit comparatione pietatis (*I Tim. iv, 5*); quantum tamen rudibus et imperfectis, quales nos sumus, utilis sit, vos ipsi, fratres, volis testes estis; quomodo scilicet redimatis de corruptione vitam nostram amaritudo parcimonie et laboris, ipsi etenim scitis quomodo vermescerent corda, quomodo vermescerent corpora, si non quotidie de manibus laborantium distillaret myrrha. An non vermis luxuria? Nescio si alter nocentior. Ingreditur blandiendo, mordet ridendo, transorat delectando, perimit concense voluntario. An non vermis acedia et tristitia? *Sicut timea, inquit vestimento, et vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi (Prov. xxv, 20)*. Quid omnia desideria mala? an non vermes et ipsa? An in desideriis est omnis otiosus, et desideria occidunt pigram (*Id. xxi, 26, 25*). Beatus igitur cui ad mortificandos vermes huiusmodi, manus propria distillant myrrham **935** per universum sui, jamque prevenit ungere corpus suum in sepulturam. Sed suum dicam, an Jesu? Imo et Jesu. Corpus enim illius, membrum est Jesu. Quisquis ille est qui sic unctus est, non est quod timeat vermem qui non moritur; quia jam mortuus est ei vermis unde illi moritur.

5. Myrrham itaque, et myrrham electam atque probatissimam Domino cum regibus rex et ipse obtulisti, si interim, dum non sufficit manus tua ad offerendum aurum sapientie aut thus devotionis, saltem cor contritum corpusque afflictum cum amaritudine poenitentiae Domino sanctificasti. Existimo enim, sine praesudicio tamen melioris intellectus, myrrham esse primam oblationem incipientium, deinde thus proficientium, demumque aurum perfectorum; atque idcirco cum simul ab Evangelista nominata sunt, pretiosiora quaque et digniora pro merito sui praelata esse in ordine nominum. Alias namque secundum ordinem profectuum myrrham thuri praepositam invenis, ut est illud, *Sicut virgula sumi ex aromatis myrrhae et thuris (Cantic. iii, 6)*. Et, *Vadam ad montem myrrhae, et ad collem thuris (Id. iv, 6)*. Non parvus siquidem profectus est, cum de myrrha ad thus proficitur; cum de ista, quae ad usum est infirmitatis humanae, ad illud quod divinis et festivis deputatum est sacrificiis, pervenitur; ut qui sacrificium spiritus contribulati, corporisque humiliati offerebat non sine myrrha amaritudinis, jam sacrificium laudis offerat cum thure devotionis, et, juxta promissionem Domini, tanta consolatio immittatur lugentibus Sion, ut det eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris (*Isai. lxi, 3*). Tunc cantat qui lugebat: *Convertisti plañctum meum in gaudium meum, concidisti saccum meum, spiritum mœroris; et circumdediti me lætitia, pallio scilicet lætitiæ, ut cantet tibi gloria mea, et non compungar (Psal. xxix, 12, 13)*. Gaudens enim gaudebo in Domino, et exultabit anima mea in Deo meo; quia in-

A *dui me vestimento salutis, et indumento lætitiæ circumdedit me (Isa. lxi, 10)*.

6. O fratres, quibus minus sufficiunt vestimenta vestrae paupertatis in hac asperitate hiemis, qui dicitis, Ante faciem frigoris hujus quis sustinebit? cur non induimini, quæso, hoc vestimento lætitiæ et salutis, hoc pallio laudis? Si Dominum laudatis, in Domino laudabitur anima vestra, et pallio laudis quo opertus est laudabilis nimis, vos quoque operiet et consovebit, quemadmodum gallina pullos suos sub alis, si modo velitis. Ah quoties voluit, et noluitis! Nunquid enim hoc pallium breve est, ut utrumque operire non possit? *Non angustiamini, inquit, in nobis, angustiamini autem in visceribus vestris. Dilatamini et vos (II Cor. vi, 12, 13)*, et pallium dilatabit se usque ad vos. Non est abbreviata manus ejus, ut salvare nequeat; nec grande est ei ut consoletur nos, nisi pravitas nostra prohibeat. O qui algetis, pallium hoc calidum est; quia calor est, qui non modo interius, sed exterius calefacere potest. Nonne vestimenta tua calida sunt, cum terra tua perflata fuerit austro (*Job xxxvii, 17*); imo ignis missus in ossibus, ac vehementer accensus (*Thren. i, 13*)? Hoc igne thus illud adole, quod ubi cum regibus obtuleris, dirigatur oratio tua sicut incensum in conspectu Domini: et cum de sacrificio tuo odoratus fuerit odorem suavitatis, dicat tibi, *Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris (Cantic. iv, 11)*.

7. Jam vero de auro sapientie (quæ oblatio, ut diximus, perfectorum est) loquatur vobis qui illud assecutus est, quia nec novit illud nisi qui accipit. Qui ergo sapientiam didicit, sapientiam loquatur inter perfectos; et de auro quod possidet, murenu-las aureas auribus vestris fabricet. Ego enim non arbitror comprehendisse me; sequor autem si quo modo comprehendam (*Philipp. iii, 13, 12*). Magnus prorsus ac beatus qui invenit sapientiam, et affluit prudentia: sapientiam, in contemplatione æternorum; prudentiam, in administratione temporalium: vel, ut moderatius sapientem desiniam, qui novit se ipsum regere et alium. Pretiosius est hoc aurum cunctis opibus, etiam thure et myrrha; et omnia quæ desiderantur in virtutibus vel gratis, huic non valent comparari. Denique sapiens, tanquam virtutum, dives in omnibus, et si prævalet aurum offerre in sublimi contemplatione vel prudenti administratione, non tamen negligit offerre thus in devotione **936** divini operis, myrrham in mortificatione sui. Nos igitur, fratres, quod habemus offeramus in gloriam novi Regis: quod minus habemus, ab ipso petamus cui offerre cupimus. Si quis indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter (*Jac. i, 6*). Munera mea, data mea, ait Pater luminum, a quo omne donum perfectum, et omne datum optimum; ipsi gloria in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II

De variis modis quibus nos Deus illuminat.

1. *Surge, illuminare, Jerusalem, quia venit lumen tuum (Isa. lx, 1).* Hodiernum diem luminum illuminavit nobis et consecravit lumen de lumine, quod hodie cum lateret incognitum, ad illuminationem omnium gentium sese dignatum est mundo revelare. Hodie namque se revelavit Chaldaeis novi sideris indicio, cum eorum primitiis omnium fidem gentium dedicavit. Hodie se revelavit Judæis, non solum Joannis, sed et Patris et Spiritus sancti testimonio, ubi in Jordane baptizatus, baptisma omnium consecravit. Hodie manifestavit gloriam suam coram discipulis suis, quando mutatione aquæ in vinum, illud ineffabile præstendit mysterium, in quo, verbo ipsius, substantiæ mutantur rerum. His omnibus Dei apparitionibus prævidens Spiritus illuminandam Ecclesiæ fidem, alloquitur eam sub typo et nomine Jerusalem, dicens: *Surge, illuminare, Jerusalem, quia venit lumen tuum.* Venerat quidem lumen; in mundo erat, et mundus per ipsum factus erat; sed mundus ipsum non cognoscebat. Erat natus, sed non erat notus, donec declarare eum cœpit luminosa dies ista. At ergo propheta: *O Jerusalem nova, civitas magna novi regis, mons Sion, latera aquilonis (Psal. XLVII, 3), id est, de utroque ædificanda pariete circumcisionis et præputii; Surge, illuminare, quia venit lumen tuum.* Surgite, qui sedetis in tenebris; intendite lumini, quod exortum est in tenebris, sed non comprehenditur a tenebris. *Accedite ad eum, et illuminamini (Psal. XXXIII, 6), et in lumine ejus videbitis lumen, diceturque vobis, Fuisitis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino (Ephes. v, 8).* Intendite lumini æterno quod se vestris aspectibus temperavit, ut, qui lucem habitat inaccessibilem, infirmis quoque et lippientibus oculis posset accedi. Advertite lumen in lucerna testæ, solem in nube, Deum in homine, in luteo vasculo carnis nostræ splendorem gloriæ, candoremque lucis æternæ.

2. Latet quidem majestas in humanitate, virtus in humilitate; sed signa virtutum erumpentia, unde hæc prodeant, non sinunt ambigere. *Opera, inquit, quæ ego facio, testimonium perhibent de me (Joan. x, 25).* Magnum quidem testimonium Joannis, qui venit ut testimonium perhiberet, lucerna de lumine; at enim multo majus illud testimonium cœleste, quod Pater et Spiritus sanctus Filio perhibuere (*Luc. III, 16, 21, 22*), Pater, in voce, Spiritus, in specie, cum in ore duorum testium stet omne verbum. Sed et hoc ipsum si minus accipitur: *Opera, inquit, innumerabilia et irrefragabilia, quæ ego facio, testimonium perhibent de me (Joan. x, 25).* Plane incorruptus et irrevincibilis testis, cum creatura insensibilis sensum quemdam accipit in confessionem Creatoris, voluntatem ejus exaudiens, ac nutui incunctanter obediens. Quid enim divinius poterat exhiberi sensibus mortalium, quam hodie novitatis signum, quod etiam ante signorum suo-

A rum præmisit Jesus initium? Vagit puer novus in terris, et sidus novum creat in supernis, ut lumen testetur de lumine, stella de sole, et reges in splendore ortus sui, ad exortum quoque æternum splendorem; ab oriente ad verum Orientem, id est, virum cui nomen *Oriens (Zach. vi, 12)*, stella perducatur; non quasi stella, sed quasi rationale animal in via præcedens, in fine viæ consistens, ac velut digito ipsum qui quærebatur ostendens. Sed esto, calumniatur infidelis hanc stellam non esse opus Christi, dummodo confiteatur opus esse Patris in testimonium Filii. Attamen obruet eum multitudo infinita ac magnitudo mirabilium plane divinorum, quæ absque contradictione Jesus noster operatus est in carne, sed non ex carne.

D 937 3. Sed operiant tenebræ terram, et caligo populos, qui, cum lux venit in mundum, dilexerunt magis tenebras quam lucem (*Joan. III, 19*); dummodo tu illumineris, Jerusalem, civitas cœlestis, quæ in omni terra et populo, Deo paritura es filios lucis, quos de potestate tenebrarum transferet in regnum claritatis suæ, lumen verum. Gratias tibi, Pater luminum, qui de tenebris nos vocasti in admirabile lumen tuum (*I Petr. II, 9*). Gratias tibi, qui dixisti de tenebris lumen splendescere, et luxisti in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ in facie Christi Jesu (*II Cor. IV, 6*). Hæc siquidem est lux vera, imo vita æterna, ut cognoscamus te unum Deum, et quem misisti Jesum Christum. Cognoscimus te, quia cognoscimus Jesum, quoniam Pater et Filius unum (*Joan. XVII, 23, 41*). Cognoscimus quidem per fidem, ipsam tenentes arrham fidelem, quia cognoscemus te per speciem. Interim tamen auge nobis fidem, deducens nos ex fide in fidem, a claritate in claritatem, tanquam a tuo Spiritu, ut de die in diem thesauros luminis profundius ingrediamur, quo fides amplior, scientia plenior, charitas ferventior fiat et diffusior, donec per fidem perducamur ad faciem. tanquam per stellam præducem ad nostrum Bethlehemiticum ducem, qui egressus de Bethlehem regit Israel, et regnat in Jerusalem; non ista quæ occidit prophetas, ipsumque Dominum prophetarum, sed illa in qua coronat occisos idem Dominus, causa, virtus, et gloria martyrum

4. O quanto gaudio ibi tripudiat fides Magorum, cernentium in illa Jerusalem regnantem, quem in Bethlehem adoraverunt vagientem! Hic visus est in diversorio pauperum, ibi in palatio videtur Angelorum; hic in pannis parvulorum, ibi in splendoribus sanctorum; hic in gremio Matris, ibi in solio Patris. Plane digna beatorum fides Magorum, ut tam felici visione remuneretur; quæ cum in eo nihil nisi infirmum et contemptibile videret; non tamen scandalizari potuit, quominus Deum in homine, et hominem in Deo veneretur. Procul dubio stella ex Jacob illuxerat in cordibus eorum; stella, inquam, matutina, lucifer qui nescit occasum, qui etiam foris stellam, matutini ortus sui indicem, ac-

cederat in cordibus eorum. De his omnino convenienter intelligi potest quod apud Salomonem scriptum est : *Justorum semita, quasi lux splendens procedit, et crescit usque ad perfectum diem* (Prov. iv, 18). Primo namque semitam justitiæ ingressi sunt ad lucem splendentis sideris, cuius ductu profecerunt ad videndum novum ortum matutiniæ, lucis sique demum pervenerunt ad contemplandam faciem meridiani Solis, in die virtutis suæ rutilantis.

5. Pulchre igitur signanterque in his Gentium primitiis, in his nascentis Ecclesiæ primordiis, præstensus est fidei profectus in singulis : unde scilicet incipiat, quomodo proficiat, et quo demum perveniat ; ut facile ipsorum qui patres sunt, in filiis agnoscantur vestigia. Sicut illi cœperunt a visione sideris, profecerunt ad visionem pueri, pervenerunt ad visionem Dei, sic in nobis fides nascitur supernorum prædicatione luminarium ; roboratur visione quarumdam imaginum, per speculum et in ænigmate Deum velut incarnatum nobis exhibentium ; consummabitur, cum præsens et nuda videbitur veritas rerum facie ad faciem contemplantibus quod vix tenuiter et raptim in ænigmate nunc attingitur ; cum et ipsa fides transibit in cognitionem, spes in possessionem, desiderium in fruitionem. Lucent namque et nobis stellæ, non una, sed multæ ; nisi quia multæ una, quarum scilicet cor unum est, et anima una, fides eadem, prædicatione consona, similisque vita. Quæ sint hæc stellæ, si dubitas, Danielelem interroga : *Qui ad justitiam, inquit, erudiunt multos, quasi stellæ in perversas æternitates* (Dan. xii, 3). Paulus etiam luminaria vocat eos, qui lucent in medio nationis prævæ et perversæ (Philipp. ii, 15), continentque verbum vitæ, tanquam splendorem mutuatum ab æterna luce, quo et noctem hujus mundi jussi sunt illuminare. Ideo Dominus fons et origo lucis, cum ordinaret lunam et stellas in potestatem noctis, dicebat illis, *Vos estis lux mundi* : et iterum, *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est* (Matth. v, 14, 16). Lucent itaque verbo, lucent exemplo, et utroque lucis ☉ radio ortum æternæ lucis annuntiant, dum cœlestem, quem voce prædicant, etiam cœlestis vitæ similitudine commendant.

6. Suspiciate, fratres, in cœlum ; in cœlo siquidem est conversatio eorum ; suspiciate, et intendite mentis oculos, si necdum potestis in rotam solis, saltem in fulgorem siderum ; admiramini splendorem sanctorum, imitamini fidem, æmulamini sanctitatem. Stellæ istæ sicut flamma coruscant, et lumen luminum ortum demonstrant ; ducunt ad cubacula novi Regis, ad cubiculum Virginis matris, quod est inviolabile fidei mysterium ; imo perducent in templum Regis, in sanctuarium Dei Patris ; quod est incogitabile fidei præmium. Interim autem, dum idonei non sumus, sapientiam Dæi, quæ in mysterio

A abscondita est, scrutari, vel majestatem quæ in præmium reposita est, contemplari ; contenti simus sanctorum claritatem mirari, sanctitatem imitari. *Fili. inquit, concupisti sapientiam ? serva mandata ; et Dominus præbebit tibi illam* (Eccli. i, 33). *Altiora autem te ne quæsieris, et fortiora te ne scrutatus fueris : sed quæ præcipit Dominus tibi, ipsa conserva semper* (Eccli. iii, 22). Præceptum namque Domini lucidum, illuminans oculos (Psal. xviii, 9), quibus postmodum ipsum corpus luminis valeas intueri ; cum in luce radiorum, id est, in opere mandatorum, versari consueveris. *Dulce quidem lumen, ut ait Salomon, et delectabile oculis videre solem* (Eccl. xi, 7). Dulce prorsus et delectabile, sed illis quibus tolerabile. Sanos oculos fovet, infirmos torquet. Et quis est tam sano et acuto visu, ut in aspectu illius invisibilis Solis non cæcuetur ? quis ille scrutator majestatis, qui non opprimatur a gloria ? Mirabilis facta est, o Domine, claritas tua, tum ex se, tum etiam ex me ; quia confortata est adversum me, dum acies mea infirmata est in me, et jam non potero ad eam, sicut poteram in Adam. Potero forsitan ad claritatem siderum, qui non possum ad solem ipsum, et per hanc quandoque confortabor ad Ixum.

7. Eia, surge, illuminare, anima mea, quæ sedebas in tenebris : suspice luminaria cœli, leva oculos tuos in montes unde veniet auxilium tibi, si veneris ad illum qui habitat in cœlis, id est, in montibus ipsis. A montibus, inquam, veniet auxilium tibi, quia lux tibi inaccessibleis illuminat mirabiliter a montibus æternis. Susceperunt montes lucem populo, a quibus ad valles camposque descendat subjectos. Hoc itaque, dico, fratres, optimum est, nostræque infirmitati congruum illuminationis initium, si intendamus in eos qui illuminati sunt. Rectissima via est inveniendi Jesum, si præcedentium patrum sequamur lumen prævium. Semita justæ recta est, rectus callis justæ ad ambulandum (Isa. xxvi, 7). Qui justum sequitur, non ambulat in tenebris ; non modo videbit, sed habebit lumen vitæ. Videbit ad consolationem præsentis vitæ : habebit in possessionem hæreditatis æternæ Pietas nempe promissionem habet vitæ quæ nunc est, et futuræ. Exerceamur ad pietatem, et neutro nos fraudabit qui se utro nobis fecit debitorem (I Tim. iv, 8, 7, 9). Exerceamur in operibus lucis, et qui abscondit lucem in manibus suis, annuntians de ea amico suo, quod possessio ejus sit, et ad eam possit ascendere (Job. xxxvi, 32, 33), nunc aliquando in solatium operis eam nobis demonstrabit, et postmodum in præmium dabit, ipse lux nostra Jesus Christus qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

Quibus gradibus ad sapientiæ lumen perveniatur.

1. *Surge, illuminare, Jerusalem, quia venit lumen tuum* (Isa. lx, 1). Beneficium lumen quod venit in nomine Domini, Deus Dominus, et illuxit nobis :

de cuius munere etiam dies iste, dies sanctificatus a de illuminatione Ecclesie illuxit nobis. Gratias tibi, lux vera, quæ illuminas omnem hominem venturum in hunc mundum, quæ ad hoc ipsum venisti homo in huic mundum. Illuminata est Jerusalem mater nostra, mater omnium qui illuminari meruerunt: adeo ut jam luceat omnibus qui in mundo sunt. Gratias tibi, lux vera, quæ lucerna es facta, ut Jerusalem illuminares, et lucerna pedibus meis Verbum Dei fieret. Gratias, inquam, tibi, quoniam ipsa Jerusalem illuminata **939** facta est lucerna, ut luceat omnibus qui sunt in domo magni patris familias. Non solum enim illuminata est, sed exaltata, et super candelabrum illud totum aureum sita est; civitas super montem montium, illa quondam derelicta et odio habita, posita est in superbiam sæculorum, ut tam longe lateque fulgeat ejus Evangelium, quam longe lateque mundi vigeat imperium. Et si opertum est ejus Evangelium, in his qui pereunt opertum est (*II Cor. iv, 3*), in quibus Deus hujus sæculi excæcavit mentes infidelium, ut non fulgeat eis gloria Ecclesie Christi. Quibus tamen non fulget ut videant, fulget ut irvideant, et Ecclesie torquentur gloria, qui ipsius illuminari nolunt gratia. Verum Ecclesia nec propter gloriam qua floret, superbiens, nec gratiam qua pollet, invidens, etiam illis quos molestos tolerat, lumen quod accepit implorat, dicens: *Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine; Deus meus, illumina tenebras meas (Psal. xvii, 29)*. Mei forsitan sunt, quia prædestinati; sed adhuc tenebræ sunt, quia nondum vocati aut justificati. Voca et ipsos in admirabile lumen tuum, et prædicabunt tecum admirabile nomen tuum. Quanquam justus quisque ac sanctus in Ecclesia ita se illuminatum gaudeat, ut adhuc se non minima ex parte tenebrosam videat et doleat; et ideo necessario, cum illuminatus sit, adhuc se illuminari petat. Quanto namque amplius lucerna ejus illuminata fuerit, tanto verius ex lucerna ipsa tenebras suas deprehendit. Nec statim contrarium putaveris, quod in Evangelio Veritas ait: *Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit (Matth. vi, 22 et Luc. xi, 34)*. Non enim, quia ex oculo sinceræ intentionis totum opus nostrum lucidum fit, ideo consequens est ut statim omnes tenebræ ignorantiarum nostrarum illuminatæ sint. Is nempe modus est adhuc illuminationis nostræ, ut in lumen veritatis multum existimetur profecisse, qui defectum suum potuerit nosse, et scire quid desit sibi. Inde est quod et apud sapientes hujus mundi, qui magis sobrie disputarunt de scientia, primus numeratur gradus scientiæ, scire quod necias.

2. Fratres, omnes vos filii lucis estis, et filii Dei. Non sumus noctis, neque tenebrarum. Nox enim præcessit, dies autem appropinquavit (*Rom. xiii, 12*). Et si fuerimus aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino (*Ephes v, 8*). Verumtamen si, quoniam non su-

mus tenebræ nec filii tenebrarum, dixerimus nos nihil pati tenebrarum, nos ipsos seducimus, et tenebras mortis, [quæ illuminari non mereantur, nobis inducimus. Quid enim, ait Lux mundi, quæ in judicium venit in hunc mundum, ut qui non vident videant, et qui vident cæci fiant? *Quia, inquit, dicitis, Videmus, peccatum vestrum manet (Joan ix, 41)*. Video quantumcumque, quoniam tu illuminas lucernam meam, o Domine, sed, quia parum est quod video, Deus meus, illumina tenebras meas (*Psal. xvii, 29*). Videmus ut multum per speculum et in ænigmate; sed multum longe est hoc ipsum a claritate vera claraque veritate, quæ videbitur in facie. Ideo forsitan cæcus, quem apud Marcum Dominus illuminare cœperat, homines quasi arbores ambulantes videbat (*Marc. viii, 22-24*), quia videlicet non nisi per speculum et in ænigmate videbat; sed secundo imponens manum restituit eum, ita ut videret clare omnia; quod in nobis fiet, cum nos reficiet, et sanitatem perficiet impositione manuum secunda, quam cœpit prima, restituens nos in claritate perfecta

3. Sed hoc ipsum per speculum et in ænigmate, cui, aut quando, vel [quandiu potest contingere? Quam misericorditer tecum ageretur, quam feliciter mihi viderer illuminatus, si peccata mea possem videre, cui quotidie necesse est plangere ac dicere: *Circumdederunt me mala quorum non est numerus, et non potui ut viderem! (Psal. xxxix, 13)*. Nam delicta quis intelligit (*Psal. xviii, 15*), quando etiam specie virtutis vitium decipiens interficit, quasi vere angelus tenebrarum transfigurans se in angelum lucis? Magnus utique, multumque illuminatus, qui delicta ad liquidum intelligere potuit et voluit; nam neque et dolosus potuit, et noluit intelligere, ut bene ageret (*Psal. xxxv, 4*). Deus illuminator omnium gentium, et te nobis cantabatur: *Ecce venit Dominus, et illuminabit oculos servorum suorum. Ecce venisti, o lumen meum, illumina oculos meos, ne nunquam **940** obdormiam in morte, ne peccatum ad mortem oculos nostros aliqua delectatione claudat, et ad consensum illiciat, aut, velut Isboseth, dormientem inveniens transfodiat (II Reg. iv, 7)*. Venisti, o lumen fidelium omnium, et ecce hodie de illuminatione veræ fidei, id est, lucernæ nostræ, dedisti nobis gaudere; da etiam de illuminatione tenebrarum nostrarum, quæ residuæ sunt, semper in Domino gaudere. Dediti lumen veræ fidei, da et lumen veræ justitiæ, da lumen divinæ scientiæ, da etiam et divinæ sapientiæ.

4. His profecto gradibus proficiendum, hac via proficiscendum tibi esse puto, o anima fidelis, quo, fallacis mundi hujus tenebris exuta, pervenias ad patriam claritatis æternæ, ubi tenebræ tuæ erunt sicut clara meridies, et nox sicut dies illuminabitur. Tunc prorsus, tunc videbis et allues, et mirabitur, et dilatabitur cor tuum (*Isa. lx, 5*), quando replebitur divina majestate incircumscripti luminis omnis terra, et gloria ejus in te videbitur. *Domus Jacob, venite, ambulemus in lumine Domini (Id. ii,*

5) : ut veri filii lucis ambulemus de claritate in claritatem, tanquam prælucente Domini Spiritu, ut per singulos gradus virtutum regnum claritatis ulterius invadamus. Qui igitur jam per fidem sumus in lumine, ex ea et per eam in amplius et serenius lumen progrediamur, primo justitiæ, dein scientiæ, demumque sapientiæ. Quod enim credimus per fidem, consequenter operandum vel promerendum est per justitiā, post intelligendum per scientiam, ac postremo contemplandum per sapientiam. Prima namque omnium accensa est lucerna fidei, ad quam operemur in nocte hujus sæculi. Inde scriptum est in laudem mulieris fortis, quæ de nocte surrexit, et, de nocte ac die operans manibus suis, panem otiosa non comedit, *Non exstinguetur*, inquit, *in nocte lucerna ejus* (Prov. xxxi, 18), id est, non deficiet in tentatione fides ejus. Ad hanc lucernam non sunt opera tenebrarum, sed exstinguitur cum fiunt. Qui enim male agit, odit lucem (Joan. iii, 20). Ideoque exstinguit lucernam fidei, postponit memoriam Dei; non est timor Dei ante oculos ejus, et de tenebris quas sibi fecit, arbitrorumque absentia blanditur sibi, dicens: *Quis me videt? Tenebræ circumdant me, et parietes cooperiunt me, et nemo circumspicit me. Quem vereor? Delictorum meorum non memorabitur Altissimus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius* (Eccli. xxiii, 26, 27). Bona vero opera, etsi aliquando propter vanitatem declinandam in abscondito fiunt, ad lucem tamen internam et æternam, id est sub judicio fidei et testimonio Dei fiunt, quia opera lucis sunt; lucernæ utique ardentes in manibus operantium, et expectantium adventum sponsi, qui educet quasi lumen justitiā tuam ad conspectum hominum et angelorum, et, sicut lux meridiana elara est, clarescere faciet opera tua, quia in Deo sunt facta, ut Deum in te, et te in Deo clarificent omnium judicia.

5. Quanta vero claritate justitia resplendeat etiam in præsentī, quanta luce lætificet conscientiam justī, familiarius et suavius conscientiæ vestræ testimonium vos docebit. Sæpe autem et fides radiat, et justitiā coruscet, et adhuc tamen intellectus caligat, ut mysterium fidei, quod vel involutum tenens veneratur, explicare nesciat; signatus sit ei liber Scripturæ, quasi litteras nesciat; sed nec ad discretionem boni et mali, veri et falsi sensus exercitatos habeat. Et tales quidem multi in Ecclesia, quorum fides multa, abundans justitiā, scientiā fere nulla. Quod tamen ad lumen justitiæ accedere oportet lumen scientiæ, docet sermo prophetæ, qui, cum præmississet: *Seminate vobis ad justitiā*, ut ostenderet quas interim primitias colligamus de hoc semine, subjunxit: *Illuminate vobis lumen scientiæ* (Osee. x, 12). Sic et Apostolus ait: *Fructificantes in opere bono, et crescentes in scientiā Dei* (Coloss. i, 10). Tu quoque, David, sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres, quomodo super scænes intellexisti? *Quia mandata*, inquit, *quæ sivi.*

A A mandatis prorsus intellexi, quia intellectus bonis omnibus facientibus timorem Domini. Nam et unctio docens de omnibus, sciens nimirum quo ordine quidque apud eam discendum sit, prius docet *bonitatem et disciplinam*, et postmodum *scientiam*: si tamen qui docendus est, primo omnium crediderit, 941 id est, elementa exordii sermonum justitiæ didicerit. Ideo ille discipulus actionis tam prudenter precem ordinabat, atque allegabat: *Bonitatem, inquit, et disciplinam et scientiam doce me, quia mandatis tuis credidi* (Psal. cxviii, 100, 66). Ac si diceret: Didici prima elementa, id est, fidem non fictam; jam, quod sequitur, doce justitiā, id est bonitatem et disciplinam, ut sic demum provehat ad sanctorum scientiam. Vocasti ad gratiam B fidei, jam justifica per bonitatem amoris, et disciplinam casti timoris, ut post magnifices munere scientiæ spiritualis. *Quos autem vocavit, hos et justificavit; et quos justificavit illos et magnificavit* (Rom. viii, 30).

6. Sciendum sane quod, cum sit hæc scientia sanctorum, non tamen omnes sancti docentur eam, sed illi duntaxat in quibus nec industria gratiam, nec gratia destituit industriam; sed utrumque mutuo sibi suffragio cooperatur, ut et docibilis sit homo discipulus, et spiritus adsit doctor sedulus. Cum autem varia charismata contineat hæc scientia, Spiritus tamen moderator non in unum facile confert omnia, sed dividit singulis prout vult, alii notitiam mysteriorum, alii intellectum Scripturarum, alii interpretationem sermonum, alii discretionem spirituum, alii illam, quæ pernecessaria est, velut in gustu dignoscentiam, atque dijudicationem virtutum ac vitiorum, ne fallant vitia specie virtutum. *Non nocebunt, inquit, et non occident in universo sancto monte meo; quia repleta est terra scientia Domini* (Isai. xi, 9).

7. Jam vero si quis post hæc et per hæc tria, fidem, justitiā atque scientiam, proficiat ad sapientiam, id est, saporem et gustum æternorum, ut possit vacare et videre, videndoque gustare quam suavis Dominus; et quod oculus non vidit, et auris non audivit, et in cor hominis non ascendit, ei per Spiritum reveletur: hunc omnino dixerim illuminatum magnifice et gloriose, tanquam qui gloriam Domini revelata facie speculetur, et super quem gloria Domini sæpius oriatur. Hinc utique dicere habet non propheta, sed prophetarum Spiritus: *Surge, illuminare, Jerusalem, quia venit lumen tuum, et gloria Domini super te orta est* (Id. lx, 1). Fratres, non omnes capiunt hoc verbum, sed qui potest capere capiat. Non condemnatur qui non capit: sed qui non cupit, utique teporis arguitur. Qui autem cupit, noverit quia hoc lumen sapientiæ fervens accendit oratio, sicut et lumen scientiæ frequens lectio; si tamen cum legis, lucernam ardentem adhibueris, id est justitiā operum, priorumque experientiam sensuum. Tu autem, Domine, Pater tuum, qui lumen de te lumine unicum tuum ini-

aisti illuminare tenebras mortalium; da nobis per viam luminum pervenire ad lumen æternum, ut placeamus coram te in lumine viventium, qui vivis et regnas per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

De nova nostra nativitate et vita

1. Secunda nobis hodie, fratres, nativitas celebratur, quæ de illa prima nativitate, tanquam de causa effectus, consequenter nata videtur. Illa siquidem, quam usque hodie celebravimus, nativitas Christi est; ista, quam hodie celebramus, nativitas nostra est. In illa namque Christus natus est, in ista Christianitas nata est. Cum enim tria sint quæ nos faciunt christianos, fides, Baptismus, et altaris participatio, hodierna dies fidem nobis initiavit, Baptisma consecravit, ac mensæ cœlestis miracula præformavit. Quomodo sane prima gentium illuminatio fidem nobis initiaverit, quomodo Christus baptizatus Baptisma nostrum consecraverit, qualiter illa conversio aquæ in vinum, mutationem rerum in convivio mensæ Dominicæ præstenderit, nequaquam jam opus est ut doceamus; sed illud arbitror operæ pretium, ut nosmetipsos commoneamus, ne fides in nobis a suis degeneret initiis, ne vacuetur in nobis gratia Baptismatis, ne cedat nobis in iudicium participatio calicis Christi

2. Et ipsa quidem fides, qualis ab illis Magis, primis videlicet auctoribus suis, nobis hodie tradita sit; qualiter **942** maximum fidei sacramentum mysticis insinuaverint munerum figuris, satis abundeque disseruere patres nostri, ut ex ea parte nullus jam alius labor quam in labores eorum introire nobis resederit. Sed neque magnopere postulat status, imo ruina temporis hujus, ut de mysterio fidei disputetur sed ut magis id modis omnibus elaboretur ut, sicut Apostolus ait, in conscientia pura idem fidei mysterium habeatur (*I Tim. III, 9*). Ecce enim hodie si de mysterio fidei interrogas, omnes fere invenies christianissimos; si conscientias discutias, paucos admodum invenies vere christianos. Totus fere mundus constitur verbis se nosse Deum. factis autem negat (*Tit. I, 16*); adeo ut et qui speciem pietatis videntur habere, virtutem ejus sæpius inveniantur propemodum abnegare. Quid putatis autem, fratres mei, quos in hoc significare voluerim, quos scilicet dicam pietatis habere speciem, sed abnegare virtutem? Si illos qui spatiosam viam sæculi ambulant, intelligitis, quid illi vel de sola præferunt pietatis specie, qui nomine solo christiani, atque in vacuum assumptis nomen sanctum Christi, tota ac libera professione sectantur quæ huic inimica sunt nomini; qui omni specie conversationis et modo vitæ, se protestantur inimicos crucis Christi? Hæcine est species pietatis quam in eis videmus, habitus et incessus meretricius, sermo scurrilis, oculus impudicus, venter qui pro Deo colitur, et omnis illa vitæ contumelia, quæ publice et gloriabunde, velut in faciem pietati irrogatur? Quæ enim in occulto

A ab ipsis flunt, turpe est et dicere (*Ephes. v, 12*). Fodiat parietem eorum qui ad ipsos missus est prophetare, ut adhuc majores abominationes videat, quas non erubescunt aut verentur coram illa tremenda majestate perpetrare. Quid enim mihi, qui monachus videor, de his qui extra hoc monasterium sunt judicare? Utinam nec de his ipsis qui hic intus sunt, mihi esset judicare. Ad me ipsum namque conturbata est anima mea, dum scilicet vereor ne hæc ipsa species pietatis, quam utcumque vobiscum gero, gravius me incipiat accusare, si pietatem ipsa me convicerit abnegasse.

3. Omnino, fratres, verendum est mihi, an vero et vobis ipsis, vos videritis, ne ad nos præcipue spectet ille sermo qui per Apostolum prophetatus est de temporibus novissimis; ubi, cum malitiam hominum describeret tunc futurorum, qualis nunc manifeste legi potest in vita et moribus eorum, longum tandem sic conclusit malorum catalogum: *Habentes, inquit, speciem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes (II Tim. III, 5)*. Quid enim ita speciem pietatis habet, sicut hæc quam prætendimus, humilitas tonsuræ et habitus, parcimonia cibi et potus, labor fere continuus, et ordinatissimus per omnia vivendi modus? Cæterum de virtute ipsa pietatis, quam hæc species exterior promittit, quam prope nihil in me meique similibus valeat inveniri, pudor mihi esset confiteri, si non omnibus essemus inanifesti. Quæ est enim virtus pietatis, nisi charitas non ficta, humilitas vera, patientia longanimis, obedientia non segnis? In his virtutibus earumque similibus; quantum vobis liceat gloriari, vestro, fratres, relinquimus iudicio; de me siquidem ingenue confiteor, quia nomina quidem earum scio, saporem adhuc ignoro. Merito itaque pudorem mihi pariter et timorem incutit habitus quem gero religionis, cui fere nullum suffragatur testimonium virtutis. Nunquid enim tuto mihi possum usurpare monachi nomen et honorem, cujus non habeo meritum et virtutem; cum, sicut ante nos dictum est, simulata sanctitas, duplicata sit iniquitas (*Aug. in psal. LXIII*); et lupus sub ovina pelle deprehensus graviore sit sententia percellendus? Propterea vos quoque, fratres, ut tuto gloriari possitis, in hac, qua corpora vestra D decorata sunt, specie pietatis, ponite corda vestra in virtute ejus; ut species in corporibus, virtus in cordibus, probatos vos exhibeant tam angelis quam hominibus, sitque, sicut scriptum est: *Omnes qui viderint eos, cognoscent illos quia isti sunt semen cui benedixit Dominus (Isa. LXI, 9)*.

4. Hæc est, fratres, christianæ fidei pietas vera, hoc est habere mysterium fidei in conscientia pura. Ut enim mysterium fidei, quod hodie nobis mystica commendaverunt Magorum munera, fideliter et digne conservaremus immaculatum in conscientia pura, hodie ñidem **943** Christus baptizatus, non sibi sed nobis, *Aspersit*, sicut Apostolus ait, *corda a conscientia mala, et abluit corpora aqua mundis (Hebr. x. 22)* Quam felix, o fratres, anima illa,

quæ sic lota in salutem, mox evestigio secuta est A Salvatore, ut deinceps adhærens ei cum Apostolis, illam meruit audire vocem : *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus!* (Joan. XIII, 10.) Cæterum qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius? (Eccli. XXXIV, 30.) Ego postquam Baptismo lotus fui, non unum mortuum, sed tot mortuos quot opera mortis, tetigi; et, juxta Petrum apostolum, contigit mihi illud veri proverbii, *Canis reversus ad vomitum suum, et sus lota in volutabro luti* (II Petr. II, 4). Quid igitur faciam? quibus ulterius aquis sordes tantas diluam? Audio quia sicut una fides, sic unum Baptisma est, nec secundo Baptismati locus est, quoniam quicumque baptizatur, in morte Christi baptizatur; qui sicut semel mortuus est, sic et semel baptizatus est, ut et nobis unicus modum et formam Baptismatis prescriberet. Diffiderem forsitan ulterius posse mundari, nisi quia desperantem reducit in spem, inter alias Scripturæ consolationes, etiam fidele consilium Elisei, etiamsi totus instar Naaman Syri lepra sim perfusus, ac vetero incurabili possessus. *Vade, inquit, et lavare septies in Jordane, et mundaberis.* Si dixisset, *Lavare ter, mundaberis,* continuo intellexissem trinam mersionem qua inundantur baptizati, diceremque totum illud miraculum gratiam prophetare Baptismatis, ut jam tunc Jordanis de virtute Dominici Baptismi cœpisset ad salutem gentium operari. Nunc autem cum signanter dicat, *lavare septies in Jordane,* quid sibi vult septenarius iste, aut quis est Jordanis ille? Jordanis, ut aiunt, interpretatur *Descensus eorum.* Quorum? Illorum utique qui humiliantur ad poenitentiam, qui nimirum quanto profundius descendunt per gradus humilitatis, tanto se penitius mergunt et plenius abluunt spiritualis alveo Jordanis.

5. Ad meipsum, o Deus, conturbata est anima mea, memor peccatorum suorum; propterea memor ero tui de terra Jordanis, quomodo scilicet in descensu humiliationis mundaveris Naaman leprosum. *Descendit, inquit, et lavit septies in Jordane, juxta sermonem viri Dei, et mundatus est.* Descende et tu, o anima mea, de curru superbæ in salubres aquas Jordanis, qui de fonte domus David, toto jam profluit orbe in abluionem peccatoris et menstruæ. Hæc est nimirum humilitas poenitendi, quæ, de domo pariter et exemplo profluens Christi, toto jam prædicatur orbe, totiusque purgat crimina mundi. O vos, Naaman Syri: non enim unus, sed innumeri: o, inquam, divites, sed leprosi; superbi, sed ærumnosi; quare tam vehementer abhorretis lavari his medicinalibus aquis? cur vobis ita videtur noster iste Jordanis præ fluviiis Damasci? Dicitis enim, si forte quærentibus aliquando consilium salutis imitanda prædicatur humilitas et paupertas Christi: *Nunquid non meliores sunt fluvii Damasci omnibus aquis Israel, ut laver in eis, et munder?* (IV Reg. V, 10, 14, 12.) Nunquid non est

A melius, et ad purgationem peccatorum efficacius quotidie benefacere de affluentia mundi, quam semel omnia relinquendo pauperem fieri? Sed enim audi, Naaman. Fluvium Damascenum absorbebit Leviathan, et non mirabitur; nam de Jordane si habeat fiduciam quod influat in os ejus (Job XL, 18), spes eum frustrabitur. Neque enim grande reputat quantiscunque, præter humilitatem christianam, virtutibus affluas: cum etiam pauperes Christi devorare se posse confidat, sed nihil in eis inimicus proficiat. Damascus secundum nomen suum, *Civitas sanguinis* est, et aquæ ejus sanguine mistæ sunt; quia opera etiam bona carnalium et sæcularium, vix a quocunque peccato pura sunt. Et quomodo id quod infectum est sanguine, sanguinem mundabit? qua ratione lepram, id quod leprosum est, curabit? At Jordanis noster ipse quidem purum profluit, nec te calumniari poterunt superbi, si totus in eo mersus fueris, ac velut consepultus humilitati Christi.

6. Audi saltem, o Naaman, domesticos tuos, humiles amicos, fideles consiliarios. Naaman recedebat indignans adversum virum Dei, quem consuluerat; at illi, *Pater, inquit, etsi rem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras.* Fidele prorsus verbum, rationis et **944** sapientiæ plenum; quippe suggestio est rationalium hominis sensuum, quos sibi Deus testes retinuit adversus hominem ipsum. *Pater, inquit, etsi rem grandem dixisset tibi Propheta, certe facere debueras.* Non credere namque Prophetæ, Dei est injuria: non tentare omnia pro salute, odium est sui ipsius et invidia. Quid enim grande esse potest in præcepto, ubi salus est in promisso? Quanto magis non debet videri grande vel difficile, discere ab Jesu quia mitis est et humilis corde, cum in eo pariter inveniat et requies animæ, et præsens medela spiritualis lepræ, pignusque salutis æternæ? Tandem vix ægreque obtinetur a superbo peccatore ut descendat in Jordanem et lavet; si tamen septies lavat, totumque se plenius et sæpius mergat, non moratur effectus salutis fidem prophetico facere sermoni. Sed, proh dolor! quanta est hujus nostri miseria temporis! quia non solum divites, sed etiam pauperes leprosi, ita inveniuntur delicati, ut vix usque ad talos salubribus intingi patiantur aquis: aut si semel laverint, mox sibi plenissimè videantur mundati.

7. Et Elisæus non ita sentit, sed signanter exprimit, *Septies lavare, et mundaberis.* Sciebat nimirum humilitatem Christi, quæ nobis imitanda est, si perfecte volumus mundari, septemplex esse virtutis. Prima virtus, quod, cum dives esset, pauper factus est. Secunda, quod paupertati extremitatem adjiciens, in præsepi positus est, Tertia, quod Matri subditus. Quarta, quod servi manibus hodie inclinavit caput. Quinta, quod discipulum furem tulit et proditorem. Sexta, quod sic fuit mansuetus ante iniquum judicem. Septima, quod

c. uicifloribus tam clemens intercessor fuit apud Patrem. His vestigiis, licet satis a longe, gigantem sequeris, si paupertatem diligis, si inter pauperes extremitatem eligis, si monasterii subditus es disciplinæ, si minorem tibi pateris præesse, si falsos fratres æquanimiter tuleris, si mansuetudine vincas cum judicaris, si charitatem rependas illis a quibus injuste pateris. Hæc humilitas plane sine injuria unci Baptismi rebaptizat: quia mortem Christi non iterat, sed mortificationem et sepulturam criminum instaurat; et quod in illo Baptismo gestum est specie, hic rursus impletur veritate. Hæc siquidem humilitas cælos aperit, spiritum adoptionis restituit: Pater agnosceit filium, quippe in innocentia et puritate pueri regenerati reformatum. Unde bene de Naaman Scriptura meminit quia *restituta est caro ejus, sicut caro pueri parvuli* (IV Reg. v, 13, 16, 14): significans, ut ar-

A bitror, quia eorum, qui sic se abluunt, non solum corda recuperant innocentiam parvulorum; sed etiam corpora secundum quemdam modum puerilem sibi vindicant puritatem mortificatione membrorum. Sic enim de quodam sanctorum legitur, quia in membris defuncti, septennis quodammodo pueri gratia videbatur (*De S. Martino dictum apud Sulpicium*). Ecce, fratres, qui primi gratiam Baptismatis tantis voluptatum sordibus amisimus, ecce verum Jordanem, descensum scilicet humilium, ubi die rebaptizari licet, invenimus. Hoc tantum est, ut non parcamus nobis de die in diem descendere profundius, et plenius mergi, Christoque penitus consepeliri. Ipsi gratias agamus, cujus humilitas et formam Baptismi hodie dedicavit credentibus, et gratiam non disparem reservavit poenitentibus. Ipsi gloria per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IN FESTO PURIFICATIONIS BEATÆ MARÆ VIRGINIS.

SERMO I.

De caeremonia luminum hoc festo usitata.

1. Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris (*Luc. xxii, 35*). Sint lumbi nostri præcincti, ut Purificationem Mariæ æmulemur; sint lucernæ ardentes in manibus, ut gaudium Simeonis, lumen in manibus portantis, etiam visibili signo in nobis representemus. Simus videlicet casti corpore, et mundi corde; et Purificationem Mariæ expressimus: simus ardentes devotione, et lucentes opere; et cum Simeone Christum portamus in manibus. Maria tamen non tam purificata fuit, quam mysterium Purificationis commendavit, implendo legalem, **945** significando spiritualem. Quid enim in ea purificandum esse potuit, quæ virgo concepit, virgo peperit, virgoque permansit, imo quæ ipso conceptu plane purificata fuit, si quid forte minus ante puritatis habuisset [*alias habuit*]? Quid, inquam, mandandum habuit conceptus ille, qui solus potest facere mundum de immundo conceptum semine (*Job. xiv, 4*), qui fontem quo immundus purificetur edidit, fontem domus David, qui hodieque patet indefesseque scatet in abluitionem peccatoris, et menstruatæ? (*Zach. xii, 1*). Suscepit tamen Mater totius puritatis, purgationis legitimæ speciem, ut simul et obedientissimæ humilitatis virtutem, et evangelicæ purificationis insinuaret veritatem. Ubi nunc ille, qui tam fallaciter quam contumaciter præsumens de sanctitate, detrectat purgatoria poenitentium remedia subire? Esto quod sanctus sit; nunquid sicut sanctarum Sanctissima, quæ Sanctum sanctorum peperit, Maria? Utinam, fratres mei, utinam nos illam haberemus humilitatem in peccatis nostris, quam vere habuerunt sancti in virtutibus suis. Sed omittamus nunc istud, ut quod cœpimus

prosequamur. Ac primo quidem de illa spirituali Purificatione, quam Maria, offerens pro se et pro Filio par turturum aut duos pullos columbarum, nobis commendavit, prosequeremur, nisi quod patres nostri, sicut vobis notissimum est, omnia ad liquidum prosecuti sunt; et quomodo turtur ad castitatem carnis, columba ad simplicitatem mentis pertineat, diligenter discusserunt; nec illud quidem prætereuntes, quid sit sacrificium de uno turture vel pullo columbino, quid holocaustum de altero. Hoc unum tamen adjicimus, quod quantæ notiora nobis sunt mysteria, tanto districtius et justius eorum a nobis exiguntur opera; quia scienti bonum et non facienti, peccatum est illi (*Jac. iv, 17*); et servus sciens voluntatem domini sui, et non faciens digna, plagis vapulabit multis (*Luc. xii, 47*).

2. Relinquentes igitur quod tractatum est sufficienter, illud potius tractemus, si placet, quid hæc pulcherrima Ecclesiæ consuetudo luminarium hodie gestandorum, aut factum representet, aut faciendum demonstret. Quanquam ne id pato quidem vobis incognitum, etiamsi nunquam sit auditum. Quis enim hodie, cereum ardentem gestans in manibus, non statim illius sensis recorderet, qui, hodie Jesum accipiens in ulnas suas, Verbum in carne tanquam lumen in cera, ipsum esse lumen ad illuminationem gentium perhibebat? Erat profecto et ipse lucerna ardens et lucens, testimonium perhibens de lumine, qui ad hoc ipsum in Spiritu quoplenus erat, venit in templum, ut, suscipiens misericordiam tuam, Deus, in medio templi tui prædicaret ipsam esse misericordiam, et lumen populi tui. Vere tu, senex serene, lumen portabas non modo manibus, sed et sensibus; qui sic eras illuminatus, ut, cum tanto ante futuram illuminationem gentium tam clare videres, etiam nunc inter tenebras Judaicæ infidelitatis, hodierna claritas fidei

nostra tibi coruscaret. Lætare jam, senior juste, A vide jam quod prævidebas : discusse sunt mundi tenebræ, ambulant gentes in lumine tuo; plena est omnis terra gloria luminis illius quod occultum in sinu fovebas, imo quo sensus tuos refovebas. O fomes amoris, ipse amor suavis et dulcis ad refocillandam animam! Prorsus suavis et dulcis, etiam cum crucias et affligis; cruciatus feliciter delectans, sicut ignis salubriter refrigerans. Ignis iste, fratres, si in sinu absconditus fuerit, vestimenta non comburit; imo illum ignem exstinguit, qui, in sinu celatus, non modo vestimentum adurit, sed et quod vestitum est, depascit, id est, corpus et animam pariter consumit. Deus, inquit, noster ignis consumens est. (*Deut. iv, 24*), sed ignem consumentem; nam animam refovet, demulcet mentem, spiritum recreat, reparatque pereuntem. Hujus ignis vim Simeon non ignorabat, qui in sinu suo eum portare gaudebat, pectusque senile tota illius calefaciebat. Quanto salubris et suavis ignis iste senem nostrum calefecit, quam regem David Abisag Samanitis? (*III Reg. i, 17*) Si forte Abisag hic ignis idem fuit, sapientia scilicet, cujus amplexu non solum recalescunt frigidi, sed etiam reviviscunt mortui.

¶ Amplictere igitur, o beate senex, sapientiam Dei **356**, et recalescant atque recanescant quasi de novo sensus tui; astringe uberibus tuis misericordiam Dei, et erit senectus tua in misericordia uberi. Inter ubera, inquit, mea commorabitur (*Cantic. i, 12*), etiam cum reddam illum Matri suæ, manebit apud me. Et cum inter materna ubera continebitur, nihilominus inter ubera mea commorabitur, et ubera quoque mea inebriabit misericordia uberi; etsi non quantum ubera Matris. Illa quippe sicut singulariter mater est summæ misericordię, sic excellenter habet ubera uberis misericordię. Gratulor et gratificor tibi, gratia plena, quæ misericordiam genuisti quam suscepi; cereum præparasti, quem accepi. Tu ceram ministrasti suscepto lumini, Virgo virginum Virginum; dum incorrupta mater incorruptibile Verbum, incorrupta carne vestisti. Eia, fratres mei, ecce ardet cereus in manibus Simeonis, accendite et vos cereos vestros de illius mutatione luminis, lucernas dico quas Dominus jubet esse in manibus vestris (*Luc. xii, 35*). Accedite ad eum, et illuminamini, ut non tam lucernas feratis quam ipsi lucernæ sitis, lucentes intus et foris, vobis et proximis. Sit ergo lucerna in corde, sit in manu, sit in ore. Lucerna in corde luceat vobis: lucerna in manu vel ore luceat proximis. Lucerna in corde, est pietas fidei; lucerna in manu, exemplum operis; lucerna in ore, sermo edificationis. Non solum autem coram hominibus lucere nos necesse est per operationem et sermonem, sed et coram angelis, per orationem, coram Deo per intentionem. Lucerna nostra coram angelis est pura devotio, cum in conspectu angelorum psallimus sapienter, vel oramus arden-

ter: lucerna coram Deo, simplex intentio, ut soli placeamus, cui nos probavimus.

¶ Et ne putemur, in his quæ dicimus, sensus nostri somnia secuti fuisse; probemus nos potius in omnibus adhasisse testimoniis Scripturæ. Quod enim fides lucerna sit, testatur Salomon loquens de muliere forti, *Non exstinguetur in nocte lucerna ejus* (*Prov. xxxi, 18*); quod utique intelligimus, Non deficiet in tentatione fides ejus. Nam et de charitate, quæ nihil aliud est quam fides operans per dilectionem, apud eundem legimus Salomonem: *Lampades ejus, lampades ignis atque flammularum. Aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam* (*Cantic. viii, 6, 7*). Quod opus bonum lucerna sit, lux ipsa veritatis indicat, cum ait, *Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris* (*Luc. xii, 35*); et: *Lucent lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona* (*Matth. v, 16*). Quod sermo edificationis lucerna sit, David dicit: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis* (*Psal. cxviii, 165*). Et Petrus apostolus de sermone prophetico, *antibenefactis*, inquit, *intendentes, tanquam lucernæ lucenti in obscuro loco* (*II Petr. i, 19*). *Declinatio quoque sermonum Dei illuminat, et intellectum dat parvulis* (*Psal. cxviii, 130*), sive cum sermones evangelici declarant unam legem, sive cum ipsi sermones tam Evangelii quam legis declarantur expositionibus dilucidis, qui non intelligentibus parvulis videbantur obscuri; et in lumine dicimus quod dictum erat nobis in tenebris. Ideo Philippus in figura cujuslibet ecclesiastici doctoris dictus est os lampadis, eo quod de ore ipsius ad illuminationem audientium coruscaret ignitum eloquium Domini. Sermonem autem Dei intelligo, fratres mei, quidquid spiritus ejus dignatione sua loquitur in vobis; omnem utique sermonem qui bonus est ad edificationem fidei, in provocationem charitatis. Si quis ergo vestrum loquitur, quasi sermones Dei (*I Petr. iv, 11*); ut etiam in privatis colloquiis omnis sermo malus non procedat de ore vestro, sed si quis est ad edificationem fidei, ut gratiam det audienti; ut qui audierit, dicat gratias agens tibi, *Benedictus sermo oris tui, quia lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis* (*Psal. cxviii, 165*); De oratione autem quod et ipsa lucerna sit, maxime si divinitus sit illuminata, ex eo colligimus quod Salomon ait: *Lucerna Domini spiraculum hominis, quæ investigat omnia secreta ventris* (*Prov. xx, 27*). Lumen namque quod nobis orantibus vel psallentibus desuper aperitur, spiraculum vitæ est, in quod suaviter respiramus. Hujus lucernæ videtur Job recordari, cum in more tentationis recedens cum suspirio lætitiæ præteritæ consolationis, ait: *Quis mihi tribuat ut sim juxta menses pristinos, secundum 357 dies quibus Deus custodiebat me, quando splendebat lucerna ejus super caput meum, et ad lætorem ejus ambulabam in tenebris?* (*Job xxxix, 2, 3*). Cæterum quod lucerna hæc dicitur investigare omnia secreta ventris, id est

mentis; non illud esse putandum est, quod Dominus comminatur se scrutaturum in lucernis (*Sophon. 1, 12*): cum istud gratiæ sit illuminantis, illud iudicii exquirentis. Nam et aliter investigat secreta ventris potio medici, aliter gladius carnificis. Jam vero de intentione, quod et ipsa dicatur lucerna, nemo est qui ambigat, si tamen evangelicum illud intelligat: *Lucerna corporis tui est oculus tuus (Matth. vi, 22, et Luc. xi, 34)*.

5. Ut igitur tot lucernas vobis, fratres, illuminetis, accedite ad fontem luminis, et illuminamini, Jesum dico, qui lucet in manibus Simeonis, ut scilicet fidem illuminet, opus illustret, sermonem homini subministret, orationem inflammet, intentionem purget; ut sive opere, sive sermone vel oratione queratis placere coram eo in lumine viventium, qui scrutari habet Jerusalem in lucernis suis (*Sophon. 1, 12*), et examinare etiam lumen nostrum. His omnibus accensis, o filii lucis, jam non ambulabis in tenebris, nec timenda tibi erit sententia maledicti, *Qui maledixerit patri, vel matri, exstinguetur lucerna ejus in tenebris (Prov. xx, 20)*, id est, deficiet consolatio hujus lucis, irruentibus undique hinc exterioribus, inde interioribus tenebris. Tibi enim, cui tot interius ardent lucernæ, cum extincta fuerit lucerna hujus vitæ, oriatur lux inexstinguibilis vitæ, et quasi fulgor meridianus consurget tibi ad vesperum: et cum te consumptum putaveris, orieris ut lucifer, et tenebræ tuæ erunt sicut meridiæ (*Job. xi, 17, 18, et Isai. lviii, 10*). Non tamen erit tibi sol amplius ad lucendum per diem, aut splendor lunæ illuminabit te; sed Dominus erit tibi in lucem sempiternam; quia Agnus lucerna est novæ Jerusalem cui benedictio et claritas in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

Quanto sit affectu occurrendum Jesu adventanti.

1. Sicut ad diem nativitatis, id est adventus Domini, pertinuit illa gratiarum actio et vox laudis, *Benedictus qui venit in nomine Domini*; et ad diem apparitionis, id est, nostræ illuminationis, illud quod sequitur: *Deus Dominus et illuxit nobis*, sic etiam quod subsequitur, *Constituite diem solemnem in confrequentationibus* [Vulg. in condensis] usque ad cornu altaris; non absurde, ut arbitror, pertinere dicetur ad hunc diem, nobis utique celebrem, frequentia solemnem, diem scilicet Dominicæ Præsentationis, quando a Matre solemniter ad altare præsentatus est Patri. Nam et in eo quod adjungitur, *Deus meus es tu, et confitebor tibi; Deus meus es tu, et exaltabo te; confitebor tibi quoniam exaudisti me, et factus es mihi in salutem (Psal. cxvii, 26-28)*, quid tam convenienter accipimus quam fidem et confessionem Simeonis et Annæ, quæ et ipsa hora superveniens confitebatur Domino, et loquebatur de illo omnibus qui expectabant consolationem Israel. (*Luc. ii, 38*)? Bene ergo citharista noster monebat lætari Jerusalem et conventum facere in die tam solenni: *Constituite, inquam, diem solemnem in*

confrequentationibus usque ad cornu altaris (Psal. cxvii, 27). Non mediocri aut parum solennis illa frequentia fuit, cum inde venit Jesus et Maria cum turba parentum inducentium puerum, ut *sacerent secundum consuetudinem legis pro eo (Luc. ii, 27)*; inde occurrit Simeon et Anna cum turba expectantium consolationem Israel, quibus testificati sunt de eo.

2. Non crediderim ego de hac solemnitate quæ tam pium, tam lætum conventum habuit, illam fuisse prophetæ querelam lacrymabilem, *Vix Sion lugent, quia non est qui veniat ad solemnitatem (Thren. i, 4)*: nisi forte arguat paucos venisse de tanto populo qui erat in omni Judæa et Jerusalem. Ad comparationem, siquidem tantæ multitudinis pauci venerunt, et de ipsis paucis paucissimi, ut arbitror, eum receperunt, cum præsentem viderent diu expectatum, sicut voce Patris per Malachiam fuerat repromissum: *Ecce, inquit, veniet ad templum suum Dominator quem vos queritis, et Angelus testamenti quem vos vultis (Malach. iii, 1)*. O Judæi, adest, ecce, Dominator quem vos queritis; ~~quæ~~ cur offerentem se vobis non recipitis? Queritis et non queritis. Sed si queritis; querite: convertimini et venite (*Isai. xxi, 12*). Queritis qui redimat de manu hominum, non queritis qui redimat de manu dæmonum. Queritis qui eruat de servitute Romanorum, non queritis qui eruat de captivitate vitiorum. Si vere utique liberatorem queritis, querite liberatorem animarum vestrarum, qui salvum faciat populum suum a peccatis eorum. Si queritis sublimem, querite prius humilem, quoniam, ut ait Daniel: *Humillimum hominem constituet Deus super omne regnum (Dan. iv, 14)*. Si queritis dominatorem potentia, querite prius doctorem justitiæ, quia justitia firmabitur thronus ejus (*Prov. xxv, 5*), et justitia et iudicium præparatio sedis ejus (*Psal. lxxxviii, 15*). Quia enim perfecte non queritis, ideo nec præsentem invenitis, sicut de vobis ipse prædixit: *Querent me mali, et non invenient me, quia oderunt me (Joan. vii, 34-36)*. Querent absentem, nec invenient etiam præsentem, quia oderunt lucem mala eorum opera arguentem, cum sapientia non nisi per dilectionem possit queri, nedum inveniri. Simeon namque, quia pio et fideli querebat desiderio, quæsitus invenit, et inventum agnovit sine alterius indicio, sine humano scilicet testimonio. Nam Spiritus est qui testificatur quoniam Christus est veritas (*I Joan. v, 6*); virtus utique quæ de ipso procedit, unctio docens de omnibus, quæ de illo, singulariter secundum nomen suum uncto, multipliciter profluit.

3. Quid autem putamus, fratres mei, unctus iste, qui ungit etiam quos non tangit, quomodo candidum et sanctum pectus senis nostri perunxerit, cum suscipiens eum in ulnas suas, astringeret eum uberibus suis, et gestiret includere, si posset, in intimis cordis sui? Quid, inquam, putamus ille suavis et mitis, qualem

insinuabat serpsu castissimo sinui pii senis, A. qualis illabebatur medullis, quam delectabilem et salubrem, imo quam omnino ineffabilem se implicabat ossibus, inspirabat sensibus? Prorsus liquecebat unctus in unctionem, quasi ad ignem resolutus ad amplectentis amorem; ut nimirum doceret unctio quod dicit lectio, sed non discit nisi dilectio. Quomodo enim legis? *Unguentum*, inquit, *exinanitum* [Vulg. *effusum*] *nomen tuum* (*Cantic. 1, 2*). Hoc siquidem unguentum exinanitur, cum a quadam duritia sui resolvitur, non ut pereffluat substantia illius, sed ut fluant aromata illius, ut quasi nihil habens solidi sentiri possit, teneri non possit. Aut certe magis anima senis liquecebat in amplexu hujus uncti, vel unguenti, ut diceret: *Anima mea liquefacta est*, ut dilectus B. meus infusus est mihi. Infusio itaque unctionis, testimonium est uncti. Hæc seni testabatur de pætro, Simeoni de Christo, tanquam spiritus veritatis et charitatis, veritate docens, charitate ungens et accendens, et omnia lateriora gelidi senis ponens, quasi cum unguenta bulliunt. Motus bullientium unguentorum, æstus desideriorum: sonus eorum, jubilus affectuum pariter dicentium (si tamen aliquid exprimere valentium), *Deus meus es tu, et confitebor tibi; Deus meus es tu, et exaltabo te* (*Isa. xv, 1*). *Lumen ad revelationem gentium, et gloriam plebis tuæ Israel* (*Luc. 11, 32*), annuntians te. Confitebor, inquam, tibi, quoniam exaudisti me, quotidie cum lacrymis dicentem, *Quando consolaberis me?* (*Psal. cxviii, 82*). Exaudisti me, et nunc demum Simeonem, id est, exauditum fecisti me; quia factus es mihi in salutem (*Psal. cxvii, 28*). Jesus mihi factus ex semine David secundum carnem, qui David et omnia fecisti secundum deitatem, omnibus quidem generaliter factus es in Salvatorem; sed mihi specialiter factus es in salutem, pectus morbidum perungens, vitamque resuscitans calorem, animam refocillans, et oculos illuminans. Defecerat enim anima mea in salutare tuum, o Domine, Pater Domini mei Jesu Christi, *defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes: Quando consolaberis me?* (*Psal. cxviii, 82*). Factus eram sicut uter in pruina, frigidus corpore, aridus corde, spiritu marcidus, et totus desiderio languidus. Sed quia in verbum tuæ promissionis supersperavi, non visurum scilicet me mortem, nisi viderem Christum tuum, quod speravi jam video, quod desideravi tunc, quod concupivi complector. Video Deum Salvatorem meum in carne mea, et salva facta est anima mea. Viderunt oculi mei salutare Dei, et illuminati sunt interiores 349 oculi mei, qui languebant præ inopia. Omnino ad tactum hujus pueri, hujus hominis novi, renovata est ut aquilæ iuventus mea, sicut paulo ante mihi loquens pollicebar. Introibo ad altare Dei, ubi Maria Jesum offert Patri, ad Deum qui lætificat senectutem meam, imo renovabit juventutem meam (*Psal. xlii, 4*).

4. Nec minore fortassis gaudio exultabat cor Annæ in Domino; quæ, ut arbitror, tanto majoris fuit meriti, quanto altioris propositi et sanctionis desiderii, quam illa Anna mater Samuelis: cum illa cogitaret quæ mundi sunt, quomodo placeret viro; hæc quomodo Deo: illa de thoro viri quæreret sobolem; hæc de sinu Patris peteret Salvatorem. Hæc igitur, quodam presagio gratiæ excellentis quæ in vita ejus effloruit, qua etiam gratiani Redemptoris agnoscere et prædicare meruit, gratiæ nomen accepit; exemplar veræ viduitatis, speculum sanctitatis, et vivum in emortuo corpore simulacrum totius virtutis. Hæc finem Legis et initium Evangelii sentiens propinquare, ritus Judaicos christiana jam cœperat pietate mutare, jejuniis potius et orationibus serviens nocte ac die, quam cibis et potibus et variis baptismatibus, justitiis carnis, non animæ. Inde erat quod benedictione filiorum, quæ in Legge magni habebatur, contempta, nomen melius a filiis et filiabus elegerat, et jam per annos octoginta quatuor, lignum esse aridum lignoque insidere arido, tanquam turtur amissa semel conjuge, gaudebat.

5. Ecce habes par turturum, senem justum, et viduam anam, utrumque castum, utrumque desiderio Redemptoris gemebundum; qui utique semetipsos hostiam vivam, sanctam, Deo placentem, Domino et pro Domino obtulerunt. Par turturum sane dico, non conjugum, sed conjunctorum, non copula matrimonii, sed sacratoris mysterii; pares nimirum fide, æquales castitate, similes devotione, consortes prædicatione gratiæ, ambos provecæ ætatis, ambos perfectæ sanctitatis, qui etiam ante Evangelium, evangelicæ puritatis ac pietatis iu utroque sexu primitias dedicaverunt. Hi duo vario decore virtutum adornaverunt thalamum tuum, Sion, ad suscipiendum Christum Regem; non parietes templi tui, sed penetralla cordis sui, secreta cubiculi, ubi adorare Patrem in spiritu et veritate jubemur (*Joan. 14, 23*), ubi et suscipitur qui in manufactis se nequaquam habitare testatur (*Act. vii, 48*). In istis itaque suscepit Christum fidelis Sion, in istis gaudens et lætabunda occurrit Deo suo. Alias vix habet ubi reclinet caput suum, et secundum Isaiam, *Aporiatus est, et non est qui occurrat* (*Isa. lxiix, 16*). Sufficit tamen istorum occursum ad omnem solemnitatem et lætitiã, eo quod consummatio abbreviata inundet justitiã, et consummata atque abundans justitia paucorum facile compenset infidelitatem multorum.

6. Mihi omnino celebris est iste conventus, mihi solemnissimus ista processio, omnique festiva gaudium, ubi hinc advenit puer et puerpera, Jesus et Maria; inde occurrit senex et vidua, Simeon et Anna; hinc Dominus et Domina, inde servus et ancilla; hinc Mediator et Mediatrix, inde tam fideles tanque devoti ipsorum testes et ministri. In hoc denique conventu misericordia et veritas obviaverunt sibi, misericordia scilicet redemptionis in Jesu,

veritas confessionis in senibus. In hoc occursum, A
justitia et pax osculatæ sunt; dum justitia piorum
senum, et pax reconciliantis mundum invicem in
osculo affectuum et gaudii Spiritus consociatæ
sunt. Recte ergo quod hac nocte cantavimus, ad
lætitiâ hujus diei pertipere credimus, salvo
duntaxat alio profundiore intellectu: *Lætare, Jeru-*
salem; et diem festum agite, omnes qui diligitis
eam (Id. LXVI, 10). Ac si diceretur: Lætata est
Nazareth de annuntiatione, Bethlehæm de nativitate:
lætare et tu, Jerusalem, de purificatione, quoniam
qui in Nazareth conceptus, et in Bethlehæm natus
est, in Jerusalem est susceptus et prædicatus. *Et*
diem, inquit, festum agite, sive conventum facite,
omnes qui diligitis eam, scilicet Jerusalem, id est,
Festiva devotione convenite in templum, ad susci- B
piendum Redemptorem, omnes qui expectatis re-
demptionem Israel.

7. Jam vero, fratres, si moraliter, sicut mos
vester 950 est, edificari vestra querit Sanctitas,
quatuor illas illustres in hac processione consi-
deret personas; quarum vita, non solum ecclesias
illustrat, sed et cælos adornat: Jesum loquor et
Mariam, Simeonem et Annam. Et, ut ab inferio-
ribus ad superiora progrediatur sermo, in Anna,
quæ jejunis et obsecrationibus serviebat nocte ac
die, jejunium nobis commendatur et oratio; in
Simeone, qui tanto Jesum amplectitur gaudio,
pietas et devotio; in Maria, quæ cum nihil deberet
legi, in hac scilicet parte purificationis legem ni-
hilominus implevit, humilitas et obedientia; in
Domino autem Jesu, qui factus ex muliere, factus
est etiam sub lege, ut eos qui sub lege erant re-
dimeret, charitas et misericordia. Nam castitatis
sanctimonia, cujus laus, ut comperi, vestram
semper puritatem delectat, in omnibus effluit
communiter, licet satis dissimiliter; cum in seni-
bus fuerit labore continentiæ; in puella, munere
gratiæ; in puero, jure et proprietate naturæ, non
pueritiæ recens natiæ, sed puritatis innatæ. In
ipso non solum hujus virtutis, sed etiam omnium
origo et perfectio; ab ipso singularum distributio;
per ipsum earum conservatio; apud ipsum remun-
eratio. Apud ipsum igitur ambiamus, tam virginis
Mariæ, quam Simeonis et Annæ meritis austra-
gantibus, ut quod minus habemus virtutis lar-
giatur, quod largitus fuerit tueatur; ut depositum
ipsius, per tutelam ipsius integram ei recon-
signantes, remunerationem consequamur ipsius,
qui vivit et regnat per omnia sæcula seculorum.
amen.

SERMO III.

Quomodo Simeon imitandus.

1. Senex puerum portabat, senex plenus dierum,
puerum antiquum dierum. Longitudine dierum a-
t-impleratur Deus senem istum, ut ostenderet ei sa-
lutare suum in vultu nostro; sed adhuc aliorum lon-
gitudine dierum adimpletur erat, ut ostenderet

ei salutare suum in vultu suo. Plenus ergo dierum
temporalium portabat antiquum dierum antiquorum,
atque spei æternæ pignus fidelissimum tenebat in
sinu repositum; quod videlicet dies suos super dies
regis adjiceret puer ille, juventutemque ejus reno-
varet ut aquilæ. Quanquam senem quoque istum,
sicut Abraham, cum dicitur plenus dierum, liben-
tius accipiam plenum virtutum quam temporum:
cum tempora statum nullum habeant, suoque ac-
cessu decedentia, hominem potius exhauriant quam
adimpleant. Sed neque magnum est, imo magis ma-
lum est, multis vixisse diebus, si non sequeris vir-
tutibus; cum puer centum annorum moriturus sit,
et peccator centum annorum maledicendus (Isai.
LXV, 20). Ideo, Si annis multus vixerit homo, ut ait
Salomon, et in omnibus lætatus fuerit, meminisse
debet tenebrosi temporis et dierum multorum, qui
eum venerint, vanitatis arguentur præterita (Eccl.
xi, 8). Cæterum e contrario, Senectus venerabilis
est, non diuturna, neque numero annorum computata.
Cani sunt enim sensus hominis, et ætas senectutis
vita immaculata (Sap. iv, 8, 9). Si hac utique senec-
tute Simeon non consensisset, nunquam coronam
senum, sapientiam Dei Christum portare meruis-
set. Sic namque scriptum est: Corona dignitatis
senectus, quæ in viis justitiæ reperitur (Prov. xvi,
31). Et quæ est illa senectus, quæ est in viis justitiæ
reperitur, quæ reperienti in coronam aptatur,
nisi sapientia Dei Christus? ipse namque merito
justorum operum tribuit canos sensus sapientiæ,
quam postmodum formabit justis in coronam glo-
riæ. Sanctus itaque senex Simeon, ut sanctius se-
nesceret adhuc, senectutem sapientium, sive sapien-
tiam senum factam puerum, in viis justitiæ, cum
scilicet in spiritu venit in templum, reperit, et com-
perit in veritate; quia senectus erat in lactente,
sapientia in infante, virtus in infirmitate, Verbum
in carne. O infantia, o senectus! quam bene vobis
pariter convenit in hujus pueri sensibus et moribus;
quo utique nihil innocentius, sed nihil sapien-
tius, nihil jucundius, sed nihil maturius, nihil
mitius, sed nihil justius!

951 2. Vobis, o filii hominum, vobis jam tunc
ipso suo silentio loquebatur Dei Sermo, ut videlicet
malitia sitis parvuli, sensibus autem perfecti. Alii
siquidem ex vobis columba seducta non habens
cor, simplicitatem non salientes prudentia, relin-
quuntur fatui; alii sapientes sunt ut faciant mala,
bene autem facere nesciunt, et, prudentiam non
dulcorantes bonitate, efficiuntur acerbi. Prorsus
congruum et gratum utrisque temperamentum at-
que condimentum puer iste antiquus dierum, in
pueritia præferens ingenitam sibi innocentiam, et
de antiquitate dierum referens primogenitam om-
nium sapientiam. Si quis se imperfectum sensibus
aut inconditum intelligit moribus, veniat in tem-
plum cum Simeone, et puerum quem mater asserit
Maria, accipiat in manibus, id est Verbum Dei,
quod mater offert Ecclesia, complectatur affectibus.

ipsum utique repositum in sinu sensus ædificabit, A mores dulcorabit, totum statum mentis et ordinem vitæ grata et salubri suavitate temperabit. Non solum autem mater Ecclesia in audiendo, sed multo magis mater gratia in orando, puerum tibi dabit amplectendum, si modo frequens et devotus orator venias in templum, ut dicas quotidie Deo : *Adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo (Psal. v, 8)*. Quem enim Ecclesia prædicans offert auribus, gratia illuminans infert cordibus, eo utique præsentiosem et suaviorem, quo nudam veritatem puris tradidit sensibus. Veritatem quippe, quæ est Christus, Maria vestitam carne, Ecclesia vestitam sermone. gratia nudam tradit amplectendam Spiritus infusione : quanquam hoc ipsum diverso modo fiat, pro captu scilicet suscipientis animæ, sive pro arbitrato dispensantis misericordiæ. Licet enim ipsam summæ veritatis faciem non facile videamus, magnusque habeatur, cui vel per speculum et in enigmate eam intueri datur : quiddam tamen ipsius, cum Spiritus nobis illabitur, veluti nudum senti- B mus, sensusque noster in amorem ipsius veluti ad nudum confricatur. Tunc prorsus ex sententia dicere possumus, et cantare lætandi : *Suscipimus, Deus, misericordiam tuam, in medio templi tui (Psal. XLVII, 10)*. Beatus qui ut dignius et crebrius eam suscipiat, congruum ei locum in cordis penetrabilibus parat. Beata Sion illa, quæ thalamum suum diligenter ac decenter adornat, ut cum digno ac placito Christum regem honore suscipiat.

3. O sancta Sion, anima speculans æterna, considera quæ sit illa majestas suscipienda; cogita qua cura ac diligentia te illi præparare locum oporteat. Si quis dixerit : Et ad hæc quis idoneus? quis esse potest magnificentiæ et gloriæ tanti Regis congruus ornatus? Frustra, inquit David, paupertatem quispiam causetur : *In pace factus est locus ejus (Psal. LXXV, 5)*; et : *Justitia et iudicium præparatio sedis ejus (Psal. LXXXVIII, 15)*. Simeon utique quia hujusmodi palliis thalamum adornavit, ideo Christum cum multa suscipere gratia dignus fuit. Vis videre quia in pace invenerat locum Domino, quia sedem præparaverat ei in justitia et iudicio? *Homo, inquit, erat in Jerusalem, cui nomen Simeon; et homo iste justus et timoratus (Luc. II, 25)*. In pace erat domus Simeonis, qui habitabat in Jerusalem, id est, in visione et amore pacis; de qua scilicet Jerusalem andierat David promittentem : *Non commovebitur in æternum qui habitat in Jerusalem (Psal. CXXIV, 1, 2)*. Et, ut noveris quia pacis habitator et amator erat, pacemque imperturbabilem illius stabilis et æternæ Jerusalem præ omnibus requirebat; cum pacem Dei et hominum Jesum, qui pacem super pacem dare veniebat, sinu recepit, hæc prima vox de pectore senis jamdudum pacem meditantis erupit : *Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum, in pace (Luc. II, 29)*. Postquam viderunt oculi mei salutare tuum, qui est pax nostra faciens utraque unum, non solum

Judæum et Gentilem, sed etiam Deum et hominem, et in homine spiritum et carnem : jam hoc solum superest desiderii servi tui, ut *in pace in idipsum dormiam et requiescam (Psal. IV, 9)*; et pax Dei quæ exsuperat omnem sensum, me totum in illius summæ et simplicis unitatis absorbeat consensum. Venit pax quam sustinui : requiescat in pace qui pacem quæsit, et quæ pacis sunt sectari semper studuit. Sic quippe Isaias ait : *Veniat pax, requiescat in cubili suo, quia ambulavit in directione sua (Isai. LYII, 2)*. In pace utique Simeon straverat cubile suum, 952 qui omnibus aliis curis ejectis solum in corde meditabatur Jesum, ubi et reclinavit susceptum. In directione quoque sua ambulaverat, qui justus et timoratus erat, et exspectans consolationem Israel, adventanti quotidie desiderii occurrebat.

4. In eo igitur quod justus dicitur et timoratus, justitiam et iudicium intellige, quo sedes Dei præparatur. Et justitia quidem suo nomine demonstratur : iudicium vero timoris nomine, vel timor nomine iudicii ideo recte accipi posse putatur, quia scilicet timor non solum nascitur de futuri consideratione iudicii, sed etiam operatur nunc in nobis quamdam illius formam et executionem iudicii. Qui enim prohibemur iudicare ante tempus de proximo (*I Cor. IV, 5*), iubemur de nobis ut, dum nosmetipsos dijudicamus, a Domino non iudicemur (*I Cor. XI, 31, 32*). Porro timor iste sanctior est, cum justitiam sequitur, quam cum præcedit : quia qui præcedens ad justitiam initiat, sequens eandem consummat et conservat; dum scilicet de justitia præsumere non sinit, sed omnia opera sua hominem vereri facit, ut post iudicium sui adhuc de subtiliore iudicio suspectus sit, dicatque sibi : *Qui iudicat me Dominus est (I Cor. IV, 4)*, qui cum accepit tempus, etiam justitias iudicabit. Qui sine timore isto est, non poterit justificari (*Eccli. I, 28*), ut Scriptura testatur; quia quantumcumque se justis exercitet operibus, alieni comedunt robur ejus, dum suam volens justitiam constituere, iustitiæ Dei non est subjectus.

5. Vigilanter itaque Evangelium perfectam commendans Simeonis justitiam, non ait : Timoratus et D justus, ne timorem, qui est initium justitiæ, intelligeremus : sed ait, *justus et timoratus*, ut timorem, qui justitiæ per omnes gradus comes individuus ipsam promovet et tuetur, ipsius exemplo disceremus. Nam neque illud putaverim otiosum, quod non timentem dixit, sed timoratum : non novum, non horarium, aut perfunctorium volens intelligi timorem illum; sed qui utique versus esset in habitum, qui altius hominis imbibisset affectum, possideret sensum, modestia et gravitate sermonem ornaret et vultum, circumspeditione moderaretur actum, totum denique interioris et exterioris hominis componeret statum. Neque enim vanis animum consolationibus resolvebat, qui consolationem Israel exspectabat. Quod et ipsum ad suæ cumululum adje-

cerat justitiæ, ut sollicitus non pro sua tantum, sed etiam pro populi consolatione, longa suspensus maneret expectatione.

6 Denique, ut manifestius audias quam pretioso ac vero nitore virtutum, non fucō colorum adnoverat thalamum suum illa Sion, id est Simeon, *Spiritus sanctus*, inquit, *erat in eo*. Quid huic ornatui Sion illa terrena comparare poterat, in omni illa multifaria thalami, id est templi sui, ambitione et gloria? Si faciem templi coronis ornasset aureis, quid aurum nisi lutum etiam sine comparatione virtutis? Puto quia nec Salomon in omni gloria sua ornatus est sicut Simeon : cum ille sapientiam, qua florebat, in senectute perdidit, iste susceperit. Te tamen, o infidelis Sion, thalamus tuus arguit, quod cum satis tibi prædictum esset : *Ecce veniet ad templum suum Dominator quem vos quæritis (Malach. III, 1)*; adorna thalamum tuum, Sion, *induere vestimentis gloriæ tuæ, civitas Sancti (Isai. LII, 1)* : tu tamen nihil prorsus ad quotidianum cultum templi in adventu ipsius addidisti, non vela, non coronas, non lucernas plures, aut victimas, non alios psalmos, aut cantica; omnino inhonoratum, insalutatum remittis, qui te salvare venerat. Ideo utique tuus iste thalamus, domus gloriæ tuæ deserta tibi relinquatur; imo non relinquatur lapis super lapidem, qui non destruatur. Tibi enim, Domine, templum augustius, amplius et perfectius, scilicet Ecclesiam magnam a solis ortu usque ad occasum fides ædificabit gentium, et secundum nomen tuum, Deus, ita et laus tua in fines terræ; unde etiam hodie laudes audivimus, gloriam justī, voces scilicet laudantium et dicentium : *Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui (Psal. XLVII, 11, 10)*, id est, in communione sancti populi tui. O fratres, suscepistis misericordiam Dei et vos, imo abundantius vos : videte ne in vacuum suscepistis, ne gratiam ingratitude vacuetis. Gaudeat ergo **953** vestra devotio : quem Simeon hodie portavit in sinu suo, vos omni die glorificate et portate in corpore vestro Jesum Christum Dominum nostrum, cui honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

De quatuor purificationis nostræ generibus.

1. Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ (Luc. II, 21). Scriptura redemptionis nostræ narrans mysteria, sic refert quæ pro nobis historialiter sunt gesta, ut significet quæ moraliter a nobis sunt gerenda. Cum enim hodie beatæ Purificatio Mariæ recensetur, manifeste de nostra ipsorum purificatione admonemur. Quem vero tanti non moveat auctoritas exempli, cum videamus scilicet, quia illa sanctarum sanctissima, quæ nihil purgandum habuit, purgationis tamen legalis implere mandatum non renuit? O mater immaculata, mater intacta, nonne tuæ tibi conscia es puritatis; quia scilicet integritatem tuam nec conceptus, nec partus violavit, sed sacravit? Quare ergo, tanquam muliebri aliquid in concipiendo vel pariendo sis

passa, sic mundationis quæ muliebri provisa est infirmitati, quæris remedia? Sic, inquit, *deceat nos implere omnem justitiam (Matth. III, 15)*, ut quæ summæ mater electa sum justitiæ, speculum quoque sim totius et exemplar justitiæ. Novi ego superbiam filiorum Evæ, quæ promptior est ad excusandum, quam ad expurgandum commissa. Necessarium arbitror, ut vitii originis antiquæ statim in initiis omnia novæ generationis occurrant exempla. Mater prævaricationis peccavit et excusavit procaciter: mater redemptionis non peccet, et satisfaciat humiliter; ut filii hominum qui de matre vetustatis traducunt necessitatem peccandi, de matre saltem novitatis trahant humilitatem purgandi.

2. O filii hominum, tempus purgationis adventit, quando Mater summæ puritatis, de cujus purgatione dies festus est nobis; pariter et fontem edidit, et exemplum dedit nobis quod debeamus purgari. Satius est, o fratres, et suavius fonte purgari quam igne. Prorsus qui fonte non fuerint modo purgati, igne habent purgari, si tamen purgari meruerint: quando scilicet Judex ipse, *quasi ignis conflans, sedebit conflans et emundans argentum, et purgabit filios Levi (Malach. III, 4, 5)*. Nunc Christus aqua diluens; tunc ignis consumens. Modo fons patens in ablutionem peccatoris et menstruatæ, tunc flamma sæviens et ignis vorans usque ad medullas animæ. De ardore siquidem irati fontis ille purgatorius ignis exardescit in conspectu ejus, et inflammabit in circuitu inimicos ejus. *Ascendit, inquit, fumus in ira ejus, et ignis a facie ejus exarsit (Psal. XVII, 19)*. Inde cadent super eos carbones pœnaliter purgatorii, quibus modo non adhibentur carbones salubriter desolatorii: qualem illum fuisse reor carbonem sublatum de altari, qui prophætæ labia purgavit (Isai. VI, 5-7). An vero et illi carbones hujusmodi queant intelligi, de quibus cuidam dicitur: *Ecce dati sunt tibi carbones, et sedebis super eos; hi erunt tibi in adjutorium: vobis relinquo diducandum. Illud autem non dubius assero, quia ignis ille, quem Dominus Jesus misit in terram (Luc. XII, 49), si vehementer (sicut est voluntas mittentis) in nobis arserit, ignis ille purgatorius qui in judicio purgabit filios Levi, non ligna, non fenum, non stipulam consumenda reperiet in nobis. Uterque quidem ignis purgatorius, sed satis differenti modo. Iste siquidem purificat unguendo, ille urendo. Hic refrigerium roris, ibi spiritus iudicii et spiritus ardoris, quo abluet Dominus sordes filiarum Sion, et sanguinem Jerusalem lavabit de medio ejus.*

3. Est quidem et in hoc ipso multa Domini clementia erga filias Sion: sed longe clementius et mitius purificata est illa, quam beatam prædicant filia Sion, cui scilicet dictum est: *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Hæc nempe supernæ virtutis obumbratio, vera fuit purificatio Mariæ; non ista, quæ quadam mystica dispensatione tantum specie tenus hodie celebrata

est. Hæc plane fuit tota ac vera sanctificatio **954** A Matris et Filii, sicut et angelus exposuit ei. *Ideo, inquit, et quod nasceretur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei (Luc. 1, 35)*. Antea namque purificanda erat natura mortalis, ut Deum conciperet, non posteaquam concepisset: cum concepisse Sanctum sanctorum summa sanctificatio sit, et ea quæ Mater ipsius sanctitatis effecta sit, nihil sanctius esse possit. Cum ergo filia Sion quæ mollius et dissolutius vivunt, et ardorem forsitan experiuntur carnis, merito purificandæ sint spiritu iudicii et spiritu ardoris; Virgo perpetua ac singularis, quæ sola Spiritus obumbratione Deum concepit, solo purificata est spiritu gratiæ et refrigerio roris Omnium sane purgationum, quibus conditio reparatur mortalis, hæc beatæ purificationis mitissima B atque felicissima fuit: nam illa filiarum Sion quæ purgatorio fiet igne iudicii, sicut novissima, sic et severissima omnium erit. Nec ista itaque potest esse nobis nisi admirationi, nec illa nisi formidini: quippe qui nec ad istam possumus aspirare, et in illam, si sapimus, semper formidamus incidere. Omnino si sapimus, semper clamabimus, plus emendatione morum, quam strepitu verborum: *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me (Psal. vi, 2)*.

4. Necessarie igitur nobis et misericorditer inter utrumque genus purgationis, illud summum ad quod non attingimus, et illud ultimum quod metuimus, alia purgationum genera pietas providit divina, sicut tempus et locum penitentia, sic plurima salutis indulgens remedia. Quæ licet multa ac varia sint, sub quatuor tamen generibus videntur omnia fere posse comprehendi; ne scilicet indigesta multitudine rerum memoriam confundamus auctoris. Hæc igitur quatuor esse arbitror quibus opportune et commode his diebus purgationis nostræ purgari possumus: scilicet contritionem cordis, afflictionem corporis, opera pietatis et fidei, patientiam tribulationis. Ad hunc siquidem modum quatuor invenies, quibus mundum generaliter purificat Christus, purgationem peccatorum faciens: aquam scilicet et sanguinem, spiritum et ignem. *Hic est, inquit Joannes, qui venit per aquam et sanguinem. Hic est qui baptizat in Spiritu sancto et igni (I Joan. v, 6, 8)*. Aqua baptizavit, pedesque discipulorum lavit, dedicans baptismum quoque lacrymarum, quæ de contritione profluunt cordis. Sanguinem fudit; ut et nos mortificatione corporis participantem ejus passioni, lavemus stolas nostras in sanguine Agni. Spiritum dedit; ut charitas Dei ac proximi diffusa in cordibus nostris per Spiritum, multitudinem in nobis operiat peccatorum. Quæ, si minus perfecta est, ut tot et tanta non sufficiat operire, admovet ignem conflator ille, qui purgat filios Levi; et quidquid residuum est rubiginis, ignis excoquit, seu præsentis, seu futuræ tribulationis, ut tandem decantare possint: *Transivimus per ignem et aquam, et eduxisti nos in re-*

frigerium (Psal. lxxv, 12). Sic nempe et mundus iste prius baptizatus aqua diluvii, postea purgatus igne iudicii, in novum transibit statum incorruptionis.

5. Denique, ut teneris atque delicatis geramus aliquatenus morem, si lacrymas non habent, si labores horrent, si nesciunt ferre tribulationem; unquid et illud excusabunt, quod Salomon commendat: *Per misericordiam, inquit, et fidem purgantur peccata? (Prov. xv, 27; xvi, 6)*. Quid misericordia suavius? quid fide jucundius? Hæc oleum est membris, illa lumen oculis. Hæc ungit affectus, illa sensus illuminat, dirigitque gressus: ut ad lumen ejus ambules in tenebris, ut invisibilia contempleris, et futuram tuam beatitudinem jam animo præsumptam mediteris. Bene autem dicitur, *per misericordiam et fidem purgari peccata: quia misericordia de proprio impendens, redimit debita; fides autem etiam gratis sine operibus indulgentiam impetrat*. De misericordia nempe dicit propheta: *Iniquitates tuas redime misericordiis pauperum (Dan. iv, 24)*; et Dominus prophetarum: *Date elemosynam, et omnia munda sunt vobis (Luc. xi, 41)*. De fide autem ait Apostolus: *Fide mundans corda eorum (Act. xv, 9)*; et Dominus apostolorum: *Vade, inquit, fides tua te salvum fecit (Marc. x, 52)*. Quamquam in hac Salomonis sententia, possit intelligi non fides qua credimus, sed qua credibiles nos exhibemus, dum fidem Deo et hominibus servamus; ut quod hic dicitur: *Per misericordiam **955** et fidem purgantur peccata (Prov. xv, 27)*, et paulo post: *Misericordia et veritate redimitur iniquitas (Prov. xvi, 6)*, eadem sit in diversitate verborum repetita sententia. Recte igitur misericordia et veritas seu fides sociata sunt: cum in omnibus viis nostris nisi misericordia et veritas obviant sibi, plus augeri quam purgari peccata sit verendum. Ut enim de aliis actionibus interim taceam, et de misericordiis pauperum loquar, quas abundantius nunc fieri temporis hujus postulat necessitas: quid in ipsis etiam, quibus peccata purganda sunt, peccati committitur, si misericordia fide, vel fides misericordia destituatur?

6. Audiant ergo quibus dispensatio credita est; audiant quibus credita non est: isti scilicet, ne sic velint esse fideles, ut misericordiam deserant; illi, ne sic velint esse misericordes, ut fidem lædant. Sunt enim aliqui qui plus volunt esse fideles quam oportet; et sunt aliqui qui plus volunt esse misericordes quam eis liceat. Qui ergo contra fidem debitam usurpant misericordiam, audiant Salomonem dicentem: *Multi homines misericordes vocantur; fidelem autem virum quis inveniet? (Proverb. xx, 6)*. Qui autem velut propter fidem negligunt debitam misericordiam, audiant plus quam Salomonem dicentem: *Quod superest date elemosynam (Luc. xi, 41)*; ut saltem abundantia vestra aliorum suppleat inopiam. Multum prorsus pepercit infirmæ et pusillæ nostræ fidei, qui bona communia non ex æquo fratribus partiri, sed ex eo quod superest propriæ ne-

cessitati, jussit eleemosynam eis impertiri. Ut enim A taceamus de jure naturæ, quæ quidquid parens omnium terra generat, omnibus commune terrigenis adjudicat: illis saltem quibus indifferens est germanitas adoptionis, et communis sors hæreditatis, quomodo communis non erit usus panis, quem Pater administrat cœlestis? Esto tamen, sit istud jus ordinatæ charitatis, quod moderatio Evangelii suas cuique necessitates primum exceptit: quis ille est qui recte metiatur necessitates proprias; qui inter necessarium et superfluum æquo judicio discernat? Attendamus nobis, fratres, ne de mortibus pauperum fratrum nostrorum incipiamus judicari, si superflue retinemus aut insumimus nobis unde vite eorum valeat sustentari. Et quoniam hodierna purificatione purissimæ ac pauperrimæ Virginis de nostra B nostram purificatione loqui commonuit, in hoc maxime nostram constare puritatem noverimus, si quidquid superfluum est nobis amputemus: ut non solum sanctitate castitatis, sed etiam simplicitate paupertatis aliquatenus æmulemur pauperem Matrem pauperis Christi, cui regnum et imperium, et nunc et per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO V (2).

De mundanda et adornanda Christo anima.

1. « Adorna thalamum tuum, Sion, et suscipe regem Christum, quem virgo concepit, virgo peperit, virgo post partum quem genuit adoravit (3). » Ad nos, fratres, ad nos loquitur Spiritus sanctus, qui sumus fratres, qui sumus speculantes, qui die ac nocte levamus oculos nostros ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri. Adornemus igitur thalamum nostrum, et suscipiamus regem Christum. Ecce, fratres, Christus in propria veniens, et a suis repulsus, non habet ubi caput reclinet. Præ foribus nostris inter materna brachia vagiens, per Spiritum sanctum quærit hospitium, dicens: « Adorna thalamum tuum, Sion. » Emundemus igitur thalamum nostrum, prius expellendo quæ oculos Christi intrando offendere possunt; et sic demum adornemus ea inferendo quibus delectatur et gaudet. Quæ sunt, ait forsitan aliquis vestrum, quæ oculos Christi offendere possunt? Cui dicimus: Nihil ita oculos ejus offendit, sicut superbia, 956 quæ angelum de cælo, et hominem expulit de paradiso: quæ est initium omnis peccati: quam hortatur nos Spiritus sanctus vitare, dicens: *Quid superbis, terra et cinis?* (Eccli. x, 9); et alibi: *Omnis caro fenum; exsiccatum est fenum, et flos ejus decidit* (Isai. xl, 6, 7; Eccli. xiv, 18). Videamus nunc quid superbia fecit. Angelum de cælo, et hominem expulit de paradiso. Merito hæc oculos Christi offendit quæ pulcherrimum opus ejus in cælo et in paradiso fœdavit; quæ fecit de angelo diabolum, et de homine nuper creato justo perfidum. Quæ sicut

est peccatorum primum et maximum, sic est omnium regina et mater vitiorum.

2. Videndum est igitur et sollicitè considerandum, ut eam mens nostra cum tota prole sua excludat, ut thalamus noster emundatus et ornatus Christum regem qui foris [al. fores] pulsat, suscipiat. Cum tota, inquam, prole sua, septem scilicet principalibus vitiis. Quæ sunt hæc? Inanis gloria, invidia, ira, tristitia, avaritia, ventris ingluviæ, luxuria. Hæ sunt filiæ superbiæ, quæ matrem suam sequuntur: quæ hospitium quodcumque intraverint, fetidum reddunt. Sed quæ nobis cum istis communicatio? Quis consensus templo Dei cum idolis? Nulla nobis (Deo agimus gratias) cum eis societas, quas, exuentes veterem hominem cum actibus suis, gladio veræ confessionis et pœnitentiæ encavimus. Nihil igitur in nobis ultra possit superbia, quæ de archangelo diabolum, et de primo homine fecit impium et Creatori suo rebellem. Nihil habeat in nobis vana gloria, qui a die conversionis nostræ, in cruce Domini nostri Jesu Christi cœpimus gloriari cum Apostolo dicentes: *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo!* (Galat. vi, 14.) Gloria itaque nostra sit crux Christi quam portamus, et testimonium conscientie per crucem Christi purgatæ, de qua Apostolus ait: *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ* (II Cor. i, 12). In qua conscientia gloriari, de donis Dei est Deo gratias agere. Ad quod nos hortatur Apostolus, dicens: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur* (I Cor. i, 31; Jer. ix, 24; II Cor. x, 17): id est, in Domino de puritate conscientie suæ gloriatur. *Non enim qui se ipsum commendat*, etc. Cæterum qui in se gloriatur, et qui sibi placet, stulto homini placet. Qui in alio homine gloriatur, aut laudem in mente ab ore alterius exspectat, mercedem operum recipit, ac oleo peccatoris ungit caput suum, auditque prophetam sibi dicentem: *Maledictus homo qui ponit spem suam in homine* (Jerem. xvii, 6). Et in die judicii cum dixerint: *Domine, Domine, aperi nobis*, ait: *Amen dico vobis, nescio vos* (Matth. xxv, 11, 12). Hæc vana gloria filia est superbiæ; quæ in quocumque fuerit, inobedientem facit.

3. Rursum, post conversionem, nihil ultra in nobis habeat invidia, per quam mors intravit in orbem terrarum. Diabolus enim invidit homini ascensum unde corruerat, et propter hoc tentavit, et in anima occidit. Hæc est illa, quæ non magnos, sed parvos semper torquet (Sap. ii, 24, 25), dicente sancto Job: *Parvulum occidit invidia* (Job v, 2). In eo enim quod aliquis alicui invidet, minorem se ostendit ei cui invidet. Sic diabolus invidit primo homini, sic Esau Jacob, et Cain Abel. Hæc invidia parvulum occidit; quia nisi inferior esset, de bono

(2) De hoc sermone dubitat Horstius an sit Guerrici: tum quod desideretur in manuscripto Coloniensi, qui ipsius sermones continet; tum quod Guerrici stylus pressior et nervosior videatur.

Porro licet hactenus Bernardi operibus insertus sit, minus tanto dignus est auctore.

(3) Ita canit Ecclesia in officio hujus diei.

alterius non doleret. Hac peste nullus moritur, nisi qui terrena hæc appetit, quæ tota non veniunt pluribus. Unde si qua desiderat, illi invidet qui penitentia ea accepit, vel illi partem habendo quantitatem ei restringit. Hunc parvulum occidit invidia, quia dum non potest adipisci quod alij invidet, in odium, invidiæ filiam, cadit.

4. Rursum, fratres, post conversionem nostram ira non habet in nobis locum, quia, ut ait Dominus in Evangelio, gradatim ducit ad gehennæ puteum, dicens: *Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui dixerit, Racha, hoc est, vocem indignationis per iram emisit, reus erit concilio, in quo tractatur qua pœna sit mulctandus. Qui dixerit, Fatue, hoc est, tale quid fecerit aut verbo aut verberare, ut inter fratres despiciatur, reus erit gehennæ ignis (Matth. v, 22), nisi resipuerit. Hæc est ira, quæ stultorum oculos exstinguit, sapientium oculos nunquam turbat, dicente Psalmista: Turbatus est præ ira oculus meus (Psal. vi, 8). Et de ira stulti Job ait: Virum stultum interfecit iracundia (Job v, 2). Ecce duas iras videmus; quarum altera nunquam*

357 turbat oculum, altera semper exstinguit. Altera venit ex impatientia; altera, ex zelo rectitudinis. Altera venit ex vitio; altera, ex virtute. De altera quæ venit ex virtute Psalmista ait: *Irascimini, et nolite peccare (Psal. civ, 5; Ephes. iv, 26)*. Quasi dicat: *Crudeles estote in vitium, mites in fratrem, considerantes vosmetipsos, ne et vos septemini. De altera, quæ venit ex vitio, ait Apostolus: Sol non occidat super iracundiam vestram (Ephes. iv, 26): id est, Christus, qui est sol iustitiæ, mentem vestram irascentem non deserat, qui cum ira nunquam habitat. Ira, quæ venit ex zelo rectitudinis, debemus irasci prius nostris erratibus; et post, erratibus proximorum: quæ melior est rixu, quia per tristitiam vultus corrigitur proximis (Eccle. vii, 4). Quæ debet tamen subesse rationi, ne sit immoderata, sed in ultione peccati tempus et modum consideret. Hæc sapientes interdum turbat: ira per vitium stultos occidit, dum in rixas et in contumeliam linguam relaxat.*

5. Rursum, fratres, post conversionem nostram muniendus est thalamus cordis nostri, ne tristitia rediens introeat; illam dico quæ mortem operatur, quæ de amissione rerum temporalium venit. Hæc est illa quæ pravas cogitationes generat, murmurum monachum reddit, quæ fastidium parit, et recitentem aratrum Dei cum uxore Loth retro respicere compellit. Sine dolore namque non potest amittere, quod cum inordinato amore possedit. Hanc itaque tristitiam quæ mortem operatur excludamus: et intromittamus eam quæ venit de memoria peccatorum, et de peregrinatione nostra, dicamusque cum Psalmista: *Hæc mihi, quia incolatus meus prolongatus est! habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea (Psal. cxix, 5, 6)*. Hæc est tristitia, quæ vitam operatur, de qua ait Apostolus: *Quasi tristes, semper autem gauden-*

tes (II Cor. vi, 10). Hæc est illa de qua Dominus ad discipulos dicit: *Tristitia vestra vertetur in gaudium (Joan. xvi, 20)*. Altera parit mortem, parit animi rancorem.

6. Rursum, fratres, post conversionem muniamus thalamum nostrum, ne avaritia, quæ est radix omnium malorum, rediens introeat, nosque ab unius Dei cultura abstrahat, idolorum cultores faciat. De qua inter cætera sic ait Apostolus ad discipulos suos: *Mortificate membra vestra quæ sunt super terram: fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, et avaritiam, quæ est idolorum servitus (Coloss. iii, 5)*. Ecce avaritiam idololatriæ comparat, et merito: quia sicut uni Deo idololatra nititur auferre gloriam, ne solus habeat nomen Deitatis; ita avarus in Dei res se extendit, ut solus usurpet quæ Deus omnipotens in usum plurimorum fecit. Utraque Deo inimica, quia negat Deo quæ sunt ejus. Est et avaritia non solum amor congregandæ pecuniæ aut conservandæ, sed ambitio prælationis, cum nititur homo homini præesse. Hæc, ut verum dicam, etiam pauperes (qui semel pro Christo reliquerunt sua) in tantum vexat, ut contra jus et fas, et propositum suum, non tantum velint, sed etiam studeant fratribus et conservis præesse. Quod si abbas aut prior eorum voto non consenserit, irascuntur, obloquuntur, eosque aut invidos, aut sibi malevolos (qui se non provehant) clamant. Hæc est avaritia quæ memoriam mandatorum Dei turbat, dicente Psalmista Domino: *Inclina cor meum in testimonia tua, et non in avaritiam (Psal. cxviii, 36)*: quæ proditiōis est mater, quæ Judam Dei discipulum primum ad mandatorum Dei oblivionem, de oblivione ad proditiōem, de proditiōe traxit ad laqueum.

7. Rursum, fratres, post conversionem nostram muniamus thalamum cordis, ne gula rediens introeat, quæ et Adam innocentæ veste, et Esau privavit primogeniti dignitate. Hæc est illa pestis quæ patres nostros in deserto ingratos beneficiis Dei fecit, quæ compulit eos murmurare contra Deum, et dicere: *Utinam mortui essemus in Ægypto, quando sedebamus super ollas carniū, et comedebamus allia, cope, et pepones (Exod. xvi, 3; Num. xi, 5, 6; xiv, 3)*. Hæc est illa funesta pestis quæ eos ad blasphemiam duxit, quasi non esset alia vita post istam, cum dicebant: *Comedamus et bibamus; cras enim moriemur (Isa. xxii, 13; II Cor. x, 32)*, id est, in futuro. Quasi dicerent: Hoc solum habemus quod comedimus; nihil in futuro post hanc vitam nos habituros speramus. Hanc pestem **358** cum homine perituram pronuntiat Apostolus, dicens: *Esca ventri, et venter escis. Deus autem et hunc et hanc destruet (I Cor. vi, 13)*. Hæc pestis tripartita est: quia aut ante horam canonicam, aut aliud quam licet, aut plus quam necesse est facit comedere, et carnis curam in concupiscentiis nititur facere. De qua nascitur inepta lætitia: sicut de populo Israel dicitur: *Sedit populus manducare et bibere,*

e surrexerunt ludere (Exod. xxxii, 6; I Cor. x, 7). A

8. Rursum, fratres, post conversionem nostram muniamus thalamum cordis nostri, ne luxuria rediens introitum inveniat: quæ pestilentia rediens est pejor quam ante fuerat. Nunquam enim sola redit; sed sicut Dominus ait in Evangelio: *Assumit septem spiritus nequiores se, et ingressi habitant ibi: et sunt novissima hominis illius pejora prioribus* (Matth. xii, 45). Hæc est pestis illa quæ corpus Christi dimembrat, quæ de membris Christi facit membra diaboli. Nam qui adhæret alicui personæ causa libidinis explendæ, unum corpus sit cum illa persona, et sit membrum diaboli: cujus et illa membrum est per conjunctionem malorum operum. Hæc est illa pestis quæ ignem infernale in corpus humanum accendit, ut vegetum sit et robustum ad libidinem explendam: et quæ igni illi inextinguibili materiam semper apponit, et vires ministrat, ut de suo semper habeat unde sine fine ardeat. De his duobus ignibus luxuriæ et gehennæ habemus auctoritatem Scripturæ. De igne luxuriæ ait: *Omnes adu iterantes quasi clibanus succensus a coquente* (Osee vii, 4). De igne gehennæ ait: *Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui*, hoc est, iudicii, ut intus ardeant (sicut clibanus accensus) in conscientia. *Dominus in ira sua conturbabit eos* (Psal. xx, 10), dicens: *Discedite a me, operarii iniquitatis* (Luc. xiii, 27; Psal. vi, 9; Matth. vii, 23). Et devorabit eos ignis extremus infernalis, quem accenderunt propter luxuriæ sæda opera. Sit ergo, fratres, summa cura et summum studium his, qui in talibus sunt, de talibus evadere et fugere

9. Nobis vero qui per gratiam Dei evasimus, et veterem exuimus hominem, qui sumus Sion, sit summum studium thalamum nostrum munire et adornare, et Christum regem suscipere, sicut hæc scriptura præcipit quam recitavimus: *Adorna thalamum tuum, Sion.* Quid est adornare thalamum tuum? Virtutes congregare, quibus et pavementum et parietes quasi cortinis, et floribus tota domus adornetur. Primus ornatus thalami nostri, qui sumus Sion, sit timor, qui est initium sapientiæ, id est, primus gradus per quem ascenditur ad sapientiam. De quo timore ait Scriptura: *Beatus homo qui semper pavidus* (Prov. xviii, 14). Et Psalmista ait: *Servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore* (Psal. ii, 11): ut timor auferat securitatem toxiam, et exultatio mortiferam tristitiam. Hic timor generat humilitatem, quæ est pretiosissimus ornatus thalami Sion, quæ magis placuit Christo cum in thalamum virgineum ingrederetur, dicente beata Maria: *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes* (Luc. 1, 48). Hæc, inquam, humilitas est ornatus Sion, id est, pauperum Christi, de quibus ipse dicit: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum* (Matth. v, 3; Luc. vi, 20). Ecce quomodo timor Domini primus gradus

etiam ornatus generat, humilitatem scilicet, et voluntariam paupertatem. Adorna ergo thalamum tuum, Sion, timore Domini.

10. Secundus ornatus thalami Sion, et secundus gradus ad sapientiam, est pietas, de qua dicit Scriptura: *Miserere animæ tuæ placens Deo* (Eccli. xxx, 24); et alibi: *Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem et quietum?* (Isa. lxxvi, 2.). Hæc miseretur in se peccantibus, fraterna onera portat; magis eligit quælibet temporalia bona perdere, quam cum fratre lite contendere. Quæ profecto pietas aliud nihil est nisi Deum colere, et per cultum Dei Deo placere. Hæc in nobis generat mansuetudinem, optimum ornatum thalami Sion, quæ filios Dei nos facit, dicente Domino: *Beati mites, quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v, 4; Psal. xxxvi, 11). Ecce quomodo pietas secundus ornatus thalami Sion et secundus gradus ascensionis, alium ornatum de se generat mansuetudinem, quæ filios Dei efficit. Adorna igitur thalamum tuum, Sion, pietate.

11. Tertius ornatus thalami Sion et tertius gradus ascensionis 959 est scientia, quæ homini sui cognitionem præbet, ut scilicet homo, neque minus neque plus quam debet de se præsumat. Quorum alterum, scilicet de se nimium præsumere, in mala facit præcipitem; alterum, scilicet se non cognoscere, facit ad quælibet bona torpentem. Ad hanc scientiam Spiritus sanctus invitat Ecclesiam in Canticis: *Si ignoras te, o pulchra inter mulieres, abi post vestigia gregum tuorum*, scilicet hæreticorum: *et pasc hædos tuos* (Cantic. 1, 7), hoc est, carnales concupiscentias. Hæc scientia præbet nobis fiduciam vincendi omnes tentationes per veram fidem, dicente Domino in Evangelio: *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti* (Marc. ix, 22), per Dei scilicet gratiam, et liberum arbitrium. Videmus jam quomodo scientia tertius ornatus thalami Sion, et tertius gradus ascensionis, alium ornatum in nobis generat, religiosum videlicet luctum, qui consolationem a Domino in futuro meretur. Hæc scientia parat in nobis dolorem et luctum peregrinationis, ut videndo mala exsiliæ quæ patimur, cum luctu consideremus patriam a qua peregrinamur, audiamus. que a Domino nobis dicit: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur* (Matth. v, 6; Isa. lxi, 2).

12. Quartus ornatus thalami Sion, est fortitudo, quæ convenit laborantibus pro veris bonis acquirendis. Hæc est quæ munit thalamum Sion, ut non extollatur prosperis, non frangatur adversis: quæ linguam increpantem et blandientem his verbis confundit, dicens: *Domine, libera animam meam a labiis iniquis, et a lingua dolosa* (Psal. cxix, 2). Hæc est illa quæ semper de die in diem robustior, esuriam et sitim justitiæ in thalamo Sion accendit, facitque eam audire a Domino: *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur*. Adorna igitur thalamum tuum, Sion, fortitudine. Quintus ornatus thalami Sion est consilium, quo homo infirmitates suas requirit, suum posse et suum non posse investigat; et ex sua infirmitate alios

considerat, aliis parcit et miseretur, sicut et vult Deum sibi misereri; aliis dimittit debita, sicut sibi vult dimitti a Deo: mereturque audire a Domino: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur* (Matth. v, 4, 7). Adorna igitur thalamum tuum, Sion, consilio. Sextus ornatus thalami Sion, est intellectus; qui mentem hominis super hæc infirma rapit, omnesque corporeas substantias intellectuali intuitu transiens, non corporeis substantiis figitur, volensque ultra progredi, et propius accedere audit a Domino: *Ne appropinques huc* (Exod. 33, 5): *non enim videbit me homo, et vivet* (Exod. xxxiii, 20). Hic intellectus convenit iis qui a Deo purgatum oculum habent, de quibus dicitur: *Beati mando corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. v, 8). Adorna igitur thalamum tuum, Sion, intellectu.

13. Septimus ornatus thalami Sion, est sapientia, quæ convenit iis qui intellectualibus oculis æterna contemplantur; quorum conversatio in cælis est, qui cupiunt dissolvi, et esse cum Christo: in quorum persona dicebat Apostolus: *Mihi vivere Christus est, et mori lucrum*. Quasi diceret: Ut Christum magnificem, Christo vivere volo tantum, et Christus est præmium mortis. Et post pauca: *Coartor autem e duobus, desiderium habens dissolvi et esse cum Christo, multo melius: manere autem in carne, necessarium propter vos* (Philipp. 1, 21, 23, 24). Ecce quid facit vera sapientia, quæ omnes rebelles motus corporis ita subjugat, ut nullam ultra pugnâ in carne sentiat: pro infirmis fratribus (ut eis Christum nuntiet) exilium libenter patitur; probra non audit, damna non sentit, auferenti tunicam dimittit et pallium, percutienti unam maxillam præbet et alteram, auditque a Domino: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v, 9). Hi ornatus thalami Sion: istis nos adornemus qui sumus Sion, et regem Christum suscipiamus, quem Virgo concepit, Virgo peperit, Virgo post partum quadragesima, hoc est hodierna die, in templo Dei præsentavit.

14. In lege namque scriptum erat, ut mulier quæ suscepto semine peperisset masculinum, quadragesimo die purgata templum cum filio intraret, deserens hostias secum pro peccato, agnum anniculum immaculatum. Si autem non haberet agnum, par turturum, sive duos pullos columbæ offerret (Levit. xii, 2, 4, 6, 8). Hæc omnia beata Virgo non ex necessitate, sed ex humilitate implevit. Abstinit ab introitu templi quadraginta diebus, non necesse habens purgari, quæ sine omni delectatione, salvo virginitatis sigillo, de Spiritu sancto concepit. Obtulit hostiam non pro peccato, sicut aliæ mulieres, sed pro humilitate: ostendens etiam in hoc quod Filius Dei Jesus Christus non solvere venerat legem, sed adimplere. Et ecce Simeon grandævus, qui acceperat responsum non visurum se mortem nisi videret Christum Domini, et eum susciperet quem expectabat, accepit eum in ulnas suas, hoc

est, inter brachia sua amplexatus est; illum qui appendit tribus digitis molem terræ, qui omnia implet, omnia complectitur, inter brachia portat, dicens: *Nunc dimittis, servum tuum, Domine, secundum verbum tuum, in pace*. Cupio dissolvi, et ejus adventum cum patriarchis et prophetis in inferno expectare, qui inter te et humanum genus facturus est pacem. *Quia viderunt oculi mei salutare tuum, Filium tuum, quem desideravi, de quo responsum a Spiritu sancto accepi, Lumen ad revelationem gentium, et gloriam plebis tuæ Israel* (Luc. ii, 29, 30, 32). De quo ait Isaias: *Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam* (Isa. ix, 2): quia, cum plenitudo Gentium intraverit, tunc omnis Israel salvus fiet (Rom. xi, 25, 26).

15. Audite, fratres, audite quid offert Maria, quid Simeon suscipit: Unigenitum Dei, Deo Patri consubstantialiam et coæterum, Verbum in principio. Et, ut utilitatem et consolationem nostram audiamus, illum offert Virgo, quem Deus Abraham promisit, dicens: *In semine tuo, hoc est, in Christo, benedicentur omnes gentes* (Gen. xxi, 18; xii, 3, et xviii, 18); et quem David promisit, dicens: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam* (Psal. cxxxi, 11). Hic est quem Virgo offert, patriarcharum gaudium, desiderium prophetarum, Gentium expectatio, Judæorum qui eum receperunt salvatio, ruinæ angelorum reparatio. Talis est quem Virgo offert Deo, imo multo major quam lingua, aut hominum, aut angelorum possit dicere. Et cum sit tantus ac talis, qualem aut quantum ipse se novit, non sufficit Virgini ipsum solum offerre; sed hostiam, quam lex præceperat, pro eo obtulit: ob humilitatis scilicet exemplum, ut nos doceret quomodo et nos eum debeamus offerre. Duos turtures, aut duos pullos columbæ pro eo obtulit. Columba, fratres, simplex est animal, felle caret, rostro non lædit, in cavernis petrarum nidificat, alienos pullos nutrit, juxta fluentia manet, ut visa umbra accipitris fugiat, meliora grana eligit, gemitum pro cantu reddit, gregatim volat, alis se defendit, visum recuperat. Et nos, fratres, cum ante altare steterimus, ut Dei Filium Deo offeramus, cum eo et pro eo par turturum, castitatem corporis et animæ offeramus: et duos pullos columbarum, pro cantu gementes, compunctionem geminam pro desiderio patriæ cælestis, et de consideratione nostræ miseriæ habentes. Columba felle caret: et nos ira careamus, quæ peccare nos facit. Rostro non lædamus, sed percussi in unam maxillam, aliam præbeamus. In cavernis petrarum nidificemus; in fide plagarum Christi refugium habeamus. Alienos pullos nutriamus; de filiis diaboli facientes verbo prædicationis filios Dei. Juxta flumina maneamus: id est, juxta hunc mortalitatis fluxum sedentes, umbram accipitris, hoc est, peccata quæ sunt umbra diaboli, malorum ruinas considerantes, ab ejus unguibus fugiamus. Meliora grana eligamus: id est, meliores sententias in Scripturis sanctis. Gregatim volemus:

unum consensum in bono in congregatione sub pastore habentes. Alis Novi et Veteris Testamenti contra inimicos Dei nos defendamus; vel duobus præceptis charitatis, Dei videlicet amore et proximi. Visum recuperemus, de bono actionis ad bonum semper intendentes contemplationis.

16. Fratres charissimi, tales oportet nos esse cum corpus Christi consecramus, cum consecratum manducantes sacrificamus, cum vobis idem corpus in salutem corporis et animæ porrigimus. Tales etiam vos oportet esse, cum sacrum sacramentum de manibus nostris accipitis, scientes, quod qui corpus Christi indigne accipit, et sanguinem ejus indigne bibit, iudicium sibi manducat et bibit (1 Cor. xi, 29). Verum, quia raro invenitur talis qui in se hæc omnia habeat, diligit illum qui bonum habet, quod in se non habet: **961** et in illo habeat, quod in se non videt. Neque enim credere debemus quod soli sacerdoti supradictæ virtutes sint necessariæ, quasi solus consecraret et sacrificet corpus Christi. Non solus sacrificat, non solus consecrat, sed totus conventus fidelium qui astat, cum illo consecrat, cum illo sacrificat (4). Nec solus ligni faber facit domum, sed alius virgas, alius ligna, alius trabes, etc., comportat. Debent itaque astantes habere de suo, sicut et sacerdos, fidem firmam, orationem puram, devotionem piam. Sciendumque quod sine firma fide nemo astantium esse debet. Cæteras vero virtutes, quas supra diximus, etsi omnes non habent, diligant illum qui habet quod in se non inveniunt, et in illo habeant quod in se nondum vident. Sicut Petrus in Joanne virginitalis habet meritum: sic Joannes in Petro martyrii habet præmium.

17. Sciendum quoque, quod corpori Christi, quem Maria hodie præsentavit in templo, quem Simeon in ulnis suis suscepit, tria debemus: dignitatem, reverentiam et fructum. Dignitatem, ut eum Dei Filium, Deum de Deo, omnipotentem, creatorem omnium, iudicem vivorum et mortuorum credamus. Dignitatem, ut credamus nos statim postquam de corpore exierimus, ab eo, sicut a iudice, percepturos sicut gessimus, sive bonum, sive malum. Ille namque quem Maria in templo præsentavit, quem Simeon suscepit, quem in manibus consecrantes ante Deum levamus, benedicimus, manducamus, vobis porrigimus manducandum; ille familiaris noster, iudex erit noster. Caveamus ergo ab eo separari per iudicium post mortem, cui ita sumus familiares in vita. Dicamus itaque ei in corde, cum eum tra-

(4) Solum sacerdotem esse proprium et sufficientem ministrum Eucharistiæ consecrandæ de fide est, ut patet ex can. 4 conc. Nic. ubi Patres dum diaconos reprehendunt, quod quibusdam in locis administrarent Eucharistiam presbyteris, idque de cætero fieri prohibent, hanc ejusce decreti reddunt rationem: *Hoc, inquit, neque reguta, neque consuetudo tradidit ut qui offerendi sacrificii non habent potestatem, his qui offerunt corpus Christi porrigant. Idem statuit conc. Lateran. sub Innoc. III, et referatur cap. Firmiter extra de sum. Trin. Nam veritate sacramenti explicata, ita subjungit: Et hoc utique*

dicamus; dicamus cum eum consecramus: Domine, ad te veniemus post mortem, ante tuum tribunal iudicandi astabimus. Qui nobis ita familiaris esse dignaris in vita, quod a nobis tractaris, consecraris, manducaris, noli nobis alienus esse in morte, sed parce nobis in diem mala. Confundantur dæmones qui nos tunc persequuntur, destrue fortitudinem illorum in virtute tua; quia non est qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus et familiaris noster. Hæc est dignitas quam ei debemus.

18. Debemus ei et reverentiam, investigare scilicet nosmetipsos: et si invenimus cor pollutum sedis cogitationibus aut mala voluntate, ab ejus contactu, ut ab igne, et nos et alios arceamus. Ignis enim consumens est (Deut. iv, 24.), ad quem indignus non debet accedere, ne interius consumatur, et in reprobum sensum tradatur. Exeat ergo extra castra, sicut Moyses præcepit, qui nocturno pollutus est somno (Deut. xxiii, 10), hoc est, qui per negligentiam istius obscuræ vitæ (quæ tota ut somnus pertransit) pervenit usque ad pollutas cogitationes. Exeat extra castra, hoc est, dum in illo statu est, iudicet se indignum societate fidelium communicantium hoc sacro corpore, lavetque vestimenta sua per sanctam confessionem; et post solis occasum, hoc est, post tentationis calorem et ardorem jam mortuum, lætus redeat, et cum aliis fidelibus communicet. Hæc est reverentia quam debemus corpori Christi, quem virgo Maria hodierna die in templo præsentavit, quem Simeon lætus inter brachia suscepit.

19. Debemus etiam fructum scire, intelligere scilicet quem fructum accipimus, si eum digne comedimus. Audite, fratres, non me, sed Apostolum dicentem: *Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Calix, id est communicatio calicis, facit nos habere quandam communionem cum Christo. Et panis, quem frangimus, nonne participatio corporis est Domini? (1 Cor. x, 16.)* Ac si dicat: Panis, quem frangimus, facit nos unum corpus sub Christo capite: quoniam, sicut unus panis ex multis granis conficitur, qui postea in corpus Christi et per fidem, et per sancta verba, quæ Christus suos docuit, convertitur: sic diversi participant hoc corpore in unitate fidei, spei et charitatis, unum corpus cum Christo sunt, ad Christum statim post mortem venturi, et cum Christo sicut cum capite suo sine fine regnaturi: quem Virgo concepit, Virgo peperit, Virgo in temolo hodierna

sacramentum nemo potest conficere nisi sacerdos, qui rite fuerit ordinatus, secundum claves Ecclesiæ, quas concessit apostolis eorumque successoribus Jesus Christus. Ita fere Isambertus, in 3 q. 82, art. 1. Quamquam dici potest, astantes etiam suo modo sacrificium offerre et conficere per sacerdotem et cum sacerdote qui populi mediator et minister est. Unde in canone missæ olim ita legebatur: Et omnium circumstantium, qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis, quibus verbis hæc inserta sunt: Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt, etc.

de presentavit, qui cum Patre et Spiritu sancto, A vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

962 SERMO VI.

De perficienda nostri purificatione, ut Domino sisti possimus.

1. Postquam impleti sunt dies purgationis, tulerunt Jesum in Jerusalem. O quam felix est, de quo dici potest: *Impleti sunt dies purgationis ejus*: ut jam nihil aliud ei supersit, nisi ut ferant eum in Jerusalem supernam, et sistant eum Domino (*Luc. 11, 22*). Talis nimirum erat Simeon ille noster senex, tam desiderabilis quam plenus desideriis, cujus cum jam olim, ut arbitror, essent impleti dies purgationis, hodie impleti sunt etiam dies expectationis: ut jam, secundum verbum Domini, nihil aliud ei restaret, postquam vidisset Christum Domini, Christum pacem Dei et hominum, nisi ut dimitteretur in pace, et dormiret in pace in idipsum; hoc est, ut ferrent eum in Jerusalem pacis æternæ, et sisterent eum ad contemplandam pacem quæ exsuperat omnem sensum. O Simeon vir desideriorum, impletum est in bonis desiderium tuum. O beate senex, renovata est ut aquilæ juvenus tua. Introisti jam ad altare Dei illud supernum, æternum, totum aureum, ad Deum qui lætificat juventutem tuam æterna visione sui, cujus lætificavit senectutem hodierna visione Christi sui. Ad altare illud invisibile jam ipse presentatus es Patri; cui ad altare hoc visibile Filium hodie presentasti. Ibi Filium ipsum, quem hodie tuo sinu gestasti, æterno jam et indissolubili tibi conseris amplexu.

2. Repletum est igitur in bonis beati senis desiderium, cujus tota erat expectatio et desiderium, Expectatio gentium et Desideratus earum. Renovata est ut aquilæ juvenus ejus, quoniam in senectute bona impleti sunt dies purgationis ejus. Alioquin nequaquam illius capax novitatis esse posset, nisi sedulo vetustatem his diebus expurgasset. Fratres, expurgate vetus fermentum, dum tempus habetis ad expurgandum; ut cum impleti fuerint dies vestræ purgationis, inveniamini et vos capaces illius gaudii, quo plena est jam anima Simeonis. Et quidem dies qui ad purgandum nobis dati sunt, velimus, nolimus, implemus: sed væ nobis si dies impleatur, et purgatio minime impletur; ut postea necesse sit illo noa igne repurgari, quo nihil poenalius, nihil acrius, aut vehementius in hac vita excogitari potest. Sed quis ille tam perfectus, tam sanctus, qui cum hinc exierit, nihil illi debeat igni: qui sic ad purum omnem in se scoriam excoxerit peccati, ut gloriari possit castum se habere cor, ut dicere possit: *Mundum est cor meum, purus sum a peccato?* (*Prov. 21, 9*.) Pauci quidem sunt electi; sed inter illos paucos paucissimi sunt, ut arbitror, ita perfecti, ut purgationem illam impleverint, de qua Sapiens dicit: *De negligentia purga te cum paucis* (*Ecclesi. 7, 34*). Omnino, si de negligentia nos

purgaremus, de paucis essemus. Nunc autem quoniam non modo minima, sed et maxima negligimus, longe a paucis de terra divisi sumus, et de nobis dicit ille, qui paucitatem sanctorum multitudini præfert negligentium: *Inter multos erant mecum* (*Psal. 119, 19*).

3. Et quid hodie tam proprium simul et commune his quos religionis fovet umbra, sicut negligentia? et. ut de meipso loquar, quoties derident hostes Sabbata mea? quoties dormitat anima mea præ tædio, diemque fere totum, ac si tempus revocabile esset, inertia consumo? Et utinam sic dormitaret anima mea, ut apertis et vigilantibus oculis, ipse mihi misero non fingerem somnia vana et illusoria! At nunc in perversum mutata sententia, ego vigilo, et cor meum dormit, somnoque tam gravi, ut vix aliquando valeat expergisci ad tonitruum supernæ illius increpationis: *Usquequo, piger, dormis? quando consurges e somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus ut dormias; et veniet tibi quasi viator egestas, et pauperies quasi vir armatus* (*Prov. 6, 8-11; 24, 33, 34*). Illud sane miserrimum est, quod hodie non putatur jactura, sed lucrum, si dies qui nobis ad purgationem dati sunt, elabantur nobis dormiendo, prætereant et pereant negligendo. Gentilis, aiunt, cum sederet ad mensam, 963 venissetque in mentem nihil strenuum, aut memorabile se egisse die illo; cum gemitu gravi et dolore mensam repulit, exclamans: « O amici, diem perdidisti (5.) » Nos hodie dicere videmur, diem lucrifeci, si sine opere totus per inertiam possit elabi. Sic nullus fere est qui tempori pretium ponat, qui cogitet apud se quantum valeat ad comparandam æternitatem dies una. Putasne est aliquis in nobis, qui quotidianam dierum suorum a semetipso rationem exigit; qui cujusque diei dispendia vel emolumenta diligenter sibi describat: ut si deprehenderit se hodie negligenter egisse, vindicet in seipsum, ac de cætero cautius agat? Beatus ille servus, quem, cum venerit dies extremus, invenerit ita facientem.

4. Hoc nempe esset de negligentia cum paucis purgari, si recte et utiliter impleverentur dies purgationis, ut aliquando posset accessus ad sancta salubriter obtineri. Alioquin, quandiu manserit quis in sanguine purificationis suæ, sancivit æterna justitia (sicut scriptum est in lege Moysi) ut omne sanctum non tangat, nec ingrediatur sanctuarium, donec impleantur dies purgationis ejus (*Levit. 11, 4*). Viderint ergo qua fronte ingrediantur sanctuarium, qua conscientia non solum tangant sancta, sed etiam tractent et sumant Sanctum sanctorum; qui scilicet nondum liberati de sanguinibus, nullum tamen suæ purificationis studium gerunt. Annon audiunt protestantem et dicentem: *Cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos; manus enim vestræ sanguine plenæ sunt?* (*Isai. 1, 15*.) Quid enim, si mundus sum a sanguine alieno, et conculcari me

(5) Titus imp., apud Sueton. lisdem pene verbis queritur Seneca, epist. 1.

Dominus videt in sanguine proprio (*Ezech. xvi, 6*), sicut de Jerusalem loquitur per Ezechielem? Quid, inquam, mihi proderit, si veloces non sunt pedes mei ad effundendum sanguinem proximorum; et veloces sunt affectus mei ad acquiescendum carni et sanguini, de quibus dicit Apostolus: *Quia caro et sanguis regnum Dei non possidebunt? (I Cor. xv, 50.)* Maledictus, inquit Jeremias, qui prohibet gladium suum a sanguine (*Jerem. XLVIII, 10*): id est, qui vitia carnis et sanguinis sibi parcat abscondere. Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meæ (*Psal. L, 16*), ne cum sanguine purificationis meæ sanctuarium ingrediens, aut sancta contingens, reus inveniar corporis et sanguinis tui, indigne manducans et bibens. Verumtamen gratias tibi, Deus, Deus salutis meæ, qui in hoc ipsum pretiosum tuum fudisti sanguinem, ut immunditiam nostram purificares sanguinis, tactumque peccatricis sanguinem fluentis, sed salutem desiderantis non abhorreret: sciens nimirum quod nullus potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi tu, qui solus es; nec sanis, sed male habentibus, melius tamen habere cupientibus, medicus opus est. Tangere itaque Sanctum sanctorum, sicut illis quos delectat in sanguine suo versari, iudicium est mortis: sic illis qui desiderant purificari, remedium est salutis, juxta prophetiam Simeonis, *Quia hic positus est in ruinam et in resurrectionem multorum (Luc 11, 34)*.

5. Fratres, et vos quidem in sanguine fuistis, sed abluti estis, sed purificati estis: nisi quia, sicut justus constitetur: *Si loti fueritis velut aquis nivis, sordibus vos statim intingit (Job ix, 30, 31)*, non solum conditio corrupta, sed etiam voluntas infirma; ut semper novis sordibus opus sit purificatione nova. Illa vero mirabilis et miserabilis est in hominibus sui negligentia, ut, cum nemo sit qui se purificatione non indigere præsumat, vix tamen est aliquis qui tempus ad hoc indultum, quasi purgatissimus sit, non negligat. Fratres, breves dies hominis sunt (*ibid., 25*), sed tamen valde pretiosi sunt; imo quo breviores, eo pretiosiores; quia dies sunt purificationis, cum statim postmodum futuri sint dies retributionis. Beati qui in diebus istis lavant stolas suas, et candidas eas faciunt in sanguine Agni; ne postea vestimentum eorum, si mistum fuerit sanguine, sit in combustionem et cibum ignis (*Isai. ix, 5*). Nec solum timor urget supplicii, sed etiam spes invitat præmii, ut omni cura et instantia nostræ modo studeamus purificationi; ut quod hodie figurare voluit in seipso Filius Dei quadam dispensatoria

A specie, completum quandoque gaudeamus in nobis ipsa rerum veritate. Quid illud? *Postquam, inquit, impleti sunt dies purgationis, tulerunt Jesum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino (Luc. 11, 23)*. Et nos utique, si tempora **964** purgationis legitime fuerint a nobis impleta, tollent in supernam Jerusalem ministeria angelorum, ut illic assistentes vultui Dei, oblatio ejus simus accepta et immaculata. Ibi demum purificabimur ex toto; sicut a peccato, sic etiam a pœna peccati. Ibi nostræ purificationis ipsa erit consummatio, quæ et remuneratio; cum scilicet divinus ignis totos nos absumet in holocaustum Domino.

6. Porro hunc ipsum beatissimæ purificationis inexplicabilem modum nec modo quidem cessat æmulari devotio sanctorum, quantum tamen corruptela corporum, et sollicitudo terrenæ inhabitationis permittunt: dum scilicet mente excedentes in illam Jerusalem, verum orationis locum, illic in conspectu Domini quasi turturem et columbam pro seipsis ac de seipsis offerunt; corde videlicet et carne exsultantes in Deum vivum, quia scilicet columba invenit sibi domum, et turtur nidum, altaria tua, Domine virtutum (*Psal. LXXXIII, 4*). Ego tamen arbitror quod ad meritum non sit inferius, et fortassis ad purgationem efficacius, si illud quod per speculum et in ænigmate raro et raris experiri datur, id est, ut in Jerusalem sistantur Domino, nos per fidem jugiter acitemus: proponentes scilicet Dominum in conspectu nostro semper, et oculos ejus et judicia super nos pervigili fide, irremissoque semper timore cogitantes. Fides ista, fratres, sit in vobis, et eritis de paucis: timor iste sit in vobis, et de negligentia purgabit vos cum paucis; quia timor iste nihil facile negligit. Denique ab initio hujus pertransibitis, sicut sponsus sponsæ pollicetur, euntes de virtute in virtutem, a claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu (*II Cor. III, 18*): proficientes de visione quæ est per fidem, ad illam quæ est per speculum et imaginem, ac postremo, de illa, quæ est in imagine speciei, ad eam quæ erit in ipsa veritate faciei, seu facie veritatis. Si enim jugiter præsentiam Domini, licet velatam, intendatis per fidem; aliquando etiam D revelata facie gloriam ejus specularimini, licet per speculum et imaginem. Cum autem impletis diebus purgationis venerit quod perfectum est, assistetis Domino in Jerusalem, habitantes cum vultu ejus, ac sine fine contuentes eum facie ad faciem, cui benedictio, et claritas in sæcula sæculorum. Amen

IN QUADRAGESIMA.

SERMO I.

De tribulatione et consolatione.

1. *Benedictus Deus, Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tri-*

bulatione nostra (II Cor. 1, 3, 4). Multæ tribulationes justorum, et de omnibus his liberabit eos Dominus (Psal. xxxiii, 20). Duplex autem genus tribulationum patimur, quia non solum duplici

natura subsistimus, carne scilicet ac spiritu, sed etiam duplici qualitate vivimus; partim scilicet carnaliter, partim spiritualiter. In mundo eramus toti carnales; in cœlo erimus toti spirituales: nunc autem ex parte carnales, ex parte spirituales. Prout autem proficimus in spiritu, aut magis efficimur spirituales et minus carnales, aut magis remanemus carnales et minus spirituales. Propterea duplex modo consurgit tribulatio; quia, quod in nobis carnale est, contristat adversitas; quod spirituale, iniquitas. Si nihil in nobis esset carnale, nulla nos contristaret, imo nulla esset adversitas: si nihil spirituale, non nos nostra contristaret, sed magis delectaret iniquitas, sicut de quibusdam dicitur: *Lætantur cum male fecerint, et exultant in rebus pessimis (Prov. II, 14)*. Illa ergo nostra de adversitate tristitia, carnalis et secundum sæculum est: hæc autem de iniquitate, spiritualis et secundum Deum. Illa mortem operatur, si desit consolatio: hæc salutem operatur, si non desit consolatio. Multum tamen interest in adversitate exteriori, cuiusmodi sit consolatio tristium; quia consolationi divitum comminatio divina vix intentat æternum (*Luc. VI, 24*). Quia nimirum plerumque qui humiliari poterant ex adversitate, gravius superbiunt de prosperitate, proditque ex adipe iniquitas eorum: imo et audacter provocant Deum, cum ipse dederit omnia in manibus eorum.

2. Nos autem et cum abundat illa consolatio temporalis, oportet esse gratiores et humiliores: et cum **965** deficit, de æterna redemptione certiores et lætiores. Cum tamen suppetit sive salus corporum, sive tranquillitas temporum aut copia rerum; ea moderatione utenda ac dispensanda est, ut sit non occasio peccati, sed adiutorium virtutis, ac potius de bonis bona faciamus quam de bonis mali hamus. Illa namque consolatione, qua se diffundit voluptas, vel extollit vanitas, renuat consolari anima mea (*Hebr. XI, 5*); magisque eligat cum Moyse et viris Israeliticis affligi, quam temporalis peccati habere jucunditatem. Sive autem consolemur exterius, sive tribulemur, benedictus Deus, qui consolationem internam et æternam dedit in cordibus nostris, id est, gaudium spei, quæ suadet nos etiam gloriari in tribulationibus nostris, pollicens, quia si compatimur, et conregnabimus (*II Tim. II, 12*). Illam sane tribulationem, quam interius de iniquitate nostra patimur, tanto molestiorem portamus, quanto periculosiorem experimur; quia nimirum quotidie de vita periclitamur, ut veraciter consteamur: *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea* Gratias tibi, Domine Jesu, quia si gravia sunt pericula, facilia sunt remedia; quia, si dicebam, *Motus est pes meus; misericordia tua, Domine, adjuvabat me (Psal. XCIII, 17, 18)*. Et quod semel in Petro figurasti corporaliter (*Matth. XIV, 29-31*), in filiis Petri quotidie adimplet spiritualiter. Jussisti nos venire ad te super aquas, id est, hoc mare magnum et spa-

tiosum manibus: ecce virtute tua ambulamus, sed pondere nostro gravamur, et plerumque irruente spiritu procellarum impellimur, ut etiam mergi incipiamus, id est, pene jam jamque tentatori consentiamus. Sed, si celeriter consteamur pedem motum, id est, titubasse animum, et fideliter invocemus auxilium, tu misericorditer porrigis manum, firmasque et dirigis gressum.

3. Super hoc quotidie justus decantat: *Impulsus sum, ut caderem, sed non cecidi, quia Dominus suscepit me (Psal. CXVII, 13)*. Sed, cum ceciderit non collidetur, quia Dominus supponit manum suam (*Psal. XXXVI, 24*): id est, cum peccaverit, non condemnabitur, quia advocatum habet Jesum, eo quod etsi septies in die cadit, septies resurgit. Non delectatur jacere ubi cadit, et in luto volutari; sed ocius exsurgens excutit se de pulvere, et sordes diluit satisfactione. Per hoc namque justus fit, quod semper in initio sermonis accusator est sui (*Prov. XVIII, 17*), memor consilii divini, quo dictum est ei: *Dic iniquitates tuas, ut justificeris (Isai. XLIII, sec. LXX)*. Ita fit ut, dum seipsum judicat, et Deum de se vindicat, illum quem judicem metuebat justum, reus advocatum habeat. Justus enim Dominus, et justitias dilexit (*Psal. X, 8*); nec potest injustas causas suscipere aut tueri, qui, cum acceperit tempus, etiam justitias judicabit. Et tamen qui judicem se minatur futurum superbe de justitia præsumendum, advocatum se pollicetur humiliter peccata confitentium; quoniam apud illum, in cujus conspectu non justificabitur omnis homo, nullatenus causam testificari nostram melius possumus, quam si nosmetipsos accusantes et punientes, justitiam ipsius in nos transferamus, et partes judicis adversus reos exsequamur.

4. Sed etsi in aliquo veniali vel per ignorantiam fallimur, vel per infirmitatem vincimur, ut Jebusæum nostrum nequaquam exterminare prævaleremus, sed semper sub oculis nostris in terra nobiscum habitare patiamur; in hac quoque imperfectione nostra consolatur nos sermo propheticus, qui nos in se transfigurans ait: *In ipsis fuimus semper et salvabimur (Isai. LXIV, 5)*. *Imperfectum meum, inquit corpus Christi, viderunt misericordes oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur (Psal. CXXXVIII, 16)*; id est, scripti invenientur tam perfecti quam imperfecti. Pollicetur siquidem Dominus per Joëlem prophetam: *Et mundabo, inquit, sanguinem eorum quem non mundaverunt (Joel III, 21)*. Hinc Isaias, cum præmisisset de perfectione futuræ cœlestis Jerusalem: *Et erit, omnis qui relictus fuerit in Sion, et residuus in Jerusalem, sanctus vocabitur omnis qui scriptus est in vita in Jerusalem: quod in infirmis non nisi purgatione divina perficienda sit sanctitas illa, subjunxit, dicens: Si abluerit Dominus sordem filiarum Sion, et sanguinem laverit de medio Jerusalem*. Consolatur quidem me lavatio quæ promittitur; sed terret modus qui subditur: *Spiritu, 966 inquit, iudicii, et*

spiritu ardoris (Isai. III, 4). Ignis enim opus cujusque probabit. Si cujus opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus fiet merito fundamenti; sic tamen quasi per ignem (I Cor. III, 13, 15).

5. Quanto melius nunc arderemus delectabili amore, quam tunc illo pœnali ardore? quanto suavius nunc igne amoris purgaremur, ut mundanum in nobis non relinqueretur quod mundi incendio obnoxium inveniretur, sed, sicut tribus pueris ventus roris fieret nobis fornax Babylonis? (*Dan. III, 49, 50.*) Alioquin, si tepide et negligenter viventes, ligna, fenum, stipulam nobis coacervamus, et tantam ignium materiam hinc nobiscum portamus; cum examen illius purgatorii tales intraverimus, quis poterit de nobis habitare cum igne devorante? aut quis habitabit ex nobis cum ardoribus sempiternis, quando omne etiam vestimentum mistum sanguine erit in combustionem et cibus ignis? (*Isai. IX, 5.*) Scio quidem quia, si satis arderem igne charitatis, de me quoque diceretur: *Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum (Luc. VII, 47).* Nunc autem, si purgari non mereor igne dilectionis, utinam vel purgarer alicujus igne passionis, fieretque mihi quod propheta imprecatur sibi: *Ingrediatur putredo in ossibus meis, et subter me scateat, ut requiescam in die tribulationis (Habac. III, 16).* Utinam qui cepit, ipse me conterat; solvat manum suam, et succidat me: et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat. Verumtamen nosti, Domine, infirmitatem figmenti mei. *Quæ est enim fortitudo mea, ut sustineam? aut quis finis meus, ut patienter agam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est (Job VI, 9-12).* Hoc primum quidem peto, Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me (*Psal. VI, 2*). Sed, quoniam audio abs te: *Ego quos amo, arguo et castigo (Apoc. III, 19)*; et: *Beatus homo qui corripitur a Domino (Job V, 17)*: corripe me, Domine, in misericordia, et non in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me (*Jerem. X, 24*), et dicatur de me: *Detraxisti eum ab emundatione (Psal. LXXXVIII, 45).* Intuere infirmitatem meam, et secundum illam manum tuam moderare, ne vehementia verberis frangat patientiam cordis; sed magis tribulatio patientiam operetur, patientia probationem, probatio spem. Sed vix mihi, si quotidie uror, et non emundor, ut et de me dici contingat: *Multo labore sudatum est, et non exivit de anima rubigo ejus, neque per ignem. Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, et non es mundata a sordibus tuis; sed nec mundaberis prius, donec quiescere faciam indignationem meam in te (Ezech. XIV, 12, 13)*

6. Quam vereor ne id cadat in nos, qui districtione vitæ, velut quodam purgatorio igne, quotidie eoquimur, et nunquam ab iniquitate nostra, sicut oportet, mundamur! et forsitan non mundabimur, donec sedeat Judex ipse quasi ignis conflans et emundans argentum, et purgabit filios Levi (*Malach. III, 2, 3*). Verumtamen, quantumcumque proficiat nunc iste ignis, malo tamen interim mihi hunc adhiberi,

A quam ad illum penitus differri. Nam, si ad invicem comparentur, iste quidem medicina est misericordis, ille ultio irati. Ita sentiebat, qui dicebat: *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me (Psal. VI, 2).* Scio quidem quia tunc etiam, cum conturbata fuerit anima mea, Domine, in ira misericordiam memor eris. Scio quia etiam in luctu et pœnis consolarer me spe meliori: et inimicæ potestati, cui emendandus ad tempus traditus essem, verbis prophetæ responderem, dicens: *Ne læteris, inimica mea, super me, quia cecidi: consurgam, cum sedero in tenebris; Dominus lux mea est. Iram Domini portabo, quia peccavi ei, donec judicet quantum meam. Educet me in lucem, videbo justitiam ejus: et aspiciet me inimica mea, et operietur confusione (Mich. VII, 8-10).*

B Et dicam in illa die: *Confitebor tibi, Domine, quoniam iratus es mihi: conversus est furor tuus, et consolatus es me (Isai. XII, 1).* Verumtamen cur timebo in die mala? Cur non magis in die bona bonis fruor, et diem malam præcaveo? Nonne ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis? Cur non audiam modo consilium Sapientis: *Quodcumque potest manus tua instanter operare: quia non est consilium, nec ratio, nec sapientia apud inferos quo tu properas (Eccle. IX, 10)*; et illud Apostoli: *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes? (Galat. VI, 10).* Cœperamus quidem a consolationibus, sed **967** ad terrores devenimus; quia tunc nimirum consolatio utilis erit, si terrori mista fuerit; tunc ingrediemur in veritate tua (*Hebr. IV, 3*), Domine, si ita lætatur, cor nostrum, ut timeat nomen tuum. Alioquin, si omnino vos secures faceremus, diceretur et de nobis: *Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt, et vestigia gressuum tuorum dissipant (Isai. III, 12).* Tunc autem verè beati erimus, si miseriam nostram recte agnoscamus et pie doleamus: tunc securi in morte erimus, si semper pavidi suspectique vivamus.

SERMO II.

SABBATO HEBDOMADÆ QUADRAGESIMÆ.

De parabola filii prodigi. (Luc. XV, 11-32.)

1. O Felix humilitas pœnitentium! o beata spes cœnitentium! quam potens es apud omnipotentem, quam facile vincis invincibilem, quam cito tremendum judicem convertis in piissimum patrem! Prodigus iste filius, cujus hodie in magnam ædificationem nostram audivimus peregrinationem ærumnosam, pœnitentiam lacrymosam, susceptionem gloriosam: prodigus, inquam, iste tam graviter reus, nondum confessus erat, sed tantum confiteri deliberaverat; nondum satisfecerat, sed tantum ad satisfaciendum animum inclinaverat: et de solo fere proposito conceptæ humilitatis veniam statim obtinuit, quæ tanto tempore tantis expetitur votis, imploratur lacrymis, ambitur obsequiis. Latronem in cruce sola confessio absolvit; istum, sola voluntas confitendi. *Dixi, inquit, Confitebor adversum me injustitiam meam Domino: et tu remisisti impietatem peccati mei (Psal. XXXI, 5)*: ubique misericordia prævenit. Præveniat voluntatem confessionis, ipsam inspirando: præve-

ni et vocem confessionis, quod constituendum erat indulgendo. *Cum adhuc, inquit, longe esset, vidit illum pater ipsius, et misericordia motus est; et accurrens cecidit super collum ejus, et osculatus est eum.* Quantum hæc verba sonare videntur, tardius videbatur patri filio veniam dedisse, quam illi accepisse. Sic festinabat absolvere reum a tormento conscientiae suæ, quasi plus cruciaret misericordem compassio miseri, quam ipsum miserum passio sui. Neque hoc dicimus quo in natura incommutabili humanos ponamus affectus, sed ut in amorem illius summæ bonitatis affectus noster dulcescat; dum ipsam plus nos amare, quam ipsi nos amemus, ex similitudine discimus humana.

2. Vide autem quomodo ubi abundavit delictum, superabundet gratia. Reus vix poterat sperare veniam; Judex, imo non jam judex, sed advocatus, accumulatur gratiam. *Cito, inquit, proferte stolam primam, et induite illum, et date annulum in manu ejus, et calceamenta in pedes; et adducite vitulum saginatum, et occidite, et manducemus et epulemur: quia hic filius meus mortuus erat, et revixit.* Verum ut hæc omnia prætereamus, scilicet stolam primam, id est sanctificationem spiritus, qua baptizatus induitur, et poenitens reinduitur; annulum fidei, quo sabarrhatur; calceamenta, quibus ad calcanda serpentum venena munitur, vel ad evangelizandum præparatur; vitulum saginatum, qui ei in altari immolatur; festiva illa gaudia, quæ, pro recepto indicta filio, toto celebrantur cælo: ut hæc, inquam, omnia taceamus, et doctioribus tractanda servemus; amplexus ille et osculum paternæ pietatis, quid non habet gratiæ et dulcedinis? quid non felicissimi gaudii? quid non sanctissimæ voluptatis? *Cecidit, inquit, super collum ejus, et osculatus est eum.* Cum sic super eum affectabat, quid agebat amplectens et osculans, nisi illum sibi vel se ipsum illi insinuabat, se illi inspirabat, ut, adhærendo sibi, unus seram fieret spiritus, sicut adhærendo meretricibus unum cum eis corpus fuerat effectus? Parum erat illi summæ misericordiæ viscera suæ miserationis non claudere miseris; in ipsa sua eos viscera trahit, suisque inserit membris. Non poterat nos sibi arctius astringere, non poterat nos magis intimos habere, quam ut incorporaret sibi, et, sicut charitate, sic virtute ineffabili, non solum assumpto corpori, sed etiam ipsi cuniret spiritui. Quod si tanta est gratia poenitentium, quæ erit gloria regnantium? si ista sunt solatia miserorum, quæ erunt gaudia beatorum? et qui hoc prærogat in via, quid servat in patria? Utique quod in cor hominis non ascendit; ut ei similes simus, et sit Deus omnia in omnibus.

3. Jam vero tu, beate peccator (sed licet non ideo beatus quia peccator, sed quia poenitens de peccato), quid tibi, rogo, animi erat inter amplexus patris et oscula, cum prope desperatum refovebat, cum cor mundum tibi innovans, lætitiâ salutaris sui tibi refundebat? Et quomodo, inquit, sermo

A explicabit quod mens non capit? Inenarrabiles gemitus, et inexplicabiles sunt affectus, quos de incomprehensibili velut imprægnatus parturit animus. Angustum est eis cor humanum: unde et scissum effundit se ipsum; et ardorem quem concipit, sed non capit, quibus potest modis, lacrymis, gemitibus, suspiriis, evaporat ac digerit. Norunt hæc melius, qui gustaverunt sæpius et uberius. Nunc quoque, inquam, cum dimissus post illos amplexus et oscula, te et te ipsum recogitas, cum causam tuam qualis fuerit, qualiterve ab eo judicata sit retractas, et illinc abundantiam delicti tui, hinc superabundantiam gratiæ pensas: quid tibi, obsecro, parit cogitatio tua? Quidni, inquit, intolerabilis in meditatione mea exardescat ignis, illinc dolore et pudore, hinc gaudio et amore? Non me hominem putarem, sed lapidem, si ita duri cordis existerem, ut me ipsum non dolerem vel erubescerem, vel ita nequam et ingrati; ut non totus in gaudium vel amorem illius Patris liqueferem.

4. Custodi igitur, o felix peccator, custodi sollicitè ac vigilanter hunc spiritum tuum, hunc justissimum humilitatis ac pietatis affectum; quo semper ita de te sentias in humilitate, de Domino in bonitate. Nihil illo majus in donis Spiritus sancti, nihil pretiosius in thesauris Dei, nihil sanctius inter omnia charismata, nihil salubrius inter omnia sacramenta. Custodi, inquam, si vis ipse custodiri, humilitatem illius sensus et vocis, qua Patri confiteris, et dicis: *Pater, jam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut unum de mercenariis tuis.* Nihil ita Patrem promeretur, sicut hujus vocis affectus; nec melius te filium facies dignum, quam si semper consteatis indignum. Hæc humilitas non solum peccatores justificat, sed etiam justos consummat, justitiamque eis accumulatur, si videlicet se servos fateantur inutiles, etiam cum quæ præcepta sunt, fecerint omnia. Peccatum tuum coram te sit semper, et, juxta consilium Sapientis, etiam *de propitiato peccato noli esse absque metu* (Eccli. v, 5). Incerta et occulta sunt judicia Dei; non temere præsumendum est de illis, cum nil inde certius teneamus, quam quod in conspectu Dei non justificabitur omnis vivens, nisi in quantum se judicat peccatorem. Alioquin quasi parvus construatur universæ justitiæ nostræ (Isai. xlv, 6). Blande te misericordia suscepit, pie refovit; time judicium, ne gratia, quæ data est humili, auferatur superbienti. Elegisti abjectus esse in domo patris tui; contentus eras fieri quasi unus ex mercenariis; sta in sententia, ut, etiamsi promotus es, adhuc ad majora proveharis. Extremum locum semper occupa, aut certe desidera; servitutem tibi mercenarii, non libertatem filii tibi vindica. Devotione quidem filii Patrem cole, conscius quid ipse de te meruerit; sed humilitate et labore mercenarii contentus esto, conscius quid ipse merueris. Nunquam tibi displiceat humilitas, per quam placere cœpisti, et sine qua displicere

incipies, quantiscunque pollere virtutibus, quam-
tuncunque patri officiosus deservire videaris. **H**umilitas siquidem omnium virtutum est maxima, cum tamen virtutem se esse nesciat. Ipsa fere omnium radix, et seminarium, et fomes, et incentivum, et ipsa cumulus et fastigium, custodia et disciplina. Ab ipsa

A incipiunt, per ipsam proficiunt, in ipsa cónsumantur, per ipsam conservantur. Cunque omnibus ut virtutes sint tribuat, si qua earum defuerit, vel mirus perfecta fuerit, ipsa alterius defectu proficiens, dispendium illius de se compensat.

IN FESTO SANCTI BENEDICTI.

969 SERMO I.

De mansione in sapientia.

1. *Beatus vir qui in sapientia morabitur, et qui in justitia meditabitur, et in sensu cogitabit circum-
spec-tionem Dei!* (*Eccli. xiv, 22.*) Quam congrue verba hæc in laudem beati Benedicti cantata sint, facile quis vestrum intelligit, cui tamen vita et doctrina ipsius non ignota sit. Quam commode vero ad vitæ nostræ doctrinam trahi possint, ipsa per se verborum facies ostendit, quæ scilicet illa quibus nihil est utilius in vita, sapientiam, justitiam, timorem Dei, cum præmio etiam beatitudinis commendat. *Beatus*, inquit, *vir qui in sapientia morabitur.* Prorsus hæc est beatitudo, hæc sapientia, si moreris in sapientia, ut perseveranter eam teneas: non enim statim qui invenerit, sed qui tenuerit eam, beatus. Dicit quidem Scriptura: *Beatus qui invenit sapientiam.* Sed non ibi quievit, imo addidit, *et qui affluit sapientia* (*Prov. iii, 13*); ne videlicet solum invenisse statim putaretur ad beatitudinem sufficere, nisi, cum inveneris, cum ea et in ea demoreris, et contubernio atque convictu ipsius delecteris; nec discedas a magisterio ejus, donec meditando justitiam, cogitando circum-
spec-tionem Dei, affluere prudentia possit. Nam et Salomon sapientiam invenit; sed, quia prudentia minus affluxit, nec satis prudenter sibi circum-
spec-xit, dum videlicet non caute sibi providit a mulieribus alienis, non modo sapientiam perdidit, sed usque ad ultimam idololatriæ insipientiam proruit (*III Reg. xi*). Sapientes quoque hujus mundi, qui invisibilia Dei, a creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspexerunt, sapientiam invenisse visi sunt; sed, quia nec ipsi prudentia affluerunt, et, cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, stulti et ipsi facti sunt, et obscuratum est insipiens cor eorum usque ad reprobum sensum, et ignominiam turpitudinum (*Rom. i, 21-32*).

2. Alios itaque, sicut istorum exemplo liquet, repellit a sapientia quam invenerant, superbia cordis; alios, sicut in Salomone patet, abstrahit illecebrâ carnis; alii autem levitate et inconstantia mentis, levi perturbatione offensi eam relinquunt, qui scilicet ad tempus credunt, et in tempore tentationis recedunt. Quare autem recedunt? Quia radices non habent, quibus teneantur? (*Luc. viii, 13, 14.*) Quomodo autem radicari poterunt, nisi mo-
rentur? Quæ unquam planta radicatur, nisi loco cui affixa fuerit immoretur? Sic justus plantatus in

domo Domini, nec radicari nec fundari in charitate poterit, nisi mora et stabilitate loci. Si autem radicatus non fuerit, nec florere, nec fructum qui maneat, afferre poterit; et, si florere visus fuerit alicujus spei initio, dicetur de illo: *Ante messem totus floruit, et immatura perfectio germinavit* (*Isai. xviii, 5*); et secundum alium prophetam: *Si fecerit fructum, alieni comedent eum* (*Osee, viii, 7*). Vis autem scire quam sit necessaria stabilitas loci ut in sapientia moreris, ut radicari et fructificare possis mora temporis? Interroga Patrem tuum Benedictum, et annuntiabit tibi quia claustrum monasterii, et stabilitas in congregatione, locus idoneus sit ad ferendum omnium fere fructus virtutum, quarum longum ibidem textit catalogum (*Reg. S. Bened. cap. 4*). Quid enim de instabili Salomon ait? *Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui relinquit locum suum* (*Prov. xxvii, 8*). Invenerat turtur nidum ubi poneret pullos suos, cœperat eum calefacere et ab eo caleferi, venerant usque ad partum pulli, et ecce avolat, opusque cœptum imperfectum relinquit. Quare, unde, vel quo avolet, ipse viderit, vel quando tot dispendia, quæ interim patitur, compensabit, vel qua ratione primam fidem irritam factam excusabit. Ego enim non putarem esse consilii, pro spe incerta, certa subire dispendia; etsi profectus quorundam me jubeat interim a præcipatione cobibere sententiam.

3. Enimvero multum dissimilis est causa eorum qui amore sapientiæ inquieti fiunt, et eorum de quibus loqui cœperam, qui levi et frivola permoti causa a sapientia resiliunt. Sicut enim per patientiam disciplinis sapientiæ quis immoratur, ut discat sapientiam; sic qui facile perdunt sustentiam, non demorabuntur, ut scriptum est, *projicere illam*. Quid autem eos offendat, præmisit Scriptura, cum ait: *Quasi lapidis virtus, probatio erit in illis* (*Eccli. vi, 22*). Offenderunt in lapidem offensionis et petram scandali, cujus probata virtus corripiebat et erudiebat insipientes, probabatque mentes; cum ipsi virtutem sapientiæ duritiam lapidis interpretarentur, duraque omnia, disciplinam, vultum, sermonem causarentur. *Durus est*, inquit, *hic sermo* (*Joan. vi, 61*). Esto, sermo durus est; numquid non verus est? Quare autem veritas dura est tibi, nisi propter duritiam cordis tui? si cor tibi pietate mollesceret, plus tibi soliditas veritatis quam vanitas mendacii vel oleum adulationis placeret. *Durus*

at, aiebant, *hæc sermo*, quia quasi lapidis virtus erat illis probatio sapientiæ; ideoque non sunt demorati eam projicere, et retro abire. Nec ob aliud pretiosum et electum a Deo lapidem reprobaverunt, nisi quia durum putaverunt. Et erat quidem petra Christus, sed virtute, non duritia. Erat petra, sed quæ converti posset, imo et conversa est in stagna vel fontes aquarum, ubi mollia et humilia, quibus influeret, invenit corda fidelium. Nam et isti, qui tam cito offensi quadam specie duritiæ retro abierunt, si permansissent cum Apostolis, bibissent forsitan et ipsi cum eis de consequenti eos Petra, bibissent flumina aquæ vivæ de petra percussa in cruce fluentis largissime, ita ut hodieque bibat populus et jumenta; imo suxissent etiam mel de petra, oleumque de saxo durissimo.

4. Prorsus tu beatus es, Simon Bar-Jona, tibi jam revelabat Pater pietatem mysterii, latentem, ut videbatur, sub duritia sermonis, qui, interrogatis duodecim, an et ipsi vellent abire, constanter respondisti: *Domine, verba vitæ æternæ habes; ad quem ibimus? (Joan. vi, 69.)* Plane beatus, qui cum sapientia morari, et cum domesticis ejus ad mensam ipsius pane interim Sacramenti nutriri delegisti; donec de fide proficientem ad intellectum pane vitæ et intellectus te cibaret, et aqua sapientiæ salutaris potaret. Beati et vos, fratres mei, qui in disciplinam sapientiæ, et christianæ scholam philosophiæ nomina dedistis, sed, si perseveranter in sapientia moremini; ut cum durior sermo ipsius visus fuerit, duriora scilicet præcipientis aut durius corripientis, non sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi a Deo vivo, sed constanter dicatis cum Apostolo: *Verba vitæ æternæ habes; ad quem ibimus? Fingis quidem laborem in præcepto (Psal. xciii, 20), duritiam in sermone; sed scimus quia magna est multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te (Psal. xxx, 20), perficies sperantibus in te. Ego autem semper sperabo, etiam si occideris me. Imo tunc amplius sperabo, cum flagellaveris, secueris, usseris, occideris quidquid vivebat in me; ut non ego, sed Christus vivat in me. Omnino non discedimus a te, quia vivificabis nos etiam occidens, sanabis percutiens. Vere beatus qui cum sapientia moratur, ac constantia et fide longanimitèr patiens et fidelitèr obediens usque ad mortem, nec deserens locum suum, quotiescunque spiritus potestatem habentis ascenderit super eum, sciens quia curatio disciplinæ faciet cessare maxima peccata (Eccl. x, 4).*

5. Sane ad hanc sapientiam morandi in sapientia, illud præcipue pertinere arbitror, ut inquietudo vel quælibet levis molestia non facile quodcumque opus sapientiæ nobis excutiat, verbi gratia, solemnem psalmodiam, orationem, lectionem divinam, pensum operis diurni, aut silentii disciplinam. Quia enim sapientia in exitu canitur: *Gaudet, ait sanctus, labia mea, cum cantavero tibi (Psal. lxx, 25)*, dum etiam ad litteram, *exitus*

matutini et vespere delectabis (Psal. lxxiv, 9). De oratione quoque certum et ipsi quotidie capitis experimentum, quod melior est finis orationis quam principium; ut fidele probetis dominicum illud toties inculcatum, tot exemplis commendatum de orationis perseverantia consilium. Jam legere et negligere, vel, antequam ceperis librum, de manibus projicere, quem fructum, putas, tibi poterit parere? Si Scripturæ immoratus non fueris, ut assiduitate studii ei fias familiaris, quando, putas, se tibi revelabit? *Qui habet, inquit, amorem verbi, dabitur ei intellectus, et abundabit; qui vero non habet, et quod habet per naturam, aufereitur ab eo (Matth. xiii, 12; xxv, 29)* propter negligentiam. De opere autem manuum, nonne et de isto satis comperistis quia sicut denarius operarii, sic consolatio sæpius servatur in fine operis? De silentio quippe nota est promissio prophetica, quia *in silentio et spe erit, inquit, fortitudo vestra (Isai. xxx, 15)*. Si enim colas justitiam in silentio, et, sicut Jeremias bonum esse ait, præstoleris cum silentio salutare Domini; in medio silentio secretus tibi illabatur a regalibus sedibus omnipotens sermo, et aquæ Siloe, quæ vadunt cum silentio, convallem quieti ac placidi pectoris grato rigabunt profluvio. Hoc non semel, sed sæpius experieris, si modo silentium tuum cultus justitiæ sit (Isai. xxxii, 17), id est, si in justitia mediteris, ut perseveres in Scriptura quam proposui, et in sensu cogites circumspectionem Dei.

6. Hæc meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus fiat. Si enim iniquitatem mediteris in cubili tuo, malitias scilicet quas malignus immittit, aut phantasias quas cor tuum parturit, aut inanes philosophias, seu fallaces theorias, quæ sunt velut ægri somnia; nonne magis injustitiæ quam justitiæ cultus erit silentium tuum? Si ergo vis in sapientia morari, stude in justitia meditari. *Concupisti, inquit, sapientiam? conserva justitiam, et Dominus præbebit illam tibi (Eccl. i, 33)*. Si autem quasi violente irruunt cogitationes noxiæ, pone tibi virilem et fidelem custodiam, quæ omni custodia servet cor tuum. Dico autem timorem Dei, qui nihil negligit, qui nullum indiscussum intrare permittit, sæpius interrogans etiam angelum lucis: *Noster es, an adversariorum? (Josue v, 13.)* Undique enim sibi circumspicit, tanquam omni hora cogitans circumspectionem Dei, quem sine intermissione intueri ac judicare corda filiorum hominum attendit. Pulchre autem dictum est: *In sensu cogitabit (Eccl. xiv, 22)*; quia prorsus sine sensu est et a corde excessit qui timorem Dei cogitare negligit, qui pondus tantæ majestatis ac judicii sibi incumbentis non sentit. Signanter quoque circumspicere Deus dicitur, quia omnia tam præterita quam futura habet præsentia, ut nec ista respiciat, nec illa prospiciat, sed similiter, quia simpliciter, cuncta circumspicit; sitque illa æternitas velut punctum, omnium media temporalium, cujus immobili simplicitati semper æqualiter præsens est circuitus et rota tempo-

rum. Hunc oculum æternum, sine intermissione videntem et judicantem omnia, semper cogitat, suaque se cogitatione sollicitat timor Domini, qui revocat a malis non solum operibus, sed et cogitationibus; erudiens nos, ut justitiam potius meditemur; continens, ut cum sapientia moremur. Ita enim sensim fit ut qui primo coercetur timore judicii et pœnæ, postea pascatur amore ac meditatione justitiæ, demumque requiescat ac delectetur in convictu et amplexu sapientiæ. Hæc non modo foras mittit timorem, diffundendo charitatem; sed etiam pellit ab animo tædium et langorem, infundendo suavitatem, sicut quidam, contubernium habens ipsius, de ea loquebatur: *Intrans in domum meam conquiescam cum illa; non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiæ et gaudium* (Sap. viii, 16). Horum participes nos faciat, qui particeps nostri fieri dignatus est Dei sapientiæ Christus Jesus, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

De fiducia in Deum.

1. *Benedictus vir qui confidit in Domino* (Jerem. xvii, 7). Sanctus Pater noster gratia Benedictus et nomine, cujus memoria in benedictione est, ipse profecto fuit benedictus vir qui confisus est in Domino. Quem enim Dominus prævenit in benedictionibus dulcedinis, ut in Domino consideret, jam benedixit omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo, quia in Domino confisus est. Nec solum in cœlestibus benedictionem omnium angelorum, sed etiam in terrestribus benedictionem omnium gentium dedit illi Dominus. Ubi enim gentium non benedicetur hodie benedictus Domini Benedictus? Plane benedictio Domini super caput justi (Prov. x, 6), quem tot benedictionibus cœli et terræ gratia Dei cumulavit. Non tamen, sicut Esau: in pinguedine terræ et in rore cœli benedictio ejus (Gen. xxvii, 28); sed in pinguedine spiritus et in rore cœli, qui per prophetam loquitur: *Ero quasi ros* (Osee xiv, 6), et cui dicitur: *Ros Aëcis, ros tuus* (Isai. xxvi, 19). In Christo utique benedictio Patris, cui Pater imprecatus est: *Qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur* (Gen. xxvii, 29). Merito proinde benedictus in Domino vir qui confidit in Domino, quia qui in Domino fidit, in eo se ipsum figit. Ubi autem arbor radicem figit, inde succum vitæ atque humorem pinguedinis bibit. Plane ad humorem radices misit, qui, ut verbis utar Benedicti magistri, spem suam Deo commisit, ac de ipso fonte summi boni aquas vitæ totius benedictionis et gratiæ bibit (Reg. S. Bened. cap. 4).

2. Per hanc nempe piam et fidelem fiduciam remittuntur peccata; sanitatum corporalium, sed magis spiritualium, obtinentur remedia; propulsantur pericula; terrores contemnuntur; vincitur

A mundus; omnia denique possibilia credenti redduntur. Illi quippe qui in peccatis erat: *Confide, ait, fili, remittuntur tibi peccata tua*. Illis quibus donabatur sanitas corporum vel animarum: *Secundum fidem tuam fiat tibi; et: Fides tua te salvum fecit* (Matth. ix, 2, 29, 22). Illis, qui periculo terrebantur naufragandi: *Habete, inquit, fidem Dei* (Marc. xi, 22); et: *Quid timidi estis, modicæ fidei?* (Matth. viii, 26.) Illis quos armabat adversus sævitiam mundi furoresque diaboli: *Confidite, ait; ego vici mundum* (Joan. xvi, 33). Et utique hæc est victoria quæ vincit mundum, *fides nostra* (I Joan. v, 4), si modo non sit tepida, non trepida; sed sit fiducia, id est fides non ficta, seu spes non infirma. Non solum autem mundus per eam vincitur, sed et cœlum possidetur, super æternitatem homo stabilitur, et in Deo ipso per charitatem radicitur et fundatur. Qui enim confidunt in Domino, sunt sicut mons Sion; non commovebitur in æternum, qui fundatus est super Æternum (Psal. cxxiv, 1). Tam enim perire non potest, quam nec ille cui adhærens unus cum ipso spiritus est. Quis enim speravit in Domino, et confusus est, permansit in mandatis illius, et derelictus est? (Eccli. ii, 14, 12.) Si dixerit infidelis, Ille derelictus erat qui in cruce clamabat: *Deus, Deus meus, utquid me dereliquisti?* (Matth. xxvii, 46.) puto quia non usquequaque dereliquit, in quo erat mundum reconcilians sibi. O quanta consolatio, sic desolari; quanta dilectio, sic derelinqui, ut Unico Patris unice dilecto merearis vel in passionibus consociari!

3. *Aperi, Domine, oculos hujus pueri, rudem loquor et novitium, cui, cum tribulatur, putat se derelictum*. Novum hoc omnino et insolitum, si justum quempiam viderem derelictum, cum Ecclesia dicat: *Junior fui, etenim senui, et non vidi justum derelictum* (Psal. xxxvi, 25). *Aperi, inquam, o Domine, oculos pueri tui, ut videat quia plures nobiscum sunt quam cum adversariis*. Si quidem Dominus virtutum nobiscum, et cum eo omnis virtus et militia cœli, imo favor omnis creaturæ, servientis nutui et arbitrio Creatoris sui. Si enim Deus pro nobis, quis contra nos? (Rom. viii, 31.) et quis est qui nobis noceat, si boni æmulatores fuerimus? (I Petr. iii, 13.) Poterit invidus ille sævire; sed hoc erit servire. Poterit urere; tundere, dissecare; sed hoc erit coronas fabricare. Diligam te, Domine, fortitudo mea, per quem mihi vermiculo succumbit omnis fortitudo contraria, et illuditur ab angelis tuis, in ministerium nostrum missis, antiqui draconis astutia, ut, volens nocere, prosit. Diligam te, Domine, propugnator potens, gubernator prudens, consolator clemens, remunerator affluens. Securus in eum projicio omnem sollicitudinem meam, cujus nec potentia vinci, nec sapientia falli, nec benevolentia potest fatigari. quominus expleat omnem indigentiam meam. Quam satius, quam securius est ipsum esse sollicitum, quam me ipsum pro me! quam bonum est confidere

in Domino, quam in homine? quam jure maledictus qui confidit in homine, carnem ponit brachium suum, et recedit a Domino cor ejus! (*Jerem. xvii, 5.*) et quidem egenus et pauper ego sum; sed si Dominus sollicitus est mei, dives sum, beatus sum; cui nimirum omnia coöperantur in bonum. Sperent igitur in te qui noverunt nomen tuum, quoniam non derelinquis sperantes in te, Domine (*Psal. ix, 11*); sedeatque populus tuus, sicut scriptum est, in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, in requie opulenta, in securitate sempiterna (*Isai. xxxiii, 48, 17*). Omnino pulchra pax et securitas sempiterna, habitare in adjutorio Altissimi, in protectione **973** Dei cœli commorari. Prorsus requies opulenta, sedere feriatum sub vite vera, ficu et oliva; et post saturitatem variorum fructuum, se ipsum mulcere carmine amatorio, ac dicere: *Sub umbra illius quam desiderabam* [Vulg. *quam desideraveram*] *sedi, et fructus illius dulcis gutturi meo?* (*Cant. ii, 5.*) Plane dulcis gutturi fructus de cujus gustu tam dulcis erumpit ructus.

4. Hæc sunt ergo tabernacula fiduciæ, in quibus verus Israel habitat confidenter, pascit et cubat, et non est qui exterreat; et, sicut Sapientia promittit, *Requiescet absque terrore, abundantia perfructur, malorum timore sublato* (*Prov. i, 33*). Et bene timore malorum sublato, non timore Domini; ne fiducia ista et securitate, quam commendamus, negligentiam putes generari, cum non in alio quam in timore Domini sit fiducia fortitudinis. Timor quippe, dum cavet offensam, custodit gratiam; locumque servat fiduciæ, quando tibi conscius non es Dominum offendisse. Inde fit ut non nisi caste timeas eum; præter eum nullatenus timeas alienum. Sola ergo conscientia bona fiduciam istam præsumit, suadet corda nostra esse in conspectu Judicis æterni. Quis enim bene sibi de illo promittat, a quo se minime diligi intelligat? Qui autem diligit, nunquam diffidit, sciens quia is quem corda non fallant, diligentes se diligit, etiam cum arguit et corripit. Siquidem eruditus corde in sapientia non aufert, sed auget fiduciam Patris disciplina, scientes scriptum, *Beatus qui corripitur a Domino* (*Job v, 17*), et: *Ego quos amo arguo et castigo* (*Apoc. iii, 19; Prov. iii, 12*). Cum igitur exarserit in brevi ira ejus, beati omnes qui confidunt in eo (*Psal. ii, 13*), quos scilicet amoris proprii conscientia consolatur, quia, cum iratus fuerit, misericordiæ recordabitur; et, cum dixerint: *Confitebor tibi, Domine, quoniam iratus es mihi, statim subsequenter: Converteris est furor tuus, et consolatus es me* (*Isa. xii, 1*), eo quod non nisi in brevi exarserit ira ejus, quam tam cito placaverit confessio reatus.

5. Merito igitur benedictum virum qui confidit in Domino ligno comparat Jeremias quod transplantatur super aquas: quod quia ad humorem amoris mittit radices cordis, non timebit cum venerit æstus iræ et tribulationis; sed et in tempore

A siccitatis, cum multo tempore cœlum clausum fuerit, nec ros nec pluvia gratiæ super eum descenderit, non erit tamen sollicitum, quasi Deus eum projecerit (*Jerem. xvii, 7, 8*). Sentit quippe se plantatum fide, radicum charitate super aquas vitæ, quæ, secundum Ezechielem, de sanctuario egredientes vivificant omnia, et habent in utraque ripa omne lignum pomiferum, cujus folium non defluit, nec fructus deficit (*Ezech. xlvii, 3-12*). Cur igitur lignum illud benedictum aut timeret æstum, aut de siccitate esset sollicitum, cui aqua viva, id est Spiritus sancti gratia, vitalem in occulto succum spei et charitatis subministrare non desinit; unde et folium sit viride, id est Verbum plenum gratiæ et veritatis; et ipsum non desinat aliquando facere fructum quodcunque opus pietatis? Et grata quidem illa verna temperies, pacis et lætitiæ; desiderabilis illa pluvia voluntaria, quam segregavit Deus hæreditati suæ; sed, si ita necesse est, adurat omnia æstus tribulationis, veniant iterum quæcunque prophetavit Jeremias de sermonibus siccitatis spiritualis; non tamen timebit, quem fiducia Domini radicavit super aquam refectionis (*Jerem. xvii, 6, 8*), id est gratiam Spiritus sancti; quæ etsi manifeste non pluat, ut sensibiliter influat, occulte tamen interior vivificat et fecundat; quando videlicet fidem propositi conservat, ad perseverandum confortat, verbumque irreprehensibile et opus stabile subministrat.

6. In hujusmodi vestra, fratres, sit consolatio, quoties alias consolationes non modo carnales, sed et spirituales subtraxerit vobis non negligentia vestra, sed dispensatio divina. Et fortasse quidem illa, quam diximus, occulta gratia Spiritus irriguum est inferius, quo nimirum Axa non vult esse contenta, nisi adjiciatur ei et irriguum superius (*Josue xv, 19*); ut scilicet de excelso effundatur Spiritus, rorent cœli desuper, et nubes angelicæ pluant justum, justificantem Dei verbum, loquens ad cor Jerusalem. Et bene illud irriguum inferius, quod quasi ad radices fluens nutrit humilitatem; hoc autem superius, quod sese desuper effundens, spe et exultatione atollit mentem. Si ergo et vos, fratres, ad illud suspiratis superius irriguum, **974** laudabile quidem desiderium; si tamen nondum attingitis, mittite radices interim ad humorem, salubre remedium. Qui igitur non prævalet capere lætitiæ contemplativæ, meditetur justitiam vitæ activæ. Inde radices affectionum impinguet, dulcoret mores, omnemque vitæ statum informet, quatenus in ipso nec marcescat aut defluat folium, id est verbum leviter aut inutiliter prolutum, nec aliquando vita desinat facere fructum. Benedictum lignum, cujus folium ad medicinam, fructus ad vitam; id est, cujus sermo gratiam parit audienti, et opus vitam facienti.

7. Ad hoc profecto vos, fratres mei, quos carnalis generatio vel consuetudo sæcularis plantaverat in terra inaquosa, in terra salsuginis, divina generatio vel mutatio dexteræ Excelsi transplantavit super

aquas refectionis; ut quibus prius propter sterilitatem parabatur securis et ignis, nunc plantati in domo Domini, in atriis domus Dei nostri, floreatis, et fructum faciatis, et fructus vester maneat. An non aquæ refectionis Scripturæ Spiritus sancti, in quibus meditamur die ac nocte? an non aquæ refectionis, lacrymæ compunctionis, quæ nobis factæ sunt panes die ac nocte? an non aquæ refectionis, Sacramenta et subsidia nostræ salutis, quibus pascimur et potamur in altari? In his siquidem omnibus, quasi quibusdam rivulis, fons sapientiæ qui oritur in medio paradisi, derivatur foris, et in plateis aquas suas dividit. *Ego, inquit Sapientia, quasi aquæductus exivi de paradiso. Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, inebriabo partus mei fructum (Eccli. xxiv, 41, 42).* Ecce, ut colligere potestis ex ipsius ore Sapientiæ parientis et plantantis, hortus plantationum est congregatio filiorum. *Namquid enim ego, qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus? (Isai. lxxvi, 9.)* Ipse parit, cum ingenerat voluntatem bonam; plantat, cum instituit vitam; rigat, cum sensibus infundit gratiam; colit, cum moribus adhibet disciplinam. *Audite me, divini fructus, et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificate (Eccli. xxxix, 47).* Mittite radices ad humorem vitæ, id est ad amorem terræ viventium, non hujus in qua omnia senescunt et putrescunt. Non potest arbor facere fructum qui permaneat, nisi sursum in cælestibus radicem figat, ut quæ sursum sunt, non quæ super terram, quærat et sapiat. Quod enim physici dicunt hominem esse arborem inversam, eo quod nervi corporis radicem et initium in vertice habeant, ego illo potius sensu interpretor, quod radicem amoris et desiderii figere debeat in cælo, in summo vertice rerum capite nostro Jesu Christo. Qui illuc radices miserit, et de illo fonte æterno saccum vitæ et gratiæ jugiter biberit, non timebit cum venerit æstus iudicii; sed afferens et offerens fructum quem fecit plurimum, id remunerationis accipiet ut floreat in æternum ante Dominum, cui est honor et gloria per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

De amicitia Dei præ omnibus quærenda.

1. *Dilectus a Deo et hominibus (Eccli. xlv, 4).* Paucis expressit bonum ac beatum virum, quem nimirum constat dilectum Domini fuisse Benedictum. Paucis, inquam, comprehendit summam perfectionis, plenitudinem gratiæ et virtutis, simulque beatitudinem vitæ perennis, et consolationem præsentis. Quid enim deesse potest ad æternam felicitatem illi qui a Deo diligitur? quid ad præsentem consolationem, illi qui ab hominibus diligitur? Illi nempe qui a Deo diligitur, etsi aliquid deesse videtur, non ob aliud deest, nisi ut nihil ei desit, et suo, ut putatur, defectu perfectior sit. *Nam virtus in infirmitate perficitur. Paule, ait Dominus, sufficit tibi gratia mea (II Cor. xii, 9).* Cui gratia Dei sufficit, sine damno gravi, imo cum lucro non mediocri aliquid gratiæ deficit, quandoquidem ipse defectus et infirmitas

A virtutem perficit; et imminutio cuiusdam gratiæ, summam omnium gratiam Dei amplioem ei et stabilioem efficit. Longe fac, Domine, a servis tuis gratiam illam, quæcunque sit, quæ adimere aut imminuere gratiam tui possit; unde videlicet aliquis, gloriosior in oculis suis, odiosior fiat in oculis tuis. Non est illa gratia, sed ira, illis plane quibus iratus es dari digna; quibus propter dolos posuisti talia, dejiciens eos dum allevantur, et elidens valide, dum super ventum ponuntur. Ut igitur illa sola gratia, sine qua nullus a te diligitur, salva nobis maneat, omnem aliam gratiam tua nobis gratia subtrahat, aut certe gratiam utendi simul conferat; quatenus habentes gratiam, per quam serviamus placentes cum metu et reverentia, de gratia muneris gratiam promereamur remuneratoris; et quanto quis fuerit gratiosior, tanto tibi fiat gratior.

2. Sane mirabili arte, sed mirabiliore charitate, prudens clementia clemensque prudentia Dei, saluti consulit humanæ, ut, cum cunctos diligit, non tamen facile de dilectione sua certos aut securos esse sinat; nec ob aliud magnam multitudinem dulcedinis suæ timentibus se abscondat, nisi ut, dum semper custodit humiles, semper habeat amabiles. Sunt enim justi et sapientes, et opera eorum in manu Dei, et tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit; sed omnia in futurum servantur incerta (*Eccli. ix, 1, 2*). Moderator nempe omnium sic eis dispensat gratiam munerum et operum, ut ex quibusdam quæ concedit, consolationem quod digni sint amore tribuat; ex quibusdam quæ subtrahit, suspicionem ac metum quod odio digni sint injiciat. Consolatur, cum diluculo visitat; terret, cum subito probat. Nunc mortificat, nunc vivificat; nunc deducit ad inferos, nunc reducit. Nunc pauperem facit et ditat, nunc humiliat et sublevat (*I Reg. ii, 6, 7*). Et in tanta vicissitudinum varietate tanto certius salutem nostram operatur, quanto nos incertiores de ea, cum majore metu ac tremore ei cooperamur. Ait quidem Paulus: *Certus sum quia nihil me separabit a charitate Dei (Rom. viii, 38, 39).* Sed vere Paulus hic erat, non ego aut tu, quibus omnia in futurum servari expedit incerta. Paulus, inquam, hic erat qui hoc dicebat, cui nimirum et illud dicere competebat: *Vivo jam non ego, vivo vero in me Christus (Galat. ii, 20)*, qui scilicet ita totus in quandam divinum conversus erat affectum, ut adherens Domino unus cum ipso esset spiritus. Vide tamen hunc ipsum Paulum, qui ita modo certus erat, alias trepidum ac sollicitum, et castigantem corpus suum, ne forte, cum aliis prædicaverit, ipse reprobus efficiatur (*I Cor. ix, 27*): vide etiam colaphizari a Satana (*II Cor. xii, 7*), ne forte extollatur. In ipso itaque Paulo jam tibi est videre quomodo omnis certitudo quæ ad horam confortatur et convalescit de spiritus consolatione, item infirmatur et evanescit superveniente tentatione. Ego igitur miser et ipsa indignus vita, qua consolatione, qua fiducia me dignum esse amore præsumam,

vel omnia et interiora et exteriora manifestum odium denuntiant; cujus vita, non tentatio, non militia est adversus peccatum, sed ultronea servitus peccati; qui tam mente quam carne servio legi peccati; qui cum prudentia carnis et amicitia mundi, quæ ambæ inimicæ sunt Deo, fœdus miserum pepigisse videor, plane fœdus cum morte, pactum cum inferno? Scjo tamen, scio qui dixit: *Delebitur fœdus vestrum cum morte, et pactum cum inferno non stabit (Isai. xxviii, 18)*; quia nimirum inimicis Dei nil amicum esse poterit, et non mortem aut infernum, sed omnem quoque creaturam ad ultionem inimicorum zelus armabit. Quam beatus in die illo quicumque erit ille dilectus a Deo! quam laudabiles quibus tunc laus erit a Deo, quibus dicit evidenti rerum argumento: *Vos amici mei estis, eo quod feceritis quæ præcepi vobis! (Joan. xv, 14)*. Et hæc quidem primæ virtus, istud optimum gratiæ munus, præcipuus vitæ fructus: quia beatitudinis certissimum pignus, Dei scilicet amicitia promereri; quo propitio poterit homini aliquis inimicari, sed nihil proficiet inimicus in eo, et filius iniquitatis non apponet nocere ei (*Psal. lxxxviii, 23*).

3. Jam vero si post hanc et per hanc summam omnium causamque bonorum, gratiam etiam illam promeraris, ut, dilectus a Deo, etiam dilectus sis ab hominibus, quæ consolatio est illa in miseris hujus vitæ, quæ requies, quod gaudium, quæ delicia; præsertim si didiceris favore gratiæ humanæ non evanescere, sed exardescere ad diligendum Deum amplius, propter quem diligaris ab hominibus? Alioquin nempe si aliunde oriatur, vel alio referatur, quid est favor humanus, nisi ventus urens, **976** aura corrumpens vel pestilens, latrunculus spolians, homicida insidians, coluber in via, cerastes in semita, mordens ungulas equi, ut cadat ascensor ejus retro? Vir quippe vanus erigitur in superbiam, et vanitate sensus sui, velut equo præcipiti, fertur in ruinam. Hujusmodi nimirum serpens vulnerat et subvertit vestigia, dum, veluti blandiens capiti, tenera illius facit laudari primordia. Haud secus, nisi fallor, contingit homini qui, antequam diligere sciat, diligi nimie affectat, et, antequam vel sibi ipai amicus esse didicerit, amicos sibi omnes conciliare querit; facit divitias non cum judicio, in medio dierum suorum derelinquet eas, et in novissimo suo erit insipiens, cum omnes amici ejus spreverint eum, pro quibus sprevit ipse Deum. Tunc fiet sermo qui scriptus est: *Quoniam Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent; confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos (Psal. lxxi, 6)*.

4. Primo itaque omnium illa, quæ prima et finis est omnium, quaerenda est dilectio Dei, cujus merito digni simus etiam ab hominibus diligi; et cujus studio docti simus, dilectione hominum qualiter nos oporteat uti. Cum autem rem in tuto locaveris; ita scilicet armato affectu mentis, ut non nisi in Deo et propter Deum diligi velis: tunc omnino volo ut

A dulcedo morum tuorum, humilitas obsequiorum, honestas studiorum, ad omnem te commendet conscientiam hominum, ut ultro rapias affectus omnium, testimonio prædiceris omnium; quatenus ipsa religio, quæ te commendat, justa viæssitudine per te commendabilis fiat. Sic in te quoque filio adoptivo, Unigeniti complebitur oratio: *Pater, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te (Joan. xvii, 1)*; dum videntes claritatem operum tuorum glorificabunt Patrem tuum. Neque id dicimus, quod inter dilectionem Dei et dilectionem proximi sit aliquis ordo temporis, quamvis sit ordo affectionis. Statim quippe ab initio et illam oportet observare, et istam non negligere; quando nec Deus sine proximo, nec proximus sine Deo vere potest diligere; quamvis ordinata affectio ignorare non possit quæ de duabus dilectionibus præponderet alteri, quæ debeat alteri formam et modum præscribere, sinemque præfigere. Sed hoc dicimus, quod aliud est amari, aliud amari studere. Quod profecto studium sicut periculose assumitur ab illis qui plus vanitate quam charitate blandi sunt, sic periculose negligitur ab his (qui plus superbia quam sapientia austeri sunt. Quam ob rem beatum dixerunt, qui inter utrumque vitium, illius scilicet vanæ amicitiam, et superbæ severitatis, mediam tenere potuit regalem viam veritatis; id est ut, vera charitate plenus, nec per vanitatem hoc studium sectetur, nec per tumorem dedignetur.

5. Illa tamen est vis et natura veri amoris, ut, etiam cum non affectat, tamen efficiat se reamari: quoniam veritas, etiam sine alieno, suffragio facile se ad omnem conscientiam commendat, nisi dira malignæ mentis obsistat nequitia, quæ parata est sinistre interpretari omnia. Ad hunc tamen sanctum amorem conciliandum quidam proprium donum habent ex Deo; qui exhilarans facies eorum in oleo, perfudit eos quodam placore ac nitore gratioso, omnia tam facta quam dicta ipsorum gratificans in oculis omnium; cum multi qui forsitan non minus, imo et amplius amant, non facile eandem gratiam inveniunt. Ad omnes autem pertinet ut, providentes bona non solum coram Deo sed etiam coram hominibus (*Rom. xii, 17 et II Cor. vii, 21*), nec conscientiam negligent amore famæ, nec famam fiducia conscientiæ. Nam et de ipsa conscientia quomodo tibi blandiri potes, nisi sine querela sis inter fratres; imo, nisi te fratrem inter fratres in omni conversatione tua demonstras? Putas enim satis esse, si non scandalizas? Imo scandalizas, si non ædificas; si non, testimonium habens bonum intus et foris, quantum ad gradum tuum attinet, Deum ubique glorificas. Sane malis, quibus non placet nisi malum, quibus justus gravis est etiam ad videndum, si illis placere te non sinit, non tua negligentia (cum omnes etiam inimicos diligas), sed ipsorum nequitia, qui retribuunt mala pro bonis. odium pro dilectione tua; consolatur te qui ait, *Beati eritis cum vos oderint homines (Luc.*

vi, 22), et ille qui ait quia, talibus si placeret, A
Christi servus non esset (*Galat.* 1, 10).

977 6. Verum illud miserabile est malum, omnique lacrymarum flumine plangendum, quod quidem sæpius experiuntur non modo prælati, sed etiam subditi, qui fratres suos æmulantur Dei æmulatione; quod scilicet et boni, licet non ex ea parte qua sunt boni, bonos inveniuntur odisse. Oderunt corripientem in porta (*Amos* v, 10), et inimici hominis domestici ejus (*Mich.* vii, 6), ita ut etiam Paulus ingemiscat quod filiis et amicis inimicus factus sit, vera dicens (*Galat.* iv, 16). Ergo et ipse expertus est quod comicus ait, « Veritas odium parit (6); » imo et illud quod sponsa memorat: *Filii matris meæ pugnauerunt contra me* (*Cantic.* 1, 5), cum ego pugnarem pro eorum salute. O victrix regina, o triumphatrix magnifica, pugna, ne cedas, ne discedas, aut lassescas. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum (*Rom.* xii, 21). Sapientia vincit malitiam (*Sap.* vii, 50); quanto magis infirmitatem aut imprudentiam? Neque contradictionem carnalium, malitiam interpretari potest charitas spiritualium; sed magis ignorantiam, aut infirmitatem qua præventi sunt. Quanquam nec ipsi Apostolis contumelia visa sit quod mali a Domino sunt appellati. Quare autem hæc ita loquor, fratres mei, dilecti Deo et mihi? Nunquid quia malum hujusmodi suspicer in aliquo vestrum, contra quod nihil vel fratribus meis sit pugnandum? Nunquid enim aliquis iuvenitur in vobis, non dico rebellis, sed vel durus et intractabilis? Loquor hæc non quia ita in vobis sit, sed ne aliquando sit; ne forte aliquando cuiquam aliqua infirmitas subrepat, ut quamcumque correptionem charitatis, nisi cum charitate suscipiat. Sic fiet ut tam is qui corripit, quam ille qui corripitur, dilectus sit a Deo et hominibus, et memoria utriusque in benedictione sit; quod meritis beati Benedicti patris nostri præstare dignetur ille singulariter benedictus Dei Patris Jesus Christus, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO IV.

De lenitate et fide.

1. In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum (*Eccli.* xlv, 4). Hæc quidem de Moyse scripta sunt, sed hodie beato Benedicto non incongrue, quantum D
arbitror, aptata sunt. Qui, cum omnino plenus fuerit Spiritu sanctorum, multo magis de spiritu Moysi credendus est habuisse non minimum. Si enim Dominus de spiritu Moysi talit, et posuit super omnem illam suffraganeam turbam seniorum, qui in partem ministerii sunt asciti (*Num.* xi, 24-27), quanto magis super istum qui plenitudinem totius ministerii tanto verius quanto spiritualius implevit? Ille iuxta fuit exeuntium de Ægypto; iste, renuntiantium sæculo: legislator ille, legislator et iste: ille tantum minister litteræ occidentis; iste, spiritus vivificantis: ille ad duritiam cordis Judæorum dedit eis justificationes non bonas, præter pauca mora-

(6) TERENT. *Andr.* I, 1, 41.

lia; iste solam puritatem evangelicam simplicemque morum tradidit disciplinam: ille tam multa scribit intellectu difficilia, factu impossibilia, vel inutilia; iste rectissimam vitæ scribit Regulam, sermone luculentam, discretionem præcipuam. Denique dux ille filiorum Israel, quos de Ægypto eduxit, in requiem promissam non induxit; dux noster recta via, orientis tramite, tanquam signifer exercitus monachorum hodie præcessit nos in regnum cælorum. Itaque non erit absurdum si credatur illius adæquasse meritum, cujus invenitur etiam superasse ministerium. Nec incongrue videbitur ad ipsum esse translatum quod de illo scriptum legitur: *In fide et lenitate ipsius sanctum illum Dominus*; præsertim cum harum præcipue virtutum, B
fidei scilicet et lenitatis, nobis ipse magister sit, qui nequaquam aliter vixit quam docuit.

2. Quid enim præclarius illius fide, qui in ætate puerili mundum sibi arridentem irridens, tam mundi quam corporis sui florem quasi jam aridum calcavit, magis appetens pro Deo mala mundi petiti, quam in eo temporaliter prosperari? Quid similis illi fidei Moysi, quam Apostolus commendans ait: *Fide Moyses grandis factus negavit se filium filix Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem* (*Hebr.* xi, 24, 25)? Quid autem sanctius lenitatis Patris nostri, qui nec malitia falsorum fratrum vitæ ipsius insidiantium, et pro vino 978 venenum propinantium, potuit exasperari? Moysen quidem Scriptura prædicat mitissimum fuisse super omnes homines qui morabantur in terra (*Num.* xii, 13); nunquid tamen exacerbatum spiritum ejus negat? nunquid non iratum et valde iratum adversus æmulos memorat (*Id.* xvi, 15)? Hujus autem magistri nostri mansuetudinem, non solum erga maledicos, sed etiam erga maleficos, mirabilem me legisse memini, iracundiam non memini. Quanquam nec in ipso, sicut nec in Moyse, præconio sanctæ lenitatis præjudicet, si justus zelo contra peccantes fervet, sine quo lenitas tepor aut timiditas est. Quomodo namque lenitas illa sanctum quempiam faceret, quæ in Heli, qui allus sanctus erat, damnata est? (*I Reg.* 11). Fratres, *habete pacem inter vos*, mandat ille Magister pacificus et lenis; prius tamen præmittit: *habete salem in vobis* (*Marc.* ix, 49); sciens nimirum pacis lenitatem vitiorum esse nutricem, nisi prius asperitas zeli mordacem eis inspersionem salem; sicut et carnes vermescere facit clementia temporis, nisi desiccaverit eas fervor salis. Habete itaque pacem inter vos, sed quæ sale condita sit sapientiæ; sectamini lenitatem, sed quæ ferveat fide.

3. In fide et lenitate vos quoque sancti eritis; nec jam lenitas suspecta erit, si fides præcesserit: tantum fides non ficta, sed vera sit; fides non mortua, sed viva et vivida sit. Non modo viva vel vivida, sed et constans et intrepida fides erat Moysi,

de quo Paulus scribit : *Fide reliquit Ægyptum, non veritus animositatem regis*. Animosi sunt reges, sed animosior est fides, quippe quæ potentiam eorum nullam esse videt, ac per hoc omnem persequentium insaniam secuta, quasi superior, irridet; promptior et fortior ad perferendum, quam illorum furor ad persequendum. Duo sane commendare mihi videtur Apostolus in illa memorabili fide Moysi, cui occasione lectionis hodiernæ comparandam diximus fidem sancti patris nostri Benedicti: scilicet quod idem Moyses, qui fidei exemplum factus est, hujus mundi contempsit prospera, nec timuit adversa. Prospera contempsit, *majores divitias æstimans thesauris Ægyptiorum improprium Christi: adversa non timuit, non veritus scilicet animositatem regis*. Ad utrumque vero causam Apostolus subjunxit, unde scilicet id potuerit, ut discamus unde fides nostra infirmetur in nobis. *Majores divitias reputabat thesauris Ægyptiorum improprium Christi: aspiciat enim, inquit, in remunerationem. Non est veritus animositatem regis: invisibilem enim, inquit, tanquam videns sustinuit (Hebr. xi, 27, 26)?* Nimirum inde fit ut nihil reputentur temporalia, si præ oculis habeantur æterna; inde fit ut facile potestas contemnatur humana, si tanquam semper imminens potestas timeatur divina. Utrumque vero sola fides agit, cujus tam vividi, tam perspicaces sunt oculi, ut et in ea quæ futura sunt prospectum vivaciter porrigat, et in ea quæ, licet præsentia sint, occulta tamen, intuitum perspicaciter figat. Fidei siquidem, quam æternus Spiritus illuminat, nec mora temporis, nec moles corporis præjudicare potest quin et tempus præcedat, præsumendo quod futurum est, et corpus excedat, intuendo quod spiritus est. Gemina siquidem est fidei virtus, contempnantis non ea quæ videntur, sed quæ non videntur; sicut gemina est ratio eorum quæ non videntur. Aut enim ideo non videntur quia præsentia non sunt, aut ideo quia, etsi præsentia sunt, spiritualia sunt. Præsentia non sunt bona futura quæ promittuntur; præsens est, sed occultus est, quia spiritus est, Deus ipse qui promittit vel minatur. Porro fides, quia est substantia sperandarum rerum, bona futura, quæ sperat, quasi præsentia præsumit, et jam quasi subsistere in corde credentis facit. Item quia est argumentum non apparentium (*Ibid. 1*), Deum, etsi non appareat, præsentem tamen esse sibi coarguit, probat et convincit. Illi qui dicebat: *Qui conresuscitavit et consedere fecit in caelestibus in Christo (Ephes. ii, 6)*, fides erat substantia rerum sperandarum; illi qui invisibilem tanquam videns sustinebat (*Hebr. xi, 27*), argumentum erat non apparentium. Qui enim dicebat: *Spe salvi facti sumus (Rom. viii, 24)*, nonne quod sperabat et per patientiam expectabat, jam per fidem in corde suo subsistere demonstrabat? Et qui proponebat Dominum in conspectu suo semper, nonne persuasum 979 tenebat, argumento fidei, eum præsentem esse, qui non apparebat (*Psal. xv, 8*)?

4. Huic fidei prorsus aptissime congruit quod Scriptura dicit: *Justus ex fide vivit (Habac. ii, 4, et Rom. i, 17)*. Hæc enim justum facit, justumque custodit, et, ut vivat in æternum, interim spei gaudio pascit. Quid enim sic hominem a peccato revocat et servat sicut fides, quæ invisibilem tanquam videns sustinet et observat? quid ita spegaudentem facit sicut fides, quæ semper in remunerationem aspicit? Nos enim, fratres, quare negligentes sumus, nisi quia præsentiam Judicis nostri minus vigilanter intendimus? aut quare tristitia pene absorbemur, nisi quia remunerationem promissam minus fideliter cogitamus? Hæc siquidem duo mala sunt, negligentia scilicet et tristitia, quibus miserabiliter infidelitas nostra laborat; quia videlicet aut negligimus mandata, aut, si necessitate timoris a negligentia coercemur, nequaquam hilariter operamur, nec, sicut fides postulat, spe remunerationis in labore consolamur. *Credere, inquit, oportet accedentes ad Deum quia est, et inquirentibus se remunerator est (Hebr. xi, 6)*. Si non dissimulemus quia est, habemus custodiam timoris; si non dissimulemus quia inquirentibus se remunerator est, habemus consolationem spei. Ubi custodia timoris, nullus locus negligentia; ubi consolatio spei, nullus locus tristitia. Sicut autem de fide, qua Deus esse creditur, timor salutis nascitur, ita cum minime creditur, aut dissimulatur, omnibus malis frena laxantur. Quare enim *corrupti et abominabiles facti sunt in iniquitatibus, nisi quia dixit ille generalis insipiens in corde suo: Non est Deus (Psal. lxi, 2, 1)*? aut certe si nescire Deum non permittitur, non est timor Dei ante oculos ejus, sed dolose agit in conspectu ejus, dissimulans quod novit, invitus, ut inveniat iniquitas ejus ad odium (*Psal. xxxv, 2, 3*). Merito prorsus dolosus ad odium, qui ignorantiam Dei non habet, sed odium. Quomodo enim non odit Deum, cujus declinat aspectum, contemnit imperium, vellet non esse judicium? Ignorans quidem ignorabitur, odians autem et odietur. Ille reprobabitur veritate judicii, in istum vindicabitur severitate odii.

5. Adeo, fratres, periculosior est fides ficta, fides dolosa, quæ se ipsam dissimulat, quam fides nulla. Fides nulla, per insipientiam dicit in corde suo: *Non est Deus*; fides ficta per nequitiam dolose agit in conspectu ejus, et se scire Deum vel sciri a Deo dissimulat; dum sciens et prudens, imo imprudens et simpudens sub oculis ejus peccat. Nescio tamen quomodo possit dici fides, quæ fictos et dolosos potius facit quam fideles. Scio quidem quia confessione fidei plena est terra, sed tamen audio prophetam plangentem, quia *periiit fides de terra (Jerem. vii, 28)*. Putas enim, Filius hominis si nunc veniret, inveniret fidem super terram (*Luc. xviii, 8*)? Numquid fidem reputaret hanc fidem fictam negligentium et contemnentium, qua levius damnat cecitatem infidelium, qua meliorem judicat credulitatem dæmonum? Dæmones credunt et contremiscunt (*Ja-*

Job. II, 10); homines credunt nec contremiscunt. Dæmones quem credunt verentur; homines dum quem credunt, nec timent nec verentur, gravius de contemptu Judicantur. Non fallamur ergo, fratres, generali nomine fidei, quasi quæcunque fides ad justitiam debeat reputari; sed meminerimus Doctor gentium in fide et veritate, qualem definiert fidem, qua Deo est placendum: *Fides*, inquit, *est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium*. Hæc est fides quæ per dilectionem operatur; ut, suadente conscientia meritorum, de fide spes nascatur, fidesque supponatur velut subjectum et fundamentum, cui superædificentur bona æterna, quæ speranda sunt. *Sine ista fide impossibile est placere Deo* (*Hebr. XI, 1, 6*), et cum ista impossibile est displicere Deo. *Oculi tui, Domine, respiciunt fidem* (*Jerem. V, 3*), dixit ille qui jugiter in conspectu tuo stabat per fidem. Omnino juste et merito. Prorsus debita vicissitudo, ut oculi tui, Domine, respiciant fidem, quia oculi mei semper ad Dominum fidelem.

6. Nos autem, fratres, si tanquam sine fide simus, Deum post dorsum nostrum ponimus, ut, dissimulantes timorem ejus, in vanitates potius respi-

ciamus, quo merito nos respiciendos putamus? Imo respiciemur, sed quo vultu? Vultus Domini super facientes mala (*Psal. XXXIII, 17*); sed quam iratus, quam terribilis, quam importabilis tunc demum scietur, quando fugient qui oderunt eum a facie ejus. Et a facie tua, Domine, quo fugient, nisi in tenebras exteriores, in illud chaos et abyssum ignis et caliginis? *Tunc enim dicent montibus, Cadite super nos; et collibus, Overite nos* (*Luc. XXIII, 30*), levius æstimantes absorberi voragine inferni, quam sustinere faciem Dei irati. Enimvero tunc stabunt justii in magna constantia; tunc fides, quæ modo sollicita stat in conspectu Domini ad videndam voluntatem ipsius, secunda stabit ad videndam gloriam ejus. *Vigilate, fratres, state in fide* (*I Cor. XVI, 13*). Quem fides timore sollicitat, non potest dormire per negligentiam; quem fides in spe radicat, non potest titubare per diffidentiam. Omnia autem vestra in charitate flant, ut fidei lenitas jungatur, quatenus de unoquoque vestrum dicatur, *In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum Dominus* (*Eccli. XLV, 4*); quod ipse præstet Sanctus sanctorum, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IN ANNUNTIATIONE DOMINICA.

SERMO I.

De gaudio hujus diei et de laudibus Virginis matris.

1. Opportune nobis in his diebus Quadragesimalis observantiz solemnitas intervenit Dominicæ Annuntiationis, ut qui fatigantur afflictione corporali, gaudio recreari valeant spirituali; et quos humiliavit pœnitentiæ luctus, annuntiatio illius qui tollit peccata mundi, consoletur. Sic quippe scriptum habes: *Mæror in corde viri humiliabit eum; et sermone bono lætificabitur* (*Prov. XII, 25*). Prorsus sermo bonus, sermo fidelis et omni acceptione dignus, Evangelium nostræ salutis; quod angelus missus a Deo, hodierna die Mariæ evangelizavit, ac lætum de Incarnatione Verbi, dies diei, angelus Virgini verbum eructavit. Sermo ille, dum Filium promittit Virgini, veniam pollicetur reis, redemptionem captivis, adaptionem clausis, vitamque sepultis. Sermo ille, dum Filii regnum prædicat, justorum quoque gloriam annuntiat; terret inferos, lætificat cælos; et, sicut cognitione mysteriorum, sic etiam novitate gaudiorum perfectionem auxissè videtur Angelorum. Quem ergo non lætificet ille sermo bonus in afflictione sua, quem non consoletur verbum illud in humilitate sua? *Memor esto*, inquit David, *verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti; hæc enim me consolata est in humilitate mea* (*Psal. CXVIII, 49, 50*). Verbum tantum promissionis acceperat, sed nullo adhuc indicio sese effectus probebat. Affligebat eum dilatio voti, sed

C consolabatur certitudo spei ex fide promittentis.

2. Si ergo David solâ spe salutis hujus, quæ nobis servabatur, animum pascibat, quod gaudium, quæ deliciæ, rei ipsius exhibitio nobis esse debuerat? O felicitas temporum istorum! o infelicitas temporum istorum! An non felicitas temporum in quibus tanta plenitudo gratiæ et omnium bonorum? an non infelicitas temporum in quibus tanta ingratitudo redemptoris? Ecce enim venit plenitudo temporis, in quo mittit Deus Filium suum, ut fiat Filius hominis, hominumque Salvator; et ecce magnitudo temporis, ut Salvatore suum fastidiat homo peccator. Annuntiat salus perditis, et contemnunt; promittitur vita desperatis, et negligunt; venit Deus ad homines, et non assurgunt. Assurgit, qui aliqua devotione se erigit ut det gloriam gratiæ Dei; assurgit, qui saltem cum gaudio suscipit verbum propriæ salutis. Scio autem, scio quis est qui lætificatur illo sermone bono. Ille procul dubio quem prius humiliavit pius mæror in corde suo: mæror de peregrinatione et exilio, mæror de vinculis mortis et periculis inferni; qui mærens quotidie plangit, quod præoccupaverint eum laquei mortis, et pericula inferni invenerint. Huic nimirum jucundus advenit hodiernus ille nuntius de cælo, hic gratulabundus excipit sermonem de Dei Filio; huic, inquam, lugenti et mærenti quod tantis sit malis præventus et circumventus, non sine gaudio liberator annuntiat; qui oleum gaudii daturus est pro luctu, pallium laudis pro spiritu mæroris; qui videlicet finem dabit miseris, et sine fine

beatitudinem dabit miseris. Beati ergo qui lugent, A quoniam ipsi consolabuntur; beati quos humiliavit pius mœror in corde suo, quoniam lætificabantur sermone bono. Bonus plane sermo et consolatorius omnipotens Sermo tuus, Domine, qui hodie a regalibus sedibus venit in uterum Virginis, ubi etiam sedem sibi regalem extruxit; in qua cum etiam nunc sedeat, quasi Rex circumstante exercitu Angelorum in cœlis, est tamen mœrentium consolator in terris.

3. Regali siquidem ex progenie Virgo electa est, generositatis quidem regis nobilis proles, sed virtutis regis nobilior indoles: ut æterno Regi, Filio Regis, materna quoque nobilitas regium honorem deferret, et venientem a regali sede Patris, regalis etiam thronus in aula virginali Reginæ susciperet B Matris. In ipsa quippe et ex ipsa, Sapientia ædificavit sibi domum (*Prov. ix, 1*), in ipsa et ex ipsa paravit sibi thronum, cum in ea et ex ea corpus aptavit sibi ita ad omnia perfectum et congruum, ut et domus ei sit ad quiescendum, et thronus ad judicandum, quod primo tabernaculum ei fuit ad pugnandum, et cathedra ad docendum. Vide autem ne forte ipsa sit sedes David patris ejus (*Luc. i, 70*), quam ei dandam promittit angelus; non quod David in ea sederit, sed quod ex semine David assumpta et fabricata sit. Et certe, si sedes David non est, tamen sedes tua, Deus, in sæculum sæculi ipsa est. Si solum David non est, certe solum excelsum et elevatum super omnem creaturam ipsa est. Si quis autem etiam thronum illum grandem, quem rex Salomon sibi fecit de ebore, corpus ipsum interpretetur, quod Pacificus noster hodie sumpsit ex Virgine, non multum a vero videbitur abhorre- C re; quandoquidem et illud quod sequitur, et vestivit eum auro fulvo nimis (*III Reg. x, 18*), eidem satis corpori congruit; quod jam Dominus decorem induit fulgoris intolerabilis. Vestivit, inquit, eum auro fulvo. Prorsus, si interroges oculos Apostolorum qui transfiguratum in monte viderunt (*Matth. xvii, 1, 2*), consitebuntur aurum nimis esse fulvum, id est, fulgorem corporis esse nimium, quem ferre nequiverunt, quamvis nimis pro Valde ponere consuetudinis sit Scripturarum. Cætera namque quæ prosequitur Scriptura de illius throni magnificèntia (*III Reg. x, 18-20*), accommodatius, nisi fallor, si quis tractare voluerit, accipientur de corpore Christi, quod est Ecclesia.

4. Mihi sane magis mirari modo libet illud ebur tam pretiosum, imo et impretiabile, virginalis castimonis, de quo scilicet sedem sibi facere delegit, qui sedet super Cherubim: Hæc, inquiens, requies mea in sæculum sæculi; hic sedeo, quoniam elegeram (*Psal. cxxxii, 14*). Quam nitidum ebur illud, quod oculis tanti tamque divitis Regis placuit, in cuius diebus argentum nullius est pretii! quam frigidum, quod nec a conceptu incaluit! quam solidum, quod nec partus violavit! quam candidum simul et rubicundum, quod candor lucis æternæ D ignisque Spiritus sancti, universa sui plenitudine replevit! Maria siquidem et ipsa candidior nive, rubicundior ebore antiquo; cui scilicet incomparabilem et castitas candorem, et charitas seu martyrium rutilantem præ antiquis electis noscitur contulisse ruborem. Nam et suam ipsius animam pertransivit gladius, ut mater summi Virginis et Martyris esset et virgo ipsa et martyr, candida et rubicunda, quemadmodum dilectus ejus candidus et rubicundus (*Cantic. v, 10*). Denique, sicut Salomon in omnibus thesauris suis et opibus tantis nihil habuit tam pretiosum, quod in opus illud, magnificam thronum scilicet gloriæ suæ judicaret ebore præferendum, sic Maria singularem præ omnibus electis Angelorum et hominum invenit gratiam apud Deum, ut videlicet Dei conciperet et pareret Filium, atque ex ebore corporis ejus thronum sibi virtus Altissimi sine manibus excideret gloriosum. Gloriosus prorsus ille thronus ac mirabilis, de quo Scriptura perhibet quia non est factum tale opus in universis regnis (*III Reg. x, 20*), quod facile testimoniis probaretur Angelorum, qui semper et insatiabiliter in gloriam et decorem Domini corporis prospicere concupiscunt. Quia enim in universis regnis non est tale opus factum, quidquid factum est, flectat ei genu in omnibus regnis, cœlestium, terrestrium, et infernorum. Quam beatus igitur ille venter eburneus, unde caro eburnea sumpta est Redemptoris, pretium animarum, miraculum Angelorum, solum summæ majestatis, thronusque 982 potestatis, oibus vitæ immortalis, medicina peccati, restitutio sanitatis! Quotquot, inquit, tangebant eum, sanabantur a languoribus suis (*Marc. vi, 56*): nam virtus de illo exibat, et sanabat omnes (*Luc. vi, 19*).

5. Beatus igitur venter, qui te, Domine Jesu, portavit! felix castitas uteri virginalis, quæ hinc operi materiam ministravit! Felix prorsus, fratres mei, nitôr illius eboris, id est, candor castitatis: cui nec aurum mundanæ sapientiæ, nec argenteum eloquentiæ, nec gemmam alicujus excellentis gratiæ, nostri præfert electio Salomonis; si modo tamen castitas humilitate commendetur, quia humilitatem ancillæ suæ respexit Dominus (*Id. i, 48*). Proinde namque Salomon, cum in carmine amoris castitatem prædicaret virginis, seu sponsæ, videlicet seu sponsi (quia quorum spiritus unus et caro una, in plerisque etiam laus una), ut castitatem illius adornatam nostramque adornandam etiam aliis virtutibus doceret, ait: Venter ejus eburneus, distinctus sapphiris (*Cantic. v, 14*). Ut autem noveris quia castitas aliarum virtutum seu gratiarum sit receptaculum, apothecæ aromaticæ seu unguentariæ nostri Salomonis non nisi domus eburneæ sunt, sicut David in illo epithalamio cecinit, quod inscriptio tituli, *Canticum pro dilecto*, de Sponso Ecclesiæ accipiendum ostendit. Myrrha, inquit, et gutta, et casia a vestimentis tuis, a domibus eburneis, ex quibus delectaverunt te filii regum in honore tuo (*Psal. xliv, 9, 10*). Corpora

siquidem eburnea sanctorum, domus Christi sunt; A
vestimentum Christi sunt; membra Christi sunt;
templum Spiritus sancti sunt. Ab his vestimentis
Christi, ab his domibus eburneis spirat ei omnis
fragrantia virtutum et charismatum, ex quibus de-
lectant et honorant Regem regum filiae Apostolorum
et Prophetarum. Probastis et ipsi, fratres mei, ex
quo cœpistis possidere unusquisque vas suum in
sanctificatione et honore, non passione desiderii,
sicut et gentes quæ ignorant Deum (*I Thess. iv, 4,*
5), quid unguentorum, quid odoramentorum divina
largitate sit infusum; quo modo corpus, quod erat
sentina sordium, nunc Spiritus sancti sit venerabile
sacrarium; et quod erat vorago flagitiorum, nunc
quædam sit apotheca gratiarum.

6. *Myrrha*, inquit, *et gutta, et casia a vestimentis* B
tuis, a domibus eburneis. Inhabitamus quidem do-
mos luteas, sed quæ materiæ qualitate sunt luteæ,
continentiæ virtute fiunt eburneæ; ex quibus si myr-
rha prima spirare cœperit per mortificationem vo-
luptatum, consequentur et aliæ species aromaticæ,
quæ multiformem virtutum gratiam spirabunt. Spi-
rabunt autem Christo delectabiliter, tanquam de
vestimentis suis; spirabunt etiam longe lateque
proximis, tanquam bonus odor Christi in omni loco,
Horum vestimentorum Christi fragrantiam statim
ut sensit Isaac: *Ecce, inquit, odor filii mei, sicut*
odor agri cui benedixit Dominus (Gen. xxvii, 27).
Sed et Sponsus ad sponsam, quæ etiam corpus et
vestimentum ipsius est, loquitur dicens: *Odor vesti-* C
mentorum tuorum, sicut odor thuris (Cant. iv, 11).
Quem nimirum odorem thuris Sponso gratissimum,
pietas, o fratres, vestrorum spirabit cordium, si
ita fragrans et devota fuerit ut dirigatur oratio
vestra sicut incensum in conspectu Altissimi, et
ascendat coram eo *sicut virgula sumi ex aromaticis*
myrrha: et thuris (Id. iii, 6). Et quidem myrrha
fragrat ei de corporibus vestris; fragrat utique et
mihi: utinam ita et thus fragret de cordibus ve-
stris, quatenus Sponsus probans vos sicut castos,
sic etiam devotos, frequentius vos sua visitatione
dignetur, et dicat: *Ibo mihi ad montem myrrha:, et*
ad collem thuris (Id. iv, 6). Videtur tamen sermo
iste, prophetia hujus esse diei, per Salomonem olim
prædicta, per Jesum hodie impleta. Hodie namque D
venit in illum montem altissimum montium, mon-
tem non modo myrrha: et thuris, sed et omnium
aromatum; dico autem Virginem virginum, om-
nium plenam gratiarum, inter quas tamen præci-
pue, nisi fallor, redolebat sponso myrrha castitatis,
et thus pietatis. Odor, iste, fratres mei, super om-
nia aromata; odor iste Dominum majestatis de ex-
celsis attrahit et invitat, ut inclinet cœlos et de-
scendat, sicut probat dies hæc, cum Altissimus,
angelo misso de cœlis, ipse quoque descendit in
uterum Matris, qui semper manet in sinu Patris,
cum quo vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum.
Amen

(7) Scilicet Gennadius.

963 SERMO II.

De verbi incarnatione in Maria et in anima fidei.

1. Hodie Verbum caro factum est, et habitare
cœpit in nobis, secundam regulam scilicet sanæ fi-
dei, quam ecclesiasticorum dogmatum definitio tradi-
didit nobis (7). Firmissime namque tenet, et nul-
latenus dubitat Ecclesia, carnem Christi non prius
conceptam quam a Verbo susceptam; sed ipsum
Verbum Dei carnis acceptione conceptum, carnem-
que Verbi incarnatione conceptam. Hodie itaque
Sapientia ædificare cœpit sibi domum corporis no-
stri in utero Virginis, et ad ædificandam unitatem
Ecclesiæ, angularem lapidem de monte sine mani-
bus abscidit; dum sine opere humano de corpore
virginali carnem sibi nostræ redemptionis separa-
vit. Ab hæc ergo die Dominus virtutum nobiseum,
susceptor noster Deus Jacob, quia hodie Domini est
assumptio nostra, ut inhabitet gloria in terra no-
tra (*Psal. lxxxiv, 10*). Prorsus hodie benedixisti,
Domine, terram tuam, illam benedictam in mulie-
ribus. Hodie dedisti benignitatem Spiritus sancti,
ut terra nostra daret benedictum fructum ventris
sui, et rorantibus cœlis desuper uterus virginatis
Salvatorem germinaret. Maledicta terra in opere
prævaricatoris, quæ etiam exercitata spinas et tribu-
los germinat hæredibus maledictionis (*Gen. iii, 17,*
18). At nunc benedicta terra in opere Redemptoris,
quæ remissionem peccatorum fructumque vitæ par-
turit universis, et filiis Adæ præjudicium originalis
dissolvit maledicti. Prorsus benedicta illa terra,
quæ omnino intacta, nec fossa, nec seminata, de
solo rore cœli Salvatorem germinat, et mortalibus
panem Angelorum, alimoniam vitæ æternæ minis-
trat. Hæc itaque terra, quia inculca erat, videbatur
esse deserta, sed erat opimo fructu referta; videba-
tur esse eremus solitudinis, sed erat paradisi beati-
tudinis. Plane hortus deliciarum Dei, eremus cu-
jus campi germinaverunt germen odoris, plane de-
sertum refertum, de quo Agnum dominatorem terræ
Pater emisit. *Emitte, inquit, Agnum, Domine, de*
petra deserti (Isai. xvi, 1), id est, abscinde Petram
de Petra, Sanctum et inviolabilem sancta et invio-
lata proferat virginitas. Sane in hoc ipso satis de-
center Christi occasus ortui, sepultura respondet
conceptioni, dum videlicet emittitur Agnus de pe-
tra deserti, condendus in petra monumenti; et cu-
jus corpori monumentum excidendum erat in petra,
ipse ab initio conceptus sui, et corpus sibi excidit
de petra, et corpori locum in petra; sic integrita-
tem petræ, cum de ea emitteretur, non imminuens,
sicut nec signatam sepulturæ petram, cum de ea
egrederetur, aperiens.

2. Si ergo *petra Christus (I Cor. x, 4),* ut ait
Apostolus, non degenerat a Matre Filius, quando et
ipsa petræ nomine censetur. An non recte vocatur
petra, quæ et in amorem integritatis proposito fir-
ma, affectu solida, sensu quoque ipso adversus ille-
cebram peccati tota insensibilis erat et lapidea?

an non recte petra virginalis integritas, quæ et nihil parit per naturam sui; et cum parit, roris virtute divini, nec admittens conceptum, nec emittens partum, novit aperiri? Sed *aperiatur terra*, inquit Isaias, *aperiatur, et germinet Salvatorem* (Isai. XLV, 8). O sancte Isaias, qui dicis *aperiatur*, quid ergo est quod Dominus ad Ezechielem testatur: *Porta hæc clausa erit, et non aperiatur* (Ezech. XLIV, 2)? An tibi reseratum fuit tantummodo consilium secundandæ Matris, et clausum tibi fuit mysterium clausæ perenniter integritatis? Absit! inquit; nemo magis quam ego conscius hujus secreti. Quomodo enim me latisset perpetuæ virginitatis mysterium, qui tanto ante prædixi: *Eccæ virgo concipiet, et pariet filium* (Isai. VII, 14)? Quæris igitur quomodo dicamus, ego, *aperiatur*; ille, *non aperiatur*? Non aperiatur viro, aperiatur Domino; sicut ibidem ad ipsum dicitur Ezechielem: *Vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam*. Aperiatur autem Domino non virginalis integritas corporis, quia, sicut Ezechiel post prædicta subdidit: *Hæc clausa erit ipsi etiam principi* (Ezech. XLIV, 2, 3), sed aperiatur auris et porta cordis; quia videlicet intravit per aurem Virginis Verbum incarnandum, et exivit per clausam portam corporis incarnatum. **984** Omnipotens namque Verbum Dei, etiam infirmitatem nostram suscepit, nihil tamen de sua sibi omnipotentia minuit, quominus contra naturam carnis, et supra intelligentiam sensus nostri, corpus suum palpabile per clausa posset et integra trajicere, sicut etiam [ad] discipulos ingrediens jamis clausis, oculis probavit, quod ratio non capit.

3. Secura igitur, o Virgo intemerata, o porta sanctuarii perenniter clausa, secura aperi Domino Deo Israel, qui tibi jam dudum clamat: *Aperi mihi, soror mea, amica mea* (Cantic. v, 2). Non est quod timeas integritati tuæ: Deus non novit integra violare, sed violata consolidare. Si Verbo Dei apta es, tum demum non modo clausa, sed et signata es. *Pone me*, inquit, *ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum* (Id. VIII, 6). Jesus quippe impressus in corde, expressus in opere, sigillum plane et munimentum est inviolabile castitatis sponsæ suæ, et eo ipso quo se imprimi imitationis formam, imponit etiam incorruptionis custodiam. Sit ergo, o Virgo fidelis, auris tua aperta ad audiendum et mens tua ad credendum: aure percipe verbum angeli, et corde suscipe Verbum Altissimi, et corpore concipe Filium Dei. Dic et tu, o beata, tam humilis quam fidelis, dic *Dominus aperuit mihi aurem; ego autem non contradico, retrorsum non abii* (Isai. I, 5). *Eccæ ancilla Domini*: præsto sum ejus voluntati; quinimo juro votis si possum, *fat mihi secundum verbum tuum* (Luc. I, 38). Hoc dicere, sic suam devotionem offerre, istud plane est Domino pectus aperire, istud est etiam os aperire, et spiritum attrahere. Sic profecto aperiatur terra, ut, quem rorabant cæli desuper, susciperet rorem, et germinaret Salvatorem. Nobile germen,

A germen justum, germen odoris, germen Domini, quod jam est in magnificentia et gloria, cum idem fructus terræ sublimis est super omnia, id est, exaltatus est super cælos Deus, et super omnem terram gloria ejus. Nihil enim interest sive germen, sive fructum aut florem dixeris, cum hæc omnia, imo infinita alia unus Christus sit, res una, sed multiformis gratia, et virtutis unius operatio multifaria; cui si infinita nomina paupertas humani sensus et sermonis pro similitudine commodaverit, rei tamen implere significationem non poterit. Bene autem simul vocatur germen, et flos, et fructus, qui sine gradu profectus, ab initio conceptus sui omni virtute et gratia in se ipso existit perfectus. In nobis enim primum ipse *germen* est, cum fides in confessionem prorumpit vel opus manifestum: postmodum *flos*, cum super proficientem efflorescit sanctificatio Dei quodam spectabili decore virtutum; demum autem *fructus*, cum beatitudo satiat hominem consummatum. Pulcherrime sane ac vigilantissime non solum mysteria, sed et mysteriorum præsentia dispensatio præordinavit divina, ut locus in quo terra germinavit Salvatorem germen justum, et flos de virga et radice Jesse ascendit, Nazareth, id est *sanctitas*, germen, flos, virgultum vocaretur; ut videlicet negotium loco, locusque negotio consona voce contestaretur, pariterque et nomen loci rem gerendam pronuntiaret, et res gesta causam nominis indicaret.

4. Ignoscite mihi, fratres mei, quia, qui morum vestrorum servire debueram instructioni, plus feci sitan quam necesse erat demoratus sum in illius ineffabilis admiratione et præconio mysterii. Quid enim mirum si miror quod stupent Angeli, si prædicare gestio, quam cæli enarrant, gloriam Dei? quid mirum si me delectat quod beatos spiritus lætificat, quod peccatores justificat, justosque glorificat? Nescio tamen si ulla esse possit efficacior ac suavior morum ædificatio, quam hujus mysterii, id est Verbi incarnati, fidelis et pia consideratio. Quid enim sic hominem excitare potest ad amorem Dei, quam præveniens hominem amor Dei tam vehementem ad hominem, ut homo propter hominem velit fieri? Quid autem ita nutrit amorem proximi, quam similitudo et natura proximi in humanitate Dei? Nam humilitatis exemplum nec cogitari posse majus aliquod existimo, quam exinanitionem Dei in formam servi, et servitatem plus quam servi. Castitatem porro quid æque commendat, sicut quod ipsa castitas Salvatorem germinat? Aut **985** fidei virtutem ac meritum quid excellentius ostendit, quam quod Virgo Deum fide concepit, fide omnia sibi promissa divinitus impleri promeruerit? *Beata*, inquit, *quæ credidit, quoniam perficientur quæ dicta sunt ei a Domino* (ibid. 45). Et ut plenius noveris conceptum Virginis non solum esse mysticum, sed et moralem; quod sacramentum est ad redemptionem, exemplum quoque tibi est ad imitationem; ut manifeste evacues in te gratiam sacramenti, si

non imiteris virtutem exempli. Quæ enim Deum A fide concepit, si fidem habeas, idem tibi promittit, quod videlicet si verbum ex ore nuntii celestis fideliter velis suscipere, Deum quem totus orbis non potest capere, possis et ipse concipere. Concipere autem corde, imo et corpore, licet non corporali opere aut specie, tamen plane corpore tuo; quandoquidem jubemur ab Apostolo glorificare et portare Deum in corpore nostro (I Cor. vi, 20). Attende itaque, ut scriptum est, diligenter auditum tuo, nam *fides ex auditu, auditus autem per Verbum Dei* (Rom. x, 17); quod tibi absque dubio evangelizat angelus Dei, cum de timore aut amore ejus tecum agit prædicator fidelis, quem angelum Domini exercituum dici et esse non est tibi fas ambigere (Malach. ii, 16, 17). Quam beati qui dicere B possunt: *A timore tuo, Domine, concepimus et parturivimus spiritum salutis* (Isa. xxvi, 17, 18)! qui nimirum non est alius quam spiritus Salvatoris, quam veritas Jesu Christi. Vide ineffabilem dignationem Dei, simulque virtutem incomprehensibilis mysterii: qui creavit te, creatur in te; et, quasi parum esset te ipsum habere patrem, vult etiam te sibi fieri matrem. *Quicumque, inquit, fecerit voluntatem patris mei, ipse meus et frater, et soror, et mater est* (Matth. xii, 50). O fidelis anima, expande sinus, dilata affectus; ne angustieris in visceribus tuis, concipe quem creatura non capit. Aperi Verbo Dei aurem audiendi: hæc est ad uterum cordis via spiritus concipiendi, hac ratione compinguntur ossa Christi, id est, virtutes in ventre prægnantis.

5. Gratias tibi, sancte Spiritus, qui ubi vis spiras. Video munere tuo non unam, sed innumeras fidelium animas illo generoso germine gravidas; custodi opera tua, ne aliqua illarum abortiat, conceptumque divinæ sobolis informem aut mortuum excutiat. Vos quoque, o matres beatæ tam gloriosæ prolis, attendite vobis ipsis, donec formetur Christus in vobis (Galat. iv, 19); attendite, ne qua foris offensa gravior fetum tenerum lædat, ne quid ingeratis ventri, id est menti, quod spiritum quem concepistis exstinguat. Parcite, si non vobis, certe Filio Dei in vobis; parcite, inquam, non solum ab operibus et sermonibus malis, sed etiam a cogitationibus noxiis et delectationibus mortiferis, quæ plane suffocant semen Dei. Omni itaque custodia servate corda vestra, quia ex ipsis vita procedet, cum scilicet maturus se partus absolvet, et vita Christi, quæ nunc abscondita est in cordibus vestris, manifestabitur in carne vestra mortali. Concepistis spiritum salutis, sed adhuc parturitis, nondum peperistis. Si labor in parturiendo, magna de spe partus consolatio. *Mulier cum parit, tristitiam habet* (Joan. xvi, 21) laboris; cum autem pepererit puerum, jam non memor erit pressuræ propter gaudium, quia natus erit homo Christus in mundum exteriorem corporis nostri, quod et minor mundus solet appellari. Qui enim nunc conceptus

est Deus in spiritibus nostris, configurans eos spiritui charitatis suæ, tunc velut homo nascetur in corporibus, configurans ea corpori claritatis suæ, in qua vivit et gloriatur Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMON III.

De hujus mysterii signis.

1. *Audite, domus David: ecce dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet* (Isai. vii, 13, 14). Hodie impleta est hæc prophetia in auribus vestris. Hodie namque illud ineffabile conceptus virginalis miraculum, sicut audieratis promissum, sic audistis impletum: Virgo hodie concepit. Et hoc signum, prioribus retro sæculis inauditum, nostris sæculis Dominus dedit. Et sicut Jeremias eodem spiritu et eodem sensu prædixit: *Creabit Dominus novum super terram, quia femina circumdabit virum* (Jerem. xxxi, 22). 986 *Quid est enim, creabit Dominus novum super terram, femina circumdabit virum, quod ait Jeremias, nisi quod ait Isaias: Dabit Dominus signum, Virgo concipiet filium* (Isai. vii, 13, 14)? Hoc nempe est, *circumdabit*. Non de consensu virili suscipiet, sed de se sola intra semetipsam concipiet, et solius materni corporis involucre vestiet. Alioquin dicant, si possunt Judæi, quod signum Dominus in hoc dedit, si non virgo, sed adolescentula, ut ipsi falso interpretantur, concepit; aut quid novum Dominus creavit, si femina masculum de masculo susceptum circumdedit. Potest quidem mentiri iniquitas sibi; sed in multitudine virtutis tuæ, o Domine, mentientur tibi inimici tui, ut virtutem tuam dum negat pravitas et paucitas Judæorum, glosiosius et copiosius confiteatur fides omnium populorum. *Confiteantur tibi populi, Deus, confiteantur tibi populi omnes, quia terra dedit fructum suum, Virgo germinavit Jesum* (Psal. lxxvi, 6). Velint, nolint Judæi, creavit Dominus novitatem hujus miraculi, in signum eorum incredulatis; utique in signum cui contradicunt usque hodie, plus, nisi fallor, pertinacia odibili, quam ignorantia miserabili.

2. Non alienum tamen ab origine et consuetudine viperei germinis, si modo contradicunt huic signo, postquam factum est, qui ab initio in patre et rege suo impiissimo Achaz contradixerunt ne fieret. *Locutus est enim Dominus ad Achaz, dicens: Pete tibi signum. Non petam, inquit, et non tentabo Dominum* (Isai. vii, 10-12). O religio profana! o pietas execranda! o humilitas dolosa! Ne tentes, ut ais, Dominum, contemnis Dominum. Quomodo enim tentares, si fideliter obedires? Nunc autem quomodo non graviter tentas, quem manifesto contemptu irritas? Novimus utique, novimus dolum et invidiam Judaicæ radicis, quæ et antequam Christus nasceretur, invidere cepit gloriæ illius. Nam et iste Achaz, quantum ex vita et moribus ipsius intelligi datur (nam cultor idolorum erat), non alia religione aut metu signum recusavit petere cum juberetur, nisi ideo scilicet ne Dominus glorifica-

retur. Sane mira et plane digna ira Dei et hominum, tam dira perversitas Judæorum, qui, cum jubentur signa quærere, renuunt, non, ut fingunt, ne tentent, sed ne glorificent Dominum (*Matth. xvi. 4*); cum non jubentur, tentant et quærunt. Nam velut natura et usu Judæi signa quærunt, et, si dantur, calumniantur et inficiari contendunt, ut manifeste confiteantur quia tentantes quærebant, non ut crederent facienti, sed ut insultarent non facienti. O gens peccatrix, semen nequam, filii scelerati] (*Isai. i. 4*)! ait Isaias, Numquid parum est vobis molestos esse hominibus, mihi et aliis prophetis, imo universo generi hominum, quia molesti estis et Deo meo? Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum (*Isa. vii. 13, 14*). Quia enim vos in perversum adversum eam inceditis, et ipse, ut ait, perversus incedet vobis. Non vultis signum dari, ne glorificetur auctor miraculi; et ipse propter hoc dabit, ut ipse glorificetur, et vos confundamini. Fac, Domine, fac mecum signum in bonum, ut videant qui me oderunt, et confundantur (*Psal. LXXXV. 17*), ait de Judæis ad Patrem Filium.

3. Primum autem signum quod Pater et Filius operati sunt in confusionem infidelium et gloriam fidelium, in testimonium suæ virtutis et opus nostræ salutis, arbitror hodiernum esse Virginis conceptum. Nam de ipso cum præmissum esset, dabit Dominus signum, quasi quærentibus quod signum, intulit contextus Prophetæ, verbis tamen Evangelistæ, Ecce virgo concipiet et pariet filium (*Isai. vii. 14, et Luc. i. 31*); ut plane aut consequentia vel veritate contextus careat, aut (quod est probabilis) mendacium Judæorum latebram non habeat. Merito proinde cum jam generatio prava et adultera signum quærit, signum non datur ei, nisi signum Jonæ (*Matth. xvi. 4*); ut videlicet qui ob perversitatem mentis non ædificantur signo virtutis, scandalizentur signo infirmitatis, triduanæ scilicet sepulturæ et mortis. Nam verbum crucis et mortis Judæis, qui pereunt, scandalum est; his autem qui salvi fiunt, id est, nobis, virtus Dei est (*I Cor. i. 18*); nec minor aut infirmior nobis est Filius hominis in corde terræ, quam in consessu paternæ dexteræ. Signum quippe quod illi recusaverunt, sive in profundum inferni, sive in excelsum supra, nos fide plena ac veneratione devota suscipimus, agnoscentes Filium quem concipit 987 Virgo, in profundo inferni signum nobis esse liberationis et veniæ; in excelsum supra, signum et spem exultationis et gloriæ. Qui enim primum descendit in inferiores partes terræ, ut in sanguine testamenti sui extraheret vinctos de lacu in quo non est aqua, ipse est et qui ascendit super omnes cælos, ut adimpleret omnia (*Ephes. iv. 9, 10*). Jam levavit Dominus signum primum in patibulo crucis, postmodum in throno regni, et exaltavit signum ad populos nationum, quia contradictum est ei a populo Judæorum, et quotidie a quatuor ventis congregat dispersos veri Israel ad hoc signum. O Ra-

A dix Jesse, qui stas in signum populorum, super quem jam continent reges os suum, obstruatur etiam os loquentium iniqua, id est, Judæorum blasphemantium, qui adhuc signo immaculato conceptus tui contradicunt, et nec angelo Gabrieli credunt dicenti quia non est impossibile apud te omne verbum (*Luc. i. 30, 31*). Beata quæ credidit, cui hæc ratio satisfacit, et, cum quæsisset quomodo Filium susciperet, quæ non cognosceret virum, tam de integritate quam de prole securam deinceps effecit.

4. Quidquid ergo garriat impietas infidelium, nobis concipiat et pariat Virgo Filium; nos quippe signum habemus in bonum, etiam Matrem et Filium. Nobis plane Mater tota miraculum est, quæ singulariter et sine exemplo mater est et virgo; nobis Filius totus miraculum, qui non solum singulariter, sed incomprehensibiliter Deus est et homo. Mater, virgo concipiens et pariens, signum nobis est quia Deus est homo iste qui concipitur et paritur; Filius, divina faciens, et humana patiens, signum nobis est quia in Deum transferet hominem, pro quo concipitur et paritur, etiam et patitur. Omnium tamen humanarum infirmitatum vel injuriarum quas pro nobis pertulit divina dignatio, sicut tempore primam, sic etiam humilitate fere maximam existimo, quod in utero concipi, in utero novem mensium tempore majestas illa incircumscripta passa est contineri. Ubi enim sic se exinanivit? aut quando ita penitus a semetipso defecisse visus fuit? Tanto tempore nihil illa sapientia loquitur, nihil illa virtus manifestum operatur, nullo signo visibili majestas, quæ clausa latet, proditur. Non sic in cruce visus est infirmus, ubi quod infirmum ipsius fuit, statim apparuit fortius omnibus hominibus: quando et moriens glorificat latronem, et exspirans inspirat Centurionem; quando horarius dolor passionis ei non solum compati fecit elementa creaturarum, sed etiam contrarias fortitudines subigit æternorum passioni dolorum. In utero autem sic est quasi non sit, sic omnipotens virtus vacat quasi nihil possit, et Verbum æternum sub silentio se premit.

5. Vobis tamen, fratres, vobis illud silentium verbi loquitur, vobis clamat; vobis utique disciplinam silentii commendat. In silentio enim et spe erit fortitudo vestra (*Isai. xxx. 13*), sicut Isaias promittit, qui cultum justitiæ silentium definivit (*Id. xxxii. 17*). Sicut namque puer ille conceptus in utero ad maturitatem partus sub alto et diuturno profecit silentio, sic et spiritum hominis disciplina silentii nutrit, format et roborat, et quanto occultius, tanto tutius et salubrius incrementum præstat. Nescit homo animalis, qui non percipit quæ sunt spiritus Dei, quæ sit via spiritus, et quomodo compingantur ossa in ventre prægnantis (*Eccle. xi. 5*); sed non occultatum os meum a te, ait sanctus Deo, quod fecisti mihi in occulto (*Psal. cxxxvii. 15*) mentis, sub secreto silentii. Sed nec a vobis

occultatam est hoc mysterium, fratres mei, quorum A experientia et confessio testis mihi est quomodo quietus et modestus spiritus sub silentio roboretur, pinguescat et floreat; quomodo e contrario per verba, velut quadam paralyti, dissolvatur et defluat; quomodo macrescat, et marcescat, et aridus decidat. Denique si in silentio fortitudo non esset, Salomon nequaquam dixisset: *Sicut urbs patens et absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum* (Prov. xxv, 28). Cæterum, si quæris quo negotio sit occupanda mens in silentio, nihil tibi imponimus onerosum, comedere panem tuum, sicut et ipse Dominus conceptus suo tibi monstrat exemplo. Quid enim propheta de eo dixit, cum loqueretur de porta orientali semper clausa in domo **988** Domini, quæ tamen Deum B Israel admisit et emisit? *Princeps ipse, inquit, sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino* (Ezech. xliv, 3). *Sedebit, inquit, in ea*, quoniam requiescet in ea, de qua et ipse loquitur: *Hæc requies mea* (Psal. xxxi, 14); *sedebit in ea tanquam in throno grandi, quem, sicut alias dixi, Salomon rex sibi de ebore fecit* (III Reg. x, 18). Si attendas angustias uteri, locus prorsus angustus est, si latitudinem cordis, thronus grandis est, propter quam etiam uterius tantæ majestatis capax factus est. In ea ergo princeps sedit et panem comedit; quia *si quis, inquit, aperuerit mihi, intrabo ad eum, et cænabo cum eo, et ipse mecum* (Apoc. iii, 20).

6. Non est hæc cœna sine pane, quando et ipse C qui cœnat panis est vitæ, panis qui hodie descendit de cœlo et dat vitam mundo. Sed res mira, si idem est qui cœnat, et quod cœnatur; et qui comedit, ipse est panis qui ab eo comeditur. Revera res mira, sed res vera; quia Christus non alio pane quam se ipso pascitur. Ipse namque totus est panis, Verbum propter se, caro propter unionem Verbi. Alioquin caro non prodest quidquam, cum spiritus sit qui vivificat (Joan. vi, 64), nec in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei (Matth. iv, 4). Omne verbum procedens de ore Dei unum et unigenitum est Verbum Patris, quod, cum simplex sit, in se tamen continet rationem et formam omnis verbi divini. Verbum itaque

pascitur de Verbo, Filius vivit de se ipso; quia sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio vitam habere in semetipso (Joan. v, 26). Alia tamen ratione, sed tamen ineffabili beatitudine, Verbo pascebatur anima illa, Verbo ipsi in persona conjuncta; et incomparabili felicitate princeps ille sedens in porta virginalis uteri, panem verbi coram Domino comedebat. Id igitur operis tu quoque, si sapis, in silentio tuo actitabis, ut panem verbi divini comedas coram Domino, conservans, sicut Maria, quæ de Christo dicuntur, et conferens in corde tuo. Hunc panem tecum Christus manducare delectabitur; et qui te pascit, ipse in te pascetur (Luc. xxii, 15, 19); et panis ipse quo plus editur, plus abundabit edendus: quia gratia non minuitur usu, sed augetur.

7. In hoc propterea tibi sit exemplo Jesus conceptus et gestatus in utero, ut, sicut onus illud leve ac suave, etsi gravidavit, non tamen gravavit uterum Mariæ, sic te non sentiat gravem [aut molestum uterus Ecclesiæ. Gravida est, o fratres, Ecclesia, non, sicut Maria, solo Jesu, sed, sicut Rebecca, Jacob et Esau, non solum scilicet bonis et modestis, sed etiam dyscolis et indisciplinatis; quos tamen et ipsos, propter nomen Jesu, vel forsitan aliquod initium substantiæ ejus, Ecclesiæ viscera suscipiunt et amplectuntur. Sed cum sese colliderent parvuli discordes in utero Rebeckæ, quæ prius oraverat ut conciperet, dolensque ventrem suum a tribulatione malorum et dolore, peno pœnitebat quod concepisset: *Si sic, inquit, futurum mihi erat, quid necesse erat concipere?* (Gen. xxv, 22.). Si de aliquo nostrum, fratres, sic conqueri contigerit viscera matris nostræ, timeo ne melius fuisset si conceptus non fuisset homo ille; nisi quod nec de talibus sinit nos desperare, qui etiam de lapidibus suscitavit filios Abrahæ (Luc. iii, 8). Ipse in eis, si qui tales sunt, emolliat cor lapideum, ne quatiant viscera matris; ipse viscera matris consoletur, ne fatigetur eos, qualescunque sint, portare, donec formetur in eis Christus, qui perfectus Deus, perfectus homo vivit et regnat, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

DOMINICA IN RAMIS PALMARUM.

SERMO I.

Quomodo Christus omnia homini factus.

1. Hoc sentite in vobis, quod et in Christo Jesu, qui, cum in forma Dei esset (Philipp. ii, 5, 6), etc. Audiatur servus nequam et fugitivus, hominem dico, qui, cum esset in natura et conditione servilli et necessitate serviendi, servire detrectans, arripere sibi conatus est libertatem et æqualitatem Domini sui. Christus cum in forma Dei esset, non rapina, sed natura æqualis, quia coomnipotens, coæternus

D et consubstantialis, exinaniens semetipsum, non solum formam servi accepit, in similitudinem hominum factus; sed etiam ministerium servi implevit, **989** humilians semetipsum, et obediens factus Patri usque ad mortem, mortem autem crucis (Ibid. 8). Sed parum tibi videatur quod, cum esset filius et coæqualis, tanquam servus servivit Patri, si non et servo suo plus quam servus servivit. Factus quidem erat homo, ut serviret Creatori. Et qui iustius quam ut servias illi a quo creatus es, sine

quo nec esse potes? et quid beatius aut sublimius quam servire illi cui servire reguare est? Non serviam, inquit homo Creatori. Ego igitur serviam tibi, inquit Creator, homini. Tu recumbe; ego ministrabo, ego tibi pedes lavabo. Tu quiesce; ego languores tuos feram, infirmitates portabo. Utere me, ut libet, in omni necessitate tua, non modo ut servo tuo, sed etiam ut jumento tuo, ut peculio tuo. Si fatigatus aut oneratus es, ego te et onus tuum feram, ut legem meam primus impleam. *Alter*, inquit, *alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi (Galat. vi, 2)*. Si esuris, aut sitis, et ad manum forte nihil melius habes, nec alter tibi vitulus æque saginatus præsto est, ecce ego paratus immolari, ut carnes meas comedas, et sanguinem bibas. Nec verearis ex morte servi damna servitii ejus pati; etiam comestus et bibitus, manebo tibi integer et vivus, serviamque ut prius. Si in captivitatem ductus aut venundatus es, ecce vende me, teque pretio mei, vel me ipso pretio redime. Vile quidem mancipium videor; sed etsi noctu et clanculo distrahar quasi res furtiva, etsi ab avarissimis Judæorum sacerdotibus emar; attamen saltem triginta argenteos appetiari potero; hoc pretio mei poterit emi sepultura peregrinorum, me pretio vita sepulorum. Si infirmaris, et mori times, ego moriar pro te, ut de sanguine meo tibi conficias medicamenta vitæ.

2. Euge, serve bone et fidelis, servisti revera, servisti in omni fide et veritate, servisti in omni patientia et longanimitate. Non tepide, qui exsultasti ut gigas ad currendam viam (*Psal. xxiii, 6*) obedientiæ; non fecte, qui etiam animam post tot et tantos labores superimpendisti; non murmurose, qui, innocens flagellatus, nec os aperuisti. Scriptum est, et justum est: *Servus sciens voluntatem domini sui, et non faciens digna, plagis vapulabit multis (Luc. xii, 47, 48)*. Sed isto servus, obsecro, quid non dignum fecit? quid debuit facere et non fecit? *Bene omnia fecit*, clamant qui facta ejus observabant, *et surdos fecit audire et mutos loqui (Marc. vii, 37)*. Omnia fecit digna, et quomodo sic omnia passus est indigna? Dorsum posuit ad flagella, plagis vapulavit non paucis nec parvis; iudicio sunt sanguinis rivuli qui de tot partibus profluunt corporis. Contumelia et tormento interrogatus fuit, veluti servus aut latro subditus questioni, qua confessio extorqueatur criminis. O detestabilem superbiam hominis servire contemnentis, quæ alio exemplo non poterat humiliari, nisi servitute et tali servitute Domini sui! et utinam vel sic possit! utinam vel nunc habeat et referat gratiam tantæ humilitati ac bonitati! Sed, ut mihi videtur, adhuc audio eundem Dominum apud Isaiam conquerentem de ingratitude nequam servi, ubi scilicet ait: *Non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure. Verumtamen me servire fecisti in peccatis tuis, laborem præbui mihi in iniquitatibus tuis (Isai. xliii, 23, 24)*. Et quem laborem? Usque ad defaurationem, esuriam et sitim; sed usque ad

A sudorem, sudorem autem sanguinis decurrentis in terram (*Luc. xxii, 44*); sed usque ad mortem, mortem autem crucis: ne omnia modo replicem, quod alapis cæsus, sputis illitus, coronatus spinis, confixus clavis, lancea perforatus, aceto et felle potatus. Hoc *torcular*, inquit, *calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum (Isai. lxxiii, 3)*. Vos ergo, qui statis tota die otiosi, attendite et videte si est labor sicut labor meus.

3. Utique valde laborasti, Domine mi, in serviendo mihi; justum profecto et æquum esset ut saltem de cætero tu quiesceres, tuusque tibi servus vel ordine vicis suæ, quia ad ipsum ventum est, serviret. Quam magno, Domine mi, inutile tibi meum redemisti servitium, qui nec ministeriis indiges Angelorum! Quam suavi et benigna arte pietatis recuperasti tibi et subdidisti contumacem servum, vincens in bono malum, humilitate confundens superbum, beneficiis obruens ingratum! Sic nimirum, sic sapientia vincit malitiam; sic carbones ignis conguessisti super caput contumacis, quibus accenderetur ad pœnitentiam. Vicisti ergo, Domine, vicisti rebellem: ecce do manus in vincula tua, jugoque tuo suppono cervicem. Dignare tantum ut tibi serviam, patere ut tibi laborem. Accipe me servum sempiternum, licet inutilem, nisi nunc quoque mecum sit et mecum laboret gratia tua, semper et præveniens et subsequens. Prævenias nos, prior ostendens humilitatis et patientiæ exempla, subsequatur nos, adjuvans ut imitemur ostensa. Quam felices nos, o fratres mei, si super hoc audiamus consilium Apostoli: *Hoc sentite*, inquit, *in vobis quod et in Christo Jesu (Philipp. ii, 5)* præcessisse cognoscitis! hoc est, nullus extollatur supra se, sed magis humilietur infra se; qui major est, aliis serviat; si quis læditur, prior satisfaciatur; in commune usque ad mortem quisque obediat. His vestigiis, fratres, sequemur Christum in forma Dei, in qua vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

De crucis scientia et virtute.

1. Paulus, doctor noster in fide et veritate, si hodie veniret ad nos, putò quia non judicaret se aliquid scire inter nos, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum (*I Cor. ii, 2*). In his siquidem diebus in quibus anniversaria dominicæ passionis et crucis memoria solemniter celebratur, nihil, ut arbitror, convenientius prædicatur, quam Jesus Christus, et hic crucifixus. Nam et aliis quibuslibet diebus quid unquam potest prædicari fidelius? quid audiri salubrius? quid cogitari fructuosius? Quid enim tam pium fidelium affectibus, tam medicinale moribus; quid sic interficit peccata, crucifigit vitia, virtutes nutrit et roborat, sicut crucifixi memoria? Loquatur ergo Paulus inter perfectos sapientiam in mysterio absconditam; mihi, cujus imperfectum vident etiam oculi hominum, loquatur Christum crucifixum, his quidem qui pereunt stultitiam, mihi autem et his qui salvi fiunt, plane Dei virtutem Deique sapien-

tiam; mihi prorsus altissimam atque nobilissimam philosophiam, per quam infatuatam irrideo tam mundi quam carnis sapientiam. Quam perfectum me putarem, quam provecum in sapientia, si Crucifixi vel idoneus inveniret auditor, qui factus est nobis a Deo non solum sapientia, sed et justitia, et sanctificatio, et redemptio! (*Id.* 1, 30.) Omnino si Christo confixus es cruci, sapiens es, justus es, sanctus es, liber es. An non sapiens, qui, cum Christo exaltatus a terra, sapit et quærit quæ sursum sunt? an non justus, in quo destructum est corpus peccati, ut ultra non serviat peccato? an non sanctus, qui semetipsum exhibuit hostiam vivam, sanctam, placentem Deo? an non vere liber, quem Filius liberavit, qui de libertate conscientie illam liberam vocem Filii sibi assumere confidit: *Venit princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam?* (*Joan.* xiv, 30.) Vere apud Crucifixum misericordia, et copiosa apud eum redemptio, qui sic redimit Israel ex omnibus iniquitatibus ejus, ut principis hujus mundi calumnias liber evadere mereatur.

2. Sciat tamen, sciat quicumque est ille beatus et verus Israel, non esse hoc suæ meritum perfectionis, sed divinæ gratiam redemptionis; non scilicet quia peccatum non fecerit, nec inventus sit dolus in ore ejus, sed quia ille cujus hæc laus propria est, Christus scilicet, purgavit peccata illius, qui per sanguinem crucis suæ purgationem peccatorum faciens, ibi maxime triumphavit principatus et potestates, ubi abscondita erat fortitudo ejus. Erat abscondita, sed non perditam; quia crucifixus ex infirmitate, vivebat ex virtute Dei. Erat occulta, sed non erat otiosa; quia crucifixus veterem hominem in omnibus electis crucifigebat. Crucifigebat mundum Paulo, et Paulum mundo (*Galat.* vi, 14). Crucifigebat denique tyrannum hujus mundi, omnesque suæ antiquæ ministros tyrannidis. Hamum plane sub esca recondebat, qui sub infirmitate fortitudinem abscondebat. Ac perinde ¶¶¶ ille homicida ab initio sitiens humanum sanguinem, dum irruit in infirmitatem, incidit in virtutem: morsus dum momordit, confixus dum Crucifixum appetivit.

3. Gratias cruci et clavis tuis, Domine Jesu: video perforatas fauces illius draconis, ut transeant liberati, qui etiam fuerant absorpti. Et qui fiduciam habebat quod influeret Jordanis in os ejus (*Job* xl, 48), fluvium, quem absorbuerat, se non minima ex parte perdidisse frendens irascitur. De illis quippe faucibus nobis isti venerunt qui hodie nobiscum nobilem ac magnificum crucis decantant triumphum. Plane de ore leonis liberati sunt, imo de ventre inferi regressi sunt. Irascatur ergo, fremat et tabescat de cujus dentibus præda erepta est: nam Christus gratulabitur quod non gratis crucifixus est. Lugeat infernus et mors; ille morsus, ista mortua: nam cœli lætantur, et exultat Ecclesia, quod Christus infernum spoliat, mortemque triumphat. In conversione nempe istorum triumphum suæ renovavit passionis, crucisque miracula suscitavit. In

A istis crux refloruit, hunc fructum pretiosum nunc etiam arbor vitæ tulit. Quomodo namque maneret sterilis, quæ non modo rigata, sed etiam vivifica facta est sanguine Salvatoris? jam non pœnitebit eum quod in palmam ascendit, cum tantum tamque pretiosum de ea fructum collegerit. Hunc quippe fructum inter alios prævidebat, cum voluntarius ad crucem properabat. *Dixi, inquit, ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus* (*Cantic.* vii, 8).

B Paucis absolvit quod voluntate passus sit, quod passione exaltatus sit, quod non sine fructu nostro passus sit. In dicto siquidem proponentis, arbitrii libertas; in ascensu, triumphis sublimitas; in apprehensione fructuum, redemptionis monstratur utilitas. Vos, insensati Judæi, clamabatis quidem, *Ascende, calve; ascende, calve* (*IV Reg.* ii, 23); sed ordinationi ejus liberrimæ, qui sponte decreverat ascendere, non potuit furor vester nisi servare. Ascendit erucem voluntate, triumphavit in ea potestate, fructum ex ea collegit pietate. Uno igitur opere et Judæum irrisit, et diabolum peremit, atque christianum redemit.

4. Dicant igitur qui redempti sunt a Domino, quos redemit de manu inimici, et de regionibus congregavit eos (*Psal.* cvi, 2); dicant, inquam, voce et mente magistri sui: *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi* (*Galat.* vi, 14)! in qua sapientia Dei nequam infatuavit consilium, justitia destruxit eum qui habebat mortis imperium, misericordia liberavit captivum. Merito prorsus, o sapiens gloriator, gloriaberis in cruce Domini tui, cujus liberatus es triumpho, vivificatus mysterio, justificatus exemplo, munitus signo. Sic enim justæ rationis consequentia postulare videtur, ut exemplum Crucifixi ad justificationem suam imprimant moribus, qui signum crucis ad munimen sui imprimunt frontibus, et illius vivant lege, cujus armantur fide. Alioquin fallaciter miles characterem regis gestat, cujus præscriptum non observat; nec recte se tuetur illius signo, cujus non parat imperio. Vide autem quanta perversitas et abusio sit, ut inimici crucis Christi tueri se velint signo crucis Christi: dum securi sunt, luxuriantes contra pietatem crucis; cum in periculo deprehensi sunt, volentes esse defensi virtute crucis. Plane inimici crucis Christi sunt, amici ventris sui; quorum deus venter est, quorum idolum nummus est. Sciat tamen, sciat quicumque nunc fallaciter sibi Crucifixi signum usurpat; nequaquam se illo tueri poterit in illa necessitate suprema, quando jam non arbitrio hominum, sed judicio et ministerio Angelorum signabitur Thau super frontes virorum gementium et dolentium, ut discernantur salvandi a multitudine perditorum (*Ezech.* ix, 4-7).

5. Sed et Paulus, dux ille strenuus militiæ christianæ, fidelis signifer, qui stigmata Crucifixi in corpore suo portabat, nunc quoque in hac vororum ac falsorum militum confusione, signo utique notabili istos ab illis discernerebat, cum dicebat: *Qui*

autem sunt Christi, carnem crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis (Galat. v, 24). Cauta prorsus et circumspecta definitio, ac velut formam referens de ipsius veritatis exemplari impresso. Nimirum quod impressum retinet vita, signantius exprimit lingua. Qui ergo Christo confixus erat cruci, de propria conscientia **992** exemplari formam istam protulit: *Qui Christi sunt, carnem crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis*. Noverat vir multæ scientiæ et experientiæ, multos esse aut fore qui crucifigerent concupiscentias carnis, et sinerent regnare vitia cordis; multos e contrario qui, fiducia pacati cordis, negligerent mortificationem corporis. Sed sicut nonnunquam divina justitia spiritum sibi non subditum, contumeliis carnis licet afflictæ flagellat, sic plerumque corpus incrassatum recalcitrat, et nova bella spiritui jam quieto resuscitat. Eapropter vult Apostolus ut, crucifixis tam vitilis interioribus quam concupiscentiis exterioribus, *mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctioniam in timore Dei* (II Cor. vii, 1). Timor nempe Dei, velut quidam clavi in altum defixi, cruci nos configit, et velut affluxus justitiæ continere nos facit, ut non exhibeamus membra nostra arma iniquitatis, sed justitiæ; et, licet sit, non tamen regnet peccatum in nostro mortali corpore. Sane quod timor Dei comparetur configentibus clavis, sententia est David, qui ait: *Confige, quasi a clavis, timore tuo carnes meas; a judiciis enim tuis timui* (Psal. cxviii, 120). Si ergo nondum prævalet ut vitia exstinguas, in hoc vult te esse sollicitum Apostolus, ut crucifigas. Non ait: *Qui Christi sunt, exstinxerunt vitia, quæ virtus paucorum est; sed, crucifixerunt, sine quæ salus nulla est, sicut, præter crucem Christi, nulla redemptio est*. Ideo namque Redemptor ad operandam et informandam salutem nostram hunc passionis modum elegit, ut redemptionis sacramentum, justificationis fieret exemplum; ut quomodo videlicet ipse similitudinem carnis peccati crucifigit, de peccato damnans peccatum, sic nos, imo malio magis nos, carnem peccatricem cruciemus, crucifigentes, etsi nondum exstinguentes in ea peccatum.

6. Hic recordari potes quia Moyses ad placandam iram Domini crucifixit principes Israelitarum (Num. xxv, 4-9); Josue autem, qui et Jesus, quinque reges Amorrhæorum (Josue x, 26). Si enim iram Domini, quam meruimus, placare volumus, necesse est ut per continentiam nos cruciemus. Jesus autem noster, qui nos in terram promissionis introducturus est, vitia quinque sensuum in nobis crucifiget, imo et exstinguet; si tamen, sicut est justum, pendeamus in patibulis usque ad vesperum. Hujus enim perseverantiæ in cruce Salvator de se ipso tibi curavit exemplum præbere, nolens consummari nisi in cruce, aut deponi de cruce ante vesperum tam diu ipsius quam vitæ suæ. Balaam dicebat, *Moria-*

tur anima mea morte justorum (Num. xxiii, 10); tu vero dic, *Moriatur anima mea morte Domini mei Jesu Christi, et fiant novissima mea illius similia; ut videlicet in voluntaria cruce penitentiae pendere merear usque ad terminum vitæ. Quanta fiducia de cruce Filii, in manus Patris spiritum commendabis! imo quanta clementia Pater suscipiet quem Filius commendabit* (8)! Filius namque qui causam animæ tuæ semel in cruce suscepit agendam, nunquam eam agere desinit, apud Patrem semper interpellans. Vade securus, vade gratulabundus, ubi judex tuus est advocatus tuus; tantummodo signum crucis, mortificationem Jesu, quam circumfers in corpore tuo, secum deferat spiritus tuus. Dominus autem gloriæ, qui pro vobis, fratres, passus, in vobis est glorificatus, dignetur vos habere socios passionis et gloriæ, et gloriantes in cruce glorificet in ea claritate quam habuit apud Patrem ante initium sæculorum, et habiturus est per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

De duplici specie qua Christus proponitur spectandus.

1. Desiderium animæ nostræ, speciosum forma præ filiis hominum, hodierna dies alia et alia specie repræsentat filiis hominum: utraque quidem specie spectabilem, in utraque desiderabilem et amabilem, quia in utraque salvatorem hominum; licet in una sublimem, in altera humilem; in ista gloriosum, in illa ærumnosum; in ista venerabilem, in illa miserabilem: si tamen dici decet miserabilis, qui miseriam suscepit dignatione miserationis, ut de miseria sua misericordiam **993** præstaret miseris; non ut qui sibi beatitudo est, misericordiam a miseris flagitaret. Ubi ergo miserandus videri voluit, ibi et amplius venerandus fuit. Sed *sustinui*, inquit, *qui simul contristaretur, et non fuit; qui consolaretur, et non inveni* (Psal. lxxviii, 21). Ita qui miseratione omnium miser ultro fieri voluit, apud nullum fere miserationem invenit. Sed ubi, inquires, spectatur hodie sublimis et gloriosus, ubi humilis et ærumnosus? Vide processionem; audi passionem. In his evidentur agnoscere poteris quod Isaias ait: *Sicut obstupuerunt super eum multi, sic inglorius erit inter viros vultus ejus, et forma ejus inter filios hominum* (Isai. lii, 14). Obstupuerunt multi de gloria quasi victoris triumphantis, cum Jerusalem ingrederetur; sed nihilominus paulo post vultus ejus inglorius et despectus, cum pateretur. *Cum intrasset Jerosolyman, ait Matthæus, commota est universa civitas, dicens: Quis est hic?* (Matth. xxi, 10). Cum pateretur, confusio faciem ejus operuit, ut vere constiteret: *Exaltatus, humiliatus sum et confusus* (Psal. lxxxvii, 16). Sane quod hic se confusum dicit, intelligendum est secundum hoc quod alibi dicit de facie corporis: *Operuit confusio faciem meam* (Psal. lxxviii, 8); quia non pepercerunt in faciem meam spere,

(8) Vide similia sup. serm. 1 de Adventu, circ. fin.; item apud S. Bernard., serm. 3 pasch., n. 3 et 8.

velare, percutere et illudere. Nam facies mentis, quæ semper et immobiliter habitabat cum vultu Dei, nec turbari poterat nec confundi. *Dominus Deus*, inquit, *auxiliator meus; ideo non sum confusus; ideo posui faciem meam ut petram durissimam, et scio quoniam non confundar (Isai. L, 7). In te enim, Domine, speravi, non confundar in æternum (Psal. xxx, 2). Confundantur potius illi, et non confundar ego; paveant, et non paveam ego (Jerem. xvii, 18).*

2. Si igitur, ut dicere cœperam, hodierna processio simul et passio considerentur, ibi plane videtur Jesus sublimis et gloriosus, hic humilis et ærumnosus. In processione namque cogitatur in honore regis; in passione spectatur in pœna latronis. Ibi circumdant eum gloria et honor; hic non est ei species neque decor. Ibi gaudium hominum et gloria plebis; hic opprobrium hominum et abjectio plebis. Ibi acclamatur ei: *Hosanna filio David, benedictus qui venit rex Israel (Matth. xxi, 9)*; hic inclamatur, *reus; mortis (Id. xxvi, 66)*; subsannaturque quod se fecerit regem Israel. Ibi cum ramis palmarum ei occurritur; hic alapis palmarum in faciem cœditur, et arundine percutitur caput. Ibi præconiis sublimatur; hic saturatur opprobriis. Ibi certatim ei via sternitur vestimentis alienis; hic exiit propriis. Ibi tanquam rex justus et salvator suscipitur in Jerusalem; hic tanquam reus et seductor damnatus ejicitur de Jerusalem. Ibi sedet in asino stipatus obsequiis; hic pendet in ligno crucis cæsus flagellis, confossus plagis, et desertus a suis. Ecce plus quam Job hic, cui tam repente, tam vehementer omnia semel in contrarium Deus vertit. *Sufferentiam Job audistis, finem Domini vidistis (Jacobi v, 11)*, ait Jacobus apostolus. Ac si diceret: Sufferentia Job fuit usque ad reditum substantiæ; sufferentia Domini usque ad exitum vitæ Job quidem patienter damna sustinuit, sed mox in terra sua duplicia suscepit; Christus ut erat repletus miseriis, et inebriatus amaritudinibus, e mundo migravit. Itaque plus quam Job hic, qui de summa, ut putabatur, repente semelque dejectus felicitate, in extrema atque gravissima finem sortitus est calamitate. *Et hæc, inquit, passus sum absque iniquitate manus meæ, cum haberem mundas ad Deum preces (Job xvi, 18)*, etiam pro crucifixoribus, ut eis ignosceret

3. An non igitur recte videbitur velut turbatus tanta tamque subita rerum mutatione Filius Patrem interpellare illa voce lacrymabili: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? (Matth. xxvii, 46)*. Certe manus tuæ fecerunt me! in voluntate tua deduxisti me, et paulo ante cum gloria suscepisti me; et sic repente præcipitas me? Elevans allisisti me, quasi super ventum ponens me, et elidens valde. Exaltatus, humiliatus sum et confusus; et eo confusus amplius, quo tunc exaltatus sublimius, et nunchumiliatus profundius; quantoque tunc altius elevatus, tanto nunc gravius allisus. Justum quidem est, o Pater, ut qui se exultat humilietur, et elatio indi-

gni digna dejectione puniatur; sed nunquid similiter justum erat ut, quem tu exaltaveras, ita confusibiliter humiliaretur, et gloriam quam humilitas meruerat, tanta sequeretur contumelia? **994** Nunquid mihi, Pater, iratus fuisti, quod vel ad horam hic me passus sum honorari; et illud etiam perexiguum quod susceperam de bonis hujus mundi, exsolvendum erat ante mortem in pœnis et contumeliis, ne postea mihi posset objici: *Fili, suscepti bona in vita tua? (Luc. xvi, 25)*. At qui tuus erat honor, o Pater, honor erat Filii; quia qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem qui misit illum. Ecce exprobrant inimici tui, Domine, exprobrant commutationem Christi tui; ecce gloriantur in contumelia mea et tormento, qui paulo ante cruciabantur gloria et honore meo. Nunquid non respondebo exprobrantibus mihi verbum, ut sciant aliquando qua dispensatione commutaveris Christum tuum, quo consilio sic exaltaveris mox humiliandum, vel humiliaveris exaltatum?

4. Respondebis, o Domine Jesu, respondebis exprobrantibus tibi verbum, et verbum asperum, quando scilicet respondebit eis in facie arrogantia eorum, et arguet eos malitia eorum, videntes in quem transfixerunt. Cum enim videbunt Filium hominis venientem in nubibus cum potestate magna et majestate (*Matth. xxiv, 30*), tunc scient quod modo nolunt credere, quia illius posterioris gloriæ, prior hodiernæ processiois gloria, mysterium fuerit et figura; sicut passionis contumelia, meritum et causa. Tunc intelligent quia Christus nunc honoratus, nunc ludibrio habitus, his qui pereunt positus est in offensionem et ruinam, sicut his qui salvi fiunt, in resurrectionem et doctrinam; quia quod sacramentum est redemptionis, simul est etiam documentum ædificationis. Sic enim postulabant merita superborum, ut eorum superbiæ et honor Christi fieret scandalum, et mors præcipitium; atque invidiam juste pereuntium gloria triumphantis excitaret, morientis pœna damnaret. Cæterum his qui salvi fiunt, id est nobis, omnino erat necessarium ut Christus, transiens viam hujus mundi, sequentibus se viam sterneret, sicut per adversa, sic etiam per prospera; atque prius exaltatus, post humiliatus, suo traderet exemplo qualiter modestia servaretur in honore, patientia teneretur in contumelia vel dolore. Ipse siquidem honorari potuit, inflari non potuit; voluit despici, sed nescivit aut pusillanimitate dejici, aut ira morderi. Sicut enim alias cum vellent eum rapere et facere regem, ipse refugiens, et in solitudinem ad orandum aufugiens (*Joan. vi, 15*), docuit exemplo quod dixit et verbo, ne scilicet velimus in sublime tolli; sic modo quadam alia dispensatione sese ad horam honorari patiens, et nihilominus solitam, quia inolitam, mansuetudinem in honore retinens, formam dabat his qui in potestate sunt constituti. Qui tamen ut discerent ea discretione per humilitatem esse mansueti, ut, cum res postularet, per zelum essent erecti, Dominus

statim in templum regressus, flagello facto de funiculis vindica: injurias Patris, magisque eligit furam sacerdotum in necem suam provocare, quam templi profanationem dissimulare (*Matth. xxi, 12, 15*)

5. Ut igitur, fratres, inoffenso pede tam per prospera, quam per adversa sequamur duces nostrum, in processione consideremus eum in honore positum, in passione contumelias et doloribus subditum; nunquam tamen in tanta mutatione rerum mentem mutatum, etsi vultum immutaverit coram Abimelech, id est regno [*al. rege*] Judæorum, quam commutationem Christi cæcitas exprobrat perfidiorum. De immutabili mentis illius statu dicit Scriptura: *Homo sanctus in sapientia permanet sicut sol; nam stultus ut luna mutatur (Eccli. xxvii, 12)*. De mutatione faciei illius dicit alia Scriptura: *Sapientia hominis lucet in vultu ejus, et potentissimus faciem illius immutabit (Eccl. viii, 1)*. Prorsus in vultu tuo, Domine Jesu, qualitercumque videatur immutatus, sive gloriosus sive inglorius appareat, lucet sapientia, de vultu tuo candor lucis æternæ radiat; utinam super nos lumen vultus tui, Domine, effluat! Vultus tuus sicut in tristibus, sic in lætis sibi modestus, serenus, ac totus arcano lumine cordis floridus; justis hilaris et jucundus, poenitentibus clemens et pius, intendite, fratres, in vultum serenissimi Regis. *In hilaritate vultus regis vita, dicit Scriptura, et clementia ejus quasi imber serotinus (Prov. xvi, 15)*. Aspexit in Protophétam, et mox animatus spiravit in vitam (*Gen. i, 27*); respexit Petrum, et mox compunctus respiravit ad veniam. Mox enim ut Dominus respexit Petrum, Petrus de clementia piissimi vultus suscepit imbrem serotinum, lacrymas post peccatum (*Luc. xii, 64, 62*). Lux vultus tui, o lumen æternum, teste Job, non cadit in terram (*Job. xxv, 3*). Quæ enim communicatio luci ad tenebras (*II Cor. vi, 14*)? Animæ potius fidelium radios illius excipiant, aspiretque bene conscis lætitiæ, saucis medicinam. Plane vultus triumphantis Jesu, qualis spectandus est in processione, lætitiæ et jubilus; vultus morientis, qualis cogitandus est in passione, medela et salus. *Qui timeant te, videbunt me, inquit, et lætabuntur (Psal. cxviii, 74)*; qui dolent se, videbunt me, et sanabuntur, sicut aspicientes in serpentem ligno suspensum post venena serpentium. Te igitur, gaudium et salus omnium, sen viderit sedentem in asino, seu pendentem in ligno, vota benedicant omnium; ut, cum viderint regnantem in throno, laudent in sæcula sæculorum, cui laus et honor per omnia secula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

Quæsit Christus benedicendus.

4. *Hosanna filio David (Matth. xxi, 9)*. Vox exultationis et salutis, vox gaudii et pietatis, vox fidei et amoris, adgratulans adventum Redemptoris, atque prophætico protestans gaudio desideratæ lætitiæ redemptionis. *Hosanna filio David, ait hæc familia*

A David; salus est illi qui factus est ex vetemina David, ut salvat eos qui sunt ex fide David. *Laudate, laudate, pueri, Dominum, laudate nomen Domini (Psal. xii, 4, 2)*; dicite: *Sit nomen Domini benedictum (Job. i, 21)*, sit benedictus, qui venit in nomine Domini. Ex ore istorum perfectiati, o Pater, laudem Filii tui, ut incorrupto simplicis innocentie testimonio destruas inimicum et ultorem (*Psal. viii, 3*), pharisæum et pontificem; non ultorem divinæ legis, ut mentita est iniquitas sibi, sed invidiæ propriæ et furoris. Sed convertetur dolor ejus in caput ejus, et in verticem ipsius iniquitas ejus descendet (*Psal. vii, 17*). *Deus laudem meam ne tacueris, ait Filius Patri; quia es peccatoris et es dolens super me apertum est (Psal. cviii, 2)*. Nihil potest negare Pater Filio; non tacuit laudem Filii vox paterna sæpius audita de cælo, non tacuerunt creaturæ, in tot signis et prodigiis consistentes cum auctorem naturæ. Angeli testati sunt, demones confessi sunt, ordo prophæticus voce consona sibi invicem respondentes cecimerunt. Sed ista demum perfecta laus est, quam ætas illa non tacet, quæ nescit adulari, et quod Spiritus suggerit, dissimulare non potest. Quid enim manifestius quam quod illa ætas a semetipsa, tam nova, tam insolita nec dicebat nec faciebat; sed Spiritus sanctus more suo per ora simplicium loquens, testimonium Filio perhibebat?

2. Plane Spiritus sanctus conscius operum Christi, quid ille scilicet Christi pareret adventus, quid gaudii, quid salutis humano generi passio parturiret illius, præsaça in cordibus innocentium gaudia suscitabat, atque ad prophetandam mundo redemptionis lætitiæ, simplicium sibi ministeria sensuum assumebat. Istos nempe Spiritus alloquebatur, vocans ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, cum per prophetam suum dicebat quæ hodie per ipsum facta sunt, mandabat tunc, et nunc creata sunt. *Exsultes, inquit, satis, filia Sion; jubila, filia Jerusalem: ecce Rex tuus venit tibi justus et Salvator, ipse pauper et ascendens super asinum (Zach. ix, 9 et Matth. xxi, 5)*. Jam, inquit, exsulta satis, quæ hæcenus in tristitia fuisti; jam te satia, si tamen satiari potes, gaudio ineffabili, quod sic desiderium satiat ut amplius et feliciter esurire faciat. Repleatur gaudio os tuum, et lingua tua exultatione; cui si nec os nec lingua possunt sufficere, superaffundat jubilus quod non capit affectus. *Jubila, inquit, filia Jerusalem*. Beatus enim populus qui scit jubilationem (*Psal. lxxxviii, 16*). Plane beatus populus qui scit et intelligit hodie sibi ineffabiliter gaudendum, quando ei Salvator advenit promissus et expectatus ab initio sæculorum. Beatus populus qui tota alacritate devotionis hodie ei occurrit, corde simul et voce acclamans ei: *Benedictus qui venit in nomine Domini (Matth. xxi, 9)*. In hoc aiquidem benedictus est a Patre Filius, ut qui benedixerit ei, benedictionibus repleatur, non una scilicet, sed pluribus; quia nimirum benedictio quam Do-

mino quis feneratur, cum multiplici fenore reddit in caput ejus. Væ genti peccatrici, semini nequam, filiis sceleratis! ad quos spectat illa Domini querela terribilis: *Non feneravi, nec feneravit mihi quisquam; omnes maledicunt mihi, dicit Dominus (Jerem. xv, 40, 41)*. Judaicus populus hic erat, qui in ratione dati et accepti communicare contempsit Domino, nolens benedicere Benedictum Dei Patris, ut benediceretur ab eo; sed Samaritanum, dæmoniacum vocans, insanis atque blasphemis Deum insectabatur maledictis (*Joan. viii, 48, 52, 53*). *Maledicent illi, inquit, et tu benedices (Psal. cviii, 28)*; nam ab eis benedictio quam noluerunt, elongabitur ad gentes. Benedicite, gentes, Deum nostrum, quoniam qui prior feneravit vobis, præveniens vos in benedictionibus dulcedinis, fenerantibus sibi multiplices resituet usuras in benedictionibus beatitudinis.

3. Ego tamen vereor, fratres mei, ne forte hæc tempora teporis et infidelitatis tangat illa querela Domini: *Non feneravi, nec feneravit mihi quisquam (Jerem. xv, 40)*; quia videlicet gratia offertur, nec suscipitur; promittitur merces operi, et vix aliquis ape illius operatur. Dominus siquidem fenerat, cum talenta servis partiens, scientiam verbi vel gratiam cujuslibet muneris ad lucrum prærogat: Domino autem fenerat jucundus homo qui miseretur et commodat, dicente Scriptura: *Feneratur Domino, qui misericordiam facit proximo (Prov. xix, 17)*. Imo Domino feneratur quicumque spe divinæ retributionis aliquid operatur, ut dicere possit: *Scio cui credidi (II Tim. i, 12)*, scio qui dixit: *Si quid erogaveris, cum rediero reddam tibi (Luc. x, 35)*. Nos autem aut nihil aut ita timide gelideque feneramus ei, quasi debitor infidelis sit, aut non habeat unde reddere possit. Magnæ prorsus fidei illa plæbs Hebræa, quæ, cum eum pauperem sedentem super asellum, et ipsum non suum, cerneret, omni tamen securitate ac devotione fenerabat ei, non solum vestimenta sua in via sternens, sed et se totam, quantum poterat, honori ejus impendens. Sed nimirum intelligebat super egenum et pauperem; quippe cui propheta signum dederat intelligendi Salvatorem, ipsam qua superbis vituit, paupertatem. *Ipsæ, inquit, pauper, et ascendens super asinum (Zach. ix, 9)*. Hoc, inquit, signo poteris venientem agnoscere Regem tuum, cujus regnum non est de hoc mundo, quia scilicet, ad debellandam superbiam quæ regnat in mundo, paupertatem seu humilitatem evangelizabit sicut verbo sic etiam exemplo.

4. Beata itaque filia Sion, quæ humilitatem tanquam armaturam cœlestem, tanquam insigne regium didicit venerari. Misera mater ejus infidelis illa Sion, quæ cum humilem vidit, fastidivit, cum honoratum vidit, invidit. Beata, inquam, Ecclesia primitivorum, quæ tam fideliter agnovit, tamque gratanter susceptam venientem in nomine Domini; infelix Synagoga perfidiorum, quæ, venturum in suo nomine parata suscipere, illius qui Patris gloriam quærebat cruciabat honorare. *Increpa, inquit, discipulos tuos; quasi*

scilicet aut illorum simplicitas posset adulari, aut ipsius puritas vanis posset laudibus delectari. *Dica, inquit, vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt (Luc. xix, 39, 40)*; quia Deus laudem meam non tacebit. Prorsus ita est: si tacuerint, lapides clamabunt; quia tempore passionis isti tacuerunt, sed lapides clamaverunt, dum in testimonium et laudem morientis, petre scissæ sunt, et monumenta aperta sunt (*Matth. xxvii, 51, 52*). Prorsus ita est, quia modo tacente Synagoga, juxta illud: *Noctē tacere soci matrem tuam (Ose. iv, 5)*, clamat vivis ex lapidibus Gentium Ecclesia, clamant plane lapides, de quibus suscitavit filios Abrahæ qui potens est. *Laudate, inquit propheta, habitatores petre, de vertice montium clamabunt (Isai. xlvi, 11)*. Ecce hodie in foraminibus petre, in cavernis maceræ vox columbe resonat, clamantis et dicentis: *Hosanna filio David; benedictus qui venit in nomine Domini (Matth. xxi, 9)*.

5. Benedictus qui, ut nidificare possem in foraminibus petre, manus, pedes et latus perforari sibi tulit, et se mihi totum aperuit, ut ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, et protegar in abscondito tabernaculi sui. Opportunum quidem petra refugium erinacis, sed et habitatio grata columbis, cujus foramina tot **997** vulneribus toto fere corpore patentia, et veniam offerunt reis, et gratiam conferunt justis. Imo vero tuta habitatio, fratres mei, turrisque fortitudinis a facie inimici, pia ac sedula meditatione Christi Domini vulneribus immorari, fideque et amore Crucifixi, animam ab æstu carnis, a turbine sæculi, ab impetu diaboli contutari. Super omnem gloriam mundi protectio hujus tabernaculi, videlicet in umbraculo diei ab æstu, in securitatem et absconsionem a turbiue et a pluvia, ut per diem sol non urat te prosperitate, nec turbo moveat in tempestâte. *Ingredere igitur in petram, o homo, abscondere in fossa humo (Isai. ii, 10)*, pone tibi latibulum in Crucifixo. Ipse petra, ipse humus, quia Deus et homo; ipse petra forata, humus fossa, quia *foderunt manus meas, inquit, et pedes meos (Psal. xxi, 17)*. *Abscondere, inquit, in fossa humo a facie timoris Domini (Isai. ii, 10)*: hoc est, ab ipso fuge ad ipsum, a iudice ad redemptorem, a tribunali ad crucem, a iusto ad misericordem; ab eo qui percutiet terram virga oris sui, ad eum qui inebriat terram stillicidiis cruoris sui; ab eo qui spiritu labiorum suorum interficiet impium, ad eum qui sanguine vulnerum suorum vivificat extinctum. Quinimo non ad ipsum tantum, sed in ipsum fuge, in foramina petre ingredi, in fossa humo abscondere, in ipsis manibus foratis, in fosso latere te ipsum reconde. Vultus enim in latere Christi, quid nisi ostium in latere Arce salvandis a facie diluvii? Illud tamen figura, istud autem veritas, ubi non modo servatur vita mortalis, sed recuperatur immortalis. Ideo quippe latus suum pius et misericors aperuit, ut cruor te vulneris vivificet, calor corporis refocillet, spiritus cordis quasi patenti et libero meatu aspiret. Ibi tuto laevis, donec trans-

catiniquitas; ibi nequaquam algebis, eo quod in visceribus Christi non frigescat charitas; ibi deliciis affluens, ibi gaudiis supereffluens; vel tunc demum cum a vita capitis tua et omnium membrorum corporis ejus absorpta fuerit mortalitas.

6. Merito itaque columba Christi, formosa Christi, cui ipsius vulnera tam tuta quam grata ad nidificandum paravere foramina, laudes ipsius utique hodie lætabunda decantat, ac de passionis memoria vel imitatione, de vulnerum meditatione, tanquam de foraminibus petrae vox suavis in auribus sponsi resonat. Cæterum vobis, fratres mei, qui tanto interius

A nidificastis in foraminibus petrae, quanto secretius vivitis in Christo, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo (Coloss. III, 3); vobis incumbit omnino ut quorum est conversatio quietior et tutior, sit etiam devotio dulcior; præsertim hodie, cum et recursus temporis et repræsentatio operis vel interesse nos facit illi gaudio solemniori quo susceptus est in Jerusalem. *Benedictus qui venit in nomine Domini*; ipsi benedictio, regnum et imperium, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

DE RESURRECTIONE DOMINI.

SERMO I.

Pulchre verba Jacob de Joseph applicantur ad resurrectionem Christi.

1. Nuntiaverunt Jacob, dicentes: Joseph vivit. Quo audito, revisit spiritus ejus, et ait: Sufficit mihi, si Joseph filius meus vivit. Vadam et videbo eum antequam moriar. (Gen. XLV, 26, 28). Dicetis forsitan mihi, Bene; sed quid ad rem? quid de Joseph ad gaudium hujus diei, ad gloriam resurrectionis Christi? Pascha est, et tu iterum apponis quadragesimalia? Agnum paschalem esurit anima nostra, cui se per tam longa præparavit jejunia. Ardens est cor nostrum ta nobis de Jesu, Jesum desideramus; sed nondum mereamur ipsum videre vel de ipso audire. Jesum, non Joseph esurimus; Salvatore, non somniatorem; dominatorem cœli, non Ægypti; non qui pavit ventres, sed qui pascit mentes, sed esurientes. In hoc saltem nos adjuvet sermo tuus, ut, quem esurimus, amplius esuriamus. Legimus enim: *Beati qui esuriunt, quoniam ipsi saturabuntur* (Matth. v, 6). Cum audimus, magis esurimus. Nam et qui epulas commendat, famem irritat. Si de Jesu audierimus, auditui nostro dabitur gaudium et lætitia, et exultabunt ossa humiliata. Humiliata sunt ossa nostra quadragesimali afflictione et luctu, magis autem **998** dolore passionis ejus; sed exultabunt nuntio resurrectionis ejus. Cur ergo tuum Joseph nobis ingeris, cum, præter Jesum, quidquid loquaris non sapiat nobis; præsertim hodie, cum paschalis agnus comeditur, cum Pascha nostrum immolatus est Christus?

2. Ovum sive nucem apposui vobis, fratres; frangite testam, et invenietis escam. Joseph discutiatur, et Jesus invenietur agnus paschalis, quem esuritis; qui tanto dulcius comeditur, quanto latens abstrusius, et studiosius queritur, et difficiliter invenitur. Dicetis mihi: Quid Joseph ad Christum? quid historia quam proposui ad diem istum? Multum per omnem modum. Historiam recordamini, et ultro sese vobis revelabit pietas mysterii, si modo Jesum interpreter habeatis, qui, hodieque resurgens, de occidente littera loquitur suis in via, et aperit Scripturas. Quis enim in omnibus Patriarchis et Prophetis manifestius aut signantius quam Joseph figu-

B ram exprimit Salvatoris? Et, ut breviter summam perstringam, secundum illud: *Da occasionem sapienti, et addetur ei sapientia* (Prov. ix, 9), si cum fide ac pietate cogitemus interpretationem nominis ejus, dehinc quod præ cæteris fratribus *pulchra facie et decorus aspectu* (Gen. xxxix, 6), quod innocens actu, prudens intellectu, quod venditus a suis, suos a morte redemit, quod prius humiliatus usque ad ergastulum, et sic exaltatus usque ad solium, quod denique pro merito operis sui novo nomine appellatus est inter gentes *Salvator mundi* (Gen. xli, 45); si hæc omnia, inquam, pie ac fideliter cogitemus, nonne incunctanter agnoscimus quam vere sit a Domino dictum: *In manibus Prophetarum assimilatus sum?* (Ose. xii, 10).

3. Jam vero si veniamus ad verba illa quæ de historia proposui, puto quia non tam expositione indigebunt, quam admirationem et gaudium movebunt; quod videlicet tam evidenter resurrectio Christi testificata sit a Lege et Prophetis, et historia vetus tam proprie nova sacramenta loquatur, ut, cum propheta legitur, pene Evangelium mutatis duntaxat nominibus audiri videatur. *Nuntiaverunt, inquit, Jacob, dicentes: Joseph vivit.* Quid aliud hic intelligere possum, nisi, Nuntiaverunt Apostolis dicentes: *Jesus vivit?* Jacob namque nihil aliud quam Apostolorum chorum intelligo; nec absurde, ut arbitror; non solum quia de Jacob orti sunt, non solum quia de Jacob Israel facti sunt, cum de luctu activæ ad visionem et requiem contemplativæ transierunt; sed etiam quia Patres sunt multitudinis credentium, id est verorum Israelitarum, sicut ille carnalium. Sicut ille, sic isti, suum Joseph cum putarent periisse, inconsolabiliter doluerunt; cum audissent vivere, difficulter et tarde crediderunt; cum cognovissent, ineffabiliter gavisi sunt. *Nuntiaverunt, inquit, Jacob, dicentes: Joseph vivit. Quo audito Jacob, quasi de gravi somno evigilans, tamen non credebat eis* (Gen. xlv, 26). Quasi aliis verbis mihi videtur dictum, quod in Evangelio legitur scriptum: *Illa vadens, haud dubium quin Maria Magdalene, nuntiavit his qui cum ea fuerant lugentibus et flentibus; et illi audientes quia viveret et visus esset ab ea, non crediderunt. Post hæc ostensus est duobus in via, et illi ex-*

cunctes nuntiaverunt ceteris, nec illis crediderunt (Marc. xvi, 10-15). Item apud Lucam: *Et regressæ a monumento, nuntiaverunt hæc omnia illis undecim, et ceteris omnibus; et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista, et non credebant illis* (Luc. xxiv, 9, 11); nimirum quia evigilabant de gravi somno lædii et desperationis. *Cum autem, inquit, vidisset Jacob universa quæ Joseph miserat ei, revixit spiritus ejus, et ait: Sufficit mihi si Joseph filius meus vivit. Vadam et videbo eum, antequam moriar.* (Gen. xlv, 27, 28). Sic utique in Apostolis parum profecerunt verba, donec acceperunt munera. Nam et ipse Jesus cum se eis præsentem exhibuit, non tam persuasit ostensione corporis, quam aspiratione muneris.

4. Scitis quia cum venit ad eos januis clausis, et stetit in medio eorum, illi conturbati et conterriti existimabant se spiritum videre (Luc. xxiv, 37). Cum autem insufflavit in eos, dicens: *Accipite Spiritum sanctum* (Joan. xx, 22), vel cum cælitus misit eundem Spiritum, sed aliud donum, hæc utique dona, resurrectionis et vitæ indubitata testimonia fuerunt et argumenta. Spiritus enim est qui testificatur apud sanctorum corda et per eorum ora, quoniam Christus 999 est veritas, vera resurrectio et vita. Ideo et Apostoli, qui prius dubitabant etiam post intuitum corporis viventis, post gustum spiritus vivificantis, virtute magna reddebant testimonium resurrectionis. Adeo plus est corde Jesum concipere, quam oculis videre, vel auribus de ipso audire; tantoque potentior est operatio Spiritus apud sensus hominis interioris, quam corporalium 277 sensus exterioris. Quis enim dubietati relinquatur locus, ubi qui testificatur, et cui testificatur, unus fuerit Spiritus? Si unus Spiritus et unus sensus, parque consensus. Tunc ergo vere, sicut de Jacob legitur, revixit eorum spiritus, qui jam propemodum luctu erat extinctus, imo desperatione sepultus. Tunc, nisi fallor, quisque eorum dicebat sibi: *Sufficit mihi quod Joseph meus vivit*; quia vivere mihi Christus est, et mori lucrum. *Vadam igitur in Galilæam, in montem ubi constituit nobis Jesus, et videbo eum, et adorabo antequam moriar, ut postea nunquam moriar; quia omnis qui videt Filium et credit in eum, habet vitam æternam, ut, etiamsi mortuus fuerit, vivat* (Joan. vi, 40, et xi, 26).

5. Nunc ergo, fratres mei, quid vobis testatur gaudium cordis vestri de amore Christi? Puto equidem (an recte, vos videritis) quoniam si unquam amastis Jesum, seu vivum, seu mortuum, sive redivivum, hodie, cum tam crebro in Ecclesia personant et consonant nuntii Resurrectionis, cor vestrum in vobis gloriatur sibi, et dicit: Nuntiaverunt mihi, dicentes: Jesus Deus meus vivit. Quo audito revixit spiritus meus, qui dormitabat præ tædio, vel languebat tepore, aut nimia deficiebat pusillanimitate. Nam et de morte suscitatur crinosos jucunda vox hujus felicitis nuntii. Alioquin certe desperandus est

A et oblivione sepeliendus, quem Jesus, regrediens ab inferis, in infamo reliquit inferni. In hoc sane noveris quod spiritus tuus plene in Christo revixerit, si quod sequitur ex sententia dixerit: Sufficit mihi, si Jesus vivit. O vocem fidelem et plane dignam amicis Jesu! o castissimum affectum, qui sic loquitur: Sufficit mihi si Jesus vivit! Si vivit, vivo, cum de ipso pendeat anima mea, imo ipse sit vita mea, ipse sufficientia mea. Quid enim mihi deesse poterit, si Jesus vivit? Imo desint omnia alia, nihil interest mea, dummodo Jesus vivat. Ipse ergo, si placet ei, desit mihi; sufficit mihi, dummodo vivat ipse vel sibi. Cum sic amor Christi totum absorberit affectum hominis, ut, negligens et immemor sui nonnisi Jesum Christum et ea quæ sunt Jesu Christi sentiat, tunc demum, ut arbitratur, perfecta est in eo charitas. Huic utique qui sic affectus est, non est onerosa paupertas: iste non sentit injurias, ridet opprobria, contemnit damna, mortem lucrum deputat; imo nec mori se putat, cum magis de morte ad vitam transire se sciat, et fidenter dicat: *Vadam et videbo eum, antequam moriar.*

6. Nos tamen, fratres mei, licet non simus tantæ nobis puritatis conscii, eamus nihilominus, eamus videre Jesum in montem Galilææ cælestis, ubi constituit nobis. Eundo crescat affectus, et saltem perveniendo perficietur. Eundo, via prius arcta et difficilis dilatatur, et virtus infirmis augetur. Ut enim nec Jacob, nec aliquis de domo Jacob se excusaret a via, præter alia munera, missa sunt pauperi seni sumptus et vehicula, ne quis videlicet aut paupertatem causaretur, aut infirmitatem. Caro Christi est viaticum, spiritus vehiculum. Ipse est cibus, ipse currus Israel et auriga ejus. Cum perveneris, tua sunt optima quæque, non Egypti, sed cæli; in optimo loco regni tuus Joseph tibi requiem providit. Qui prius misit Angelos, mulieres, et Apostolos resurrectionis suæ teates et nuntios, nunc ipse clamat e caelo: *Ecoe ego quem mortuum lugebatis hoc triduo, mortuus quidem sui propter vos, sed ecce vivo, et data est mihi omnis potestas in caelo et in terra* (Matth. xxviii, 18). *Venite ad me, qui laboratis fame, et ego reficiam vos* (Id. xi, 28). *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paravi* (Id. xxv, 34). Qui vos eo vocat, ipse perducatur, ubi cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

1000 SERMO II.

De duplici nostra resurrectione.

1. *Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima* (Apoc. xx, 6). *Ego sum, inquit Jesus, resurrectio et vita* (Joan. xi, 25). Ipse utique resurrectio prima, ipse et resurrectio secunda. Resurgens quippe a mortuis primitiæ dormientium Christus, et sacramento suæ resurrectionis operatus est nobis resurrectionem primam, et exemplo ejusdem suæ resurrectionis operabitur nobis secundam. Prima

enim est animarum, cum eas sibi conresuscitat in A
 novitatem vitæ: secunda est corporum, cum reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori charitatis suæ (*Philipp. iii, 21*). Recte igitur resurrectionem et vitam Christus se proficitur, quandoquidem per ipsum et in ipsum resurgimus, et secundum ipsum et apud ipsum vivamus: nunc quidem secundum ipsum, in sanctitate et iustitia; postmodum apud ipsum, in beatitudine et gloria. Potest sicut resurrectio primæ capituli nostri Domini Jese Christi causa est et argumentum secundæ resurrectionis, quæ erit totius ipsius corporis, sic unquam nostram primam resurrectionem animæ, quæ revivificat a morte peccati, argumentum est et causa secundæ suæ resurrectionis, qua corpus liberabitur non modo a corruptione mortis, sed etiam ab omni corruptibilitate mortalitatis. Quod enim hæc illius argumentum et causa sit, Apostolus evidenter ostendit, ubi ait: *Si spiritus Christi habitat in vobis, qui suscitavit Christum a mortuis, vivificabit et mortuos corpora vestra, propter inhabitantem spiritum ejus in vobis* (*Rom. viii, 11*).

3 Bene igitur dicitur: *Beatus et sanctus qui habet partem in prima resurrectione* (*Apc. xx, 6*). Sanctus videlicet propter primam, quam jam adeptus est per innovationem animæ; beatus propter secundam, quam feliciter expectat in corporis restitutione. Denique unde beatus sit, eadem aperit Scriptura, cum subdit: *In his scilicet qui partem habent in primæ resurrectionis, mors secunda non habet potestatem, etiamsi prima mors visa est ad horam in eis exercuisse dominationem. Regnavit quippe mors ab Adam usque ad Moysen, etiam in eos qui peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ* (*Rom. v, 14*). Sed sicut Christus, sic et christianus resurgens a mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur (*Id. vi, 9*). Itaque in beatis illic nec mors secunda potestatem habebit, nec prima potestatem quam ad tempus habuit, retinebit; quoniam una Christi utraque nostram triumphavit, ab ista liberans jam captos, ab illa, capiendos; ne videlicet in illam incidamus, nec in ista remaneamus. Quam vera, quam pia simul et magnifica illa morientis comminatio: *Ero mors tua, o mors* (*Isa. xlii, 14*)! Quam pulchre et mirifice triumphavit, qui, mortem pro omnibus gustans, tam suam quam omnium omnimodam mortem absorbit! Prorsus absorpta est mors in victoria. Socurus insulset ei quicumque beatus ille est, qui partem habet in resurrectione prima: *Ubi est, mors, victoria tua? ubi est, mors, stimulus tuus? Victa es, quæ omnia vincebas; sed et arma perdidisti, in quibus confidebas. Ubi enim est stimulus tuus? Stimulus mortis peccatum* (*I Cor. xv, 55, 56*), quod semel pungens humani radice generis, in totam propaginem inmedicabile mortis venenum diffudit. dicente Apostolo quia *per unum hominem peccatum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertinuit* (*Rom. v, 12*). Victrix ergo regnabat mors

ab Adam primo etiam usque ad secundum; quoniam sicut originali lege tenebatur universum genus humanum vinculo peccati, sic etiam debito moriendi.

3. Deu autem gratias, qui dedit nobis victoriam tam peccati quam mortis, utique per Dominum Jesum Christum, qui prorsus a peccato immunis, ac per hoc liber a debito mortis, hanc tamen ultro pro nobis exsolvit moriens, et peccato nos absolvit resurgens. *Christus enim, ait Apostolus, mortuus est propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram* (*Rom. iv, 25*) Moriens namque delictorum nostrorum pendit penam, et resurgens justificationis perpetuæ nobis condidit formam et causam, ut, quomodo videlicet *Christus resurgens a mortuis* **1001** *jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur* (*Rom. vi, 9*), sic christianus conresurgens Christo jam non peccet ad mortem, nec ei peccatum ultra dominatur. Hic est ille beatus et sanctus, qui partem habet in resurrectione prima, in quem nec potestatem habebit mors secunda, sed absorbebitur in victoriam resurrectionis Christi etiam mors prima. Hic est qui non solum agnovit, sed etiam apprehendit virtutem resurrectionis Christi, et societatem passionis illius; configuratus morti ejus, ut occurrat ad resurrectionem ex mortuis. Non errabat Apostolus, qui, ob lucrum illud, omnia quæ ei lucra fuerant non solum detrimenta reputabat, sed etiam velut stercore arbitrabatur, tantum ut Christo inveniretur, configuratus sicut morti, sic et resurrectioni ipsius (*Philipp. iii, 7-11*). Lucrosum omnino commercium, contemnere ea quæ te deterunt et polluunt, ut lucrificas Christum; imo, si opus sit, non solum tua, sed et te ipsum superimpendere, ut cum tanto fenore immortalitatis et gloriæ te ipsum merearis recipere! Quis enim ambigat lucrosum esse commercium, seminare corpus mortale, animale, ignobile, ut surgat immortale, spirituale, gloriosum; mori mundo, ut possis dicere, *Mihi vivere Christus est, et mori lucrum?* (*Id. i, 21*.) O cupidi, quid immortali studio lucrandi? cur non discitis artem lucrandi? cur non vitia, imo detrimenta et stercorea contemnitis, ut Christum lucrificatis? *Quare appenditis argentum non in panibus, et laborem vestrum non in saturitate* (*Isai. lv, 2*)? Ut video, vilior est vobis argento vestro panis ille qui de celo descendit, et dat vitam mundo. Sed non potest scire quanti [*alias* quantus.] sit, qui non vult gustare qualis sit. Utinam avarus vel ipse sibi pretiosior esset pecunia sua, nec amore illius venalem exponeret animam suam, projiceretque in vita sua intima sua (*Eccli. x, 10*). Prudens ille negotiator dignusque rerum æstimator, Paulum nimirum loquor, qui nec animam suam, id est animalem sensualemque vitam, pretiosiore fecit se ipso (*Act. xx, 25*), id est spiritu suo, quo videlicet connexus inferebat Christo, paratus animam perdere, ut in vitam æternam posset eam custodire.

4. Quia igitur qui divitias habent, difficile intrant in regnum cœlorum; et qui thesaurizant argentum, citius appendunt illud in inanibus, quam in panibus, in azymis dico sinceritatis et veritatis, cum quibus hodie comedendus est Agnus paschalis; vos beati pauperes, filii pauperis Crucifixi, vos inquam, qui non habetis argentum, properate, emite et comedite. Promptius omnino et facilius emunt bonum illud nihil habentes, quam multa possidentes. Cum deest facultas, sufficit ad emendum bona voluntas, qua plerumque sunt ditiores, qui rebus sunt pauperiores. Hos nimirum recte invitat Scriptura: *Venite, emite absque argento, et absque ulla commutatione, vinum et lac (Isai. l.v, 1)*. Vides, o felix pauper, solam a te voluntatem bonam exigi, in illa sola rationem tanti constare commercii? Ne recuses ingratus quod tam gratis offertur, imo ne perdas ingrata voluntate, quod jam merueras beata paupertate. Agnosce quanti lucri sit, non habere partem in ruina mundi, ut partem habeas in resurrectione Christi. Intellige quantæ felicitatis sit, non inebriari luxu et furore sæculi, ut cum Christo novum bibas vinum in regno Patris sui. Invitat ipse Agnus paschalis amicos ad delicias corporis et sanguinis sui: *Comedite, inquit, amici, bibite et inebriamini, charissimi (Cantic, v. 1)*. Cibus iste et potus, vitæ est mysterium, immortalitatis medicamentum, causa resurrectionis primæ, pignusque secundæ, quæ divinæ plane in nobis initium substantiæ. *Participes, inquit Apostolus, Christi effecti sumus, si tamen initium substantiæ ejus usque ad finem firmum retineamus (Hebr. iii, 14)*. Qui enim post acceptam gratiam ad vomitum suum revertitur, *Divitias quas devoravit evomet, et de ventre illius extrahet eas Deus*. Vel certe panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus: quia nimirum gratia percepta in pœnam conscientiæ vertitur, cum sanguis Testamenti, quo sanctificatus quis fuerat, pollutus ducitur, et Spiritui gratiæ contumelia irrogatur. Hoc contemptu et nausea divitiæ devoratæ evomuntur, ita ut de eo qui ejusmodi est, dicatur: *Non remansit quidquam de cibo ejus, et propterea nihil permanebit de bonis illius*.

5. Videat autem ne forte et ipsum terribilis ista perstringat sententia, qui, cum per gratiam devotionis repletus fuerit in bonis domus Dei, nihil prorsus ex illis in memoria retinet, ut memoriam abundantæ suavitatis divinæ nobis eructet; non saporem in sermonibus, tanquam gustum in faucibus; non virtutem in moribus, tanquam succum in visceribus; sed dum statim totum per inania vel scurrilia revomit, gratiam sibi in iram convertit. Prorsus in iram, et iram terribilem, si in ipsum cadit quod Scriptura contextuit dicens: *Cum satiatus fuerit, arcibitur, et irruet in eum omnis dolor. Utinam impleatur venter ejus, ut immittat in eum iram furoris sui, et pluat super eum bellum suum (Job xx, 15 21 22)*. Justum quippe

A sentiebat atque consenciebat Propheta ut pluat super peccatores bellum, qui ad pluviam voluntariam, fructum pacis non retulerunt; sitque ignis, sulphur et spiritus procellarum para calicis eorum, qui calicem Domini indigne biberunt. Terra enim sæpe venientem bibens imbrem, et generans herbam opportunam, accipit benedictionem; proferens autem spinas et tribulos, reprobata est et maledicto proxima; cujus consummatio in combustionem (*Hebr. vi, 7, 8*). Confidimus autem de vobis, fratres, meliora et viciniore salutem. Tantum gratiæ Dei grati sitis, et sicut in novam creaturam translati estis paschalibus mysteriis, sic in novitate vitæ semper ambuletis. Qui ergo participes Christi effecti estis societate fidei, participatione sacramenti, communionem Spiritus sancti; initium substantiæ ejus non solum usque ad finem firmum retinere, sed etiam sedulo augere nitimini; ut, qui per tot munerum prærogativas partem habere cœpistis in resurrectione prima, tanti fiduciæ pignoris in die agnitionis consignati, jus vobis perpetuum vindicetis in resurrectione secunda, præstanto Domino nostro Jesu Christo, resurrectione et vita nostra, qui pro nobis mortuus per triduum, jam vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

De vigilantia necessaria ut partem habeamus in resurrectione Christi.

1. *Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima (Apoc. xx, 6)*. Primitiæ dormientium Christus, primogenitus ex mortuis, quia sua resurrectione, quæ prima est omnium, et primam nobis resurrectionem animarum, et secundam corporum dedicavit; dum in corpore suo, quod suscitavit a mortuis, et animabus sacramentum, et corporibus exemplum resurgendi nuntiavit. Sed et animabus ipsis duplicem gratiam resurrectionis simplex Christi resurrectio præparavit, dum et quotidie reviviscunt a morte peccati per operationem mysterii, et hodie maxime resurgunt a somno torporis per devotionem gaudii. Quis enim ille tam piger aut tepidus, qui hodie audiens vocem illam omni gaudio plenam, *Resurrexit Dominus, non totus in exultationem suscitetur, non totus reviviscat et recalescat spiritu? Imo et cor meum et caro mea exultaverunt, inquit, in Deum vivum (Psal. lxxxiii, 3)*, qui totus concideram in mœrorem ac desperationem, Jesum aspiciens mortuum. Non mediocri lucro fidei, nec parvo fenore gaudii, Jesus mihi de sepulchro redit, dum et Deus vivus agnoscitur, qui paulo ante ut homo mortuus lugebatur, et quem occisum cor meum dolebat, jam in eum vivum non solum cor meum, sed et caro mea exultat, de sua scilicet per eum resurrectione et immortalitate secunda. O anima mea, *Ego dormivi et exurrexi (Psal. liii, 6)*, ait Christus; surge et tu, quæ dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus (*Ephes. v, 14*). An non, fratres,

mortuo similis, qui adhuc stetit orto jam sole, qui adhuc negligentia et secordia premitur, quasi desperato sepultus tempore, jam ubique gratia resurrectionis rubicante? Ferit oculos Sol novus emergens ab inferis, his qui de mane vigilant ad eum, diem reserans eternitatis. Dies iste vesperam nescit, quia non occidet ultra sol ejus, qui semel occidens, semel accendit super occasum, mortem sibi subjiciens.

2. O fratres, hæc dies quam fecit Dominus, exultemus et lætemur in ea (Psal. cxvii, 24). Exultemus in spe ejus, ut videamus **1003** et gaudemus in luce ejus. Exultavit Abraham ut videret diem Christi, et hoc merito vidit, et gavisus est (Joan. viii, 56). Nam et tu quoque si vigiles quotidie ad fores Sapientiae, et observes ad postes ejus, pervigilque excubas cum illa Magdalena ad ostium monumenti ejus (Matth. xvii, 61), probabis, ni fallor, et ipse cum eadem Maria (Luc. xxiv, 1-8), quam verum sit quod de ipsa Sapientia, quæ Christus est, legitur: *Facile videtur ab his qui diligunt eam, et invenitur ab his qui quærunt illam. Præoccupat qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat. Qui de luce vigilaverit ad illam, non laborabit: assidentem enim illam sorsibus suis inveniet* (Sap. vi, 15-15). Sic enim et ipse promisit dicens: *Ego diligentes me diligo, et qui mane vigilaverint ad me, invenient me* (Prov. viii, 17). Invenit quidem Maria corporaliter Jesum ad quem vigilabat, ad cujus monumentum, cum adhuc essent tenebræ, excubare venerat. Tu vero qui jam non debes nosse Jesum secundum carnem, sed secundum spiritum, spiritualiter nimirum eum invenire poteris, si simul eum desiderio quæseris, si te similiter pervigilem in oratione adverterit. Dic ergo Domino Jesu desiderio et affectu Mariæ: *Anima mea desideravit te in nocte, sed et spiritus meus in præcordiis meis; de mane vigilabo ad te* (Isai. xxvi, 9). Dic voce et mente Psalmistæ: *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo: sitivit in te anima mea* (Psal. lxxii, 2). Et vide si non cum eis tibi cantare congruerit: *Repleti sumus mane misericordia tua, et exultavimus, et delectati sumus* (Psal. lxxxix, 14).

3. Vigilate ergo, fratres, in orationibus intenti, vigilate in actionibus circumspecti; præsertim quia jam mane illius diei indeclinabilis inclaruit, postquam videlicet lux æterna serenior nobis et gratior ab inferis rediit, solemque novum susceptio matutina reparavit. Prorsus hora est jam nos de somno surgere, postquam nox præcessit, dies autem appropinquavit (Rom. xiii, 11, 12). Vigilate, inquam, ut oriatur vobis matutina lux, Christus scilicet, cujus quasi diluculum] preparatus est egressus, paratus utique vigilantibus ad se, mysterium suæ matutinae resurrectionis sæpius innovare. Tunc utique cantabis in jubilo cordis, *Deus Dominus illuxit nobis. Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus et lætemur in ea* (Psal. cxvii, 27, 24), cum videlicet

lucem quam in manibus abscondit interlycere tibi permiserit, annuntians de ea amico quod possessio ejus sit, et ad eam possit ascendere. Usquequo, piger, dormis? usquequo dormitas? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus ut dormias (Prov. vi, 9, 10, et xxiv, 33); et cum te dormiente, te nesciente Christus de sepulcro surrexerit, et gloria ejus transeunte, nec posteriora ejus videre merueris; tunc sera poenitentia planges, et dicet cum impiis, *Ergo erravimus a via veritatis, et justitiæ lumen non luxit nobis, et sol intelligentiæ non est ortus nobis* (Sap. v, 6). *Vobis autem, inquit, timentibus nomen meum, oriatur sol justitiæ* (Malach. iv, 2); et, *qui ambulat in justitiis, Regem in decore suo videbunt oculi ejus* (Isai. xxxiii, 15, 17). Et id quidem beatitudo est vitæ sequentis, sed juxta quemdam modum indulgetur etiam ad consolationem præsentis, sicut evidenter probat resurrectione Christi. In multis siquidem argumentis per dies quadraginta Sapientia nobis probavit quoniam *dignos se ipsa circuit quærens, et in viis suis ostendit se illis hilariter, et in omni prudentia occurrit illis* (Sap. vi, 17.). Ut enim Jesus se illam esse sapientiam, de qua hæc scripta sunt, ostenderet; et, quod quotidie spiritualiter actitare non desinit, id est, in viis justitiæ se ostendere hilariter, hodie corporalis etiam operis specie figuraret, in via hodie occurrit mulieribus a monumento redeuntibus, in via se ostendit duobus euntibus in Emmaus (Luc. xxiv, 3, 4, 13-27).

4. Audiant et gaudeant qui in viis justitiæ ambulat; audiant, inquam, quia non solum inhaerentes studio contemplationis, sed etiam ambulantes juste ac pie vias actionis, Jesus dignatur et occursum et manifestatione sui. Agnoscit, ni fallor, experientia quorundam vestrum, quia sæpe Jesus quem quæsierunt velut ad monumentum, ad memorias altarium, nec invenerunt, in desperato occurrit eis in viis laborum. Tunc nimirum accesserunt, et tenuerunt pedes ejus; quorum scilicet pedes non tenuerat pigritia, præ desiderio ejus. Noli ergo tu, frater, nimis parcere pedibus tuis a viis obedientiæ et discursibus operum, quandoquidem Jesus pedibus suis non pepercit **1004** propter te etiam a dolore clavorum; et adhuc eorundem amplexu et osculo pedum non gravatur laborem remunerare aut relevare pedum tuorum. Nam et illud quantæ consolationis erit, si se tibi viæ comitem adjunxerit, mira que delectatione suæ sermocinationis, etiam sensum tibi laboris ademerit, aperiens tibi sensum, ut intelligas Scripturas, quas fortasse domi sedens legebas et non intelligebas? Obsecro vos, fratres mei, quibus hoc aliquando dedit experiri dignatio divina, nonne cor vestrum ardens erat in vobis de Jesu, cum loqueretur vobis in via, et aperiret Scripturâs? Recordentur igitur illud experti, et cantent in viis Domini, quoniam magna est gloria Domini; credant, et experiri satagant inexperti, ut aliquando et ipsis cantabiles fiant justificationes

Dei, in loco peregrinationis suae et afflictionis.

5. Resurgat itaque ac reviviscat spiritus omnium nostrum, sive ad vigintiannam otandi, sive ad instantiam operandi, ut quadam rediviva ac vivida alacritate probet se de novo portionem accepisse in resurrectione Christi. Et primum quidem vitae in hominem redeuntis indicium est, si strenuus et impiger sit ad actionem; nam perfecta resurrectio ejus est in hoc duntaxat moribundo corpore, si oculos aperiat ad contemplationem. Quod tamen non ante promeretur intellectus, quam crebris suspiriis et vehementibus desideris dilatetur affectus, ut tantæ mirum capax majestatis reddatur. Quod videlicet velut per quosdam gradus incrementum resurgendi signanter figuratum arbitror in mortuo quem Elixæus suscitavit, qui cum ad vitam redire inciperet, primo dicitur quia *caesata est caro pueri*; deinde, quia *septies oscitavit*, et sic demum *oculos aperuit* (IV Reg. iv, 34, 35). Caro pueri, cor carneum est in Christo parvuli, cui prima spes vitae est, si dicere possit: *Concaluit cor meum intra me, et in meditatione mea exardescet ignis* (Psal. xxxviii, 4).

¶ Quamquam et vestimenta ejus calida sint, cum testis ejus perditus auro, Spiritu utique sancto, quem verus Elixæus praeveniendo aspirat redivivo. Amplius autem et evidentius ad resurrectionem proficit, cum desiderio et ecurio quadam iustitiae ecclesiae frequentius incipit, illo scilicet modo quo oscitabat qui dicebat: *Os meum operiet et intravit spiritum, quia mandata tua desiderabam* (Psal. cxviii, 151). Oscitatio quippe ista, distensa est affectus, ut capacior fiat spiritus vitae, quatenus post alia charismata septiformis gratiae, infusus etiam spiritus intellectus et sapientiae, oculos tandem ad contemplandum Deum faciat aperire. Primus ergo calor vitae redeuntis est, cum bonus exerceatur actus: secundus resurrectionis profectus, cum per orationem dilatatur affectus: perfectio autem, cum ad contemplandum illuminatur intellectus. His gradibus virtutum, his sanctionis vitae incrementis, fratres mei, resurgere magis ac magis enitimini, si quo modo occurratis, ut Apostolus ait, *ad resurrectionem Christi ex mortuis* (Philipp. iii, 11), qui vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

IN DIEBUS ROGATIONUM.

SERMO

De pane verbi petendo et apponendo

1. *Commoda mihi tres panes* (Luc. xi, 5). Amici venerunt ad nos de via, sed non habeo quod ponam ante illos. *Non sum medicus, et in domo mea non est panis*: ideo dicebam ab initio, *Notite me constituere principem* (Isai. iii, 7). Non enim debet praesesse, qui non potest prodesse. Quomodo autem prodesse potest, qui nec medicus est, nec panem in domo habet, id est, nec artem novit qua sciat curare, nec doctrinam habet qua sufficiat pascere? Haec quidem dicebam; sed heu! non audistis me: principem enim constituistis me. Supererat igitur ut, quia non potui effugere periculum, confugerem ad remedium, et audirem super hoc illud Sapientis consilium: *Principem te constituerunt; esto inter illos quasi unus ex ipsis* (Eccli. xxxii, 1). Sed vae mihi! neque hoc ipsum relictum est mihi. Sicut enim imperitia prohibet esse super alios, sic imbecillitas non patitur inter alios esse; et sicut spiritu non sufficio ad ministrandum verbum, sic corpore deficio ad praebendum exemplum. Qui igitur idoneus non sum nec praesesse, nec coesse; ubi potero esse, nisi ultimum et tutissimum **1005** eligam locum, scilicet omnibus subesse? Et hoc quidem valeo, humilia scilicet, imo vera de me sentiendo; nihilque me prohibet, imo plurimum veritas ipsa monet, subesse cunctis animo, licet praesesse cogar officio.

2. Tu, Domine Deus. ipse es qui et subesse mones, et nihilominus praesesse jubes; a te exopto, a te exspecto ut humilem simul et utilem in injuncto me facias ministerio: humilem, vera de me sentiendo; utilem, recta de te loquendo. Illud inspirandi, hoc ministra ori. Da sermonem rectum et

bene sonantem in apertione oris mei, qui dixisti, *Aperi os tuum et implebo illud* (Psal. lxxx, 11), ut omnis familia tua benedictionibus impleatur. Ecce venerunt amici, mei quidem amici, sed amplius tui. Non habeo quod ponam ante illos, nisi commodatum fuerit ab alio. Et quis alius aequae dives aut liberalis ad praestandum, sicut Dominus omnium, dives in omnes qui invocant illum (Rom. x, 12); qui aperit manum suam, et implet omnia animal benedictione (Psal. cxliv, 16), qui dat omnibus affluenter, et non improperat (Jacobi i, 5), nisi forte illi qui vel pigre petiit, vel ingratis detinet gratiam quam accepit? Quanti mercenarii in domo Patriafamilias istius abundant panibus, qui, quoniam Christum annuntiant, licet non sincere, propter alios tamen eis doctrinae gratia non negatur? Et ubi abundant mercenarii, nunquid egebunt filii? Tu ergo, Domine (amicum enim dicere vereor, sed Dominum confiteor), *commoda mihi tres panes*, unde reficiantur amici, ne, si dimisero eos jejunos, deficiant in via, et tunc vocer in causam pro eis, et dicatur mihi: *Parvuli petierunt panem, et non fuit qui frangeret eis* (Thren. iv, 4). *Commoda Domine, quod in lucrum tuum proficiat, recepturus utique cum tibi placuerit, quod tuum est, cum usura. Commoda, inquam, tres panes, si placet; aut certe quodcumque placet, quantumcumque fuerit, etiamsi buccella panis sufficiet in quantalibet millia, si tantum benedicas. Scio equidem quia vis nos esse tibi importunos, ut, licet dissimules, hest excuses, eo quod jam in caelum receptus sis, et Apostoli tui tecum sint in cubili, nos tamen nihilomi-*

nos perseveremus in petendo, querendo, petendo, A scientes quia doctrinam non sola vise meretur innocentia, qua amici effluimus, sine assiduitate studii et instantia precis, qua importuni videamur. Mihi tamen nostrum suffragatur: solus eorum qui peccandi sunt nutrimentum obtinendo; illi merentur quod ego non mereor.

3. Vos autem, fratres mei, vesibos quorum, et pro meritis quorum peto panes istos, putatis, sufficientes, sive ego ad frangendum, sive vos ad edendum? Timeo ne dicatur mihi: *Attiora te ne queraris, et fortiora te ne scrutatus fueris* (Eccli. iii, 21). Timeo ne dicatur et vobis: *Facti estis quibus opus est lacte, non pane* (Hebr. v, 12). Scio revera panes esse apud Patresfamilias, quos si nostra praesumat infantia, citius franguntur dentes, quam impleantur ventres, id est adificentur mentes. Quis enim capiat, quis explere aut cogitare digne sufficiat illud Trinitatis mysterium ineffabile: quomodo Pater a se, Filius a Patre, Spiritus sanctus ab utroque, et tres personae in unitate substantiae? Malis insipiens, audez hereticorum vanitas, prurientes auribus ad talia discutenda sollicitat, cum Deus credendus sit, non discutendus. Pines, inquit, occultis libenter attingite. Quasi vero tu insipiens attingeris, quod sublimius est Angelis. Et ad quid mihi panes occultos attingere, quos non fiet sine petendo frangere vel edere? Sufficit mihi scire quia sunt, quia tres panes sunt; non dico Trinitatem personarum, sed trinitatem sermonum, vel magis intellectuum, qui de personis habendi sunt: tres, inquam, panes unius magnitudinis et ponderis, unius formae et saporis. Quanta enim et qualia de Patre, tanta et talia de Filio seu de Spiritu sancto sentienda sunt, excepto duntaxat, quod proprietatem discretio numerum facti personarum, sicut in Trinitate, sic intelligentiarum in earum distinctione.

4. Hos ergo panes relinquamus frangendos angelicae sublimitati, donec ad eorum crescentes aequalitatem, mensis eorum situs idonei. Multifarie siquidem aliorum trinitates parum de Scriptura nobis possunt proponi, qui nostra magis congruant infirmitati, verbi gratia, ut **IOHANNES** nendum lon-

gius ab illa summa Trinitate recedamus, quod ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia; quod a Patre creati, per Filium redempti, in Spiritu sancto sumus sanctificati. In hunc modum tam multa dici possunt, ut quamlibet famelicus venerit amicus de via, si vel dimidium ei apponas, non minus fortasse incipiat periclitari fastidio, quam prius inedia: ut copia obruat, quem inopia prius angebat. Non solum enim ipsum qui fecit nos, et ea quae facta sunt propter nos, sed etiam quae scripta sunt propter nos, describere tripliciter poteris, ut copiosa refectio sit in tribus panibus, historiae, allegoriae, et moralitatis. Universa quoque Scripturae continentia in tres partes divisa, velut in tres panes digesta est, dum aut de naturali iustitia disserit, aut de litterali, aut de spirituali; id est, ante legem, sub lege, et post legem, quod est sub gratia. Natura rectum dedit intellectum; lex, etiam actum; gratia autem, affectum. Sed et Doctor et pastor Gentium in fide et veritate, pascentiam docet Ecclesiam quaedam panum trinitate; ut qui Ecclesiam aedificat, loquatur ad aedificationem, ad exhortationem, ad consolationem (I Cor. xiv, 3). Ad aedificationem, ut quid agere debeas, noris; ad exhortationem, ut quod noris, velis; ad consolationem, ut etiam in adversis possis quod noveris et volueris. Denique non solum in materia rerum, sensibus et partibus Scripturarum, generibus et mollis locutionum, sed etiam in omni fine earum, quaedam panum invenies trinitatem, et ipsam quidem sapientiam satis et salubrem: fidem scilicet, spem, et charitatem. Eo quippe omnis Scripturarum, vel sermonum intentio spectare videtur, ut credamus, speremus, diligamus. Nam et charitas sola finis praeccepti definita est, quae et ipsa quodammodo triplex est, dum ex toto corde, tota anima, tota virtute habenda est. Sed quoniam vitio ducitur longior et varia epulatio, nos finem dabimus lectioni: vestrum erit fragmenta quae superaverunt, id est subtiliora, quae manus nostras effugerunt, colligere; simul autem et vestram et nostram, ei qui pascit nos cantare, Benedictus Deus in donis suis, qui vivit et regnat per omnia secula saeculorum. Amen.

IN DIE ASCENSIONIS DOMINI.

SERMO

De amore Christi in nos et de nostro in ipsum.

1. Pater, cum essem cum eis, ego servabam eos in nomine tuo (Joa. xvii, 11, 12). Hinc oratio Domini habita est ante diem passionis. Non absurde tamen aptatur dici Ascensionis, quando scilicet supremo discessurus erat a filiis suis, quos Patri commendabat. Qui enim in caelis creavit, docet et regi multitudinem Angelorum, in terris aggregavera sibi pusillum gregem discipulorum sub presentia sae carnis erudiendum, quoadusque grandiusculi sensus effecti, disciplinae spiritus fierent idonei.

D Magnus itaque parvulos magna dilectione diligebat, quippe quos ab more mundi abstraxerat, et relictis omni spe saeculi, de se solo pendere videbat. Quamdiu tamen cum eis corporaliter conversari voluit, non facile aut multum hunc suum eis affectum prodidit; maturiorem se eis, quam teneriorem exhibens, sicut magistrum docebat et patrem. Cum autem tempus quo ab eis recessurus erat instaret, tunc veluti vinci tenero eorum affectu visus est, ut magnam multitudinem dulcedinis suae, quam eis

absconderat, dissimulare non posset. Hinc illud est, *A* quod cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos (*Id.* XIII, 1). Tunc enim propemodum omnem vim amoris effudit amicis, antequam etiam ipse sicut aqua effunderetur pro inimicis. Tunc eis sacramentum Corporis et Sanguinis sui tradidit, et celebrandum instituit, nescio virtute an charitate mirabiliori, hoc novum genus mansionis adinveniens in consolationem recessus sui, ut si discederet ab eis specie corporis, maneret non solum cum eis, sed etiam in eis virtute Sacramenti. Tunc veluti prorsus suæ oblitus majestatis, et velut injuriam faciens sibi, nisi quia gloria est charitatis humiliare se pro amicis, dignatione ineffabili Dominus, et talis Dominus, pedes servorum lavit: uno opere condens eis et humilitatis exemplum, et remissionis sacramentum

1007 2. Tunc denique post exhortationem prolixioris sermonis Patri eos commendans, sublevatis in cælum oculis, inter cætera sic ait, *Pater, cum essem cum eis, ego servabam eos in nomine tuo, et nemo ex his perivit, nisi filius perditionis. Nunc autem ad te venio: serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi. Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo; et cætera, quæ non est hujus temporis retexere, multo minus exponere. Summa tamen orationis, sicut indicat textus lectionis, est in his tribus, in quibus est et summa salutis, imo et perfectionis, ut nihil possit addi, scilicet ut a malo serventur, ut in veritate sanctificentur, ut cum ipso glorificentur. *Pater*, inquit, *quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et ipsi sint mecum, ut videant claritatem meam* (*Joan.* XVII, 11-13, 15, 24). O felices, quorum advocatus ipse iudex est; pro quibus orat qui pari honore eum eo quem orat adorandus est! Voluntate laborum ejus non fraudabit eum Pater, cum quo est ei una voluntas et una potestas, quia unus Deus est. Omnino quod Christus orat, impleri necesse est: cujus sermo virtus est, et voluntas effectus; qui de omnibus quæ sunt, dixit, et facta sunt, mandavit, et creata sunt (*Psal.* XXXII, 9). *Volo*, inquit, *ut ubi ego sum, et ipsi sint mecum*. O quanta securitas fidelium! quanta fiducia credentium! tantum non abjiciant gratiam quam acceperunt. Non enim solis Apostolis proposita est hæc securitas, vel condiscipulis eorum, sed omnibus qui per eorum verbum credituri sunt in Dei verbum. *Non pro eis*, inquit, *rogo tantum, sed pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me* (*Joan.* XVII, 24, 26).*

3. *Vobis autem fratres, donatum est, ut ait Apostolus, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut patiamini pro eo* (*Philipp.* 1, 29): quos scilicet fides promissionis Christi, non securitate negligentiores, sed sinceritate faciens ferventiores, et quotidiano vitiorum conflictu, martyrio coronat assiduo: as-

siduo, sed facili; facili, sed sublîmi. Facile est, ubi supra virtutem nihil imperatur; sublime, ubi de omni virtute illius fortis armati triumphatur. Annon facile suave Christi jugum portare? an non sublîme in regno ejus excellere? Quid facilius, rogo, quam portare pennas quæ portantem se et quid sublîmius, quam supra omnem cœlorum altitudinem, quo Christus ascendit, evolare? Plane sancti, quorum sicut aquilæ juvenus renovabitur, assument pennas sicut aquilæ, et volabunt. *Que volabunt? Ubiunque, inquit, fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquilæ;* (*Matth.* XXIV, 28, et *Luc.* XVII, 37).

4. Sed quid putamus, fratres, quomodo tunc repente de terris ad cœlos evolare poterit, qui nunc exercitio et usu quotidiano volitare non didicerit? Si queris quo doctore, quo duce, nunquid non Christus sicut aquila provocabat hodie ad volandum pullos suos, quando super eos volitabat, cum scilicet videntibus illis elevaretur, diuque sequerentur oculis euntem in cœlum? Poterat utique repente in ictu oculi, ex oculis eorum rapi, et ubi vellet, constitui. Sed plane, sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, et super eos volitans (*Deut.* XXXII, 11), et corda sursum levare post se nitebatur amore sui, et corpora similiter posse sublevari pollicebatur exemplo corporis sui: sicut Apostolus ait, æterni conscius mysterii, quia et nos bajulis nubibus rapimur obviam Christo (*1 Thess.* IV, 16) redeunt. Ipse quidem ascendit super Cherubim, et volavit super pennas ventorum (*Psal.* XVII, 11), id est supergressus est virtutes Angelorum: tuæ tamen descendens infirmitati, expandet alas suas, et assumet te, atque portabit in humeris suis, si modo pullus degener non existas, ut a terra levari, et aura puriore perfrui non eximescas

5. Alii volant contemplando, tu saltim amando. Paulus mente excedit, et ad tertium usque pervolat cœlum (*II Cor.* XII, 2); Joannes ad id quod in principio erat Verbum: tu saltim humi degenerem non trahas animum, nec patiaris obrutum inertia in terra putrescere cor tuum; sed clamanti, « Sursum corda, » Pontifici magno (qui hodie introivit in Sancta, æterna redemptione inventa, ubi et assistit vultui Dei interpellans pro nobis) responde fideliter, « Habemus ad Dominum. » Sed et si aliquando quasi vixisti non quæ sursum sunt, sed quæ super terram; jam te ipsum increpa, et dic Domino cum propheta: *Quid enim mihi est in cælo? et a te quid volui super terram?* (*Psal.* LXXII, 25) Ne, quam **1008** misere errabam! tam magnum est illud in cælo mihi repositum, quod contemnebam; tam nihil hoc super terram, quod tantopere expetebam! Christus itaque thesaurus tuus ascendit in cœlum: ibi sit et cor tuum. Inde ducis originem, ibi habes Patrem et hæreditatem, inde expectas Salvatorem. Amen.

IN FESTO PENTECOSTES.

SERMO I.

De Dei charitate et hominum ingratitude.

1. Ineffabilis Deus, ineffabilis misericordia ejus. Secundum nomen ejus, ita et opus ejus. Plane ineffabilis divinæ circa nos dignatio charitatis. Parum erat Patri, tradidisse Filium, ut redimeret servum; nisi daret et Spiritum sanctum, quo servum adoptaret in filium. Dedit filium in pretium redemptionis; dedit Spiritum in privilegium adoptionis: se denique totum servat hæreditatem adoptatis. O Deum, si fas est dici, prodigum sui, præ desiderio hominis! An non prodigum, qui non solum sua, sed et se ipsum impendit, ut hominem recuperaret, non tam sibi, quam homini ipsi? an non prodigum, qui, sicut proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum (*Rom. VIII, 32*), sic nec Spiritui sancto pepercit, ut ita loquar, sed nova et mira largitate super omnem carnem effudit illum? Multum quidem effusus sui prodigum ille filius, qui tam patrimonium, quam se ipsum donavit meretricibus; sed multo effusior pater in recuperationem perditæ filii, quam ille in perditionem sui (*Luc. v*); si tamen ulla debet esse comparatio gratiæ et pecuniæ, spiritus et carnis, Dei et hominis. Vide enim quanta largitate toto orbe gratia Spiritus effusa sit, non solum justis confirmandis, sed et peccatoribus justificandis: quomodo ubique gentium, Spiritu creante novum genus hominum, renovata sit facies terræ: imo quanta quotidie mutatio fiat per dexteram Excelsi, ut repente perditissimi hominum publicani et meretrices, justos quam plurimos præcelant in regno Dei, et novissimi fiant primi. Prorsus non sicut delictum, ita et donum: quia ubi abundavit delictum, ibi superabundans gratia (*Rom. v, 15, 20*): non solum donat delicta, sed etiam virtutem accumulât merita; et sublimius restituit lapsos redemptione, quam constituerat prima creatio. Sane in his omnibus quanto mirabilior Dei gratia prædicatur, tanto damnabilior hominis duritia convincitur, si gratiam vel oblatam recuset, vel acceptam non servet. Cui enim non offertur? super quem non effulget lumen illius? quis se abscondit a calore ejus? Neque enim reliquit se Deus sine testimonio apud conscientias hominum, illustrans eos splendore veritatis, et fovens calore bonitatis; cum et lux vera illuminet omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. 1, 9*), et Deus faciat oriri solem suum super bonos et malos, et pluat super justos et injustos (*Matth. v, 45*). Sed vix illis qui rebelles sunt lumini, et resistunt Spiritui sancto, nec acquiescunt veritati quam intelligunt; et sicut lutum ex calore solis, ita ex bonitate et beneficiis Dei duriores fiunt, audacter etiam provocantes eum, cum ipse dederit omnia in manibus eorum!

2. Verum quid ad nos de his qui foris sunt? Ad

A vos potius nobis est sermo, qui spiritum adoptionis filiorum accepistis, habentes eundem spiritum in signum adoptionis et pignus hæreditatis; qui velut quidam character insignis, vasa misericordiæ a vasis iræ discernit. Quanquam de salute nostra, vel magis de spe salutis, ea nobis modestia gaudendum sit, ut quod in illis dolemus, adhuc de nobis pro nostra mutabilitate timeamus. Sicut enim de illis desperare impium, ita de nobis præsumere est temerarium, cum tam de nobis quam de illis, qualiscunque sit scientia præsentium, nulla possit esse præscientia futurorum; nec levis sit injuria summæ potestati, penes quam est arbitrium vitæ et mortis, si vel de illis tam crudeliter, vel de nobis tam audacter præjudicetur ejus judiciis. Denique de massa eorum sumus assumpti; et qui paulo ante eramus, sicut et illi, natura et vita filii iræ, repente facti sumus filii gratiæ. Nos ergo simus illis exemplum spei ad penitentiam; ipsi nobis, timoris ad perseverantiam. In nobis se misericordia commendat, ~~1000~~ ut ametur; in illis se judicium exerit ut timeatur. Misericordiam et judicium cantabo tibi, Domine (*Psal. c, 1*): pro ista gratias agens, pro illo preces fundens, pro ista gratus et lætus, pro illo timoratus et cautus: de utroque eruditus exultabo tibi cum tremore, quia tunc ingrediar in veritate tua, si ita lætetur cor meum ut timeat nomen tuum. Neque enim timor iste, quem amor castum facit, gaudium tollit, sed custodit; non destruit, sed instruit; non inamaricat, sed condit: ut tanto sit durabilior, quanto modestius; tanto verius, quanto severius; tanto dulcius, quanto sanctius. O castum et fidele gaudium! quam fidei est illa de te sententia Sapientis: *Non est census super salutem corporis, et non est oblectatio super gaudium cordis!* (*Ecclesi. xxx, 16*) Hoc utique gaudium non est gaudere impiis, quorum fatuos risus et frivola gaudia Sapiens detestatur et increpat. *Risum, inquit, reputavi errorem, et gaudio dixi: Quid frustra deciperis?* (*Ecclesi. ii, 2*) *Risus dolore miscbitur, et extrema gaudii luctus occupat* (*Prov. xiv, 13*).

3. O bone Jesu, quam dissimile est illud gaudium tuum, quo interim consolaris renuntiantes illi falso et fallaci gaudio! quam melior est misericordia tua super vitas! quam melior est dies una in atriis tuis super millia! quanto beatiores facis pauperes tuos ipsa paupertate tua, quam mundus facere possit sua quantalibet affluentia, ubi quidquid affuit, defuit, sibi inhaerentem peresse facit! Aliis affluebat deliciis illa pauper familia Christi, quam fluminis impetus inundabat lætificans civitatem Dei; cum scilicet hodierna die Spiritus, tanquam torrens, replevit totam domum ubi erant sedentes (*Act. ii, 2*) Apostoli. Exhibebat quippe divina Veritas, quod per prophetam promiserat: *Ecce ego declino in vos. ut*

flumen pacis, et ut torrens inundans gloriæ gentium (Isai. LXVI, 12). Quantum illis affluebat, quibus tantus influebat! quantumque de illis profluebat, de quorum ventre fluebant flumina aquæ vivæ! Nec solum de corde benevolentia charitatis, sed etiam ex ore vehementia profluebat torrentis eloquii, cui non poterant resistere et contradicere omnes eorum adversarii: sicut de Stephano dicitur, quia non poterant resistere sapientiæ et Spiritui qui loquebatur (Act. vi, 10).

4. Ad huiusmodi gaudia vos interim, fratres, consolator vester invitat. Hoc torrente voluptatis suæ sitibundas amantium mentes potare desiderat. Si quis, inquit, *sitis, veniat et bibat* (Joan. vii, 37). O affluens liberalitas Dei! o indeficiens largitas divini bonitatis! Spiritum, cujus hodie primitias dedit Apostolis, offert universis. Theaurum suum, fontem aquæ vivæ aperit tam hominibus quam jumentis; tanquam et ipse omnibus sapientibus et insipientibus debitor sit. *Omnis, inquit, sitientis, venite ad aquas* (Isai. lv, 1). Ecce personas non accipit, conditiones non discernit, merita non requirit: tantum sitire quis noverit, venire velit. Gratia quippe non admittit fastidientes; sed sicut esurientes implet bonis, sic divites dimittit inanes. O fastidium tinea cordium, rubigo mentium, languor pessimus animarum, quod abominari facis bonum Dei verbum, contemere celeste donum; fastidire manna propter ollas carniarum! Quæ enim lues tam pestifera, quæ morbus tam lethalis, qui sic faciat hominem immorem suæ salutis, videntem ac male securum appropinquare usque ad portas mortis? Sed unde, rogo tam late lues ista Christi ovilia infectis, greges invasit, ut quam pluribus de grege Domini videretur etiam locus horroris et vastæ solitudinis, locus pascuæ ubi sunt collocati, et in pascuis uberrimis, in herbis virentibus minore peccant fastidio languidi? An non, queso gustaverunt domum celeste, et particeps facti sunt Spiritus sancti; gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum; et virtutes sæculi venturi? (*Hebr. vi, 5*). Si enim non gustaverunt bonum Dei verbum, unde toties eructavit cor eorum verbum honum, cum scilicet de memoria abundantis suavitatis ejus eructabant labia eorum hymnum? Nunc autem divinis interspat laudibus, et dormitant; aut utique vel etiam perniciose mente pertractant: sedent ad librum, et oscitant: verbum exhortationis audiunt, et ipso audita laborant: de pascuis mutantur in pascua, et tam ista fastidiunt quam illa: jugiter versantur inter fercula vitæ, et moriuntur fame. Unde ergo **1010** post illam felicem experientiam, gustumque suavem supernæ dulcedinis, tanta hæc oblivio, et incuria boni, languorquementium subintravit? Sola relicta est eis vox illa plangentis, si tamen plangere velint: *Perclusus sum ut fenum, et aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum* (*Psal. ci, 5*). Carrebant utique bene: quis eos fascinavit retrorsum converti? Spiritu cooperant: quomodo nam carne consummantur? Voluptuose vescebantur: quomodo nunc intereunt in viis?

A 5. Videant, queso, ipsi, ne forte inimicus homo, qui super bonum semen patrisfamilias lolium suum spersemineare consuevit, post illam suavem escam Christi, felle suo fauces eorum tinxerit, ac per hoc non modo desiderium, sed et memoriam prioris gustus aboleverit. Enimvero statim denuntiât Apostolo his qui ejusmodi sunt: *Non potestis calicem Domini bibere, et calicem dæmoniorum. Non potestis mensæ Domini participes esse, et mensæ dæmoniorum* (1 Cor. x, 20, 21). An non tibi videtur non modo potatus, sed et inebriatus calice dæmoniorum, qui libidinis, iræ, impatientiæ, aut similibus raptatur furore passionum? Ego, ut loquar de his quæ jam magis in usu quam in crimine sunt, puto quod et ille mensæ dæmoniorum particeps sit, et pascens eos pascatur ab eis, cufus os abundat malfitia, lingua concinnat dolos, sedens adversus fratrem suum loquitur, et adversus filium matris suæ ponit scandalum; qui etiamsi non detrahit, detrahentem libenter audit; qui scurilitate stultiloquii cachinnantes dissolvit. Videat ergo qui ejusmodi est, an dignum sit ut, volutatus velut in cruore immolatio et sordibus dæmonum, mox admittatur ad mensam Christi et Angelorum. Absit autem, fratres mei, ut, hæc dicens, innocentiam vestram, qua plurimum delector, inscribam sceleri; sed hæc dico ut salvifitis, et aliorum exemplo cautiores facti, manusque lavantes in sanguine peccatoris, gratiam Spiritus sancti quam alii negligentia perdunt, vos omni vigilantia servare curetis; ad laudem et gloriam ipsius largitoris Jesu Christi Domini nostri, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

De linguarum mysterio et dono lacrymarum.

1. Loquebantur variis linguis Apostoli magnalia Dei (Act. ii, 11). Nimirum ex abundantia cordis linguæ loquebantur in eis. Exultationes Dei in gutture eorum, quia charitas Dei diffusa erat in cordibus eorum. O Domine Deus meus, et ego utique similiter laudarem, si similiter potatus essem. Quia vero arida est anima mea, ideo est et torpida lingua. Sed sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea, et labiis exultationis laudabit os meum (*Psal. lxxii, 6*). Eructabant labia mea hymnum; sed cum docueris me justificationes tuas: id est cum dederis gustare quam suavis es, ut discam te diligere toto corde, tota anima, tota virtute. Bonus es tu, et in bonitate tua doce me justificationes tuas (*Psal. cxviii, 12*). Bonitas siquidem tua, unctio tua est, qua doces eos de quibus predictum est: *Erunt omnes docibiles Dei* (Joan. vi, 45). Beatus homo quem tu erudieris, Domine, et de lege tua docueris eum (*Psal. xcii, 12*). Lex Domini immaculata convergens animas (*Psal. xviii, 8*), charitas est: lex utique ignea, quæ est in dextera ejus, quæ cum digito Dei scribitur super latitudinem cordis, et ipsum cor amoris incendio, et eos ignito fervere facit eloquio. *De excelso, inquit, misit ignem in ossibus meis, et erudiit me* (*Thren. i, 13*). O quanta facilitate et

celeritate, quanta copia et facultate, ignis ille quem Dominus Jesus misit in terram, non solum erudit imperitos, sed etiam expedit impeditos! Prorsus igneae linguae, quas ex se dispersit ignis iste, quae ne ignescere fecerunt non solum mentes, sed et linguas Apostolorum, ut etiam nunc pius auditor ad sermones ignescat eorum. Prorsus ignea lingua Petri, ignea lingua Pauli, in quorum verbis nunc quoque vivit ignis perpetuus, qui et super corda nostra solentillat, si accedamus, si aurem vel animum ab eorum sermonibus non avertamus.

2. Si meruissem aliquam accipere de linguis huiusmodi, dicerem utique et ego, *Dominus dedit mihi linguam mercedem meam, et in ipsa laudabo eum* (Eccl. 11, 30); sicut de illis **IOH** scriptum est, *Loquebantur variis linguis Apostoli magna Dei*. Dicerem et illud: *Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum qui lapsus est, verbo* (Isai. 1, 4). Apostoli et eorum similes linguis sibi datis magna Dei praedicant, tyrannos verberant, daemonia flagellant, terram complunt, caelos aperiant; quia linguae eorum claves caeli factae sunt, quippe quibus de ipsis caelis linguae missae sunt. Mihi autem utinam vel lingua canis data sit, qua possim primum quidem propria, deinde et aliena ulcera lingere, si qui forte sunt qui ad hoc ipsum sibi me dignentur admittere. Beati quidem, quibus amor et dilectio divinae laudis cor replet gaudio et os jubilo. Sed et illos utique beatos dixerim, qui, cum de vulneribus animarum virus ablingunt et purulentiam, trahunt in se, quo anima eorum saginetur, spiritum et gratiam. Esuriunt siquidem et sitiunt justitiam, et famem patiuntur ut canes: ideoque nihil fastidiunt quod in corpus suum possint trajicere; neminem peccatorem abominantur, quem ad justitiam possint convertere. *Quod Deus mundavit, tu ne immundum dixeris* (Act. xi, 9), dictum est Principi Apostolorum, et in ipso aliis: et ob hoc mactat et manducat omne genus reptilium et volatiliam, et ait, *Quae prius tangere nolebat anima mea, nunc pro angustia impatientis desiderii cibi mei sunt* (Job. vi, 7). Quinimo mirum in modum quanto quisque peccator ante conversionem amarior, tanto postmodum conversio ejus dulcior; quantoque desperatior, tanto gratior nobis ejus salus: quia et salvantis gratiam plus miramur, qui ovem perditam reportans in humeris, gaudium facit Angelis super uno peccatore poenitentiam agente, quam super novaginta novem justis (Luc. xv, 7).

3. Dicant igitur alii quibus datum est: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Do mine* (Psal. cxviii, 105)! anima autem mea esuriens et famem patiens ut canis, etiam amarum sumet pro dulci, et abominabile pro desiderabili. Delectentur alii lambere mella Scripturarum; ego vero delectabor ulcera lingere peccatorum, mei scilicet mihi que similia. Foedum quidem ulcus peccati, visuque horribile; sed tamen ipsum lingere, cujus sit saporis et gratiae, non sa-

pit, non capit, nisi qui salutem periclitantium esurit, et famem patitur ut canis: de quibus dictum est, *Lingua canum tuorum ex inimicis* (Psal. cxviii, 24). Sed va miseris qui tanto studio percutunt, tantoque desiderio mortem sibi consciscunt, ut vulnera sua tegant, curamque canum refugiant, et asperitatem linguae medicinalis arbitrentur morsum odii lethalis! *Oderunt corripientem in porta, et perfecte loquentem abominati sunt* (Amos, v, 10). Perfecte loquentem dico, non tam de perfectione disserentem, quam perfecta dilectione corripientem. Sed dicam, Perfecta dilectione, an perfecto odio? Imo utrumque, et perfecta dilectione, et perfecto odio: quia perfectum odium nihil aliud est, quam perfecta dilectio; et una est utriusque perfectio, quam Apostolus determinat, dicens, *Odientes matrem, adherentes autem bono* (Rom. xii, 9).

4. Sed revertar ad id unde digressus eram. Optabam mihi linguam qua laudarem Deum, vel certe linguam qua consentium ulcera curarem: in altero quidem mihi quærens divinae devotionis fructum; in altero, fraternae salutis lucrum: vobis quoque in altero dulcis, in altero fieri desiderans utilis. Nam et de saecularium arte et officio poetarum, ita sumptum est apud quemdam eorum:

Aut prodesse volunt, aut delectare poetae.

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci

(HORAT., Art. poet.)

Optabam, inquam, mihi gratiam oris, qua Deo et vobis officiosus deservirem; ut aliquatenus compensarem verbo, quod minus prosum exemplo. Quanquam satis suspecta mihi sit hæc consolatio, si dicam et non faciam; si suppetant suffragia linguae, cum desint merita vitæ; imo magis fortasse timendum sit, ne peccanti dicat Deus, *Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum?* (Psal. xlix, 16). Sed quid agam? Si locutus fuero, non quiescet dolor meus; et si tacuero, non recedet a me (Job. xvi, 7). Pavor est utrobique molestus, et coarctor e duobus; quia locutionem et officii locus exigit, et vita contradicit. Sed recordor verbi quod apud Sapientem inveni: *Anima laborantis laborat sibi, quia compulsi eum es suum* (Prov. xvi, 26). Loquar igitur, non **LOIS** prout locus expetit, sed prout sensus suppetit, imo prout Dominus dederit, in cujus manu sumus et nos, et sermones nostri. Loquar, inquam, et me ipsum lingua obligabo propria, ut vel præ confusione aliquando laborare compellar: et si corpus a labore manuum excusaverit, certe anima laborantis laboret sibi, ut dicat eum David, *Laboravi in gemitu meo* (Psal. vi, 7). O si mihi dentur illi gemitus inenarrabiles, quibus Spiritus postulat pro sanctis, ut laborem in eis! Procul dubio labor huiusmodi gemituum satis digne pensaret mihi quotidianum laborem manuum.

5. Sed et vos ipsi, fratres, si æmulari meliora charismata didiscistis, optate gemitus huiusmodi a Spiritu vobis infundi. Nescio si sit in donis Spiritu

tus aliud convenientius aut commodius his qui sunt infirmitate et miseria circumdati : nescio si Spiritui sancto qui in columba apparuit, alia vox familiarior gemitu, aut gratior sit. Hoc autem scio, quia in nullo opere tanta tamque parata nobis suppetat materia, sicut in gemitu et planctu nostri : nisi miseriam suam nostra dissimulet superbia, aut sensus obduretur stupore vel amentia. Hoc autem primum circa infirmos, quorum curam suscipit, operatur medicina sancti Spiritus, qui est illuminatio nostra et salus nostra, ut videlicet se ipsum phreneticus sentiat et sciat, et conversus ad cor dicat Domino cum propheta : *Postquam convertisti me, egi poenitentiam; et postquam ostendisti mihi, percussisti femur meum (Jerem. xxxi, 19)*. Nisi enim quis apponat scientiam, non apponet dolorem : nisi doluerit, non meretur consolationem. Beati enim qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur (*Matth. v, 5*). Puto quia nec in Apostolis hodie locum invenisset Paracliti consolatio, nisi quia lugebant se desolatos, quia non poterant non lugere filii sponsi, cum sponsus ablati esset ab eis. Inde erat quod eis dicebat : *Nisi ego abiero, Paracletus non veniet ad vos (Joan. xvi, 7)*. Nisi desolati fueritis presentia mea corporali, non vos consolabitur visitatio spiritualis. *Date, inquit, siceram merentibus, et vinum his qui amaro animo sunt*, non scilicet illis qui ebrii sunt gaudio et luxu sæculi. Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? nunquid bibere possunt calicem Domini, et calicem dæmoniorum? *Bibant, inquit, potius pauperes Apostoli, et obliviscantur egestatis suæ (Prov. xxxi, 6, 7)*, ut dicant : *Sicut egentes, multos autem locupletantes (II Cor. vi, 10)*. Bibant merentes de absentia sponsi, et dolorum non recordentur amplius, sed dicant :

A Etsi cognovimus Christum secundum carnem, sed nunc jam non novimus (Id. v, 16). Nam et te ipsum, si pio affectu Psalmistæ dicere potueris, *Ego sum pauper et dolens (Psal. lxxviii, 30)*, sic ditabit, sic lætificabit sobria ebrietas hujus præclari calicis, ut, etsi pauper sis, paupertas animum non urat; et si dolebas quia peccasti, jam peccati reatus conscientiam non mordeat.

6. Vide autem, si non et ipse Spiritus sanctus in judicium venit in hunc mundum, ut qui dolent non doleant, et qui rident, æterno et inconsolabili se luctui tradant. Melius est igitur ire ad domum luctus quam ad domum convivii (*Eccli. vii, 3*). Et revera sapiens, etsi aliquando consolationem meretur, ut dolorum non recordetur amplius, eorum scilicet de quibus consolationem accipit, semper tamen, ut locum paret consolationibus novis, novas exquirat de se ipso causas doloris : non statim blandiens sibi, quasi jam per omnia justus sit; sed eo subtilior, quo jam illuminari cœpit; eo districtior, quo justificari cœpit, sit accusator et iudex sui. Ei ergo qui ejusmodi est, crebro, nisi fallor, Spiritus consolator advenit, quoniam et adventum jam ipse suum antevenit; adveniens scilicet ut consolationem tribuat, sed anteveniens, ut lugere doceat. Luctus siquidem pius atque religiosus, in doctrina Spiritus et ordine primus, et utilitate invenitur præcipuus; quippe cum sit summa sapientia sanctorum, custodienda justorum, sobrietas modestorum, prima incipientium virtus, proficientium stimulus, perfectorum cumulus, pereuntium salus, periclitantium portus, promissionem denique habens consolationum quæ nunc sunt, et gaudiorum quæ futura sunt; ad quæ nos perducatur qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IN NATIVITATE S. JOANNIS BAPTISTÆ.

1013 SERMO I.

De laudibus sancti.

1. Ah! Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum (*Jerem. i, 6*). Fratres, si Jeremias, sicut ex lectione audistis besterna, ne prædicationis susciperet officium, verecundius quam justius minorem causabatur ætatem, quanto rectius ego sensum causarer minorem? Si sanctum ex utero, et quem manifeste divina mittebat electio, ætas deterrebat infirmior, mihi quæ frons esse potest ad loquendum, cui nec ad sanctitatem suffragatur conscientia, nec ad sermonis facultatem suppetit scientia? Illi erat timori pueritia sua, mihi non erit puerilitas mea? Verumtamen tu, puer propheta Altissimi, de quo sermonem hodie nostri debet locus officii, puerilitatem nostram non pateris excusatam haberi,

quin saltem gestiamus more puerorum de te quomodo balbutire; qui etiam in materia leviori, plena necdum didicimus verba formare. Tuum erit, o vox Verbi, vox sapientiæ, tibi devotæ solvere vinculum linguæ, qui necdum loqueas, usum loquendi muto potuisti patri reformare. Nec sine fenore magno rediit intercepta facultas loquendi, cui simul accessit gratia prophetandi, ut videlicet uterque parens aliquid sibi gauderet prærogatum de prærogativa filii.

2. Qui enim propheta, et plus quam propheta futurus erat, imo ante prophetare quam profari, prius Deum quam se ipsum sentire cœperat, parentes quoque suos prophetas faciebat; et in eos qui in se transfuderant carnis substantiam, spiritus sui et gratiæ superabundantiam refundebat. Nam et Elisabeth, postquam exsultavit in gaudiis

infans in utero ejus, tunc et ipsa prophetavit repleta Spiritu sancto; quia necdum loquens filius, matri tamen occultam Domini præsentiam exultatione manifesta revelavit. Salutabat Salvatorem motu, quo poterat, et in occursum Domini præcursor impiger erumpere gestiebat. Plane incomparabilis gratia, inæstimabilis divinæ virtutis potentia. Vox Mariæ dum auribus Elisabeth insonat, ad cor Joannis penetrat, qui abstrusus intra materna latebat viscera, spiritum ejus animat, gaudioque salutaris vegetat: et cui virtus naturæ vix adhuc totam infuderat animam, virtus vocis Mariæ plenior infudit prophetiam, adeo ut etiam de plenitudine filii copiose videatur in matrem refundi. Vere gratia plena Maria: manifeste Deus totius gratiæ in ea erat, de cujus munificentia tam copiose, tam magnifice, principaliter in Matrem, de Matre in Joannem, de Joanne in parentes gratiæ largitas profuebat. Flumina prorsus de ventre Mariæ fluebant aquæ vivæ, et fons vitæ et gratiæ oriebatur de medio paradisi ad irriganda ligna paradisi.

3. Proxima erat fonti cedrus ista nobilis, Joannem loquor, consobrinum et amicum sponsi, præcursorem, Baptistam, et martyrem Domini: ideoque nimirum uberius irrigata in tantum excrevit, ut inter natos mulierum nihil illa sublimius posset inveniri. Omnino Salvatori proximus erat, qui non solum copula sanguinis conjunctus, aut amicitia intimus erat, sed etiam gloria annuntiationis, novitate nativitatis, sanctitate pene originali, prædicatione consimili, auctoritate baptizandi, virtute patiendi, ante mortales omnes ei propius accedebat. Denique si alia cessarent omnia, si cuncta de eo silerent prophetarum præconia; solius gratia nominis ejus (9), quod vocatum est ab angelo, priusquam in utero conciperetur, satis abundeque singularem in eo futuram Dei gratiam testabatur. Dignum quippe erat ut gratiam Dei, quam gratia plena profudit, plenus gratia prædicaret, et gratia non mediocri emereret, qui gratiæ tempus a tempore legis velut medius hinc disterneret. Usque ad Joannem enim Lex et Propheta prophetaverunt (Luc. xvi, 16); qui videlicet primus ostendit præsentem, quem Lex et Prophetia promiserant venturum.

4. Merito igitur nativitas hujus pueri multos gaudere tunc fecit, hodieque facit, qui in senectute parentum 1014 natus, mundo senescenti gratiam prædicaturus erat renascendi. Merito nativitatem istam, quam mirabiliter operatur gratia, miraturque natura, solemniter veneratur Ecclesia: præsertim cum singularis illius nativitatis, cujus gratia naturam reparavit, per hanc pignora fidelia sibi videat esse præmissa. Non ingratis se probat Ecclesia, non inmemorem: fideliter agnoscit qua devotione, qua gratiarum actione suscipere debeat Præcursorem, per quem ipsum agnovit Salvatorem. Mibi plane novo nascitur gaudio lucerna mundi, cujus indicio lucem veram agnovi lucentem in te-
(9) Joannes enim gratia Dei interpretatur.

A nebris, sed non comprehensam a tenebris. Mibi prorsus ineffabili nascitur gaudio, cum quo tot et tanta mundo nascuntur bona; qui videlicet Ecclesiam primus catechizat, per poenitentiam initiat, per baptismum præparat, præparatam Christo consignat et copulat; et quam ad vivendum temperanter informat, etiam ad moriendum fortiter propria morte confirmat, atque in his omnibus plebem perfectam Domino parat.

5. O fratres, quorum propositum est (utinam et ita desiderium) ad perfectionem festinare; quam cito christianam assequeretur perfectionem, qui huic magistro animum accommodaret docibilem: cujus etiam prima elementa justitiæ modum supergressa sunt perfectionis humanæ; cujus rudimenta primævæ ætatis gravitatem sapientiæ vicere senilis! Qui enim, antequam natus, sanctus fuit, quid mirum si in processu conversationis plus quam sanctus fuit? Mirari possumus, imitari non possumus sanctitatem tuam, sanctorum sanctissime: omnino necesse est ut, qui de publicanis et peccatoribus plebem perfectam Domino parere festinas, humanis eis loquaris quam vivas; et modum perfectionis non secundum vitæ formulam tuæ, sed secundum virtutem meliocrutis temperes humanæ. *Facite*, inquit, *dignos fructus poenitentiae* (Math. iii, 8). Nos quidem, o fratres, gloriamur perfectius loqui, quam vivere: Joannes autem sublimius vivens quam possint homines vel intelligere, loquitur tamen eis prout possunt audire. *Facite*, inquit, *fructus dignos poenitentiae*. *Humanum*, inquit, *dico, propter infirmitatem carnis vestræ* (Rom. vi, 19) Si nondum esse potest in vobis omnium plenitudo bonorum, sit saltem vera omnium poenitudo malorum. Si nondum facere prævaletis perfectæ fructus justitiæ, sit interim hæc vestra perfectio, ut faciatis dignos fructus poenitentiae.

6. Si recordari volumus, fratres, lectionis hesternæ, ad dignos fructus poenitentiae pertinet quod Jeremiæ, aut certe Joanni sub typo Jeremiæ dictum est, *Ut evellas, et destruas, et disperdas, et dissipes*: ad fructus justitiæ, *Et ædifices et plantes* (Jerem. i, 10, et xviii, 7). Beatus qui manus hujus extirpatoris adjuverit (nam ipse Dei adjutor est), qui videlicet cooperans verbo et gratiæ Dei, in hoc studium et operam dederit ut evellat et disperdat de affectionibus et moribus suis omnem plantationem quam non plantavit Pater cœlestis, destruat et dissipet omnem ædificationem Babylonice superbiæ et confusionis; ut postmodum melius ædificet et plantet, fiatque sicut scriptum est, *Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus*. *Sycomoros succiderunt, sed cedros immutabimus* (Isa. ix, 10). *Ascendat abies pro salivuncula, et myrtus pro urtica* (Id. lv, 13): omnis scilicet pulchritudo et gratia virtutum, pro situ et horrore vitiorum. Quis, putas, est ille tam perfectus in nobis, ut saltem hoc initium perfectionis habeat, qui scilicet ita

digne perfecteque penitens sit, ac tota severitate A
damnet mala sua quæ fecit, prioribus usquequaque
renuntians vitiis, ut omne germen maledictionis
radicitus evellat et disperdat de agro cordis, ita ut
de radice pessima, nullus amplius germinet fructus
amaritudinis; quique semel ita destruat ac dissipet
omnem altitudinem extollentem se adversus humi-
litem Christi, ut iterum non reedificet quæ de-
struxit? Quam felix hodie esset Ecclesia sancto-
rum, quanta pace et gratia florent congregationes
beatorum pauperum, si fructus istos quos facere
debuerat, rudium penitentia, vel eorum qui perfecti
et sancti videri volunt, afferret justitia! Denique,
qui nec justitiam sanctorum, nec exactam habemus
penitentiam peccatorum, redimamus vel ex parte
aliqua teporem **1015** nostrum devota veneratione
sanctorum: præcipue beati Joannis, cujus tam ma-
gnifice sanctitas effloruit supra modum aliorum, ut
crederetur Sanctus sanctorum. Magnificentiam glo-
rie sanctitatis ejus loquamur ac meditemur, fratres
mei, ut propitium faciat peccatis nostris eum, cujus
singulariter amicus esse meruit, Filium Dei, qui
cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per om-
nia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

De vi necessaria ad rapiendum regnum cælorum.

1. *A diebus Joannis Baptistæ regnum cælorum vim
patitur, et violenti diripiunt illud (Matth. xi, 12).*
Merito igitur læta nobis est ejus nativitas, cujus tam
fausta sunt tempora, ut regnum Dei, jam exinde
nobis expositum sit ad diripiendum, quibus utique
justitia non sufficiebat ad promerendum. Merito
multi in nativitate ejus gaudent, sicut promittebat
angelus; sub quo tanta felicitate mutatus est tem-
porum status, ut regnum Dei quod ante nulla inno-
centium obtinebat justitia, nunc penitentium in-
vadat et possideat violentia. Quid enim aliud debuit
dici penitentia peccatorum, nisi violentia in re-
gnum cælorum? An non violentia est, rapere vir-
tute quod non erat concessum nature; ut qui na-
tura erant filii iræ et gehennæ, labore improbo qui
omnia vincit, intrusant se in hæreditatem sancto-
rum et consortium gloriæ? An non plane violentus
Deo strenuus ille luctator patriarcha Jacob, qui, ut
scriptum est, contra Deum fortis fuit et invaluit,
qui cum eo luctatus usque mane, constanter et ob-
nix tenebat rogantem dimitti, *Non dimittam te,*
inquirens, *nisi benedixeris mihi?* Dico quia cum Deo
luctatus est: Deus siquidem erat in angelo, cum quo
luctatus est. Alioquin nec angelus diceret, *Cur
quæris nomen meum, quod est mirabile?* nec Jacob
diceret, *Vidi Dominum facie ad faciem (Gen. xxxii,*
26, 29, 30): sed neque Dominus de Jacob diceret
per Osee prophetam, *in Bethel locutus est nobiscum*
(Osee xii, 4). Bona igitur violentia, quæ benedictio-
nem extorsit: felix lucta, qua Deus homini succu-
buit, victusque victorem gratia benedictionis et ho-
nore sanctioris nominis munera vit! Quid enim, si
tetigit nervum femoris ejus, et emarcuit, ac de cæ-

tero claudicavit? Facilis jactura corporis damnum-
que consolabile, quod tanto compensatum est mu-
nere: præsertim illi qui potuit dicere, *Super salu-
tem et omnem pulchritudinem dilexi sapientiam (Sap.*
vii, 10). Utinam marcescat in me non solum nervus
femoris, sed virtus totius corporis; dummodo vel
unam merear benedictionem angeli. Utinam non solo
claudicem cum Jacob, sed et moriar cum Paulo, ut
gratiam et nomen Israelis obtineam munere per-
petuo. Jacob quidem femur gerit marcidum, Pau-
lus vero, corpus emortuum quia mortificationem
membrorum, quam cæpit prophetiæ religionis ini-
tium, ad integrum consummavit Evangelium. Jacob
claudicans, quia ex parte quæ mundi sunt cogitans,
alterum pedem a terra suspensum portat. Paulus
cogitans solum quæ Dei sunt, sive in corpore, sive
extra corpus, nescit, Deus scit (*II Cor. xii, 3*),
totus tamen in spiritu liber ad cælum volat.

2. Vobis itaque dicimus, fratres, qui aggressi
estis cælum rapere, qui congressi estis luctari
cum angelo qui viam custodit ligni vitæ: vobis,
inquam, dicimus omnino necesse esse ut constan-
ter et irremisse luctemini; non dico usque ad ener-
vationem femoris, unde generatio propagatur carnis,
sed etiam usque ad mortificationem corporis. Hoc
tamen ipsum nec sic labor noster poterit assequi,
nisi tactu et beneficio divinæ virtutis, cum vestram
videlicet constantiam invincibilem sibi probaverit.
Sic enim scriptum est: *Cumque videret quod eum
superare non posset, tetigit nervum femoris ejus, et
statim emarcuit? (Gen. xxxii, 25).* An non tibi cum
angelo, imo cum Deo ipso luctari videris, quando
quotidie præproperis tuis resistit votis? Lavaris
velut aquis nivis, ut mundus sis corde et corpore,
et ipse sordibus intingit te. Dicis, *Sapiens efficiar*
(Eccl. vii, 24), et ipse longius recedit a te. Clam-
mas ad eum, nec exaudit te: vis accedere ad eum,
et repellit te. Decernis rem, et in contrarium tibi
cedit, et per omnia fere in duritia manus **1016**
suæ adversatur tibi. O dissimulatrix clementia,
quæ duritiam te simulat; quanta pietate pugnas
adversus eos pro quibus pugnas! Licet enim hæc
celes in corde tuo, scio tamen quia diligis diligentes
te, et immensa multitudo dulcedinis tuæ, quam
abscondis timentibus te. Noli igitur desperare, con-
stanter age, felix anima, quæ cum Deo luctari
cœpisti: amat utique vim abs te pati, desiderat a
te superari. Nam et eum iratus est, manumque ad
feriendum extendit, querit, ut ipse constetur,
virum similem Moysi, qui resistat sibi; et si non
invenit, conqueritur et dicit: *Non est qui consur-
gat, et teneat me (Isai. lxiiv, 7).* Nam si implacabilis
sit ejus ira, inflexibilisque sententia, flebit et
dicit Jeremias qui resistere tentaverat: *Fortior
fuisisti, et invaluisti (Jerem. xx, 7).*

3. Sed absit, fratres, qui placita ei postulatis,
absit ut fortis adversum vos sit, qui pro vobis in-
firmari usque ad mortem voluit! Tot vulneribus
confossus est, toto corpore crucifixus est; unde,

quæso, virtus ei esse potest ad resistendum illi charitati, quæ veluti victum et captum per omnia genera infirmitatum usque ad mortem, mortem autem crucis perduxit? Jam non fortis ut mors, sed fortior quam mors dilectio: cum virtute dilectionis infirmata sit usque ad mortem Dei fortitudo; cujus tamen infirmitas fortior inventa est omni fortissimo; cujus mors probata est esse mors tua, o mors. Virtute igitur dilectionis armatus sis, quicumque es ille pius inceptor, qui rapere contendis regnum cælorum: et securus esto, quia facile vinces regem ipsum cælorum. Si qua enim videtur tibi adversari difficultate, aut duritia; ne sis pusillanimis, sed intellige qua mente id faciat. Nepe ut contrarietate ipse tibi acuat animum, sicut solet esse natura magnanimatorum ac fortium; ut vires exercitet, constantiam probet, multiplicet victorias, augeatque coronas.

4. Quamobrem accingimini, filii Israel, et estote filii fortitudinis: non enim opus est nisi magnanimitate et constantia, quæ nullis possit terri adversis. Infirmus dicat, Fortis sum; et præ gaudio spei se nesciat infirmum, cui tam facile jam jamque capiendum est cælum. Plane cælum violenter rapit, qui imbecillitati suæ vim facit, aut ætati. Imo, ut magis proprie loquar, plane vim facit propriæ perditioni, qui intonante tuba mandati, nescit parcere sibi. *Homo enim in laboribus*, ut Scriptura ait, *laborat sibi, et vim facit perditioni suæ* (Prov. xvi, sec. LXX). Accingimini, inquam, viri virtutis, et sequimini duces ac magistrum felicitis hujus militiæ; Joannem Baptistam loquor, a diebus cujus cælum esse cœpit expugnabile. Iste siquidem est, qui velut alter David princeps factus latronum, piorumque ductor prædonum, et victoriosum illum exercitum publicanorum et peccatorum per illam laudabilem ac religiosam violentiam post se induxit in regnum cælorum. Quis enim scelestus aut profanus tubam ejus audivit, *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cælorum* (Matth. iii, 2); *et non se continuo præparavit ad bellum?* Sequimini, inquam, duces istum, cujus vexilla proprio rutilant sanguine, cujus hodie virtutes ac triumphos debita decantastis veneratione. Ipse, nisi fallor, quos post se traxerit exemplo, juvabit merito, commendabitque suffragio, cum inter natos mulierum nullus sit acceptor regi summo Jesu Christo Domino nostro, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

Iterum de laudibus Sancti.

1. *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista* (Matth. xi, 11). Salomon ait: *Laudent te labia proximi tui* (Prov. xxvii, 2). Sed quam feliciter et gloriosius, cum laudant quæpiam labia Dei sui! Deus quippe nec falli potest, nec adulari. Deus neminem facile laudat, quem laude posse inflari videat, vel quem ex fine debere reprobare prævideat. Homini quidem recte dicitur, ne laudet hominem in vita

sua; cujus sicut scire non potest intima, si nec præscire novissima; cum de seipso quoque confiteri **1017** habeat: *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum* (I Cor. iv, 4). Sunt enim justus et sapientes, et opera eorum in manu Dei sunt, et tamen nemo scit utrum sit dignus amore an odio, sea omnia in futurum servantur incerta (Eccl. ix, 1, 2). Felix igitur, qui testimonio ipsius Judicis dignum se amore scire meruerit; nisi quod testimonium justitiæ præsentis, mutabilitati humanæ suspicionem ac metum non adimit de futuris. Indubitabile tamen eximiæ virtutis et magnæ perfectionis est indicium, quoties hominem adhuc corruptioni subditum, suæ suffragio laudis illud irrefragabile Dei dignatur judicium. Magnum profecto justitiæ præconium quod summa justitia dicit ad Noe: *Te vidi justum coram me* (Gen. vii, 1). Magni quidem insigne meriti, quod Abraham testificatur Deus, propter ipsum implendas esse promissiones, quæ ad ipsum factæ sunt (Gen. xvii, et xxii, 17, 18). Quantæ autem illud est gloriæ, quod de beato Job Dominus gloriatur adversus invidum: *Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra: homo simplex et rectus, et timens Deum, ac recedens a malo* (Job. i, 8). Quantæ etiam illud erat gratiæ, quod pro Moyse æmulabatur et confundebat æmulos ejus? *Si quis, inquit, fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. At non talis servus meus Moyses, qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei, et palam, non per ænigmata videt Deum. Quare ergo non timuistis detrahere serro meo Moysi?* (Num. xii, 6-8.) Quis vero in omnibus sicut David, de quo gratulatur Dominus, quia invenit virum secundum cor suum? (III Reg. xi, 4.)

2. Verumtamen quantumlibet magni fuerint, sive isti, sive alii; nec inter istos, nec inter alios natos mulierum, teste Nato Virginis, surrexit major Joanne Baptista. Nam etsi stella differat a stella in claritate, et in choro sanctorum siderum, quæ ante exortum veri Solis illustrarunt noctem hujus sæculi, quadam effulserunt claritate mirabili; nullum tamen in omnibus majus aut splendidius lucifero isto, lucerna scilicet ardenti et lucenti, quam Pater Christo suo paravit: lucifero, inquam, præluceantæ lucis, qui præcursor Solis diem instantem mortalibus nuntiavit; dormientibus in tenebris et umbra mortis clamitans et dicens: *Pœnitentiam agite; appropinquavit enim regnum cælorum* (Matth. iii, 2). Ac si diceret: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit: abjicite opera tenebrarum* (Rom. xiii, 12). *Surge, qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus* (Ephes. v, 14).

3. Non est autem negligenter prætereundum, sed etiam atque etiam considerandum, quam sublimis meriti, quam excellentis gratiæ et virtutis, oculus ille quem nil fallit, eum perviderit, qui post tanta præcedentia præconia, hanc de illo sententiam tulit: *quod inter natos mulierum, nul'*

illo *major* surrexit; nec nisi de ordine Angelorum, A vel qui pervenisset ad æqualitatem Angelorum, aliquem ei præferendum judicavit. Nec semel quidem, aut perfunctorie vel breviter laudem ejus attigit, sed quotiescunque se offerebat occasio sermonis, laudibus ejus delectabatur immorari: quod satis probat historia Evangelii. Propterea Marcus quoque, Lucas et Joannes initia librorum præconiis ejus dedicaverunt: ut videlicet auctoritas tanti nominis prima fronte prælati, totum deinceps commendabilius redderet Evangelium; et lucerna in ipso ingressu ac vestibulo ardens et lucens perduceret ad lucem, quæ lucebat in tenebris, sed a tenebris nequibat comprehendendi. Matthæus enim, quia eum nativitas Domini in initiis occupatam tenuit, mox ut puerum nutriendum Nazareth commendavit, ad Præcursorem et Baptistam ejus stylum convertit, arbitrans imperfectum fore quicquid de Sponso diceret, si de individuo amico Sponsi reticeret. Hæc namque cura non minima fuit, non solum Evangelistis narrantibus, sed etiam Prophetis et Angelis prænuntiantibus, ut lucerna Christi, testis Domini talis induceretur, cujus splendore et auctoritate inimici facile confunderentur, et ex cujus magnitudine incomparabilis Altissimi magnitudo manifeste monstraretur. Cum enim maximus inter natos mulierum Natum Virginis testabatur tam longe magnitudinem suam vincere, ut indignum se confiteretur ejus calceamenta portare: quid aliud dabatur intelligi, nisi quia ille erat **1018** magnus Dominus, cujus magnitudinis non est finis (Psal. CXLIV, 3); et de quo dicitur: *Quoniam quis in nubibus æquabitur Domino, similis erit Deo in filiis Dei?* (Psal. LXXXVIII, 7.) Et hæc utique illa magnitudo Joannis fuit, quia inter magnos tam magnus excrevit, quia videlicet virtutes suas magnas et innumeras, quibus nulli mortalium secundus fuit, maxima omnium virtutum humilitate cumulavit sibi; cum putaretur summus omnium, ultro ac devotissime præferens humillimum omnium et in tantum præferens, ut calceamentis ejus detrahendis se testaretur indignum (Luc. III, 16).

4. Mirentur igitur alii, quod a Prophetis prænuntiatus; quod ab archangelo promissus, et eodem quo Christus; cum tamen Christus in cubiculo, Joannes in oraculo; quod de tam sanctis ac nobilibus parentibus; quod de senibus et sterilibus, contra debitum naturæ, dono gratiæ; quod ante sanctus quam natus; ante propheta, quam prophetaret; quod plus quam propheta, quia angelus angelicum officium vitamque gerens in terris, in carne præter carnem vivens; et licet innocentissimus, pœnitentiæ tamen formam plus exemplo quam verbo tradens; quod in spiritu et virtute Eliæ præcurrens adventum Redemptoris, et viam ei parans in eremo; quod corda patrum ad filios, et filiorum ad patres convertit; quod Filium baptizare, Patrem audire, Spiritum sanctum videre meruit; quod denique usque ad mortem pro veritate cer-

tavit: ut etiam ad inferos Christum præcurreret; ante passionem Christi, martyr Christi fuit. Mirentur, inquam, hæc alii, si tamen est qui digne possit mirari: nobis, fratres, non solum miranda, sed et imitanda proponitur virtus humilitatis ejus, qua major se credi, cum potuit, noluit; imo credentes ne errarent; quantum valuit compescuit. Fidelis enim amicus Sponsi, magis amator Domini sui, quam sui; se minui, ut ille cresceret optabat, et de minoratione sui gloriam illius augere satagebat (Joan. III, 29, 30), ante Apostolum opere et veritate dicens illud apostolicum: *Non nosmetipsos prædicamus, sed Dominum Jesum Christum* (II Cor. IV, 5). Ideo nimirum magna est gloria ejus in salutari t̄do, in Jesu tuo, Domine, cujus justitiæ et bonitatis est diligentes se diligere, est glorificantes se glorificare. Magna prorsus gloria ejus in Jesu, magna a Jesu: qui et apud se glorificavit eum consortio gloriæ suæ, et apud homines testimonio vocis suæ. Persuasum sibi habebat Joannes illud fidele Sapientis consilium: *Qui gloriatur, in Domino gloriatur: non enim qui se ipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat* (II Cor. X, 17, 18). Maluit itaque in Domino sane, quam in seipso vane gloriari; quia et maluit veraciter a Domino, quam fallaciter a seipso commendari. Ideo probatus est Deo et hominibus; et gloria ejus veritas apud homines, felicitas apud Deum: qui si seipsum glorificasset, gloria sua nihil esset.

5. O filii hominum, usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium? (Psal. IV, 3.) Ut quid vanam et mendacem gloriam diligitis, et gloriam quæ a Deo solo est, non vultis? Sed quomodo quæritis? Utinam agendo fortia, non loquendo sublimia! utinam saltem vera loquendo, licet vane, et non mentiando plane! utinam denique mentiando tantum de vobis, non etiam detrahendo de aliis! Hoc jam non est gloriam accipere vel quærere, sed magis furari et rapere. Quærere siquidem gloriam, non sua, sed contraria via; non illa scilicet cui debetur gloria, sed contumelia, id est, non virtutis titulo, sed mendacii et detractionis latrocinio: quid aliud est hoc, nisi rapere, vel furari nequiter, quod concupieris turpiter? Certe si gloriam ab homine non quæreres, sed oblatam acciperes, jam ex hoc secundum veritatem non ambulares. Nunc autem quid, cum non solum accipis si offertur, sed et quæris cum non offertur? quid denique, cum alium velut trucidas venenosa et insidiosa lingua, ut gloriam ejus tibi rapias; ut de malo ejus tu melior, de contemptu ejus tu gloriosior appareas? Sit ergo illud, gloriam scilicet accipere vel quærere ab homine, insipientium vanitas: quid istud, nisi sævientium crudelitas? Sit certe illud, ut mitius loquar, tentatio humana: quid istud, nisi imitatio diabolica? Plane imitantur diabolus qui sunt ex parte illius, id est, omnes superbi. Ipse est **1019** enim rex super omnes filios superbia.

6. Quomodo, inquis, imitantur? Diabolus quia superbivit; meliori se, id est, Deo invidit: quia invidit, detraxit. Sic filii superbix ejus, mox ut infecti sunt vitio ejus, id est amore propriæ excellentiæ, invident alienæ. Ut cœperint invidere, incipient, si possunt, detrabere, ut scilicet accrescat eis quod derogaverint aliis. Quanto salubrius imitarentur humilitatem Joannis, qui detrahebat sibi, ut adderet alii: qui contendebat minor credi quam credebatur, ut alius inciperet apparere quod non putabatur? Denique si non placet humilitas ex sui honestate et æquitate, placeat saltem ex utilitate: quia nulla via rector, aut facilior ad gloriam divinam; sed nec ad gratiam humanam ulla pulchrior aut justior, et sæpe nulla compendiosior: *Quanto*, inquit, *magnus es, humilia te in omnibus, et invenies gratiam coram Deo et hominibus* (Eccl. III, 20, et Philipp. II, 3). Hæc beatum Joannem glorificavit apud Deum et homines, sicut est dies hæc, quæ de natiuitate ejus gloriosa consolationem præstat mundo, gaudium cælo, gloriam Deo: cui honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

De fortitudine et mortificatione.

1. *Cæpit Jesus dicere ad turbas de Joanne: Quid existis videre in deserto?* (Matth. XI, 7.) Ecce illud quod sponsa de sponso gloriatur in Canticum amoris sui, *Ego dilecto meo, et dilectus meus mihi* (Cantic. II, 16): Joannes Jesu, et Jesus Joanni. Joannes Jesum prædicat, Joannem Jesus commendat. Par pari redditur, et tam amica quam justa vicissitudine charitas in invicem provocatur, aut remuneratur. *Ego enim, inquit Jesus, diligentes me diligo, et glorificantes me glorificabo* (Prov. VIII, 17). Habet pietas promissionem vitæ quæ nunc est, et futura; et Dominus dilectum sibi quem glorificaturus est in futuro redditione præmii, etiam nunc incipit glorificare redditione [Al. exhibitione] præconii, testemque suum etiam apud homines proprii sublimat honore testimonii. *Quid existis, inquit, videre in deserto?* Vos hominem miramini commorantem in deserto: sed per istum pinguescent speciosa deserti, et florebit solitudo, cum ubique novicolores eremi de Joannis succrescent exemplo. Tunc eris desertum quasi deliciæ paradisi, et solitudo quasi hortus Domini. *Tunc gloria Libani dabitur ei, decor Carmeli et Saron* (Isai. XXXV, 2). Sed quid, inquam, *existis videre in deserto? arundinem vento agitatum?* (Matth. XI, 7.) Et si moretur in desertis, non est tamen arundo deserti, sed cedrus paradisi, columna cæli, gloria generis humani, miraculum mundi, virtute et merito ultra mensuram hominum, conditione citra naturam angelorum.

2. Non est arundo vento agitata, sed palma fortior omni procella, quam nullus turbo quatiat: aut certe cypressus in monte Sion æternæ plantata, alius scilicet quam ut ventorum rabiem timeat. Non est obnoxius tempestatibus hujus aeris, quia superior est cunctis cupiditatibus mundi. In cælo radi-

cem fixit, quo nullus spiritus procellarum aspirat, unde minas et bella vectorum, et cuncta in sæculo adversantia securus irrideat. Irascatur Herodes, insidietur Herodias, de interioribus eorum ebulliat tempestas, ac nequam spiritus procellarum, qui in abyssis cordium eorum cubat, omnes vires suas et argumenta malitiæ commoveat: nihil illum terreat, nihil a sententia movebit, quomius libere nuptias eorum incestas arguat. Quomodo enim flecterent adversa, quem mollire non potuerunt prospera? Flaverunt siquidem alquando et molles, atque blandientes venti, auræ scilicet favoris popularis: sed nec illis a rectitudine sua potuit inclinari. Vos misistis ad Joannem et testimonium perhibuit veritati. *Miserunt enim Judæi sacerdotes et levitas, ut interrogarent eum, Tu quis es? Et confessus est, et non negavit: Quia non sum ego Christus* (Joan. I, 19, 20): cum tamen ei flaret favor popularis, et blandiretur existimatio communis, non ut Christum prædicaret se esse, sed ut credentibus tantum non contradiceret. Sed 1020 et alias cum discipuli ejus dicerent ei, *Rabbi, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, et omnes veniunt ad eum*: numquid hoc vento potuit agitari, aut de sua desertione, et alterius frequentia et gloria, ad dolorem vel invidiam moveri? Imo constantia immobili ventura repellens et frangens, respondit: *Ipsi vos mihi testimonium perhibetis, quia dixerim, Non sum ego Christus, sed quia missus sum ante illum* (Joan. III, 26, 28).

3. *Sed quid existis videre? hominem mollibus vestitum?* Laudaverat eum de constantia animi, et nunc laudat de contemptu corporis sui, ac postremo de superexcellentiæ gratiæ prophetalis, atque dignitate angelici officii et nominis. His etenim duobus gradibus ad spiritualia ac divina nititur humilitas humana; si videlicet adversus irruentium tentationum ventos immobilis persistat, et desiderio spiritualium honorum corpus affligat. Sicut enim in initiis, ut vincamus tentationes, corpus est castigandum, ne regnet in eo peccatum: sic etiam victis tentationibus in eodem tamen est persistendum, non solum metu recidendi, sed etiam desiderio proficiendi; ut scilicet de mortificatione carnis spiritus vegetior fiat, et quanto levius ac subtilius vinculum gestat, tanto ad spiritualia liberior assurgat. Joannes qui antequam exiret de ventre, sanctificatus erat, cui illud dicere competeat: *Ab infantia mea mecum crevit sanctitas, et de utero matris meæ egressa est mecum* (Job XXXI, 18); quem nullus tentationis ventus agitare poterat: nec mollibus tamen vestiebatur, nec suavibus vescebatur; sciens utique, quia sicut peccatoribus, ut sancti fiant, sic sanctis, ut sanctiores fiant, necessaria est severior vivendi disciplina. Nunc autem Deo gratias, qui dedit nobis, si tamen dedit, sine pugna victoriam, sine penitentia veniam, sine opere justitiam, sanctimoniam sine labore; deliciis carnalibus simul et spiritualibus affluere. Induimur, si non purpura et

byssus, certe mollioribus et calidioribus quam sint purpura et byssus; et epulamur quotidie splendide; et nihilominus distenti et ructantes crapulam, dormiemus cum Lazaro quondam paupere in sinu Abrahæ, vel potius in sinu Christi cum Joanne? Plane si ita est, melius nobiscum actum est, quam cum illis, qui tantis emere laboribus quod nos delicati gratuito possidemus. Plane si ita est, ridenda est magis quam prædicanda vita Joannis: et omnem nationem filiorum Dei, qui dura et arcta via secuti sunt Unicum Patris, reprobare magis expedit, quam imitari.

4. Verisimilius autem videtur quod non ita est; sed magis sicut Veritas dicit, quia *per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei* (Act. xiv, 21): et sicut discipulus Veritatis perhibet, quia *vidua in deliciis vivens mortua est* (I Tim. v, 5, 6). Ideo Dominus cum de asperitate vestis laudasset amicum in omni domo sua fidelissimum, *Ecce, inquit, qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt* (Matth. xi, 8): volens nimirum intelligi, quia qui sectantur delicias carnis, regno hujus sæculi militant, non regno Dei. Heu! quam terribilem sententiam cœlitus audivi contra molliem illius magnæ et purpuratæ meretricis! *Quantum, inquit, glorificavit se et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum et luctum* (Apoc. xviii, 7). Utinam tamen his deliciis, tantum molliæ vestium, et suavitate epularum contenta esset teneritudo delicatorum, nec alias spinas vitiorum germinaret in eis rhamnus voluptatum, ut hoc esset omne peccatum eorum, deliciari, non luxuriari! Ipsi viderint, si ita extinctus est in eis ingenitus ille pectifer ignis, ut tot fomentis circumpositis nequeat reaccendi; præsertim ventis ex adverso flantibus, id est, verbis et risibus lascivis tentantibus. Soleo tamen audire quia sæpe vivit etiam in moriente, viget in sene: suscitatur et exurgit etiam sine fomite, furit nullo irritante. Ipsi ergo viderint sibi. Nihil enim mihi de aliorum conscientia judicare, cum sciam multos in omni copia et gloria mundi temperanter et pudice vixisse: et e diverso nonnullos in habitu asperiore et victu parciore nequiter egisse. Sed et scio regem Israel sub purpura sua cilicio ad carnem fuisse indutum (IV Reg. vi, 50); et panem solum nonnunquam regibus appositum: cum hodie delicatissima quæque ac mollia tegat pulla vestis pœnitentium, vel magis pœnitentiam proflentium; **1021** et fastidiis eorum non satis sint opes mundi, non satisfaciunt artes et tormenta coquorum. Verum quia in hujusmodi causis facile quisque sibi invenit patrocinium; alius, infirmitatis, alius, societatis cui morem gerit; alius, honoris quem ge-

rit: esto, vivant ut volunt, comedant ut velunt; tantum ne excedat ulterius hoc malum, ad id scilicet, quod qui perpetrare volunt, confiteri nolunt, quia tueri non possunt; et incipiant notari proverbio mulieris nequam, *quæ comedit, et tergens os suum dicit: Non sum operata malum* (Prov. xxx, 20). Nam et de magna illa Babylone, de cujus medio delicati pœnitentes isti videbantur exisse, audeam dicere: *Quantum vult purpurata sit, quantum vult delicata sit; tantum meretrix non sit, nec divaricet pedes suos omni transeunti.*

5. Tu ergo si non potes imitari Joannem in asperitate vestitus, vel parcimonia victus: vel in hoc imitari contende, ut non sis arundo vento agitata; et, ut Sapiens ait, *Non te ventiles in omnem ventum, et non eas in omnem viam.* Sic enim peccator probatur in duplici lingua. Sed *esto firmus, inquit, in via Domini* (Eccli. v, 41, 42), ne te projiciat ventus a facie terræ seu loci, cui professus es; seu regni, cui præparandus es. Solet repente ventus vehemens irruere a regione deserti, et concutere quatuor angulos domus filiorum Job (Job i, 19), et fit ruina ejus magna, si tamen super arenam fundata sit, non supra petram; si arundinea sit, non lapidea: imo si is qui ædificat eam, et inhabitat, arundo sit; foris per hypocrisim nitidus, jactantia vel promissione cassa sonorus; intus veritate vacuus. In secreto hujus arundinis Behemoth dormire amat, quæ et in locis humentibus (Job xl, 10, 16), ubi nulla fluxarum rerum penuria, sed ad luxum superfluent omnia, sæpius et uberius crescit atque luxuriat (Isai. xxxvi, 7). Hule arundini si quis innitatur, manum ejus perforabit: quia si quis in adiutorium operis eum asciverit, vel alicujus ei muneris functionem imposuerit, sperantem in se gravi scandalo vulnerabit. Patientia tamen Domini hujusmodi arundinem etiam quassatam non conterit, sed sustinet, ut in melius convertatur (Isa. xxv, 20). Nonnunquam etiam increpat feras arundinis (Psal. lxxvii, 34), quæ cum principe suo in secreto ejus dormiant: nonnunquam justi tanquam scintillæ æris candentis in arundineto discurrunt (Sap. iii, 7), qui tanquam carbones desolatorii, quidquid in eo sterilitè avescit incendunt, novisque fructibus purum præparant locum. Hoc agebat Joannes, vox clamantis in deserto, non arundo, sed scintilla in arundineto: cujus sermo, ut scriptum est, *sermo scintillæ ad commovendum cor* (Sap. ii, 2) pigrum et stolidum, ut pararet viam Domino. Hoc etiam nunc in nobis agat eadem vox, cooperante Verbo ipso, cujus erat vox, Jesu Christo Domino nostro, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IN NATALI APOSTOLORUM PETRI ET PAULI

SERMO I

De duabus olivis ad dexteram candelabri.

1. *Et respondi, inquit Zacharias, et dixi ad angelum qui loquebatur in me: Quid sunt duæ olivæ istæ ad dexteram candelabri et ad sinistram ejus? Isti sunt, inquit, duo filii olei splendoris, qui assistunt Dominatori universæ terræ (Zach. iv, 4, 11, 14).* De candelabro quod viderat totum aureum, et septem lucernas ejus super illud intellexerat Propheta, sed nec nobis dubitare jam licet, cum in lumine ejus videamus lumen. Hoc lumen cum alia demonstrat, seipsum ignorari non patitur, sed testimonium perhibens de seipso loquitur: *Ego sum lux mundi (Joan. viii, 12).* Lux ex divinitate, candelabrum ex humanitate. Et ipsum totum aureum, non auratum; quia sive divinitas, sive sapientia, sive charitas auro significetur, hæc omnia Christus non per participationem, sed per substantiam. Nos cum simus natura plumbei, vel magis lutei, gratia et participatione ipsius, non aurum vel aurei, sed ut multum aurati. Septem lucernæ super ipsum, septem spiritus, septem oculi Domini, qui discurrunt in universam terram. De his ergo Propheta certus, de duabus olivis quidnam sint percunctatur, auditque ab angelo qui in eo loquebatur: **1022** *Isti sunt duo filii olei splendoris, qui assistunt Dominatori universæ terræ (Zach. iv, 14).* Interpretentur alii ut volunt aut possunt, unusquisque pro sensu suo: sive Enoch et Eliam, qui apud Deum in secreto vivunt; sive Moysen et Eliam, qui cum eo in monte visi sunt; sive duos ordines prædicatorum, veteris scilicet ac novi Testamenti: ut qui Veteris, ad sinistram sint propter promissa temporalia; qui Novi, ad dexteram, propter æterna: ego quidquid a regula fidei non discrepat, aut a contextu lectionis non nimie dissonat, suscipio, veneror, amplector.

2. Puto tamen, sine præjudicio melioris intellectus, Petrum et Paulum non absurde posse intelligi: imo absurdum videri, qui hodie aliud interpretari velit, cum hodie nihil aliud cantet aut tractet Ecclesia ubique terrarum, quam præconia Patrum doctorumque suorum. Nam etsi aliis possit aptari, puto quia istis specialius congruit, seu illud quod tanquam duæ olivæ circa candelabrum a Propheta videntur, seu quod duo filii esse olei splendoris ab angelo memorantur. Et alterum quidem altero exponitur, visio scilicet prophetica interpretatione angelica: ut inde intelligantur olivæ, quia filii olei splendoris; inde circa candelabrum, quia Domino assistunt. Quia enim ex oleo Spiritus sancti sunt regenerati, hodieque florent et fructificant sicut oliva fructifera in domo Domini, etiam oleastro gentili, qui in ipsos insertus est, impertientes pin-

guedinis suæ succum ac dulcedinis, gratias illis agat sterilis dudum et amara gentilitas; et si non ab ipsis, tamen per ipsos est, quod nunc tam copioso, tam pretioso fructu per orbem abundat.

3. Vobis tamen, fratres, quibus sicut substantia et domus una, ita cor unum et anima una: vobis, inquam, specialius in ipsis censeo gloriandum, qui sicut novella olivarum de eorum radice traduxistis non solum fidei succum, sed et formam vitæ atque ordinis exemplum. Quod si novella olivarum vos, utique et filii olei vos, filii uncti, qui est Christus Dei; diciturque et de vobis, cum hodie ad altare accedatis: *Filii tui sicut novellæ olivarum, in circuitu mensæ tuæ (Psal. cxxvii, 3).* O novella olivarum nobilium! o generosum germen tam pinguum, tamque feracium arborum! semper, obsecro, recordare de qua pullulaveris stirpe, de qua succreveris radice, ne unquam sterilitas operum, aut amaritudo morum te degenerem arguat, aut, quod absit, inutilem ignibus addicat. Cave, quæso, notam infelicitum temporum, de quibus meministi prophetatum: *Mentietur opus olivæ, et arva non afferent cibum (Habac. iii, 17).* Duo tamen præcipue tibi existimo cavenda: ne aut per teporem fias sicut oliva projiciens florem suum, sicut legis in Propheta, ut videlicet fructum quem in initiis novitii fervoris promittebas non facias; aut cum feceris, ne per superbiam perdas, et dicat tibi Jeremias: *Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum: sed heu! ad vocem loquelæ grandis exarsit ignis in ea, et combusta sunt omnia fruteta ejus (Jerem. xi, 16).* Confidimus autem de vobis meliora, dilectissimi, tametsi ita loquamur. Confidimus quia oleum splendoris, vel magis olei splendor, cujus estis filii, sicut et patres nostri Apostoli, unctione sua docebit vos de omnibus: nec solum deterget torporem, quia oleum est; sed et discutiet errorem, quia splendor est.

4. Scio posse intelligi olei splendoris, id est, quod de splendore Filio procedit, vel quod splendorem illuminationis diffundit: sed puto quia non inconvenienter etiam per intransitionem accipi potest oleum, quod splendor est. Utrumque siquidem Spiritus est in natura sui, et unctio scilicet spiritualis, et splendor invisibilis: utrumque in nobis operatur munere sui. Ungit affectus ex eo quod oleum est: illuminat intellectus ex eo quod splendor est. Qui tamen non ex alio atque alio, sed ex uno ipso et oleum, et splendor est; quia non nisi unum ipsum est. Ungit affectus, quia charitas est: illuminat intellectus, quia veritas est. Ungit affectus, cum devotionem donat: illuminat intellectus, cum mysteria revelat. Cum bonitatem docet, ut simus simplices sicut columbæ, ungit affectus: cum scientiam

docet, ut simus prudentes sicut serpentes, illuminat intellectus. Illuminat, ut habeamus **1023** in nobis salem : ungit, ut habeamus inter nos pacem. In hoc igitur te nobis probabis filium olei splendoris, si suavem et unctum per benevolentiam, discretum et maturum per sapientiam te nobis exhibueris; ut suavitas veritate sit condita, et æquitate charitas ordinata. Puto autem quod hanc germinam virtutem sui, vel affectum muneris sui, propter quam splendor voluit dici, etiam in illo igne Spiritus sanctus significaverit, in quo ipse invisibilis invisibiliter Apostolis apparuit. Qui enim splendor fuit in aspectu oculorum, oleum, nisi fallor, fuit in sensu corporum : ut veluti in quodam lavacro olei viderentur sibi baptizati, cum super eos effunderetur ignis iste celestis. Verumtamen qualiscunque fuerit in eis corporaliter sensus illius ignis (parum enim interest qualis sentiatur, sed qualiter operetur), illud, ut opinor, et probabilius dicitur, et religiosius creditur, quod idem ignis qui inflammavit et illuminavit corda, refrigeravit corpora : ut per charitatem mentes arderent, et per castitatem membra frigerent, et utrumque congrueret singulis, sive illud Jeremiæ, *De excelso misit ignem in ossibus meis* (*Thren. 1, 13*); sive illud Psalmistæ, *Caro mea immutata est propter oleum* (*Psal. cviii, 24*). Nisi forte aliquid de lege membrorum contra legem mentis relinquere voluit Spiritus, ut virtus in infirmitate perliceretur.

5. Sed prosequamur quod proposuimus. *Isti sunt, inquit, duo filii olei splendoris, qui assistunt Dominatori universæ terræ* (*Zach. iv, 14*). Ecce habes bonitatem in oleo, scientiam in splendore : accipe disciplinam in eo quod ait, *qui assistunt Dominatori universæ terræ*; ut agnoscas eos vere discipulos illius fuisse cui cantamus, *Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me* (*Psal. cxviii, 66*). Hæc est namque perfectio disciplinæ, tam in mente, quam in corpore; ut proponentes Dominum in conspectu nostro semper, semper et ubique majestati æternæ, quæ nos inspicit et judicat sine intermissione, cum metu et reverentia assistamus, pervigili fide ac jugi devotione. *Sicut oculi, inquit, servorum in manibus dominorum suorum, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum* (*Psal. cxvii, 2*), intentissime et indeclinabiliter observantes nutus ejus, quid velit, quid jubeat, ut quam celerrime devotio nostra obediatur. Sic Moyses invisibilem tanquam videns sustinebat, nec unquam imminentis metum judicis dissimulare poterat. Sic Elias et alii Prophetæ qui dicebant : *Vivis Dominus, in cujus conspectu sto* (*IV Reg. v, 16*). Inde nimirum et gratiam, et nomen assecuti sunt Videntium; quoniam quæ semper intuebantur per fidem non fictam, merebantur sæpius intueri per speciem, licet factam. Hæc fides vigil, non ficta, non dissimulatrix, ipsa est, ut arbitrator, quæ sola vel maxime facili compendio ad perfectionem perducit quæ gravitatem disciplinæ, sobrietatemque modestiæ, tam interiori quam exteriori

nostro tribuit, et velut in disciplina famulantium Domino semper assistere facit. Hac virtute meruerunt Apostoli dici filii olei splendoris : ut sicut Domino asiterunt in terris contemplando per fidem, ita nunc ei assistant in cœlis contemplando per speciem; Regemque in decore suo videant oculi eorum, cujus timorem hic meditabatur cor eorum. Hac via, fratres, sequimini Patres fidei vestræ, et auctores Ordinis, quatenus eorum provocati exemplis et adjuti suffragiis, quo ipsi hodie præcesserunt, pervenire valeatis, adjuvante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

Quomodo fidelium animos alant apostoli.

1. *Duo ubera tua sicut duo hinnuli capræ gemelli, qui pascuntur in litiis, donec aspiret dies, et inclinentur umbræ* (*Cant. iv, 5, 6*). Videte, fratres, ne degeneretis. Ut taceam de nobilitate patris vestri, nobilis est mater quæ vos genuit, generosa sunt ubera quibus lactati estis. Mater vestra est sponsa cui hæc dicuntur, cujus ubera voce sponsi laudantur. Quæ nimirum duo ubera Ecclesiæ Petrum et Paulum esse, non solum interpretatur nobis dies **1024** ista, in qua potamur ab uberibus consolationis eorum satis jucunde et abunde; sed etiam evidentia operis ipsorum approbant argumenta ac monumenta doctrinæ. Quibus enim aliis uberibus nutriti sunt filii Ecclesiæ, sive ex præputio, sive ex circumcissione? Istos utique ego reor esse, de quibus olim parvulæ et pauperulæ consolatio divina promittebat Ecclesiæ : *Reges nutriti tui erunt* (*Isai. xlix, 23*), et *mammilla regum lactaberis* (*Isa. lx, 16*). Nisi enim tam generoso lacte nutrita esset, nunquam ad hoc virtutis ac gloriæ culmen excrevisset. Ad ubera parvulos Petrus invitabat, quibus dicebat : *Sicut modo geniti infantes, lac concupiscite* (*I Petr. ii, 2*). Ubera Paulus præbuerat quibus dicebat : *Lac vobis potum dedi* (*I Cor. iii, 2*); et illud : *Factus sum in medio vestri sicut nutrix sedens et nutriens filios suos* (*I Thess. ii, 7*). Quam plenus autem lacte redundaverit spirituali, pulchre significatum est unda illius lactis visibilis, quod de corpore ipsius fertur exisse loco sanguinis, cum decollatus hodierna die pro illis, quibus dabat mammillam, dedit et animam. Plane nihil in eo sanguineum, sed totum lacteum; qui nihil carnale, nihil suum cogitabat, sed tantum quod aliis utilis erat. Nec tam habebat ubera, quam ipse totus uber erat; qui ita misericordia uberi affluebat, ut non modo spiritum suum desideraret totum filiis impingere, sed et corpus impendere.

2. Antequam hæc duo ubera, Petrum et Paulum, accepisset primitiva Ecclesia sauctorum in terris, conquerebatur et dicebat Ecclesia beatorum spirituum in cœlis : *Soror nostra parva est, et ubera non habet* (*Cantic. viiii, 8*). Cum enim Christus rediens in cœlum reliquisset pusillum gregem discipulorum, ac nondum misisset Spiritum suum, quo erant fetanda viscera, et implenda ubera sanctorum : erat,

ut opinor, illa Ecclesia in caelis sollicita pro filiis sponsi, sive jam natis, sive nascituris, cui videlicet committerentur alendi; eo quod Ecclesiam istam viderent parvam numero, virtute et auctoritate, et sine uberibus doctrinae. Nam et ipse Sponsus in diebus carnis suae genuerat aliquos verbo veritatis, et quandiu fuerat cum eis, lactaverat eos uberibus aedificationis et consolationis. Et ipse siquidem Sponsus habet ubera meliora vino (*Cant. 1, 1*), id est, doctrina legali, vel gaudio saeculari. Habet, inquam, Sponsus ubera, ne ullum de omnibus officiis et nominibus pietatis eum praetereat: ut qui pater est creatione naturae, vel regeneratione gratiae, seu etiam auctoritate disciplinae, sit etiam mater affectu clementiae, sit et nutrix sedulitate officii et curae. Erant igitur parvuli, quos alebat initium aliquod creaturae ejus, sed non nisi initium: multumque supererat curae et laboris, donec adducerentur ad perfectum, et formaretur Ch istus in eis. Cum autem et ipse reliquisset eos; superni spiritus, etsi laeti de reditu Unigeniti, de nova tamen adoptionis progenie solliciti, quodammodo affectu suo videbantur apud eum conqueri: Quis illos nutriet? Lactasti eos, sed ante tempus ablactasti. Non enutristi juvenes, nec ad incrementum perduxisti virgines: quis illos nutriet? Soror nostra parva est, et ubera non habet. Dixisti Petro: *Pasce agnos meos (Joan. xxi, 15, 16)*: sed nec ipse adhuc sufficientiam lactis in uberibus habet. Cito pietas ejus aresceret, qui plus adhuc cuti suae quam animabus parvulorum timet. Facile relinqueret agnos in tentatione, qui Pastorem tam suum quam illorum negavit in interrogatione. Ecce autem repente Spiritu misso de caelo, tanquam lacte de propriis Christi uberibus effuso, Petrus impletus est lacte plurimo: nec multo post de Saulo fit Paulus, praedicator de persecutore, mater de tortore, nutrix de carnifice; ut plane intelligeres totum ejus sanguinem mutatum in lactis dulcedinem, saevitiam in pietatem.

3. His igitur uberibus geminis pectori suo affixis gloriatur Ecclesia, non modo matrem se esse secundam, sed et civitatem munitam. *Ego, inquit, murus, et ubera mea turris (Cantic. viii, 10)*. Mille clypei pendent jam de turribus istis, omnis armatura fortium. Ipse quoque sponsus de eisdem uberibus in laudem sponsae in carmine amoris, mystico sermone sic ait: *Duo ubera tua sicut duo hinnuli capreae gemelli (Cant. iv, 5)*. Capream hoc loco accipimus Ecclesiam; acutam visu ad penetranda mysteria Christi, agilem saltu ad transilienda spinosa hujus saeculi, potentem ad exsuperanda venena serpentis antiqui. Cujus duo gemelli non inconvenienter, **1025** ut arbitror, intelliguntur hi duo Apostoli; germani fide, consimiles devotione, pares merito et virtute, unanimes charitate, conjuncti in ipsa etiam passione et morte. Quomodo enim in vita sua dilexerunt se, ita et in morte non sunt separati. Quia vero desideria summorum pascuntur in profectibus minorum, donec scilicet aspirante gratia tollant se ad contem-

plandum sublimia, bene de his hinnulis subditur: *Qui pascuntur in liliis, donec aspiret dies, et inclinentur umbræ (Cant. 11, 16, 17)*. Animalia cum declinant æstum diei, captant umbrosa pascua convallium, ubi et liliorum solet esse proventus uberior, donec spirante tepescentis aura vesperi, egrediantur ad aperta camporum, vel ardua montium. Sic et hinnuli nostri quandiu non aspirat eis ad contemplandum clementior aura diei æterni, pascuntur in liliis convallium; id est, delectantur in virtutibus humilium, aut etiam occupantur in actionibus eorum. Cum autem aspirat dies ille mentibus eorum, egrediuntur et saliunt ad uberiora et feliciora pascua montium æternorum. *Per me, inquit Pastor et ostium, si quis introierit salvabitur, et ingreditur Ecclesiam, et egreditur septus contemplando, semel migrando ad celestem patriam; et pascua inveniet, et hic, et ibi. Hic, inter lilia agri; ibi, inter ligna paradisi: hic, in floribus; ibi, in fructibus: hic, in virtutibus sanctorum; ibi, in gaudiis Angelorum.*

4. Prorsus in loco pascuæ ibi me Dominus collocavit, cum ecclesiae sanctorum associavit, *cujus venter sicut acervus tritici vallatus liliis (Cant. vii, 2)*, ut pascat simul et tritici gustu, et liliorum aspectu. Quid enim acervus tritici, nisi copia divini sermonis in tot libris undique congestis? Quid lilia, nisi justi qui germinant sicut lilium, et florent immarcessibiliter ante Dominum; quorum tantus candor in sanctimonia corporis et cordis puritate, tanta fragrantia in opinione, tanta medicinalis virtus in opere et sermone? Non mediocre pabulum istud fideli animæ, videre circa se tot lilia tanta venustate et gratia florentia, ubi omnium virtutum ex eis, licet diversarum ex diversis, capere possit exempla. Iste fundatior humilitate, ille amplior charitate. Alius robustior ad patientiam, alius velocior ad obedientiam, iste frugalitate parcior, ille labore utilior: iste devotior in oratione, ille in lectione studiosior: iste in administratione prudentior, ille in quiete sanctorum. Sed licet aliquam insignis florentem in unoquoque gratiam mireris, non una tamen, sed multæ virtutes in singulis, sicut flores in liliis. Quot enim justi, tot lilia: quot virtutes eorum, tot flores liliorum. Qui igitur hæc videns gaudet in illis, aut etiam proficit ex illis, quid, nisi pascitur in liliis?

5. Pascebat Paulus: sed nihilominus in illis quos pascebat. Pascebat eos sermonibus, pascebatur eorum operibus. Ventrem quidem suum, imo et aliorum pascebat manibus propriis (*Act. xx, 34; I Cor. 14, 12; I Thess. 11, 9, et II Thess. 111, 8*): mentem vero non tam suis pascebat bonis quam alienis, qui non quærebat quod sibi utile, sed quod aliis. *Nunc vivimus, inquit, si vos statis in Domino (I Thess. 111, 8). Quæ enim gloria mea, aut gaudium, aut corona? Nonne vos ante Deum? (I Thess. 11, 19; Philipp. 14, 1.)* Ideo sæpius ei spirabat dies æterni luminis, atque afflabat eum lenior aura Spiritus sancti, cujus vi rapiebatur ad interna pascua, aliquando paradisi, aliquando tertii caeli, sive in corpore, sive extra corpus,

nascio, inquit, *Deus scit* (II Cor. xii, 3). Dignum quippe erat, ut qui fideliter pascerebat, fideliter pascere-
retur: et qui foris gaudebat in bonis dominicæ fami-
liæ, in gaudium Domini sui juberetur intrare, atque
repleretur in bonis domus Dei, non solum istius vi-
sibilis, pro qua sudabat, sed etiam illius invisibilis,
ad quam spirabat, unde et dies ei aspirabat.

6. Nec minora de beato Petro sentienda puto, cum
maxima sit gloria Pauli, illius cœquari meritis,
quem iudicium Veritatis potestate et primatu præ-
tulit universis. Cum enim Pater qui est in cœlis ve-
ritatem Unigeniti Petro revelabat (*Math. xvi, 2-8*),
quid aliud quam dies ei æternus aspirabat, et dies
diei verbum eructabat? Cui autem magis pervium
fuisse cœlum credendum est, quam ipsi Janitori,
cujus lingua clavis cœli facta est? Qui potestatem
habebat claudere cœlum nubibus, et aperire portas
ejus, quomodo ipse non sæpius intrasse credetur?
Esuriit aliquando **1026** Petrus, et cœlum ei aper-
tum est, cum adhuc in terra consisteret; tantaque
ei inde ciborum copia missa est, ut adhuc multa
supersint, licet plurima mactaverit, et manducaverit,
immunda et virulenta animalia in sancta et florulen-
ta convertens lilia (*Act. x, 10-16*): ut videlicet de-
liciose pascereetur in liliis, donec aspirante die, glo-
riose in ipsis pascereetur cœlis. Sed ecce dum com-
mendamus vobis hæc ubera sponsæ, hora jam
præterit, qua de ipsis uberibus lac vobis cupieba-
mus immulgere: quanquam et aliis diebus hoc ip-
sum facere possimus et soleamus. De uberibus si-
quidem Apostolorum lac vobis trahimus, quoties de
verbis eorum ad ædificationem vestram tractamus.
Nunc igitur pro tempore satis sit admonere, si tamen
moneri indigetis, ut sicut ubera ista diligitis, ita lac
eorum semper concupiscatis; ut in eo crescatis in
salutem, donec formatum in vobis exhibeatis Salva-
torem Jesum Christum Dominum nostrum, qui vivit
et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen

SERMO III.

*De eo quod scriptum est: « Donec aspiret dies, et
inclinentur umbræ. » (Cant. ii, 17).*

1. Erratis, fratres, in me; sed amore magis, ut
arbitror, aut humilitate, quam temeritate. Putatis
me Scripturarum scientiam habere, qui vix unquam
attigi vel primum limen scientiæ. Displicet enim
vobis, ut mihi videtur, quod capitulum Scripturæ,
de quo heri sum locutus, non sum ad finem usque
persecutus: quasi illa mihi sit facultas, ut valeam
Scripturas explanare, aut etiam explanationes alio-
rum digne et congrue ad memoriam revocare. Sed
neque hoc mihi solet propositum esse, ut Scri-
pturam, unde sermonem ordior, exponam; sed
ut de ipsa, et secundum ipsam sermonem de-
bitum suo diei persolvam. Huc accedit quod ma-
gister noster (10) ille interpret Spiritus sancti, de
toto illo carmine nuptiali loqui instituit, spem-
que nobis dedit ex eis quæ jam edidit, quia si
pervenerit ad locum de quo quæritis, *donec aspi-*
(10) S. Bernardum intelligit.

ret dies, et inclinentur umbræ, umbras ipsas po-
nat in lucem intelligentiæ: quod dictum est vel
erit in tenebris, nobis dicit in lumine. Vos tamen
dicitis, et recte dicitis, quia vetera novis superve-
nientibus projicietis; quantoque magis incondita
seu rancida fuerint vetera nostra, tanto nova illius
spidiora erunt et gratiora. Nam et ipse Jesus ser-
vat vinum bonum usque ad extremum, sciens utique
quomodo nostro sit fastidio medendum.

2. Quia igitur cogitis me (nam impatientes dil-
tationis vos video), nec spes incerta futuri præsentis
satisfacit desiderio; ecce vobis morem gero, finem-
que versiculi, de quo heri loquebamur, suo, prout
potero, reddam principio. Illud enim quærere vide-
mini, quid sit aspirante die spiritali umbras incli-
nari; cum magis consequens videretur, ut non cre-
scere, sed minui tunc et deficere, dicerentur. Nam
si sequamur proprietatem verbi, hoc est umbris
crescere, quod inclinari: cum umbrarum ea natura
sit, ut quanto inclinantur, tanto procumbant lon-
giores; quantoque surgunt, tanto stent minores.
Unde et poeta vesperum significans ait:

Majoresque cadunt altis de montibus umbræ.

(VIRG. Buc. eclog. 1.)

Sed sciendum, quia cum hæc proprietas umbrarum
sit corporalium, longe alia est spiritalium, de qui-
bus non dubitamus hic loqui Spiritum sanctum. Nam
sicut corporalibus umbris inclinari est crescere,
sic spiritalibus hoc est inclinari, quod deponi,
minui, vel deficere. Umbræ autem spiritalis sunt
umbrosi spiritus et tetri, seu dæmonum, seu homi-
num: umbræ sunt tenebræ errorum: umbræ sunt
obscuræ significationes veterum sacramentorum. Et
umbræ quidem significationum jam inclinatæ sunt
ad occasum et finem: umbræ autem errorum de
die in diem inclinantur ad diminutionem: umbræ
vero tenebrosorum spirituum tandem inclinabuntur
in infernum et mortem. Primum quidem factum est,
cum dies æternus aspiravit, apparens in carne:
secundum quotidie fit, cum magis ac magis aspirat
illustrans veritate: tertium novissime fiet, cum
aspirabit rufians in majestate.

3. Videre autem mihi videor et alias umbras in-
tra nos, **1027** quæ velut in quodam speculo de re-
bus aliis nascuntur in sensu nostro, et obumbrant
nobis, vel obumbrant nos. Obumbrant nos quæ re-
frigidant et obscurant nos: obumbrant nobis quæ
refrigerant et illuminant nos. Istæ quidem noxiæ et
graves; illæ delectabiles et salubres. istæ namque
de inferioribus sunt et mundanis; illæ, de superio-
ribus et divinis. Anima nempe humana in quodam
medio condita et posita est, ut sub ipsa esset mun-
dus, supra ipsam Deus. Supra ipsam, a quo et ad
quem et propter quem facta est: sub ipsa, quod pro-
pter ipsam factum est. Nam sicut propter animam cor-
pus, sic propter corpus domus ejus, id est, mundus.
Cum igitur incurvatur ad corporalia vel mundana,
ascendunt in eam umbræ de inferioribus: cum eri-

gitur ad divina, inclinantur super eam umbræ de superioribus. Illius enim rei quam cogitat, umbram sibi format. Quanquam de divinis satis dubia umbra est, quantumcunque cogitationis evacuatur acies: aut certe non umbra ipsius rei, sed allud pro illa est, nisi cum aspirat dies ille. Nam tunc quoque non videtur, ut arbitror, nisi umbra, quæ etsi luminosa, etsi gloriosa est, tamen umbra est; sicut cum in facie speculi tersa et lucida, splendidissimæ rei splendens imago resultat. Cæterum videre faciem veritatis ipsius, vel veritatem faciei ejus, sicut nunquam erit hujus corporis: ita nec modo est hujus temporis, nec aliquando erit, donec corpus dissolvat mortalitas, aut absolvat immortalitas, et tempus absorbebit æternitas, et spiritum quæ nunc gravatur corpore et mutatur tempore, sublevabit ad se, et firmabit in se immortalis et immutabilis divinitas.

4. Initium hujus gratiæ, et perfectionem illius gloriæ Paulus satis proprie distinguebat, cum dicebat: *Videmus nunc per speculum in ænigmate; tunc autem facie ad faciem (I Cor. XIII, 12)*. Ut autem et hoc ipsum sit, scilicet ut videamus per speculum et in ænigmate, opus est non solum ut facies speculi nostri ab omni phantasmate et umbra corporalium tersa sit: sed etiam ut ille sublimis, habitans lucem inaccessibilem, dignetur ad nos inclinari, et vel per umbram suæ imaginis manifestari. Quantumcunque enim contendamus a visibilibus ad invisibilia, nihil nostra apprehendet humilitas, nisi condescendat illa majestas. Moyses ascendit in montem, et Dominus inclinavit cæcos et descendit (*Exod. XIX, 20*). Et alius: *Exsurge, inquit, in occursum meum, et vide (Psal. LVIII, 6)*. Ideo nec umbra videtur, nisi inclinetur; nec inclinari dicitur, nisi aspirante die: quia neque per speculum et in ænigmate possumus Deum videre, nisi inclinante se majestate, et aspirante favore gratiæ. Sane hoc ipsum quod umbra vocatur comparatione manifestæ veritatis, ineffabilis plerumque gloriæ est et splendoris, in illis scilicet quorum est per lucidum speculum mentis. Cujus felicitis experientiæ Paulus sibi conscius, de se sibi que similibus loquebatur: *Nos vero omnes gloriam Domini speculantes, in eandem imagine transformamur a claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu (II Cor. III, 18)*. Sic enim in promissione dictum est: *Implebit splendoribus animam tuam (Isai. LVIII, 11)*. Ut autem claritates istas umbras esse noveris, audi David: *Dies mei, inquit, sicut umbra declinaverunt. Transibat quidem et ipse David de claritate in claritatem, tanquam de die in diem. Sed heu! tam breves et obscuras dies, tam longas et laboriosas noctes habet hiems ista, ut et Propheta laborans in gemitu suo, lavansque per singulas noctes lectum lacrymis, merito plangat: Dies mei sicut umbra declinaverunt! (Psal. CI, 12)*. Prorsus melior est dies una in atriis tuis super millia (*Psal. LXXXIII, 11*) dierum meorum; quia dies mei sicut umbra quamvis lucida: dies illa una, lux vera et mera, sicut sine umbra, sic sine vespera; cum dies meos faciat plurimos et bre-

A vissimos assidua longarum noctuum interpolatio.

5. Cæterum, si quaeratur cur umbræ pluraliter dictæ sint, cum res ipsa, cujus umbræ sunt, una sit: ideo nimirum, quia nunc minus, nunc amplius nobis Altissimi virtus obumbrat; nunc obscurius, nunc manifestius veritas sese nobis innotescens adumbrat: et sicut non æqualiter semper spirat, ita nec similiter semper nobis imagines format. Hoc et Apostolus innuit, qui transire se conflatetur a claritate in claritatem (*II Cor. III, 18*), a minore scilicet in majorem: et propheta, qui non splendore sed splendoribus implendam promittit fidelem animam (*Isai. LVIII, 11*). Sic Jacobus Deum memorat **1028** patrem luminum (*Jacobi I, 17*), cum lumen, cujus pater est, et unum sit et unicum. Quanquam sic possit intelligi pater luminum, quomodo pater misericordiarum.

6. Jam vero vos, fratres, qui laboratis portantes pondus diei et æstus, vel secundum Isaiam, in spiritu vestro duro meditamini per diem æstus (*Isa. XXVII, 8*), ad umbras istas placet invitare quas ille dies serenus aspirans rorem misericordiæ cupit æstuantibus inclinare. Audite ipsum diem, ad umbrarum refrigeria clementer vos invitantem: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos (Matth. XI, 28)*. Servus enim sub sole laborans, ut ait Job, desiderat umbram (*Job VII, 2*), in qua scilicet a labore recreetur ad laborem, vel per horam dimidiam, qua silentium fit in cælo: quam cum obtinuerit indulgentia Prioris sui, gloria tur et dicit, *Sub umbra illius, quem desiderabam, sedi*. In qua nimirum umbra, quia non sola sessio est ad quietem, sed etiam refectio ad satietatem, congrue subdit: *Et fructus ejus dulcis gutturi meo (Cantic. II, 3)*. Sic enim dictum est per prophetam: *Convertentur sedentes in umbra ejus, vivent tritico, et germinabunt sicut vitis (Osee XIV, 8)*. Servus seu mercenarius, quem sæpius hæc umbra recreaverit, longanimiter præstolabitur finem operis sui. Sic enim habes: *Servus desiderat umbram, et mercenarius præstolatur finem operis sui (Job VII, 2)*. In umbra quidem non finis, sed pausatio. Finis enim erit operis remuneratio, cum evacuatis omnibus umbris, videbimus eum sicuti est: cui modo dicimus, *In umbra tua vivemus inter gentes (Thren. IV, 20)*; inter angelos nempe, non in umbra, sed in luce manifesta.

7. Hoc autem notandum, quod cum umbræ illæ de superioribus inclinantur supra nos, umbræ istæ de inferioribus inclinantur infra nos. Cum enim divinis propinquamus, mundana superamus: et quatenus vel ad umbram lucis accedimus, eatenus mortis umbram evadimus. Lux enim et vita in cælo, mors in inferno: umbra autem mortis in hoc tereno et tenebroso loco. Cum igitur spiritus altius nos elevat inter terram et cælum, non tangimur umbra terrenorum: et licet nondum plena luce fruamur cælorum, tamen umbris illuminamur montium æternorum, vel certe montis illius umbrosi et condensi, de quo venit Sanctus sanctorum. Mox tamen

pondere nostro in regionem umbræ mortis revolvimur, ubi et diutissime sedere cogimur, donec visitatione orientis ex alto consolemur. Cogimur, inquam, et utinam cogamur, et non delectemur! utinam quod patimur, necessitatis tantum sit, non etiam voluntatis aut voluptatis! Sed heu! tam facile, tam libenter projicimus nos, et obdormiscimus sub gravi umbra juniperi spinosæ et infructuosæ arboris, tam negligentes et securi torpescimus et immorimur curis et desideriiis hujus mundi! Propterea Leviathan, qui sub umbra dormit, cubile sibi, nisi præcaveamus, ponit in nobis; quia videlicet amicas sibi umbras hujus sæculi invenit in sensibus et affectibus nostris. Istæ siquidem umbræ, teste Job, pro-

tegent umbram ejus (*Job xl, 20, 17*); quia nisi-
rum curæ et desideria sæcularia, quæ sunt in nobis, umbram nobis abscondunt imminentis damnationis, ut eam non prævideamus, donec in ipsam impingamus. Aspira, o dies dierum, obumbra supra caput nostrum in die belli, inclina super nos umbras salutis et refrigerii, et inclinentur subtus nos umbræ torporis et tædii, imo cæcitatatis et mortis. Et licet contingant nos umbræ de cogitatione terrenorum, non nos contegant tenebræ, id est, umbræ crassiores de amore eorum; sed semper respiciemus in luminosum amorem tuum, o Pater luminum, qui vivis et regnas per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IN ASSUMPTIONE B. MARIE.

SERMO I.

Quod Maria duplici titulo sit mater, quodque recte dicatur thronus Dei.

I. *Veni, electa mea, et ponam in te thronum meum* (11). Multi vocati, pauci vero electi. Beati quos elegisti, Domine; habitabunt in atriis tuis (*Psal. lxxiv, 5*): imo tu in eis habitabis, tu in eis regnabis, thronumque regni tui in eis collocabis. Sane omnium beatorum beatissima est Maria, quæ de numero omnium electorum singulariter est electa et præelecta: quoniam elegit eam Dominus, elegit eam in habitationem sibi, dicens, *Hic requies mea in sæculum sæculi; hic habitabo quoniam elegi eam* (*Psal. cxxxii, 14*). Habitavit in ea novem mensibus, habitavit **1029** cum ea et sub ea annis pluribus. Habitans in ea replebat eam singulari gratia charismatum: habitans cum ea pascebat eam incomparabili piorum suavitate morum, et divinorum desiderabili sapientia sermonum. Nunc autem in ea et cum ea, sicut interminabili ævo, sic incomprehensibili modo habitans, satiat eam beatificantium gloria visionum; foris quidem glorificatæ carnis formam exhibens, intus autem formam Verbi glorificantis imprimens. O Maria, non vocaberis, ait Dominus, *ultra derelicta, et terra tua non vocabitur ultra desolata*, ut quia virgo, ideo sis infecunda: sed *vocaberis Voluntas mea*, id est, dilectus Filius meus in ea, *quia complacuit Domino in te, et terra tua inhabitabitur*. Habitabit enim juvenis in virgine, et habitabit in te Filius tuus; imo, si magis placet, ut non recedamus a verbis Scripturæ, *habitabunt in te filii tui* (*Isa. lxvii, 4, 5*).

2 Quid, hæretice, caput erigis? quid mysterium pietatis ad occasionem perfidiæ rapis? Unum quidem genuit: qui sicut unicus est Patri, in cælis, ita unicus est Matri in terris. Neque enim sicut tu impie blasphemias, alios postea filios genuit; sed intemperatum manet, sicut signaculum perpetuæ virginita-

(11) In Offic. de Virginibus.

B tis in matre, ita sacramentum catholicæ unitatis in prole. Ipsa tamen unica virgo Mater, quæ se Patris Unicum genuisse gloriatur, eundem unicum suum in omnibus membris ejus amplectitur, omniumque in quibus Christum suum formatum agnoscit, vel formari cognoscit, matrem se vocari non confunditur. Eva vetus illa, non tam mater quam noverca, quæ filiis ante propinavit præjudicium mortis, quam initium lucis. Dicta est quidem mater cunctorum viventium: sed inventa est verius interfectrix viventium, seu genitrix morientium; cum suum generare nihil aliud sit, quam mortem ingenerare (*Gen. iii*). Et quia illa non potuit fideliter interpretari nomen suum, ista implevit mysterium: quæ et ipsa, sicut Ecclesia, cujus forma est, mater est omnium ad vitam resurgentium. Mater siquidem est Vitæ qua vivunt universi; quam dum ex se genuit, nimirum omnes qui ex ea victuri sunt, quodammodo regeneravit. Unus generabatur, sed nos omnes generabamur: quia videlicet secundum rationem seminis, quo regeneratio fit, jam tunc in illo omnes eramus. Sicut enim in Adam fuimus ab initio propter semen carnalis generationis; sic in Christo ante initium, propter semen spiritualis regenerationis.

3. Porro beata Mater illa Christi, quia se matrem Christianorum cognoscit ratione mysterii; cura quoque se matrem eis præstat et affectu pietatis. Neque enim duratur ad filios, quasi non sint sui, cujus viscera semel quidem feta, sed nunquam effeta, nunquam desinunt fructum parturire pietatis. Benedictus siquidem fructus ventris tui, gravidam te, D o pia Mater, inexhausta pietate reliquit; ex te quidem semel nascens, sed in te semper manens et affluens, et in horto concluso castitatis fontem signatum charitatis semper abundare faciens; qui licet signatus sit. foras tamen derivatur, et in plateis aquæ ejus nobis dividuntur. Licet namque fons charitatis, proprius Ecclesiæ, incommunicabilis sit alie-

nia, beneficium tamen ejus impertire gaudet etiam inimicis. Denique si servus Christi filios suos iterum atque iterum parturit cura atque desiderio pietatis, donec formetur in eis Christus (*Galat. iv, 19*); quanto magis ipsa Mater Christi? Et Paulus quidem genuit eos, verbum veritatis quo regenerati sunt prædicando: Maria autem longe divinius atque sanctius, Verbum ipsum generando. Laudo quidem in Paulo prædicationis mysterium, sed plus miror ac veneror in Maria generationis mysterium.

4. Vide autem si non et filii Matrem videntur agnoscere, dictant utique ipsis veluti quadam naturali pietate fidei, ut ad invocationem nominis ejus, primo vel maxime refugiant in omnibus necessitatibus et periculis, tanquam parvuli ad sinum matris. Unde nimirum de his filiis puto non absurde intelligi, quod per prophetam promissum est ei, *Habitabunt in te filii tui (Isai. lxxv, 5)*; salvo duntaxat intellectu, quo de Ecclesia hæc propheta principaliter accipitur. Et nunc siquidem habitamus in adjutorio Matris Altissimæ, in protectione ipsius commemoramur, tanquam sub umbra alarum ejus: et postmodum in consortio **1030** gloriæ ipsius, tanquam in sinu ipsius confovebimur. Tunc erit vox una lætantium et aggratulantium Matri: *Sicut lætantiam omnium nostrum habitatio est in te (Psal. lxxxvi, 7)*, sancta Dei Genitrix. Nullatenus autem credideris majoris esse felicitatis et gloriæ, habitare in sinu Abrahamæ, quam in sinu Mariæ, cum thronum suum in ea posuerit Rex gloriæ.

5. *Veni, inquit, electa mea, et ponam in te thronum meum.* Non poterat signantius aut elegantius describi prærogativa gloriæ ejus, quam ut thronus Dei regnantis esse diceretur. Nulli siquidem animæ tanta plenitudine aut familiaritate copiam sui divina majestas videtur indulgere, sicut illi in qua specialiter præ cæteris residere delegerit. Discipulis quidem Dominus loquebatur, qui pauperes facti pauperem sequebantur: *In regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes (Matth. xix, 28)*. Alibi quoque promittit idem Agonotheta noster, de cælo spectans et incitans decertantes: *Qui vicerit, inquit, dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut et ego vici et sedi in throno Patris mei (Apoc. iii, 21)*. Matri vero, cujus longe differens est meritum, nihilominus differens promittit præmium. *Veni, inquit, electa mea, et ponam in te thronum meum.* Parum est, inquit, ut judicanti concedas, nisi et ipsa mihi sedes fias: ut majestatem regnantis eo felicius quo familiaris in te contineas, et specialis præ cæteris incomprehensibilem comprehendas. Continuisti parvulum in gremio; continebis immensum in animo. Fuisti diversorium peregrinantis; eris palatium regnantis. Fuisti tabernaculum pugnaturi in mundo; eris solium triumphantis in cælo. Fuisti thalamus Sponsi incarnati; eris thronus Regis coronati.

6. O Fili Dei, nihil tibi, nihil in illo tuo displi-

cauit hospitio, quod tam libenter repetit, tamque affluenter remunerat tua dignatio. Nihil utique in illo sordidum offendisti, quia nulla erat libido, sed purissima castitas: nihil ruinosum, quia nulla erat superbia, sed fundatissima humilitas: nihil obscurum, quia exclusa erat infidelitas: nihil angustum, quia diffusa erat charitas. Adornaverat thalamum Virgo prudentissima, te regem Christum non solum hospitem susceptura; sed et sponsum habitura. Adornaverat, inquam, multiplici decore virtutum et gloria, tanto fortasse locupletius, quanto interius totum erat. Hunc ornatum mirabatur qui dicebat, *Omnis gloria ejus filia regis ab intus, in fimbriis aureis, circumamicta varietate (Psal. xlii, 14, 15)*: et alius, *O quam pulchra est casta generatio cum charitate! (Sap. iv, 1)*. Domum tuam decet, Domine, hujusmodi sanctitudo et decor. Is decore te invitavit ut intrares: illexit, ut redires. Intrans benedictionis gratiam multiplicasti: sed rediens cumulasti. Cum intrasti, homo natus es in ea: cum redisti, Deus glorificatus es in ea. Tunc tibi posuisti in ea sacrarium gratiæ; nunc autem, thronum gloriæ.

7. Dicuntur quidem et sunt alii throni, quidam scilicet spiritus divini, præ aliis, ut putamus, subjectis ordinibus, Dei præsentis majestatis pleni: quorum quæ sit prærogativa, Scriptura non exprimit, licet innuat ex vocabulo quod nonnulla sit. Sed et anima cujuslibet justi dicitur sedes sapientiæ. Quæ autem nunc est sedes sapientiæ, profecto tunc erit et gloriæ. Sit igitur illud cæli palatium plenum sedibus et thronis, sedeatque Deus in omnibus, accommodans se et aptans cuique pro meritis. Non immerito tamen creditur, sine injuria vel invidia cæterarum sedium quoddam esse speciale Regis solium excelsum et elevatum super gloriam omnium; Mariam dico exaltatam super choros Angelorum, ut nihil contempletur supra se Mater nisi Filium solum; nihil miretur supra se Regina nisi Regem solum; nihil veneretur supra se Mediatrix nostra nisi Mediatorem solum: cui nos ipsa precibus suis conciliet, commendet, et repræsentet unico Filio suo Jesu Christo, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

De mutuo amore Jesu et Mariæ.

1. *Filia Jerusalem, nuntiate dilecto quia amore langueo (Cantic. v, 8)*. Verba ista quæ a nobis hac nocte cantata sunt, qualiter ad Assumptionem beatæ Mariæ possint videri pertinere, **1031** volumus, si placet, cum vestra charitate tractare. Id autem eo genere sermonis faciendum videtur, quo non modo sæcularium, sed etiam ecclesiasticarum auctores litterarum nonnunquam usi sunt, maxime in tractandis Canticis, unde hæc sunt sumpta. Hoc namque genus sermonis, salva veritate, quadam ampliori utitur libertate, cum videlicet sumpto themate causæ, ut beatus Hieronymus ait, non tam loquitur quæ revera facta vel dicta sint, quam ejusmodi fuisse negotium ostendit, ut ea quæ dicun-

tur, etsi facta vel dicta non fuerint, fieri tamen vel dici potuisse, aut etiam in affectu facientis, vel dicentis fuisse non absurde credi possint. Maria igitur migratura corpore decumbat, ut est humana infirmitas. Porro filiae Jerusalem quæ sursum est, id est angelicæ Virtutes, scientes nimirum quia obsequiis Matris captanda est gratia Filii, visitabant satis officiose Dominam suam, Matrem Domini sui. Et fortasse aliquid hujusmodi primo post salutationis officia locuti sunt ei Angeli; sicut speciem humano vultui, ita sermonem humano nimirum conformantes affectui vel usui :

2. Quid est, obsecro, mi Domina, quod sis agra videris et languida? quid est quod præter solitum tristis et pigra, ab heri et nudius tertius, sicut solebas, non sancta revisis loca, quorum contemplatione amorem tuum pascebas? Jam per aliquot dies non vidimus te, aut rupem Calvariae ascendentem, ut ibi locum crucis impleres lacrymis; aut ad sepulcrum Filii adorantem gloriam resurrectionis, aut in monte Oliveti deosculantem extrema vestigia ascendentis. — Ob hoc ipsum siquidem creditur in valle Josaphat commorata (ubi et sepulchrum ejus monstratur, ut ait beatus Hieronymus, in ecclesia miro lapideo fabricata tabulatu), ne scilicet a sanctis locis longius recederet, sed sæpius ea invisens, licet omnia memoria teneret, formam tamen gestorum, velut corporaliter in ipsis effigiatam locis, dulcius amplecteretur, ut vel sic suum aliquatenus amorem solaretur.

3. Causam itaque percunctantibus illis, cur ab his modo vacaret, et ex toto decumberet: Languedo, inquit. Quare langues? Languor enim quem locum in corpore tuo reperit, in quo salus mundi tam diu habijavit? De corpore illius Filii tui virtus exibat et sanabat omnes, adeo ut etiam simbria vestimenti hæmorrhoidsam sanaret (*Matth. ix, 20-22; Marc v, 25-34, et Luc. viii, 43-48*): et tu quæ tamdiu ipsum in utero, in sinu, in gremio continuisti, ulli infirmitati, aut languori vel accessibili esse potuisti? Non est, inquit, quod id miremini, si illud ipsum corpus Filii mei, quale aliquando fuerit recorderemini. Et ipsum enim quam infirmum, quantisque defectibus subditum fuerit, voluntate tamen, ego novi quæ ipsum in utero alui, uberibus lactavi, sinu fovi: nec solius infantiae, sed et sequentium defectus ætatum vidi, et eis, ut potui, ministravi: ad extremum non sine passione mea, ludibria et supplicia passionis et crucis aspexi, per singula discens quam vere de eo noster Isaias dixerit, *Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit (Isai. lxxxiii, 4; Matth. viii, 17)*. Cur ergo doleam non eum meo dedisse corpori, quod suo non dedit? Non sum ita delicata aut superba, ut quod ille dignatus est pati, ego quantulacunque ex parte pati non possim aut nolim. Et ille quidem misericordii voluntate, ego naturali necessitate. Sane aliud est sanitas, aliud est sanctitas. Sanctitatem

A dedit corpori meo, concepti sui corporis sacramento: sanitatem se daturum promisit, suscitati corporis exemplo. Denique, ut minus miremini languorem meum, amore langueo. Langueo plus impatientia amoris, quam passione doloris: plus vulnerata charitate, quam gravata infirmitate.

4. Heu! inquit illi, quam frequentes, imo continue causas languoris! Bone Jesu, quomodo hæc Mater tua postquam te genuit, nunquam fere nisi in languore fuit? Primo languit timore; postea, dolore; nunc, amore. Timore, a nativitate usque ad passionem, cum semper vitam Filii insidiis appeti videret: dolore, toto tempore passionis, donec redivivum reciperet: nunc amore et desiderio felicius, sed mirabilis cruciatur, quia sedentem in caelo non tenet. Quomodo, Jesu bone, qui summi fructus es gaudii, tam longi factus es illi causa martyrii, ut charissimam tibi ipsius animam, tot et tam acuti sine cessatione pertranseant **1032** gladii? Sed obsecramus te, Domina, quid vis faciamus tibi? Vis saltem ut resideat hic iste Gabriel symmystes tuus, ut assideat et ministret tibi, qui ab initio conscius et minister mysterii tui, custos quoque tui cubiculi meruit deputari? Non opus est, inquit Virgo. Sufficit mihi meus novus in carne angelus, discipulum dico quem diligebat Jesus, cujus me dilectionis hæredem reliquit, cum illum mihi, et me illi in cruce commendavit: cujus obsequio nihil mihi gratius, quia conversatione et affectu nihil castius, moribus nihil suavius, nihil sincerius fide, nihil sanctius sermone. Nos ergo, aiunt illi, in quo tibi esse poterimus officiosi? *Filia*, inquit, *Jerusalem, nuntiate dilecto quia amore langueo*. Ipse novit quomodo meo medendum sit languori.

5. At nosti, inquit, quia cum sciat omnia, de multis quasi necius interrogat. Si ergo quæsierit, quid illud sit quod tuo vulnere velis adhiberi, quid respondebimus ei? Sodales, inquit, estis sponsi Gabriel iste meus paranympus; non puto vobis esse celandum amoris mysterium. Dicam igitur: tantum ne judicer temeraria, quod majora me quærere videar. *Osculetur me osculo oris sui*. Si quid mihi conscia essem, contenta essem cum Maria **D** Magdalene osculo pedum, ubi indulgentia sumitur delictorum. Sed quia in omni vita mea nonne reprehendit cor meum, non puto me arroganter flagitare de osculo oris, gratiam gaudiorum. Cur autem arrogans videar, si illud os mihi reposito, quod de me sibi formavit ipse conditus et conditor? Cum parvulum tenebam inter brachia, quoties oculari speciosum forma præ filiis hominum mihi libebat, satis licebat: nunquam faciem avertebat, nunquam matrem repellebat. Et si fortassis impatientia desiderii eram nimia; ipse tamen more suo, morem matri gerebat. Gaudebat eam replere gratia, quæ diffusa erat in labiis ejus, et dulcedine qua totus erat plenus, totus concupiscentia et desiderium castarum scilicet animarum. Unde sicut ipse de se

collicitur. *Qui edunt me adhuc esurient, et qui bibunt me adhuc sitient* (Eccli. xxiv, 29, et Joan. vi, 55): quanto gratiam oris illius gustavi suavius, tanto nimirum repeto nunc ardentius. Crevit quidem gloria et majestate: sed nihil ab illa ingenita mutatus est mansuetudine et bonitate. Nihil ad illum illud superbie sæcularis elogium: «Honores mutant mores.» Sublimior est, sed non superbius; gloriosior, sed non dedignantior. Non fastidiet matrem quam elegit, nec æternam electionem suam novo judicio reprobat.

6. Ne timeas, Maria, ait Gabriel more suo: invenisti enim gratiam apud Deum. Etiam in cæteris qui longe jacent tuis sub vestigiis, probare consuevit improbitatem hujus affectus et precis; qui nihil nimium, aut injuriosum sibi deputat, quod in eam vera duntaxat charitas præsumat. Et conversas ad sociam multitudinem: Eamus, inquit, eamus; ne ipsi Filio facere videamur injuriam, si gloriam Matris differamus. Cum ergo reversi nuntiassent hæc Domino suo, quid putamus Jesum nisi tale aliquid locutum? Ego sum qui patrem et matrem filius honorandos commendavi; ego ut facerem quod docui, et exemplo essem aliis, ut Patrem honorarem, in terram descendi: nihilominus, ut Matrem honorarem, in cælum reascendi. Ascendi et præparavi ei locum, thronum gloriæ; ut a dextris Regis Regina coronata consedeat in vestitu deaurato, circumdata varietate. Neque hoc dico, quod in parte thronus ei collocetur: quin potius ipsa erit thronus meus. Veni igitur, electa mea, et ponam in te thronum meum. In te mihi quamdam regni sedem constituam, de te judicia decernam, per te preces exaudiam. Nullus mihi plus ministravit in humilitate mea. Communicasti mihi præter alia, quod hominum: communicabo tibi quod Deus sum. Flagitabas osculum oris, quinimo tota de toto osculaberis. Non imprimam labia labiis, sed spiritum spiritui osculo perpetuo et indissolubili: quia concupivi speciem tuam, etiam desiderantius quam tu meam; nec satis glorificatus videbor tibi, donec tu conglorificeris. Gloria tibi, Domine Jesu, subintulit chorus Angelorum. Gloria tibi, Domine Jesu, ingeminet cœtus fidelium. Glorificatio Matris tibi proficiat ad gloriam, nobis ad veniam; te præstante cui est honor, et gloria, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

1033 SERMO III.

De quiete spirituali.

1. *In omnibus requiem quaesivi* (Eccli. xxiv, 11). Grata quies fessis. Grate igitur et opportune vobis, qui fessi estis, dies iste quietis et feriacionis intervenit, ut dum sanctæ Dei Genitricis requiem celebramus, non solum corpora recreentur hac diurna quiete a labore messis, sed etiam corda respirent in recordationem et amorem illius æternæ quietis. Et tibi tamen, o fratres, ibi etiam metetis, sed requiem metetis qui nunc laborem hujus messis seminatis. Fructus hujus laboris, illa requies erit: requies a labore, merces pro labore, cujus etiam

recordatio fideles vires reparat in labore. Umbra est æstuantibus, cibus esurientibus. Sic enim ait illa, quæ memoriam abundantie suavitatis ejus eructabat: *Sub umbra illius quem desideraveram sedi, et fructus ejus dulcis gutturi meo* (Cantic. ii, 5). O qui laboratis, o qui portatis pondus diei et æstus! sub umbra alarum Jesu invenietis requiem animabus vestris, *firmamentum*, ut scriptum est, *virtutis, tegimen ardoris, umbraculum meridiani* (Eccli. xxxiv, 19); ut ex sententia cordis sit illa confessio oris: *Domine, Domine, virtus salutis meæ, obumbrasti super caput meum in die belli* (Psal. cxxxix, 8), in die æstus et laboris, certaminis et tentationis. Cum enim meditatio æternæ requiei capitibus laborantium obumbrat, non solum ab æstus tentationum refrigerat, sed etiam ad laborem animos innovat, juxta illud quod scriptum est de asino forti Issachar; *Vidit requiem quod esset bona, et terram quod optima, et supposuit humerum ad portandum* (Gen. xlix, 15): id est, desiderio illius quietis et hæreditatis sponte humiliavit se ad laborandum. Et iste ergo dicere potuit: *In omnibus requiem quaesivi, et in hæreditate Domini morabor.*

2. Felix qui in omnibus laboribus et viis suis requiem quaerit beatam: semper festinans ingredi, ut Apostolus monet, *in illam requiem* (Hebr. iv, 3), ejus desiderio corpus affligens, animum autem jam illi requiei parans et componens: cum omnibus hominibus, quod ex ipso est, pacem habens; requiem et otium Mariæ voluntate præeligens, laborem autem et negotium Marthæ necessitate quidem suscipiens; sed quanta prævalet pace et quiete spiritus adimplens, et semper ad illud unum necessarium de illa multiplice distractione sese recolligens. Homo hujusmodi etiam cum laborat, quiescit: sicut e diverso impius etiam cum quiescit, laborat. Quomodo enim quiescerent, quibus Deus immittit rotam malorum: quibus juravit in ira sua, *Si introibunt in requiem meam?* (Psal. xciv, 12.) Extra illam non est nisi afflictio et miseria; et in circuitu ejus tempestas valida: sicut et in natura rerum fit, ut quidquid extræ simplicitatem et unitatem puncti fuerit, in motu et agitatione sit; tantoque concitatiores quilibet circulus impetu rotetur, quanto ab immobilitate principii sui, id est, a medietate centri recesserit longius. Sane in circuitu impii ambulant (Psal. xi, 9), quibus Deus immittit rotam malorum: ideoque in illam internam et æternam requiem intrare non possunt. Ideo contritio et infelicitas in viis eorum, quia viam pacis non cognoverunt (Psal. xliii, 3): quia nec quaesierunt, ut dicere possint: *In omnibus requiem quaesivi; ut videlicet in multiplicitate actuum suorum, quibus turbantur, et turbant, unum quod est necessarium, cogitent aut requirant.* Justorum potius est vox illa, qui et dicere possunt, *Unam petii a Domino, hanc requiram. Vultum tuum, Domine, quaesivi, vultum tuum requiram* (Psal. xxvi, 4, 8): qui non nisi quietis illius amore laborant, qui omnino præceptant ingredi putredinem in ossibus suis, ut re-

quiescant in die tribulationis, quam in bonis ducere dies suos, et in puncto ad infernum descendere.

3. Si quis tamen curiosius inquirere velit, cujus potissimum vox illa sit, *In omnibus requiem quæsi*: vox est utique Sapientiæ, vox est Ecclesiæ, vox est Mariæ, vox est cujuslibet sapientis animæ. Sapientia in omnibus requiem quæsi, sed in solis humilibus invenit. Ecclesia in omnibus mundi nationibus requiem quæsi, sed in solis credentibus invenit. Maria, sicut et quælibet fidelis anima, in omnibus actionibus suis requiem quæsi; sed hodie **1034** demum invenit, cum post persecutionem Herodis, et fugam Ægypti, post tot insidias et atrocitates Judaicæ impietatis, post tot passiones suas, de passione et morte Filii; postquam tot et tam acerbi ipsius animam pertransierunt gladii, tandem hodie dicere datum est ei: *Convertere, anima, in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi (Psal. cxiv, 7)*. Qui creavit me, creatus ex me, requievit in tabernaculo corporis mei, negare non poterit mihi requiem cæli sui. Qui enim gratiam ultro cumulat aliis, par pari quomodo non referet matri? Perge, Maria, perge segura in bonis Filii tui; fiducialiter age tanquam regina, mater Regis et sponsa. Requiem quærebas, sed amplioris gloriæ est, quod tibi debetur, regnum et potestas. Indivisum habere tecum cupit imperium, cui tecum in carne una, et uno spiritu indivisum fuit pietatis et unitatis mysterium: dum scilicet salvo honore naturæ, geminato munere gratiæ, juncta est mater in matrimonium. Requiesce igitur, o felix, inter brachia Sponsi. Replicabit tibi ni fallor, inter amplexus et oscula, quam suaviter requieverit in tabernaculo corporis tui, quam suavis in cubiculo cordis tui. Non est injustus Deus, o fratres, ut obliviscatur operis boni: vivit semper apud eum memoria beneficii semel accepti. Beatus, apud quem Deus vel semel requiem invenerit, in cujus tabernaculo vel hora una requieverit.

4. Ecce nunc quoque Sapientia clamitat in plateis: *in omnibus requiem quæsi*. Pulsavi, nec fuit qui aperiret: vocavi, nec fuit qui responderet. Filius hominis, factus, secundum prophetam, *velut vir vagus, et quasi viator declinans ad manendum (Jerem. xiv, 9, 8)*, non habet ubi reclinet caput suum: foris stat plenus caput rore, et cinninos guttis noctium. Quis ille in nobis tam humanus atque hospitalis, ut surgat et aperiat ei, et inducat in cubiculum suum; aut certe ostendat ei cœnaculum grande stratum, ubi cum discipulis pascha manducet novum? Hoc enim dico, fratres, nisi requiem quam quærit, invenerit apud nos, nec nos optatam requiem inveniemus in illo. *Aut quidem Dominus per prophetam: Hæc est requies mea, reficite lassum, et hoc est meum refrigerium (Isa. xxviii, 12)*. *Beatus qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala (Psal. xl, 2)* parabit ei Dominus vicissitudine debita requiem et refrigerium. Si ergo humanitatem membris suis exhibitam Deus

A imputat sibi: quanto magis quod ipse sit spiritui, cum gratiarum actione recolet, *Hospes. inquit, fui et suscepistis me? (Math. xxv, 35)*. Nunquid enim multorum paupertas sanctorum, quæ vagos colligere, esurientes pascere non sufficit, Domino qui magis apud pauperes hospitari consuevit, inhumana et inhospitalis erit? *Super quem autem requiescam, inquit, nisi super humilem, et quietum, et tremementem verba mea? (Isai. lxxvi, 2)*. O humilitas angusta tibi, ampla divinitati; pauper et insufficientis tibi, sufficiens ei quem non capit orbis: copiose ac deliciose reficiens illum, qui et Angelos pascit. *Super quem, inquit, requiescam nisi super humilem?* In omnibus requiem quæsi: sed apud humilem ancillam inveni. Non est inventa B similis illi in gratia humilitatis: ideo in plenitudine humilitatis requievit etiam corporaliter omnis plenitudo divinitatis. Quanquam aliter requievit in Filio: quia etsi Mater humillima, longe tamen Filius humilior. Idcirco Spiritus septiformis non solum super ipsum requievit, sed etiam omnibus qui mites et humiles: ab eo esse didicerunt, diversas in eo felicissimæ quietis mansiones præparavit; imo totum ipsum quoddam aureum fecit reclinatorium ad quiescendum. Hujus nimirum reclinatorii beatissimam requiem visus est quadam specie prælibasse, qui supra pectus ejus meruit in cœna recumbere.

5. Sed adhuc libet intueri, quam plenum rationis et congruentiæ sit quod ait: *Super quem requiescam, nisi super humilem et quietum?* Quomodo namque super inquietum aliquid quiesceret? quomodo super basem, quæ nutaret aut vacillaret, columna immobilis staret? Quis autem, nisi humilis, quietus esse potest? quis, nisi humilis in pace quieti et modesti spiritus, seipsum possidere potest? Impium projicit ventus a facie terræ (Psal. i, 4), circumferturque omni vento doctrinæ. *Impius, inquit propheta, quasi mare fervens, quod quiescere non potest (Isai. lvii, 20)*. Fervet ira, **1035** æstuat avaritia, intumescit superbia, se ipsum jugiter pugna quatit intestina, ac seditione collidit domestica. Ut ergo requiescat in vobis, o fratres mei, amator ille largitorque quietis, *dote operam, juxta consilium Apostoli, ut quieti sitis*. Quonam modo istud erit? Dico, inquit, vobis: *Ut vestrum negotium agatis, et operentur manus vestris (I Thess. iv, 11)*. Opus est onus, quo veluti pondus navibus, ita quies et gravitas inquietis additur cordibus, sed exterioris hominis fundatur atque componitur status. Magnorum initium malorum est, sicut legis, *mulier vaga, quietis impatiens, nec valens consistere in domo pedibus suis; nunc foris, nunc in plateis, nunc juxta angulos insidians (Prov. vii, 10-12)*. Nec sine causa est quod Magister gentium hoc inquietudinis malum sic habet suspectum, ut non solum correptione, sed etiam separatione censeat illud persequendum. *Rogamus, inquit, vos, fratres, corripite inquietos (I Thess. v, 14)*.

Et item in secunda ad eosdem Thessalonicenses, A inter alia quæ super inquietos velut e cælis tonabat : *Audivimus, inquit, inter vos quosdam ambulantes inquiete, nihil operantes, sed curiose agentes. His qui ejusmodi sunt denuntiamus, ut cum silentio operantes, eum panem manducent. Quod si quis non obediat verbo nostro per epistolam, hunc notate : et ne commisceamini cum illo, ut confundatur (II Thess. III, 11, 12, 14).*

6, Si quis forte (quod absit!) ejusmodi invenitur inter vos, pulchrius et honestius, antequam tam graviter et publice notetur, ultro confundetur, inde scilicet, quia notabilis est, et dissimulatur; reprehensibilis, et toleratur. Sic autem confundatur, ut confusione corrigatur, correptione lætetur, lætificetque non modo nos, sed Spiritum Dei : qui cum dicat, *In omnibus requiem quæsi*, non invenit eam nisi in quietis, nec præstat nisi quietis. Unde et inquietos per prophetam revocat et compscicit : *Si revertamini, et quiescatis, salvi eritis (Isai. xxx, 15)*. Omnes ergo pariter sine operam demus, ut quieti simus, ut in quiete nostra semper in meditatione æternæ quietis occupemur, ac desiderio illius ad omnem parati laborem inveniamur. Hoc nobis impetret beata Dei Genitrix, cujus requiem celebramus, ab eo qui requievit in tabernaculo corporis et cordis ejus. Ipse est requies æterna Christus Jesus; cui est honor, et gloria per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV

Quod beata Virgo Mariæ et Marthæ officia implevit.

1. *Maria optimam partem elegit (Luc. x, 42)*. Hoc de Maria sorore Marthæ scriptum est : sed in Maria matre Domini plenius et sanctius impletum est. Hodie namque beata virgo Maria optimam partem elegit, imo quam dudum elegerat, hodie perpetuo possidendam accepit : ut scilicet inseparabiliter adhæreat Domino, perenniter fruatur Dei Verbo. Nec alienum aut incongruum, si quod de illa Maria dictum est, in istam transumatur; cum ad convenientiam transformationis, similitudo non solum nominis, sed etiam operis suffragetur. Illa siquidem Dominum hospitio tecti, hæc thalamo suscepit uteri. *Et qui creavit me, inquit, requievit in tabernaculo meo (Eccli. xxiv, 12)*. Illa sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius (*Luc. x, 39*) : hæc sedula circa curam humanitatis ejus, conservabat omnia verba quæ de illo erant, conferens in corde suo (*Eccli. II, 19, 51*). Sed et cum evangelizans circumiret Jesus civitates et castella, Maria comes individua vestigiis ejus adhærebat, pendebatque ex ore docentis : adeo, ut nec procella persecutionis, nec horrore supplicii a consecratu Filii et Magistri potuerit absterreri, *Stabat, inquit, juxta crucem Jesu Maria mater ejus (Joan. xix, 25)*. Plane Mater, quæ nec in terrore mortis filium deserebat. Quomodo enim morte terreri poterat, cujus charitas fortis ut mors, imo fortior quam mors erat? Plane juxta crucem Jesu stabat, cujus mentem dolor cru-

cis simul cruci figebat, suamque ipsius animam tam multiplex pertransibat gladius, quantis confossum corpus Filii cernebat vulneribus. Merito igitur ibi mater agnita est, et cura ipsius idoneo tutori delegata est, ubi maxime probata est et Matris ad Filium sincera charitas, et Filii de Matre **1036** vera humanitas. Nam alias vel dissimulasse Matrem visus est : sive cum in nuptiis flagitanti miraculum ait, *Quid mihi et tibi, mulier? (Joan. II, 4)*, sive cum in mediis sermonibus Evangelii dicenti cuidam, *Ecce mater tua et fratres tui stant quærentes te : Quæ est, inquit, mater mea? (Matth. xii, 47, 48)*. Sed et Matri, cum miraculum posceret, sic respondendum erat, ut aliunde quam a Matre se miracula habere significaret : et illi qui sermonem Evangelii parentes B annuntiando interrompebat, melius respondere non poterat, ut videlicet spiritualia carnalibus præferenda monstraret. Ac si more suo diceret parentibus, occupatum in negotio Evangelii quærentibus : *Quid est quod me quæritis? Ne scitis quia in his quæ Patris mei sunt oportet me esse? (Luc. II, 49)*.

2. Absit enim ut Matrem aspernatus sit, qui tanta cura de parentibus honorandis legem dedit! Absit, inquam, ut in terra fastidierit Matrem, cujus e cælo concupivit decorem! Imo potius ordinabat in nobis charitatem, tam verbis quam exemplis nobiscum agens, ut carnalium affectibus necessitudinum, non solum Dei præponamus dilectionem, sed etiam eorum qui Dei faciunt voluntatem. Ille siquidem affectus de cordibus exigitur omnium nostrum, quos summi Patris adoptavit dignatio, quo fideliter dicamus cum ipsius Unigenito : *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse meus frater, et soror, et mater est (Matth. xii, 49)*. Prorsus filiis Dei competit vox ista, nec ullum fidelius testimonium reddit ipse Spiritus spiritui nostro quod simus filii Dei, quam ut sonet de cordibus nostris hæc vox Unigeniti Dei. Itaque Mariam, quæ secundum carnem mater erat, alia quoque ratione matrem sibi Jesus probat : quandoquidem et ipsa voluntatem Patris in tantum faciebat, ut de ipsa prædiceret Pater, *Vocaberis voluntas mea in ea (Isai. lxxii, 4)*. Igitur ubi eam visus est ignorasse Filium, ibi amplius honorasse invenitur : cum ei scilicet materni nominis honor duplicatur, pro eo quod eundem Filium, quem alvo gestaverat incarnatum, etiam nunc animo gestabat inspiratum.

3. Cæterum cum dilexisset eam, esus, in finem dilexit eam, ut non solum propter ipsam finem vendi, verum et in ipsam finem pene faceret loquendi : dum velut inter ultima verba testamenti, curam Matris, cujus debitorem se cognoscebat, charissimo transcribit hæredi. Sic quippe inter Petrum qui plus diligebat, et Joannem qui plus diligebatur, hæreditatem suam Christus divisit, ut Petrus sortiretur Ecclesiam, Joannes Mariam. Huic plane competebat hæc portio non solum jure propinquitatis, sed etiam amoris privilegio testimonioque pudoris. Decebat namque ut nonnisi virgo virgini deserviret, quate-

mus et Virgo beata, divino languens præ amore, floribus sulciretur castitatis, et virginitas adolescentis id interim perciperet remunerationis, ut de contubernio proficeret tantæ sanctitatis. Qui etiam, quia fidelis probatus est in obsequio incorruptæ matris; mysteria quoque divinitatis, et arcana Verbi incorruptibilis sibi credi promeruit. Decebat, inquam, ut Matri Domini non alius obsequeretur quam dilectus Filius: quatenus et Mater semper suspirans Filium in dilectum Filii suavius respiraret, [et discipulus Magistrum sibi conquerens nimis cito subtractum, Magistram totius veritatis se reperisse gauderet. Idque satis commode provisum, ut scripturas Evangelium familiaris de singulis conferret cum ea, quæ conscia erat omnium; quippe quæ ab initio omnia Filii sui diligentius observaverat, conservans omnia verba quæ de illo erant, conferens in corde suo (*Luc. II, 19, 51*). Sic nempe se Martham exhibuit in cura pueri nutriendi; ut nihilominus Mariæ partes executæ credatur in studio verbi cognoscendi. Maxime tamen postquam idem Filius ascendit ubi erat prius, Mater absoluta omni sollicitudine temporali, sanctoque Spiritu, quem præter singulares illas conceptus sui primitias communiter cum Apostolis acceperat, plenius illuminata, gaudebat nimirum vacare, et videre quoniam Jesus est Deus. Visio prorsus ineffabilis gaudii, summæque delectationis omnibus qui diligunt Jesum; sed præ omnibus illi quæ genuit Jesum: cui sicut singulariter excepta est gratia Deum generandi; sic et prærogativa gloriandi in eo quem genuit. Omnino **1037** singularis atque incomparabilis gloria Virginis matris, videre Deum regem omnium in diademate carnis quo coronavit eum; ut et Deum agnoscat et adoret in corpore proprio, et corpus proprium glorificatum videat in Deo. His interim, ut opinor, contemplationibus pascetur Maria, hanc optimam partem elegerat: quæ non ablata, sed perfecta est hodie in ea. Quia enim negligens aut segnis non exstitit in opere Marthæ, nequaquam vacua derelicta est a fructu Mariæ. Labor in actione, fructus seu merces in contemplatione. *Propterea, inquit, quod laboravit anima ejus, videbit et saturabitur (Isa. LIII, 11)*.

4. Vobis hæc dicimus, fratres, ut si quis desiderio tangitur illius optimæ partis quæ in Maria laudatur, sciat quia hæc præmium est illius quæ in Marthæ non improbat: nec æquum est ut præ-

mium ante meritum requiratur. Jacob prius oportet jungi Liæ, quam fruatur amplexibus Rachel (*Gen. XXIX*): sed et ipsum prius vocari et esse Jacob, quam Israel. *Rectorem, inquit, te posuerunt? curam illorum habe, et sic considera, et omni cura tua explicita recumbe, ut lateris propter illos, et ornamentum gratiæ accipias coronam (Eccli. XXXII, 1-3)*. Labor siquidem operis, seu sollicitudo administrationis, semina sunt justitiæ: pro quibus gaudia metenda sunt ex ore consolantis misericordiæ. Sic enim ait propheta: *Seminate vobis in justitia, metite in ore misericordiæ (Osee X, 12)*. At enim qui parce seminat, parce et metet: et qui seminat in benedictione, de benedictionibus et metet (*II Cor. IX, 6*). Nullus sane tam profusa benedictione seminavit, sicut illa benedicta in mulieribus; quæ benedictum semen de ventre profudit. Sed semen dicam, an fructum? Melius utrumque. Qui enim semen est operantibus justitiam, fructus erit metentibus gloriam. Semen, in passione: fructus, in resurrectione. *Potens in terra semen istud, quod cadens in terram mox excitavit potentiam suam, ut multum fructum afferret, et in semine illo benedicerentur omnes gentes. Unde et ibi sequitur: Generatio rectorum benedicetur (Psal. CXI, 2)*.

5. De benedictionibus suis itaque Maria metat: et quæ benedictionem omnium gentium seminavit, benedictionem omnium gentium singulariter accipiat. *Beatam me dicent, inquit, omnes generationes (Luc. I, 48)*. Parum est hoc. Beatam te dicent omnes beatorum spirituum ordines. *Viderunt hodie ascendentem filiæ Sion cælestis et beatam dixerunt, et reginæ laudaverunt eam (Cantic. VI, 8)*. Prorsus de benedictionibus suis hodie Maria metit, quia refusa est spiritualiter in eam omnimoda benedictio illa quam de se profudit. Date ei, inquit Spiritus sanctus, de fructu ventris sui; et saturetur illo quem genuit. O Mater misericordiæ, saturare gloria Filii tui; et mitte reliquias tuas parvulis tuis. Tu jam ad mensam, Domina; nos sub mensa catelli. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita familia hæc famelica de te præstolatur alimoniam vitæ. Per te fructum vitæ communicavimus, in mensa præsentium sacramentorum: per te eundem fructum vitæ communis in mensa perennium gaudiorum, Jesum benedictum fructum ventris tui; cui est honor et gloria, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IN NATIVITATE B. MARIE

SERMO I.

Comparatio partus Virginis cum vite quæ incorrupta dat odorem suum.

1. *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris (Eccli. XXIV, 23)*. Natalem beatissimæ Virginis ma-

tris celebramus, de qua Vita omnium accepit natalem. Nata est hodie Virgo, de qua Salus omnium voluit nasci, ut natis ad mortem, daret ad vitam posse renasci. Nata est hodie Mater nova, quæ primæ matris maledictionem dissolvit; ut per istam benedictionem hæreditate possideant, qui per illam sub

prejudicio maledicti aeterni fuerant nati. Prorsus nova mater, quæ novitatem attulit filiis inveteratis, vitiumque sanavit tam ingenitæ, quam superadditæ viciositatis. Prorsus nova mater, quæ tam novo miraculo parit, ut pariat, et virgo sit; ipsamque pariat, qui omnia matremque ipsam inter omnia creavit. Mirabilis quidem novitas secundæ virginitatis, sed longe mirabilior novitas editæ prolis. Nulli enim incredibile jam erit Virginitatem permansisse quæ peperit, qui Deum agnoverit **1038** esse qui natus fuit. Nullatenus siquidem cum injuria maternæ nasceretur integritatis, qui etiam corrupta redintegrare consuevit: nec veritas assumpti corporis potentia præjudicavit Creatoris, quominus servaret sibi, quod pluribus dedit creaturis. Multas nempe creaturas invenies nasci sine corruptione gignentium, et quadam voce sua Creatori super inviolabili partu suo perhibere testimonium.

3. Sed loquatur Mater ipsa, quæ sui conscia est mysterii, et nos edoceat quomodo vel quid ipsa genuerit. Loquatur autem non novæ assertionis argumento, sed antiquo prophetiæ oraculo: quia, ut ait Petrus apostolus, etiam miraculis firmior testis est propheticus sermo (*1^a Petr. i, 19*). Quid enim minus potest calumnie, aut suspicionem admittit falsitatis, quam testimonium divinitas de nondum natis prolatum? Longe igitur antequam nasceretur Maria, vocem ipsius assumebat Spiritus, qui in ea futurus erat, et tam divinitatem Filii, quam integritatem Matris, opus videlicet summum, contra blasphemias impiorum defendebat, et in persona ipsius, si modo communem intellectum sequimur, quod nunc audistis dicebat: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris* (*Eccli. xxiv, 23*). Quod enim personæ Sapientiæ, id est ipsius Filii, tribuit hæc verba contextus lectionis, sicut ipsi scitis, qui regulas notis Scripturarum, nihil huic præjudicat intellectui, quominus, sicut alia multa, possint aptari personæ quoque Virginis matris. Sed neque illud ignoratis quod satis superque suppetant alia testimonia, familiarius ac manifestius huic negotio servientia: sed non erit fraudanda expectatio vestra de his quæ lectio proposuit hodierna.

3. Respondeat ergo Maria blasphemis tam pro se, quam pro Filio; cunctasque hæreses solo interimat verbo, et dicat: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris*. Ac si aperte dicat: Partus quidem meus non habet exemplum in sexu mulierum, sed habet similitudinem in naturis rerum. Queris quomodo virginitas genuit Salvatorem? Sicut flos vitis odorem. Si corruptum inveneris florem, pro eo quod dedit odorem, violatum crede padorem, quia edidit Salvatorem. Quid potes calumniari in proprietate similitudinis? Quid enim aliud est virginitas, quam flos inviolati corporis? Quid aliud est filius virginitatis, quam suavitas odoris? Tu tamen cave ne bono inoriaris odore. Bonus enim aliis odor vitæ in vitam, his qui scilicet salvi fiunt: aliis odor mortis in mortem, his scilicet qui pereunt, nimirum tanquam odor

vineæ florentis animalibus venenatis. Sane suavitate hujus odoris refocillabatur spiritus patriarchæ senis, qui filium tangens, et fragrantiam Christi sentiens, de memoria abundantia suavitatis illius eructabat, dicens: *Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus* (*Gen. xxvii, 27*). Suavitatem hujus odoris odoratus est Deus Pater, et delectatus repropitiatus est humano generi, cum Filius offerret semetipsum oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis. Hoc suavi odore trahimur, cum per conversionem currimus ad ipsum: hoc trahuntur adolescentulæ, cum per devotionem currunt post ipsum. Quaquam alius sit odor ille qui de fama prædicationis percipitur, alius odor iste qui de vestimentis vel unguentis, vel de ipso fortassis corpore ejus quodammodo crassior aspergitur. Qui utique non est aliud quam virtus quæ de illo exit, quæ pigros excitat, et fervorem amoris innovat, ut ad currendam viam mandatorum exultare faciat.

4. Quia ergo tam odoriferum fructum edidit, gloriatur Maria et dicat: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris*. Pulchre quasi vitis: nam Lotus Cypri dilectus suus illi (*Cantic. i, 13*), de quo non solum toreular passionis rubens mustum expressit pretiosi sanguinis, quo calix præclarus inebriat; sed et quotidie devotio sancta sibi vinum exprimit, quod lætificat cor hominis, et inebriat voluptate gaudii et amoris. Verum non prius inebriat gustus saporis, quam trahat suavitatis odoris; nec lætificat gaudium visionis, nisi prius alliciat pietas opinionis: quia nisi crediderimus non intelligemus, nec gustabimus quoniam suavis est Dominus (*Psal. xxxiii, 9*). Fides siquidem est quæ odoratur, experientia quæ gustat et fruitur. Ideo fortassis Maria **1039** Jesum suum describens per virtutes ipsius et efficientias, primo suavitatem odoris eum nominat; quia videlicet hoc initio Jesus in nobis habet subsistere, si redolentia sanctæ opinionis suæ ad se nos trahat. Quis sit autem fructus unde iste odor prodit, et quo nos trahat, aperit cum subdit: *Et flores mei fructus honoris et honestatis* (*Eccli. xxiv, 23*). Prorsus iste est Jesus suavitatis odoris invitans, honestas sanctificans, honor glorificans. Suavitas odoris, qua velut ad viam adducimur: honestas, per quam deducimur: honor, ad quem perducimur. Pulchre autem honestas dicitur, quasi honoris status. Neque enim honor ille summæ dignitatis et gloriæ statum tunc in nobis habere posset, nisi nunc honestas vitæ et morum sedem ei præpararet. Nullus tunc, sicut nunc, passim cernitur honoratus sine honestate, sicut nec ullus honestus sine honore. Est ergo Jesus primo suavitatis odoris his quos vocat: deinde, honestas his quos justificat: demum, honor illis quos magnificat. Nam quos prædestinavit, hos et vocavit: et quos vocavit, hos et justificavit: quos autem justificavit, illos et magnificavit (*Rom. viii, 30*).

5. Talis est igitur Dilectus meus, ait Maria: et iste est filius meus, o filiæ Jerusalem. Iste est benedictus fructus ventris mei, hunc fructificaverunt flores mei.

Non ait, Flos; sed, *florēs* : quia cum virgo sancta est, flos virginitatis in ea multiformis est. In Maria tamen gratia singulari prae omnibus multipliciter floruit, quae tota pulchra intus et foris, tota vernabat quaedam florulentia et venustate pudoris. Nam et in te quoque si castimonia perfecta sit, non solum resforebit caro tua, sed et super te totum efflorescit sanctificatio quaedam divina. Non erit aspectus petulans, aut vagus, sed pudicitia floridus : non sermo lascivus aut ineptus, sed verecundia gratus, aut sapientia conditus. Non prurient aures libidine audiendi nova vel turpia, nec palatum desiderio sumendi dulcia. Non erit incessus inordinatus, sed modestus : non ipse habitus non dicam meretricius, sed neque superstitiosus, imo religiosus; totusque hominis tui status sanctimoniae gratia florulentus, ut recte sponso dicere possis, cum eum ad secretum tuum invitaveris, *Lectulus noster floridus* (*Cantic. i, 15*). Quinimo ipse totus eris quidam flos pulcherrimus, qualibus sponsa languorem amoris sui fulciri ac recreari desiderat, cum ait : *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo* (*Cantic. ii, 5*). Huiusmodi justus, etiam cum senuerit in terra radix ejus, et in pulvere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquae vivae in resurrectione, id est in resorptione justorum, germinabit sicut liliū : et florebit in aeternum ante Dominum, florem de flore, natum virginem, virginis filium, Sponsū et coronam virginum ; florem, inquam, quo coronanda est non solum integritas virginum, sed et castitas continentium : ipsi gloria per omnia saecula saeculorum. Amen.

SERMO II.

De pulchritudine sanctae dilectionis.

1. *Ego mater pulchrae dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctae spei* (*Eccli. xxiv, 24*). Meminisse potestis cum praeterito anno loqueremur de principio lectionis hodiernae, non inconveniēter, ut arbitror, beatae Dei Genitricis nos illud assignasse, salvo tamen intellectu illo, quo tota lectio Filio ejusdem proprie competit, id est, Dei sapientiae. Multo autem manifestius in eo quod modo de eadem lectione proposuimus, ejusdem Virginis se demonstrat vox et persona, si tamen advertamus, in eo quod ait, *Ego mater pulchrae dilectionis, etc.*, quam pulchre et commode Filium his virtutum nominibus describat. Notus erat Matri Filius, nec minus utique quam illi qui dicebat : *Etsi cognovimus Christum secundum carnem, sed nunc jam non novimus* (*II Cor. v, 16*). Primo novit eum secundum formam carnis, in qua ipsa eum genuit : sed longe hoc a cognitione illius formae, in qua Pater eum genuit. In illa visus est aliquando, et non erat ei species neque decor (*Isa. lxi, 2*) : in ista splendor est gloriae et candor lucis aeternae (*Sap. vii, 26*), apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio (*Jac. i, 17*). Visio illius formae incredulis auxit peccatum ; **1040** visio istius justis servatur in praemium. Igitur inter formam carnis

A et formam Verbi, quasi medius de ista ad illam gradus est, quaedam alia forma Christi, spiritualis quidem, sed quam in carne palam exhibuit ; forma scilicet vitae quam in corpore gessit ad informationem eorum qui erant credituri. Si enim secundum exemplar vitae et morum, quod in eo monstratum est, formatus fuerit in nobis Christus ; tunc demum idonei erimus videre non formam solum, quae formata est propter nos, sed etiam illam quae formavit nos.

2. Est utique in Christo alia forma corporalis, alia moralis, alia intellectualis. In corporali frater est ; in morali magister est ; in intellectuali Deus noster est. Corporalem suscepit, ut impleret sacramentum : moralem exhibuit, ut praebere exemplum : intellectualem seu divinam revelabit ad praemium. Quanquam etiam corporalem tunc cernere, in quam angeli concupiscunt prospicere, non minima sit portio gloriae. Beatus autem qui nunc amator factus est formae hujus, quae in exemplum est proposita : nam qui scrutator est illius quae in praemium est reposita, opprimetur a gloria (*Prov. xxv, 27*). Hujus formae mirator et amator factus erat, qui dicebat : *Speciosus forma praesens filiis hominum* (*Psal. xlv, 3*). Vis scire quia non formam corporis, sed cordis, non pulchritudinem membrorum, sed morum praedicabat ? audi sequentia : *Specie tua, inquit, et pulchritudine tua, intende, prospere procede, et regna*. Adbuc fortassis dubium est, nisi addat : *Propter veritatem, inquit, et mansuetudinem et justitiam* (*Psal. xlv, 5*). Prorsus haec est species tua et pulchritudo tua, qua regnum acquisivisti, pulcherrime regum, veritas utique sermone, mansuetudo morum, justitia judiciorum. Haec pulchritudine facile illexisti et subiecisti tibi etiam corda inimicorum, quippe totus concupiscentia et desiderium. Mirabilis triumphus gratiae, omnino novum ac pulcherrimum genus victoriae, hostem non perdere ad mortem fortitudinis, sed convertere ad amorem pulchritudinis. Ecce mundus totus post eum abiit concupiscens speciem decoris ejus, non quia faciem ejus viderit, sed quia tam multa amabilia de mansuetudine, veritate et justitia ejus audivit. Ex Sion species decoris ejus, quia de Sion **D** exivit lex, et verbum Domini de Jerusalem (*Mich. iv, 2*) : unde scilicet Evangelium ad nos missum est, in quo quaedam pulchrior Christi facies ostensa est ; forma scilicet vitae et doctrinae, quam et tradidit verbo, et in se expressit exemplo.

3. In hac forma nosse Christum, interim pietas est Christianorum ; cum nosse in forma carnis, scandalum fuerit Judaeorum : nam nosse in forma divinitatis felicitas est, et gaudium angelorum. Ileo et Paulus sciens quia caro non prodest quidquam, sine spiritu videlicet qui vivificat, nosse jam Christum secundum carnem repudiat (*II Cor. v, 16*) : nimirum ut spiritui vivificanti studiosius totus intendat. Hoc ipsum et Maria sapere videtur, quae dilectum uteri sui, dilectum votorum suorum insi-

nuare cupiens affectibus omnium, describit eum non secundum carnem, sed secundum spiritum: quasi diceret et ipsa: Etsi cognovi Christum secundum carnem, sed nunc jam non novi. Cupit namque et ipsa formare Unigenitum suum in omnibus filiis adoptionis, qui etsi geniti sunt verbo veritatis, nihilominus tamen parturit eos quotidie desiderio et cura pietatis, donec occurrant in virum perfectum, in mensuram plenitudinis ætatis Filii sui, quem semel parturivit et peperit; imo, ut Isaias ait, *Antequam parturiret peperit (Isa. LXVI, 7)*: quia peperit sine dolore, nec experta est difficultatem et molestiam parturitionis, cum pareret gaudii fructum æterni.

4. Hunc igitur commendans nobis sic ait: *Ego mater pulchræ dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctæ spei (Eccli. XXIV, 24)*. Ergone est iste Filius tuus, o Virgo virginum? ergone talis est dilectus tuus, o pulcherrima mulierum? Plane talis est dilectus meus, et ipse est Filius meus, o filiæ Jerusalem. Dilectus meus est pulchra dilectio in se ipso: dilectus meus est pulchra dilectio, timor, et spes, et agnitio in illo qui natus est ex ipso. Ipse enim est non solum quem diligimus, timemus, agnoscimus, et in quem speramus; sed hæc etiam omnia in nobis operatur, atque his virtutibus, veluti quibusdam membris et partibus, in **1041** nobis perficitur atque formatur. Tunc enim perfecte, pro modulo hujus vitæ, Christus in te formatus est, tunc veritas ipsius in te expressa est, si veritatem quæ ipse est agnovisti, et agnitam glorificasti, timore videlicet et spe; et ne spes confundat, charitas diffusa sit in corde. Si huic sensui judicas incongruum, quod alius sit istarum ordo virtutum vel perfectuum, et alius ordo positionis nominum: non enim ait: Ego mater agnitionis, et timoris, et spei, et dilectionis; sed ait: *Ego mater pulchræ dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctæ spei*: fortassis et in hoc ordine ipso quem ponit, inveniri poterit aliquid congruentiæ et rationis. Sicut enim de agnitione timor nascitur, quem, ne in desperationem concidat, spes adjuncta consolatur, ipsaque spei, ne confundat, dilectio suffragatur: ita versa vice dilectio castum

parit timorem, timorque cum dilectione illuminat agnitionem, secundum illud Sapientis, *Qui timetis Dominum, diligite illum, et illuminabuntur corda vestra (Eccli. II, 10)*. Quanto autem verius illuminato corde Deus agnoscitur, tanto fiducialius in eum speratur. Unde est illud: *Sperent in te omnes qui noverunt nomen tuum, Domine (Psal. IX, 11)*. Spes vero sancta est, sicut Joannes de spe videndi Deum loquens ait: *Omnis qui habet hanc spem in illum sanctificat se ipsum, sicut et ille sanctus est (I Joan. III, 3)*.

5. Pulchre autem et proprie dicta est pulchra dilectio, cum charitas Deus sit, ac per hoc summa pulchritudo; sitque virtus ista fere tota pulchritudo Ecclesiæ, quam ipse Sponsus ejus in Cantico amoris invenitur tantum ac toties in ea mirari et extollere. Prorsus dilectio pulchra, quæ de corde puro est, et conscientia bona, et fide non ficta. Ubi enim cor purum est, nulla est ruga; ubi conscientia bona, nulla est macula: ubi fides non ficta, non est aliquid ejusmodi quod oculis Sponsi displiceat, quominus sibi Ecclesiam nunc gratiosam, tunc gloriosam exhibeat. Distinguenda etiam erat hoc nomine dilectio sanctorum ab amore hominum, sive turpi, qui nec nominandus est inter fideles; sive naturali, quo amantur parentes; sive sæculari, quo se invicem amant propter sæculi necessitates vel cupiditates. Procul ergo, procul; imo nusquam prorsus sub oculis Dei amor turpitudinis: seorsum autem interim cedat amor necessitudinis, solusque regnet amor internæ et æternæ pulchritudinis, quo solum Deum, vel propter Deum amant vere pulchri. Tu vero, bone Jesu, pulchritudo Sanctorum, speciosus forma, non modo præ filiis hominum, sed et præ virtutibus cælorum; *specie tua et pulchritudine tua, intende, prospere procede, et regna*: tamque late regnet pulchra dilectio tua, ut turpem de finibus rerum perturbet et eliminet, sæcularem ad se convertat et inclinet, naturalem sub se regat et ordinet; ut illa pulchra et vera dilectione te diligat mundus, qua dilexisti mundum, Salvator mundi, qui vivis et regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

IN SOLEMNITATE OMNIUM SANCTORUM,

SERMO

De pauperibus spiritu.

1. *Beati pauperes spiritu (Matth. v, 3)*. Agnosco notum illud ac nobile prognosticum, quod in testimonium sui, necdum natus in carne Dei Filius protulit; jam vero natus, sed nondum notus, sibi competere docuit: *Spiritus, inquit, Domini super me, evangelizare pauperibus misit me (Isai. LXI, 1)*. Ecce pauperes evangelizantur, ecce pauperibus Evangelium regni nuntiatur: *Beati, inquit, pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum (Matth.*

v, 3). Lætum prorsus ac novæ plenum gratiæ Novi Testamenti principium, etiam quantumlibet infidelium aut pigrum provocans ad audiendum, sed amplius ad faciendum, cum scilicet beatitudo miseris, exsulis et egenis promittitur regnum cælorum. Gratum, inquam, et auspicatum novæ legis initium, quando in ipso statim initio, tot beatitudinum benedictiones dat Legislator, quibus delectati eant de virtute in virtutem: per istos videlicet octo gradus

ascensionis, quos in corde nostro disposuit structura Evangelii, secundum exemplar et imaginem celestium, quod 1042 Ezechieli quoque ostensum est in monte visionum Dei. Est enim manifeste quidam ascensus cordium, et profectus meritorum iste per ordinem digestus octonarius virtutum, gradatim de imis ad summa perducens virum evangelicæ perfectionis, donec ad videndum Deum deorum in Sion ingrediatur templum, de quo propheta dicit : *Et in octo gradibus ascensus ejus (Ezech. xl, 37).*

2. Prima siquidem virtus inchoantium est renuntiatio sæculi, qua pauperes efficimur spiritu : secunda, mansuetudo, qua nos obedientiæ subdimus, et assuescimus : deinde, luctus, quo peccata plorantur, vel virtutes implorantur. Ibi nimirum gustamus, unde amplius esuriamus, et sitiamus justitiam, tam in nobis quam in aliis, zeloque contra peccantes incipimus commoveri. Sed ne zelus immoderatio in vitium feratur, sequitur misericordia, qua temperetur. His ergo studiis, vel exercitiis, cum quis justus et misericors esse didicerit, idoneus erit fortassis contemplationi vacare, et mundando cordi, quo Deus videatur, operam dare. Exercitatus autem et probus tam in actione, quam in contemplatione, tum demum dignus erit, qui nomen et officium Filii Dei gerens, pater et minister factus aliorum, tanquam mediator et sequester pacificet inter ipsos et Deum : pacificet ipsos ad invicem, vel etiam ad eos qui foris sunt, sicut scriptum est in laude sanctorum patrum, *Pacificantes in domibus suis (Eccli. xliv, 6)*. In hoc officio qui fidelis et constans fuerit, sæpe virtutem et meritum sibi martyrii comparabit, persecutionem patiens propter justitiam ; aliquando et ab his pro quibus pugnabit, ut sit ei dicere, *Filii matris meæ pugnaverunt contra me (Cantic. 1, 5)* ; et, *Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus ; cum loquebar illis, impugnabant me gratis (Psal. cxix, 7)*.

3. Quantæ autem gloriæ, quamque copiose mercedis in cælo sit culmen hujus perfectionis, inde utcumque licet æstimare, quod ipsa etiam abrenuntiantium sæculo primordia tantæ Dominus prædicat felicitatis, ut dicat : *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Plane beati qui, projectis vilibus, sed gravibus sarcinulis hujus mundi, nolunt divites fieri, nisi de solo Creatore mundi, propter ipsum, tanquam nihil habentes, et per ipsum omnia possidentes. An non possident omnia qui possident continentem et disponentem omnia, quorum Deus portio est et hæreditas ; qui, ut nihil desit, timentibus eum, cætera prout expedire novit, dispensat ad utendum, et se ipsum servat ad fruendum ? Cum hæres Dei, cohæres autem Christi, adultus et emancipatus introducetur in plenariam possessionem expectatæ hæreditatis, tunc profecto jus absolutum, ac liberum imperium habebit in creaturis : qui modo quanto tempore parvulus est, nihil differt a servo, cum sit Dominus omnium ; sed sub tutoribus et actoribus est usque ad tempus

præfinitum a Patre. Tunc mundus agnoscat justum ac legitimum hæredem Dominum suum, propter quem creatus est : agnoscat, inquam, quia jam non conformem sibi, sed reformatum in novitate sensus sui ad imaginem Dei, ad quam factus est. Sed et nunc quoque fidei homini totus mundus divitiarum est (*Prov. xvii, sec. LXX*) (42) ; non solum quia ad agnoscendum vel diligendum auctorem mundi, mundanis omnibus utitur tanquam ad hoc sibi datis ; et in via testimoniorum Dei, quæ videt facturam sicut et Scripturam perhibere factori, delectatur sicut in omnibus divitiis : sed etiam, quia ita sufficiens et gratus esse didicit, ut quasi totus mundi divitiis computet illud prope nihil quod habet, sive hoc ipsum quod nihil habet. Ideo jure beatificat Ecclesiam sanctorum Salomon, quæ pauper pro Christo, tam dives est in Christo. *Multa, inquit, filia congregaverunt divitias, tu supergressa es universas (Prov. xxxi, 26)*. Alii siquidem rapiant non sua, et semper in egestate sunt : sancti dividunt propria, et ditiores fiunt. Divites enim eguerunt et esurierunt ; inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono (*Psal. xxxiii, 11*).

4. Avarus quo plura possidet, pluribus eget. Quamquam nil minus habeat, quam quod habere se patat : cum habeatur, non habeat, servus pecuniæ, mancipium avaritiæ, cultorque crumæ, idololatra detestandus, cui nummus est deus. Pulchre autem jam nunc quoque vindicat in peccatores justitia divina, res ipsas quas amant 1043 convertens eis in tormenta, et vitia faciens esse supplicia. Pecunia enim quæ justum amplius justificat, et verius ditat dispensata, vel semel data ; avarum cruciat servata, prodigum polluit profligata. Prorsus beati pauperes Christi, quorum fides sic elusit sapientiam mundi, ut sola, quis sit optimus divitiarum usus, invenerit : quod videlicet divitiæ, quæ pauperem faciunt et miserum, si diliguntur ; tunc demum faciunt divitem et beatum, si pro Christo contemnuntur. Consteor tibi, Pater, Domine cæli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis (*Matth. xi, 25*), id est, humilibus ; qui utique non sunt alii quam pauperes spiritu, quorum hic beatitudo prædicatur.

5. Hoc enim licet scientes tamen commonere vos velim, fratres, quod vera ac beata paupertas spiritus, plus est in humilitate cordis, quam in angustia rei familiaris : plus consistit in abdicatione superbiæ, quam in contemptu substantiæ. Substantia nonnunquam utiliter habetur ; superbia nunquam nisi damnabiliter retinetur. Diabolus nihil in mundo possidet, aut possidere desiderat, quem sola, vel maxime superbia damnat. Parum igitur prodest renuntiare sæculi possessionibus, nisi renuntietur et moribus : imo stultum ac ridiculum est nudari divitiis, et divitum implicari vitiis ; pauperem fieri rebus, nec ditari virtutibus ; relinquere omnia, nec sequi Christum, sed magis forsitan in castris Christi javare

(42) Lectio hæc Aug., Greg., Bernard. aliisque Patribus familiaris.

partes Antichristi. Plane Antichristi partes adjuvat, A quisquis superbiam militat, nomenque sanctum, quod verbis vel habitu profitetur, moribus impugnat. Vexillum Christi humilitas; Antichristi, superbia, vel potius capitis ejus diaboli, qui super omnes filios superbiam regnat, et ab initio per superbiam peccat. Gloriamur igitur, fratres, quia pauperes sumus pro Christo; sed operam demus ut humiles simus cum Christo. Paupere superbo sicut nihil detestabilius, ita nihil miserabilius; cum eum et paupertas nunc affligat, et superbia in perpetuum abdicat. Pauper autem humilis, etsi uritur et purgatur in camino paupertatis, exsultat refrigerio conscientiam divitis: consolatur se promissione sanctae spei, sciens et sentiens quoniam ipsius est regnum Dei; quod jam intra se ipsum velut in semine vel radice gerit, primitias scilicet spiritus, et pignus aeternae hereditatis. Annon vestrum est, fratres, unde toties sicut vobis conscii estis, fructus suavissimos et beata gaudia decerpitis, quorum gustus amarescere vobis jam omnem fecit dulcedinem mundi? Gustastis enim, ni fallor, et vidistis quoniam bona est negotiatio vestra, qui pro re gratis contemnenda ac proijcienda, summa comparastis bona. Denique non est regnum Dei esca et potus, sed justitia, et pax, et gaudium in Spiritu sancto (Rom. xiv, 17). Si haec ergo sentimus in nobis, cur non confidenter pronuntiemus intra nos esse regnum Dei? Quod autem intra nos est, illud vere nostrum est, quia nobis inivitis eripi non potest.

6. Recte itaque Dominus beatitudinem praedicans C pauperum, non ait, ipsorum erit, sed, est regnum caelorum: non solum propter jus firmissimum, sed etiam propter pignus certissimum usumque felicissimum; non solum quia paratum est eis ab origine mundi, sed etiam quia jam in quamdam ipsius possessionem coeperunt introduci, jam habentes thesaurum caelestem in vasis fictilibus, jam portantes Deum in corporibus suis et cordibus. Quam beata gens, cujus est Dominus Deus ejus! quam vicini sunt Dei regno qui regem ipsum, cui servire regnare est, jam possident, et gestant in corde suo! *Funes, inquit, ceciderunt mihi in praeclearis; etenim hereditas mea praecleara est mihi.* Litigent alii de dividenda hereditate hujus mundi: *Dominus pars hereditatis meae et calicis mei* (Psal. xv, 6, 5). Pugnent inter se quis eorum fiat miserior, nihil omnium quae ambiunt, illis invidio: ego enim et anima mea delectabimur in Domino. O praecleara hereditas pauperum! o beata possessio nihil habentium! quoniam non solum omnem sufficientiam nobis subministras, sed etiam ad omnem gloriam abundas, ad omnem laetitiam redundas, tanquam in sinu reposita superflua mensura. Prorsus tecum sunt divitiae et gloria, opes superbiae et justitia.

1064 7. Superbiat, o pauperes, superbiat, o humiles, anima vestra, glorians in humilitate sua, omnemque altitudinem hujus mundi longe sub pedibus suis jacentem despiciat; indignumque judicet

gloriae suae, ad concupiscentiam vilis praedae suam ulterius majestatem inclinare. Quid? jam jam tollenda es in caelum, et nunc te demum mergeres in coenum? parata tibi sunt aeterna, et praeligeres transitoria, somnoque similia? te praestolatur curia sanctorum, et praeponeas societatem daemoniorum? Quam miser homo, qui cum in honore esset, non intellexit, ac perinde comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis! (Psal. xlviii, 21.) Annon manifeste hoc illis contingit, quos cum beata paupertas fecisset honorabiles caelo, mirabiles mundo, et, ut nihil praeteritum sit, etiam formidabiles inferno: postea arbitantes miseriam, caecato sensu, paupertatem, humilitatem, ignaviam; voluerunt divites fieri, et inciderunt in tentationes et laqueos diaboli; cumque essent domini universorum, vendiderunt se ipsos sine pretio propter ea quae nihil sunt. Vae his qui perdididerunt sustinentiam, et diverterunt in vias pravas! Et quid facient cum inspicere coeperit Dominus? Ipsi viderint quid facturi sint. Vos enim quibus amica est paupertas, et grata spiritus humilitas, securos fecit de possidendo regno caelorum incommutabilis Veritas: vestrum illud esse asserens, vobis illud repositum fideliter custodiens; si tamen et vos ipsi spem istam in sinu vestro repositam firmiter custodiatis usque in finem, cooperante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria per omnia saecula saeculorum. Amen.

SERMO

In verba Cantici canticorum: *Quae habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire vocem tuam.* (Cant. viii, 13.)

1. In conventu sodalium et amicorum, id est, Ecclesia sanctorum, cujus vocem deceat audiri, sponsus ipse sponsae loquens, innuit cum ait: *Quae habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire vocem tuam.* Non sum ego cui hoc dictum debeat videri: non sum qui habitem in hortis; magis mihi videor esse de illis qui habitant in sepulcris. Corpora enim peccatorum, quid sunt nisi sepulcra mortuorum? Qui ergo dediti sunt corporibus suis, non in hortis habitant, sed in sepulcris: Deumque exasperant, donec qui educit vinctos in fortiitudine, forti voce inelamet, *Lazari, veni foras*; suisque D discipulis super eo praecipiat, *Solvite eum et sinite abire* (Joan. xi, 43, 44). Magne sane differentia est sepulcrorum et hortorum. Haec plena omni spurcitia et ossibus mortuorum; illi, omni suavitate et gratia florum, aut fructuum. Quid enim si aliquando sepulcra videntur in hortis? Nam et Dominus in horto sepultus fuit. Etsi enim sepulcra in hortis, nunquid tamen horti in sepulcris? Ita fortassis, sed in sepulcris justorum. Ibi plane vernabit gratissima quaedam amenitas hortorum, verno scilicet illo tempore resurrectionis eorum, cum reflorebit caro eorum, et non solum ossa justi sicut herba germinabunt, sed et totus justus germinabit sicut lilius, et florebit in aeternum ante Dominum. Non sic impius, non sic, qui sepultura asini sepeliuntur (Jerem. xxii, 19),

et sine omni spe melioris resurrectionis subditi corruptioni, hac præsentī futuram auspicantur. De sepulcris eorum dicere cœperam, quod quantum a spurcitiā illorum abhorret florentium species hortorum, tantum, imo incomparabiliter amplius distat oblectatio spiritualium a voluptate gaudiorum carnalium.

2. Vos igitur, ni fallor, estis qui in hortis habitatis, qui scilicet in lege Domini meditamini die ac nocte, et quot libros legitis, tot hortos perambulat; quot sententias eligitis, tot poma carpitis. Et beati quibus omnia poma nova et vetera servata sunt: id est, tam prophetarum, quam evangelistarum, vel apostolorum eloquia reposita sunt, ut et unicuique vestrum illud sponsæ ad sponsum videatur dictum, *Omnia poma, nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi* (*Cantic. vii, 13*). Scrutamini igitur Scripturas. Vos enim non falso vitam in ipsis putatis vos habere, qui **1045** nihil aliud in illis quæritis quam Christum, cui testimonium perhibent Scripturæ. Beati plane qui scrutantur testimonia ejus; in toto corde exquirunt eum. Mirabilia testimonia tua, Domine; ideo scrutata est ea anima mea (*Psal. cxviii, 2, 129*). Scrutinio quidem opus est, non solum ut eruantur mystica, sed etiam ut sugantur moralia. Ideoque vos, qui perambulat hortos Scripturarum, nolite negligenter et otiose transvolare; sed scrutantes singula, velut apes sedulæ mel de floribus, spiritum de sermonibus colligite. *Spiritus enim meus*, inquit Jesus, *super mel dulcis, et hæreditas mea super mel et favum* (*Eccli. xxiv, 27*). Ita probantes quid sapiat manna absconditum, eructabitis illud Davidicum: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua! super mel et favum ori meo* (*Psal. cxviii, 103*).

3. Ab his hortis in alios, ubi requies secretior et voluptas beator, et species mirabilior, sponsum, ni fallor, vos introducit, cum intentos laudibus suis in voce exultationis et confessionis, rapit in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei, lucem scilicet inaccessibilem, ubi habitat, ubi pascit, ubi cubat in meridie. Si enim devotio psallentium et orantium habet aliquid de illa pia curiositate quærentium, *Rabbi, ubi habitas?* puto quia merentur audire, *Venite et videte. Venerunt*, inquit, *et viderunt, et apud eum manserunt die illo* (*Joan. i, 38, 39*). Quandiu apud Patrem luminum sumus, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio; noctem nescimus, tantummodo die beato fruimur. Cum inde labimur, in noctem nostram recidimus. Heu mihi! quam cito defecerunt dies mei, quam cito sicut fenum arui, qui quandiu fui in horto cum illo, sicut paradisi Dei viri et flori! Cum illo hortus voluptatis: sine illo locus horroris et vastæ solitudinis. Existimo enim qui in hortum illius intrat, quod et ipse hortus fiat; sitque anima illius velut hortus irriguus, ut et sponsum in laudem ejus dicat: *Hortus conclusus, soror mea sponsa*

(*Cant. iv, 12*). An non sunt hortus, in quibus sit quod ipse hortulanus loquitur plantationi, quam plantavit Pater suus? *Audite me*, inquit, *divini fructus, et quasi rosa plantata super rivus aquarum fructificate* (*Eccli. xxxix, 17*). Quasi Libanus, odorem suavitatis habete. Florete flores quasi liliū, date odorem, et frondete in gratiam.

4. O Domine Jesu, vere hortulane, operare in nobis quod exigitis a nobis; nam sine te nihil possumus facere. Tu enim verus es hortulanus, idem creator qui cultor vel custos horti tui, qui verbo plantas, spiritu rigas, virtute incrementum das. Errabas Hortia, quæ eum existimabas hortulanum illius habet, maria pauperis et exigui, in quo sepultus fuit. Hortulanus est totius mundi, hortulanus est cœli,

B hortulanus est Ecclesiæ, quam hic plantat et rigat, donec incremento consummato transplantet eam in terram viventium, secus decursus aquarum viventium, ubi non timebit cum venerit æstus, sed erit folium ejus viride, nec aliquando desinet facere fructum. Beati qui habitant in illis hortis tuis, Domine! in sæcula sæculorum laudabunt te. Paulus habitabat in illis, cujus conversatio erat in cœlis: qui mente sæpius excedens perambulabat paradisum beatæ voluptatis, hortos deliciarum Dei, ubi et pertransiens rosas Martyrum, et lilia Virginum, desinens etiam mirari altitudinem cedrorum Dei delectabatur potius carpere de fructu ligni vitæ, quod est in medio paradisi, in ipso nimirum gustans

C plenius et felicius quam suavis est Dominus. Ideoque cum inde redibat, amicis auscultantibus memoriam abundantie suavitatis ejus profusius eructabat, et ex abundantia cordis os redundabat. Quis enim sicut adipe et pinguedine repleta erat anima ejus, ideo labiis exultationis laudabat os ejus. Cor quippe sapientis erudiet os ejus, et labiis illius addet gratiam (*Prov. xvi, 23*). Eructabat itaque cor ejus verbum bonum, ac de bono thesauro bonus bona proferebat, sponsumque ipsum qui in amicis auscultabat, velut jucundo carmine oblectabat. Prorsus carmen jucundum, suavisque melodia, ubi tam canorum Spiritus sancti organum, tanta morum et sermonum consonantia, tanta dulcedine amoris, tanta gratia oris Christum Jesum jubulum

D cordis sui personabat. Si enim lingua suavis vim carminis non haberet, scriptum non **1046** esset: *Tibiæ et psalterium faciunt suavem melodiam, et super utraque lingua suavis* (*Eccli. xi, 21*). Si carmine hujusmodi Psalmista Deum oblectari nesciret, nequaquam diceret: *Jucundum sit ei eloquium meum* (*Psal. ciii, 34*). Sed nec ipse sponsum diceret: *Fac me audire vocem tuam; sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua suavis* (*Cantic. viii, 13, et ii, 14*), quia exaltationes Dei in faucibus tuis, tanquam habitantis in hortis, in deliciis paradisi. E contra vero, *Non est speciosa laus in ore peccatoris* (*Eccli. xv, 9*), qui habitat in sepulcris. Cujus enim vita Deum exasperat, lingua non delectat, sed ter-

ribiliter increpatur voce divina : *Quare tu enarras justitias meas ?* (Psal. XLIX, 16.) *Cantica lyræ tuæ non audiam* (Amos v, 25).

5. Sed quoniam Scriptura quam assumpseram in excusationem sermonis, occasionem et materiam ministravit sermonis; si placet, finiamus quod de illa cœperamus. Dupliciter itaque potest intelligi, quod a sponso dicitur, *Quæ habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire vocem tuam* : vel quod devotum amatorem invitet ad psallendum vel orandum; vel quod sanctum prædicatorem excitet ad loquendum. Quod ut magis persuadeat, amicos auscultare memorat, angelos scilicet orantem vel psallentem; fideles prædicantem. Ubi primo intuemur, qua disciplina cordis et corporis nos oporteat in conspectu angelorum psallere vel orare, ne vacui dimissi vacuos nos dimittant, qui venerant ut vota deferrent, et dona referrent; imo recedant inimici qui venerant amici. Quinimo sponsus ipse, qui stat ad ostium et pulsat, si nulla ei digna devotio de intus respondens aperiat, recedet conquerens, et dicens : *Attendi et auscultavi, nemo quod bonum est*

A loquitur. Nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo, dicens : Quid feci? omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens in prelium (Jerem. viii, 6). Si autem prædicatorem exhortatur, fiduciam ei loquendi tribuit de benevolentia et attentione auditorum, quia scilicet non increduli obloquantur, aut litigant; non æmuli detrectant, aut subsannant; non tepidi dormitant, aut oscitant : sed amici attentim auscultant, quorum amor et meritum possit evangelizanti impetrare verbum et spiritum. Et bene amici auscultant. Est enim velut proprium amici, scilicet quod devotus audiat vocem sponsi, sicut Joannes ait : *Amicus sponsi est qui stat, non vagans animo, aut prostratus somno, audit et gaudet gaudio propter vocem sponsi* (Joan. iii, 29), quam agnoscit etiam in servis. Et nos itaque inde probemus nos amicos, ut sive per os loquentis, sive legentis aut cantantis vox sponsi sonuerit, sic stemus ad audiendum, quatenus auditui nostro det gaudium et lætitiã; et non solum cum gaudio suscipere verbum, sed et fructum afferre in patientia.

His Guerrici sermonibus in Bibliotheca Patrum, tomo XIII editionis Coloniae, quinque alii subjiciuntur hactenus recensiti inter Bernardi sermones de Diversis, nimirum 8, 28, 73, 76 et 79, quos Horstius Guerrico adjudicat, eo quod desiderentur in manuscripto Coloniensi. Vide quid de his dictum sit in præfatione ad tomum tertium ubi discussio facta est sermonum de Diversis, et in proprio eorum loco. His porro Guerrici Sermonibus visum est subjicere Nicolai monachi Claræ-Vallensis Sermonem de beata Maria Magdalena, inter Bernardinos antehac editum, quem suo loco inter Nicolai sermones tomo quinto per oblivionem omisimus. Unus est ex novemdecim illis sermonibus, quos Nicolaus Henrico Campaniæ comiti nuncupavit; totusque conflatus est ex Bernardi sermonibus in Cantica.

NICOLAI CLARÆ-VALLENSIS

SERMO IN FESTO BEATÆ MARIE MAGDALENÆ.

1. Hodie misericordia et veritas obviaverunt sibi, et multitudo miserationum Domini in peccatricem feminam refusa est. Filius enim Virginis, peccatricis et menstruatæ manibus atrectatur, Deumque Dei Filium mulier infrunita contingit. Tangit pedes mundi 1047 atque mundantis, immunda; et vestigijs Creatoris mulier criminosa procumbit. Transit in affectum cordis prævaricatrix, et redit ad cor : et scelerum magnitudinem lacrymarum multitudo condemnat. Dissimulat pietas tangentis officium, et obsequiorum instantiam remuneratorius ille majestatis oculus felici dedignatione non aspicit. Osculatur Maria pedes Christi frequentibus oculis, et oculis inundantibus vestigia Redemptoris infundit, tergit crinibus, odoriferis illinit et irrorat unguentis. Videt et invidet singularitatis amator, et utrumque redarguit Pharisæi jactantia, illum ignorantia, præsumptionis istam. Sed deliberans providentia suspendit judicium, dum affectat obsequium; et invectivam retinet præparatam, donec Mariæ sacrificium in holocaustum pertranseat. Gaudent Angeli super peccatrice pœnitentiam agente, et odoris

fragrantia celestis ille conventus aspergitur, salvantemque et salvandam tota misericordiæ dulcedo pertingit [*Al. præcingit*]. Ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia (*Rom. v, 20*), et numerositatem criminum præponderans pietas intercludit. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, in peccatricis confessione! quam justa reprehensio in Pharisæi superbia et abusione! Enumeratur obsequentis obsequium, et per obliquum tangitur indignantis iniquitas, toto litterali cohærentia Simonis invidiam impugnante. Et quia ubi spiritus Domini, ibi libertas (*II Cor. iii, 17*); dimittuntur illi peccata multa quæ multam diligit : immittuntur illi qui multum negligit. Non erat satiatus ab uberibus sponsæ, nec induerat compassionis affectum, legem relegens quæ misericordiam nescit, novit justitiam. Lex dura, duris et lapideis promulgata, parata percussere, nesciens misereri. Lex excludens pœnitentia locum, veniam negans, emendationis ignara. Lex vinum durum et acidum de botris amarissimis eliquatum, consecratum feritati, derivatum Israeli, Salvatori propinatum. Vinum de quo dentes bi-

bentium obstupescunt: non de genimine vitis illius, quod Salvator bibit novum in regno Patris sui.

2. Vere meliora sunt ubera Sponsæ vino isto (*Cantic. 1, 1*). Quænam sunt illa? Procedat in medium Paulus apostolus, et ubera felici lacte manantia nobis assignet. *Gaudere, inquit, cum gaudentibus, flere cum fletibus* (*Rom. xii, 15*). O quam brevi sermone totius religionis depinxit insigne! quam eleganti clausula proposuit pietatem, æquitatem statuit, submovit invidiam! His uberibus mater Ecclesia lactat proficientes, nutrit perfectos. *Gaudere, inquit, cum gaudentibus*. Facessat hinc sæcularis plausus, insania et lætitia mundialis abscedat, quia non est gaudere impiis, dicit Dominus (*Isa. xlviii, 22*). Nunquid illorum os gaudio repleti æstimas, qui lætantur cum male fecerint, et exsultant in rebus pessimis? (*Prov. 11, 14.*) Sed nec illi qui laudibus adulatoris rapiuntur, divinæ jubilationis agnovere lætitiã. Nunquid qui vestiuntur purpura et bysso, et epulantur quotidie splendide, gaudium et lætitiã obtinebunt? Absit ut in terra suaviter viventium gaudiorum inveniatur materia, cum tantis alternationibus tota mundi facies immutetur, ut elevans allidatur, et respiret allisus! Sed est gaudium continua sibi jucunditate firmissimum, quod perfectus animus de segura sibi conscientia pollicetur. Mens enim ab hujus mundi aspergine pure pressequè deteresa, et in divinæ contemplationis acumen totum desiderii sui figens affectum, gaudens gaudet in Domino, et exsultat anima sua in Deo salutari suo. Talis anima minas aspernatur, nescit timorem, spem falsam eludit, et omnium scandalorum immunis, in pace in id ipsum dormiens requiescit. *Pax multa diligentibus legem tuam, ait justus, et non est illis scandalum* (*Psal. cxviii, 165*). Noverat enim quia lictores non persequuntur martyres, sed coronant. Cum hujusmodi gaudentibus gaudet Apostolus, et ut abundantius gaudeant, tota securitate promittit. Hoc gaudium certum et plenum est: tantoque certius est, quanto viciniis circa identitatem imprimitur. Hæc est mammilla congratulationis, de qua lac exhortationis effunditur, quo nutriuntur perfecti, ut, cum avulsi fuerint a lacte isto, epulentur ab introitu gloriæ Dei.

3. Secunda est *flere cum fletibus*. Nunquid Apostolus 1048 præcipit flere rerum amissionem, intermissionem voluptatum, filiorum mortes, uorborum instantiam, gravitatem inopiæ, pressuram fortiorum? Absit! Plorandi enim sunt, qui taliter plorant. Religiosa enim tristitia, aut alienum luget peccatum, aut proprium. Beati quorum luctus in hæc intentione versatur, quia consolatoriam possunt in hac expectare dulcedinem. O quam leni et dulcissimo spiritu imbutus est spiritus illius, qui novit in spiritu lenitatis peccantem instruere, suspendere vindictam, et affectuosis officiis inviscerare ibi peccatorem, donec vitæ reddatur! De hac com-

passionis mammilla lac consolationis exprimitur, et hoc lacte pascit Apostolus illos, qui solido cibo vesci non possunt. Amator innocentia, pacis amicus, patientibus compatiens, et congaudens gaudentibus, perfectionis metam cursu consummato contingit. Hæc sunt ubera lacteis irrorata liquoribus, meliora vino, lacte dulciora, misericordiam sonantia, redolentia pietatem. *Fragrantia, inquit, unguentis optimis* (*Cantic. 1, 2*). Digna prorsus ubera, de quibus eliquatur unguentorum infinitas, odorata diffluxione civitatem Dei viventis circumquaque respiciens. Hæc sunt unguenta, quæ regina Saba attulit in Jerusalem, de quibus dicit Scriptura: *Non sunt allata ultra aromata tam multa, quam ea quæ dedit regina Saba Salomoni* (*III Reg. x, 40*). Quam excellenter apposuit Optima Spiritus ille subtilis, qui totam sibi libri hujus rapit positionem? Est enim unguentum bonum, quod Maria pedibus Salvatoris infudit: est et melius, quod eadem, si tamen eadem, super caput recumbentis effudit: est et optimum, quod et ipsa præparavit toti corpori Christi.

4. Primum unguentum contritionis est, de recodatione peccatorum, de spiritu contrito et contribulato descendens. Hoc infunduntur pedes illius qui ambulat super pennas ventorum: hic adorat Maria in loco ubi steterunt pedes ejus. Steterunt, inquam, qui validissima amoris manu pedem utrumque retinuit, donec utrumque perungeret, et audiret criminum remissionem, et dimissionem in pace. *Remittuntur, inquit, tibi peccata; et, Vade in pace* (*Luc. vii, 47, 50*). Magnam prorsus miseriam magna misericordia diluit et abstergit; et hoc quidem festinanter, quia sine ullo intervallo conjunguntur et lacrymæ peccatricis, et indulgentia Salvatoris. Remittuntur peccata, et in pace dimittitur; ut et de præterito non sit sollicita, et segura de futuro. Pedes isti sunt misericordia et iudicium: quorum alterum sine altero osculari vel temeraria securitas est, vel desperatio fugienda. Quis enim Dei misericordiam indesinenter attendens, non statim tepidioris vitæ quietem exoptet? Cum enim recogitat universitatis Dominum formam servi pro servis suscipere, triginta et tribus annis operari salutem nostram in medio terræ hujus; capi, ligari, lanceari, crucifigi, et hoc totum pati pro filiis hominum: statim deceptoriam spe sibi blanditur, et alludit; gaudet observari in misericordia et miserationibus; iudicium nescit, ignorat justitiam, et puniendã æstimat non puniri. Fallitur qui sic osculatur misericordiæ pedem, ut pedem iudicii non attendat; qui totum de Dei pietate præsumit, hoc solum ad salutem sufficere credens, quod credit. Rursus cum abducit os, et iudicii pedem crebrioribus oculis intertangit; subeuntur carnis animæque substantia, et utriusque hominis statum vehementior aura percellit. *Horrendum enim est incidere in manus Dei viventis, offendere Creatorem, nescire Dominum, recalcitrare dominantis imperio,*

qui habet potestatem corpus et animam mittere in gehennam. *Terribilis* certe, sicut ait Apostolus, *quædam expectatio iudicii* (*Hebr. x, 31, 27*), quando ignis in conspectu ejus exardescet, et virtutes cælorum movebuntur, et vacillantibus conscientiis latitudinem mundi validissimus ignis oduret. Nihil prorsus terribilius, quam videre diaboli officinam plenam sanguine, cumulatam opprobriis, tormentis undantem. Quis hæc diutius cogitans non statim contremiscat, et in desperationis rotetur abyssum? Non est igitur huic pedi morosius incumbendum, ne pietatis intuitum ferocia judicantis ocludat [*al. excludat*]. Utrumque igitur inungat pedem animæ penitentis affectus, et nunc misericordiam **1049** amplectens, nunc iudicium deosculans, contribulati spiritus offerat holocaustum. Vide Mariam iudicii pedem fortiter attendentem, dum nobilis et lasciva mulier convivantium faciem non attendit, sed extenso corpore provolvitur pedibus majestatis, doloris plena, timoris impatiens, compunctionis jaculo vulnerata. Sed et misericordie pedem labiis impressioribus osculatur, in cujus spe firmiter inhæret vestigiis Redemptoris [*al., accumbentis*], donec audiat, *Remittuntur tibi peccata tua*.

5. Sane pretiosum unguentum, quo non solum terrena domus, sed etiam cælestis aspergitur. Villissimæ tamen sunt species de quibus conficitur, et magna earum copia intra nostros hortulos poterit inveniri. Peccata igitur nostra plantata in conscientiis nostris, quorum multitudo numerari non potest, species ejus sunt. Ipsa igitur in mortariolo penitentiae, macerationis pistillo contusa, et respersa discretionis oleo, doloris igne supposito, et in aheni disciplinæ concocta, unguentum exhibent pretiosum, et acceptum pedibus Salvatoris. Compendiose autem istud confecimus, sapienti rerum occasionem penitus relinquentes. Et licet materia videatur indignior, interim tamen bonum est unguentum istud, quod domum replet, penetrat coelos, angelos lætificat, et beatæ civitati lætitiæ refundit et gaudium. Hoc est sacrificium justitiæ; quia sacrificium Deo spiritus contribulatus (*Psal. l, 49*).

6. Secundum unguentum est devotionis de recordatione beneficiorum Dei. Prorsus dignissima hujus unguenti compositio: et in istius comparatione prioris est conspersio vilipendenda. Ejus enim species de cælesti paradiso allatæ sunt, et in terra filiorum hominum nequeunt inveniri. Virtutes enim divinitus collatæ, et in mortariolo pectoris pistillo diligentissimæ meditationis contritæ, et exultationis oleo superfusæ, suffuso igne justitiæ et in humilitatis aheni decoctæ, faciunt unguentum, et odore et virtute mirabile; quod solum super caput Domini recumbentis possit effundi, et exhiberi reverentiæ majestatis. Sed et hoc recolligimus breviter; illis qui multa de paucis excipere noverunt, verborum multitudinem reservantes. Notanda tamen utriusque differentia, et secundi sublimitas attendenda: quo-

am illud et sacrificium Deo spiritus contribulatus; et istud, sacrificium laudis, quod honorificat Deum. Pedes igitur unguimus Salvatoris, cum de peccatis compungimur: unguimus caput, cum de collatis virtutibus, virtutum largitori gratias cumulamus. Interstitii tamen morositas inter pedes esse debet et caput, quia profecto difficillimus et præsumptuosus saltus est a vestigiis ad verticem Domini transvolare. Neque enim eadem quæ unxit pedes, unxit et caput: cum illa meretrix nihil horum fecisse legatur, secundum illud, *Verte impios, et non erunt* (*Prov. xii, 7*). Unxit ergo Maria sanctum Domini verticem, profecto jam dilecta, jam familiaris effecta, longæque a peccatrici illius obvoluta vestigiis [*al., evoluta contagiis*], quam infelix ille septenarius confundebat.

7. Porro, si duo præmissa unguenta tantæ dignitatis sunt, ut alterum pedibus, alterum complaceat capiti dominantis; illud tertium quod optimum est et superexcellens, ubinam invenire poterimus? Sed absit ut sponsa veritatis a veritate dissentiat, et tale aliquid habere se jactitet, quod habere non possit! Est ergo tertium unguentum pietatis: quod est super omnia aromata morbis omnibus et periculis salutare, quodque nulli unquam pesti invenitur inefficax. De ipso namque sic legitur: *Maria Magdalene, et Maria Jacobi, et Salome, emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum* (*Marc. xvi, 1*). Videsne in prima fronte capituli propositum, quod non una vel duæ, sed tres vix sufficiunt ad emendum tantæ compositionis unguentum? Intelligis quia non pedes, aut caput, sed totum Crucifixi corpus sibi vindicat ista confectio? Confectio sine dubio pretiosa, quæ toti sufficiat corpori Creatoris. Et attende quia unguentum pedibus infusum, adeo dignatissima lenitate suscepit, ut Phariseum murmurantem parabolica prolixitate convinceret, et retorto suggillaret exemplo (*Luc. vii, 39-47*). Sed et de refuso super caput ejus unguento discipulos indignantes coarguit, bonum mulieris opus esse protestans; et tumidam eorum animositatem verbis compeiscuit moderatis. Hoc vero tam salubre, tamque mirificum, in **1050** mortuo suo corpore noluit expendi, quod vivo utique reservabat (*Matth. xxvi, 10-13, et Marc. xiv, 6-9*). Duo enim corpora habet Christus: unum, quod suscepit ex Virgine; alterum, Ecclesiæ, quod charius habet benignitas redimentis. Denique illud pro isto morti exposuit et tormentis, addictus cruci, junctus sceleratis, morte turpissima condemnatus. Poterimusne tam salubrem conficere confectionem? Universæ miserorum miseræ, tam animarum quam corporum, oculo pietatis inspectæ, species ejus sunt. Istæ igitur in mortariolo largitatis, dulcedinis pistillo confractæ, et delinitæ charitatis oleo, succenso compassionis igne, et in aheni perseverantiæ despumatæ, unguentum faciunt ipsis etiam angelis admirandum.

8. Sunt viri divitiarum in domo Domini virtutum: investigemus an apud eos hujusmodi habeantur

unguenta. Primus occurrit mihi Paulus, sicut ubique solet, totus præsentis delibutus unguento. *Quis infirmatur, inquit, et ego non infirmor? (II Cor. xi, 29.)* Felix anima facta sibi tanquam vas perditum, ut omnium miseras suas faceret, et in sua conscientia colligaret: totum se toti corpori Christi donaverat, omnibus omnia factus, ut omnes lucrifaceret. Sed et ille simplex, et rectus, et timens Deum, vide quomodo non secundum hominem, imo vero hominem, et, quod verius est, supra hominem ambulabat. *Oculus, inquit, fui cæco, et pes claudus; pater eram pauperum (Job xxix, 15, 16), etc.* Qui sic eum hoc unguento perunxerat, ut de misericordiæ thalamo largius irroratus exiret. Samuelem recole, qui non semel, sed omnibus diebus vitæ suæ lugebat super Saul, cum sciret illum longius ab oculis Divinitatis elongatum (*I Reg. xv, 35*). Non cessabat tamen compassio quæ condolentis animum irrepserat, fundens lacrymas, etsi non profuturas, tamen piæ. David parricidam filium continua lamentatione plorabat (*II Reg. xiii, 37*), plorans in eo non carnis necessitudinem, sed fidei destructionem. Cerne quomodo Joseph totus hoc melle illitus erat. Veniunt fratres non jam ante fratrem, sed ante dominum assistentes, conscii proditionis, homicidii rei, fraticidii succensores. Videt eos Joseph, et omnium injuriarum immemor, dulcissimis fletibus inundatur, et pietatis adeps qui intus latitat, foras per oculos emanat. Fugit odium, nescit iram, tempus iracundiæ non reservat; reddens bonum pro malo, pro crudelitate dulcedinem (*Gen. xlv*). Pene quin oblitus sim Moysen, adeo sacri liquoris hujus rore perfusum, ut totus ex eo superfundatur et profuat. Peccat Israel, et Moyses peccantem reconciliare nititur Creatori; sed dissimulat

A Dominus exaudire rogantem. Promittit plurima Moysi Creator omnium, et ferendi licentiam quærit a Moysen, qui Moysen fecit. *Dimitte me, inquit, ut irascatur furor meus contra eos, et faciam te in gentem magnam.* Respondit Moyses: *Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro quem scripsisti (Exod. xxxii, 10, 31, 32).* Obstupescenda profecto dulcedo! Et principatum respuit gentis alienæ, et de libro viventium deleri desiderat, nisi peccantibus dimittatur offensa.

9. Hæc sunt unguenta pietatis et misericordiæ, quæ a sponsæ uberibus eliquantur [al. eliciuntur], infirmitates omnes fugantia, profligantia passiones. Felix Maria unxit pedes Jesu: felicior eadem unxit caput auctoris: felicissima quæ rorem unguentarium toti corpori Christi præparavit. Considera quam vehementissimo dilectionis affectu beata hæc mulier diligebat Christum regem. *Domine, inquit, si tu sustulisti eum, dicito mihi, et ego eum tollam (Joan. xx, 15).* Quem eum, Maria? Cum de nullo feceris mentionem, ad quem relationem facias? Putasne quod in omnium cordibus versetur ita memoria dilecti tui, sicut et in consistorio cordis tui? *Et ego, inquit, eum tollam.* Mira res! Hominem perfectæ ætatis; virum cujus corpori vix centum libræ sufficiunt unguentorum, tenerrima mulier portabis et tolles? Ardens et affecta locutio, quæ de puritatis amore refusa, promittit quod implere non potest. Nihil enim amanti difficile esse videtur. Quis desperare debeat, tanta peccatrice non solum veniam, sed et gloriam consequente? Ipsa hodie intercedat pro peccatis nostris, et placatum nobis reddat Judicem nostrum amicum suum, qui est super omnia benedictus Deus in sæcula. Amen.

VENERABILIS GUIGONIS

MAJORIS CARTHUSIÆ PRIORIS QUINTI

EPISTOLÆ QUÆDAM.

ADMONITIO.

Tres Guigonis epistolas Horstius in Appendicem retulit, propterea quod Guigo ipse magnam habuerit cum S. Bernardo necessitudinem, ut patet vel maxime ex epistola 11 ad eum scripta. His tribus epistolis quartam adjicimus ex tomo primo nostrorum Analectorum. Animus erat ejusdem Guigonis Meditationes, quæ in Bibliotheca Patrum exstant, et primaria Carthusiensium Statuta, ab eodem scripta, etiam exhibere hoc loco. Verum nos ab ejusmodi consilio revocavit plus justo jam excedens alienorum Operum congeries. De Guigone pluro ad Bernardi epistolam 11.

EPISTOLA I.

AD HAIMERICUM CARDINALEM ET CANCELLARIUM.

Monet duos esse hostes, quibuscum maxime sit pugnandum, et contra Ecclesiæ adversarios non armis corporalibus, sed humilitate et pœnitentia utendum.

Domino et amico in Christo reverendissimo,

D sedis apostolicæ cancellario HAIMERICO, amici (si tamen dignum est) ejus, et sui Carthusiensis fratres, terrena despiciere, et amare cœlestia.

Quam grata fuerit nobis vestra præsentia, etc. Vide Patrologiæ tom. CLIII, col. 595.